

5022. Tom 12. 1938. 1/100
5022 III
EDITIONUM COLLEGII HISTORICI ACADEMIAE LITTERARUM POLONICAE

Num. 71

COLLECTANEA
EX
ARCHIVO COLLEGII HISTORICI

TOMUS XII — PARS II

ARCHIWUM
KOMISJI HISTORYCZNEJ

TOM XII — CZĘŚĆ II

W KRAKOWIE
NAKŁADEM POLSKIEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNIACH G. GEBETHNERA I WOLFFA
WARSZAWA — KRAKÓW — ŁÓDŹ — POZNAŃ — WILNO — ZAKOPANE

1938

WYDAWNICTWA KOMISJI HISTORYCZNEJ POLSKIEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE

(Numery w nawias ujęte oznaczają liczbę porządkową wydawnictw K. H.; cyframi rzymskimi oznaczone tomy)

1. Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia

(T. I—XIII wyczerpane)

- Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej św. Wacława. Wyd. dr Franciszek Piekosiński. T. I (1166—1366) 1874 (nr 4) i t. II (1367—1423) 1883 (nr 24). I i VIII.
- Codex epistolaris saeculi XV. Tom I 1876. Wyd. dr August Sokołowski i Józef Szujski (nr 8). Tom II 1891 (nr 46) i tom III 1894 (nr 52). Wydał dr Anatol Lewicki. II, XII i XIV.
- Kodeks dyplomatyczny małopolski. Wyd. dr Franciszek Piekosiński. Tom I (1178—1386) 1876 (nr 9), tom II (1153—1333) 1886 (nr 33), tom III (1333—1386) 1887 (nr 37) i tom IV (1386—1450) 1905 (nr 62). III, IX, X i XVII.
- Najstarsze księgi i rachunki m. Krakowa od r. 1300 do 1400. Wyd. dr Franc. Piekosiński i Józef Szujski 1878 (nr 5, właściwie 6). IV.
- Kodeks dyplomatyczny m. Krakowa (1257—1506). Wyd. dr Franciszek Piekosiński. Tom I 1879 (nr 13) i tom II 1882 (nr 22). V i VII.
- Codex epistolaris Vitoldi m. ducis Lithuaniae (1376—1430). Wyd. Antoni Prochaska 1882 (nr 23). VI.
- Index actorum saeculi XV ad res publicas Poloniae spectantium. Wyd. dr Anatol Lewicki 1888 (nr 41). XI.
- Acta capitulorum necnon iudiciorum ecclesiasticorum selecta. Wyd. dr B. Ulanowski. T. I Acta capitulorum Gneznensis, Poznaniensis et Wladislaviensis (1408—1530) 1894 (nr 51). Tom II Acta iudiciorum eccles. diocesis Gneznensis et Poznaniensis (1403—1500) 1901 (nr 59) i tom III część I. Toż: diocesis Plocensis, Wladislaviensis et Gneznensis (1422—1533) 1908 (nr 65). Tom III, część II, zeszyt I Index personarum et locorum auctore Joanne Czubek 1918 (nr 76). XIII, XVI, XVIII i i 2.
- Rachunki dworu króla Władysława Jagiełły i królowej Jadwigi z lat 1388 do 1420. Wyd. dr Fr. Piekosiński 1896 (nr 55). XV.
- Akta Aleksandra króla polskiego, w. księcia litewskiego itd. (1501—1506). Wyd. dr Fryderyk Papée 1927 (nr 79). XIX.

2. Scriptores rerum Polonicarum

(T. I—III, VII—IX, XII—XV wyczerpane)

- Diariusze sejmów koronnych 1548, 1553 i 1570. Wyd. Józef Szujski 1872 (nr 1) I.
- Kroniki Bernarda Wapowskiego część ostatnia (1480—1535). Wyd. Józef Szujski 1874 (nr 2). II.
- Stefana Franciszka Medekszy księga pamiątnicza wydarzeń na Litwie 1654—1668. Wyd. dr Władysław Seredyński 1875 (nr 5). III.
- Pamiętnik Pierwszego Zjazdu Historycznego Polskiego imienia Jana Długosza. Wyd. dr M. Bobrzyński i dr Marjan Sokołowski 1881 (nr 20). VI.
- Ks. Jana Wielewickiego T. J. Dziennik domu zakonnego oo. jezuitów u św. Barbary w Krakowie. Tom I (1579—1599) 1881 (nr 19). Wyd. dr Józef Szujski. Tom II (1600—1608) 1886 (nr 32), t. III (1609—1619) 1889 (nr 43) i tom IV (1620—1629) 1899 (nr 58). Wyd. ks. dr W. Chotkowski. VII, X, XIV i XVII.
- Archiwum domu Radziwiłłów: listy księcia Mikołaja Krzysztofa Radziwiłła Sierotki, Jana Zamoyckiego i Lwa Sapiehy. Wyd. dr August Sokołowski 1885 (nr 27). VII.
- Diariusze sejmowe r. 1587. Wyd. dr August Sokołowski 1887 (nr 38). XI.
- Analecta Romana historiam Poloniae saec. XVI illustr. Wyd. dr Józef Korzeniowski 1894 (nr 53). XV.
- Stanisława Temberskiego Roczniki 1647—1656. Wyd. dr W. Cermak 1897 (nr 56). XVI.
- Diariusze sejmowe r. 1585. Wyd. dr Aleksander Czuczynski 1901 (nr 60). XVIII.
- Stanisława Oświęcimea Diariusz 1643—1651. Wyd. dr Wiktor Cermak 1907 (nr 63). XIX.
- Diariusze sejmowe r. 1597. Wyd. dr Eugeniusz Barwiński 1907 (nr 64). XX.
- Diariusze i akta sejmowe z r. 1591—1592. Wyd. dr Eugeniusz Barwiński 1911 (nr 68). XXI.
- Świętosława Orzelskiego Bezkrólewia ksiąg ośmioro 1572—1576. Wyd. dr Edward Kuntze 1917 (nr 75). XXII.

3. Archiwum Komisji historycznej

— Tom I (Scriptores rerum Polonicarum, t. IV) (nr 10)

Treść: Kętrzyński Wojciech, Stanisław Górski Conciones in maximo totius regni Poloniae conventu apud Leopolum de republica habitae a. 1537, str. 1. — Liske Ksawery, Dwa diariusze kongresu wiedeńskiego r. 1515, str. 89. — Liske Ksawery, Ulyka Werduma diariusz wyprawy Jana Sobieskiego z r. 1671, str. 183. — Seredyński Władysław, Ostatnie Stebelskiego prace, wydane z autografu, wstępem i przypisami objaśnione, str. 263. — Scipio de-

EDITIONUM COLLEGII HISTORICI ACADEMIAE LITTERARUM POLONICAE

Num. 71

COLLECTANEA

EX

ARCHIVO COLLEGII HISTORICI

TOMUS XII

CRACOVIAE

SUMPTIBUS ACADEMIAE LITTERARUM ET SCIENTIARUM POLONICAE
1919—1938

ARCHIWUM KOMISJI HISTORYCZNEJ

TOM XII

TREŚĆ: Materiały do dziejów geuezy Rady Nieustającej, podał dr Władysław Konopczyński, str. 1—145. — Z Jana Zamoyskiego inwentarza Archiwum koronnego, opracował Oskar Halecki, str. 146—218. — Zbiór formuł zakonu dominikańskiego prowincji polskiej z lat 1338—1411 przedłożył do druku o. Jacek Woroniecki O. P., poprzedził wstępem i wydał ks. dr Jan Fijałek, indeksy opracował Adam Vetulani, str. 219—430.

W KRAKOWIE

NAKŁADEM POLSKIEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNIACH G. GEBETHNERA I WOLFFA
WARSZAWA — KRAKÓW — ŁÓDŹ — POZNAŃ — WILNO — ZAKOPANE

1919—1938

5022. Tom 12. 1919-1938
III

EDITIONUM COLLEGII HISTORICI ACADEMIAE LITTERARUM POLONICAE

Num. 71

COLLECTANEA

EX

ARCHIVO COLLEGII HISTORICI

TOMUS XII — PARS II

CRACOVIAE

SUMPTIBUS ACADEMIAE LITTERARUM ET SCIENTIARUM POLONICAE

1938

ARCHIWUM KOMISJI HISTORYCZNEJ

TOM XII — CZĘŚĆ II

TREŚĆ: Zbiór formuł zakonu dominikańskiego prowincji polskiej z lat 1338—1411 przedłożył do druku o. Jacek Woroniecki O. P., poprzedził wstępem i wydał ks. dr Jan Fijałek, indeksy opracował Adam Vetulani, 219—430.



W KRAKOWIE
NAKŁADEM POLSKIEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNIACH G. GEBETHNERA I WOLFFA
WARSZAWA — KRAKÓW — ŁÓDŹ — POZNAŃ — WILNO — ZAKOPANE

1938

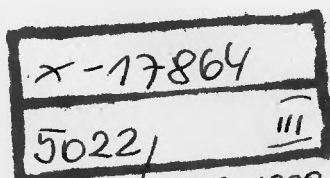
H-0

5022. Tom 12. część 2. 1938
III

Felice Mawz
K-ce Jagiellońska 34/4

12. 11. 60

18. 11.



T. 12.
1919-1938 cz. 2.

ZBIÓR FORMUŁ ZAKONU DOMINIKAŃSKIEGO PROWINCJI POLSKIEJ Z LAT 1338—1411

przedłożył do druku
O. Jacek Woroniecki O. P.

poprzedził wstępem i wydał
X. Dr Jan Fijałek

W S T Ę P.

1. *Opis rękopisu i jego zawartość.*

Opis rękopisu. Losy jego. Treść tekstu. Właściwość i dane chronologiczne zbioru formuł. Akty datowane, ich przegląd i wykaz. Określenie grupy aktów niedatowanych. Czas i sposób sporządzenia zbioru. Przekaz tekstu. Dyktator i pisarze. Nagłówki: pierwotne i dopisane z końcem w. XVI i początkiem w. XVII-go, wyszczególnienie tych ostatnich. Niniejszy zbiór formuł jednym ze źródeł O. Abrahama Bzowskiego *Propago D. Hyacinthi* 1606 r.; materiały archiwalne w konwencie krakowskim za jego czasów. Zasluga Bzowskiego w podaniu regestów i wyjątków z kart brakujących dzisiaj w tymże zbiorze, zdanie o nim Bzowskiego i okazanie metody historycznej tegoż autora w korzystaniu z niniejszego zbioru. Charakterystyka zbioru: przeznaczenie jego, technika pracy, układ, wskazanie źródeł; podział na dwie części i ugrupowanie w nich aktów rzeczywistych i czystych *dictamina*, stosunek ich wzajemny, wyszczególnienie jednych i drugich.

Pomnik historyczno-prawny, jaki się ogłasza poniżej z biblioteki oo. dominikanów krakowskich, zachował się w rękopisie papierowym, składającym się z czterech luźnych seksternów foljantowych, a właściwie trzech, bo czwarty jest kwinternem, które nie były nigdy razem oprawne ani zszyte z sobą, tylko każdy z osobna; śladów nici prócz dziur, przez które przechodziły, już dzisiaj niema. Liczy kart 44 ponumerowanych atramentem na górnym marginesie po lewej stronie przed niedawnym czasem z wyjątkiem karty ostatniej, która jako luźna znajdowała się gdzieindziej i nie była dostępna numerującemu zakonnikowi; na k. 16 dopisała jego ręka: »(wydarto poprzednią kartę)«, co nie jest ściśłem, bo ich wydarto dwie, 16-tą i 17-tą z rzędu. W tekście edycji podaje się paginację, którą w rękopisie wydawca zaznaczył ołówkiem, ale nie od niego pochodzą silne podkreślenia ołówkiem sa-

mego tekstu (na str. 1, 34, 35, 42 i 46); wspomniana ręka zakonna wypisała atramentem na marginesie daty dwóch formuł (na str. 28 i 46) a raz nawet podała niezły regest polski aktu, dotyczącego konwentu w Krakowie z r. 1372 (nr 24).

Pierwsze dwa seksterny jeden mają papier tego samego formatu 21·3×30 (pisma 15·7×21·5), z tym samym znakiem wodnym głowy wołu z przełomu wieku XIV na XV-ty (bez oczu z gwiazdą pięcioramienną między rogami, niemal ten sam co w Wyborze znaków wodnych z XV stulecia Franc. Piekosińskiego zesz. I [1896] nr 870 w rkpsie Jagiell. 685 z r. 1402, ob. tegoż Średniowieczne znaki wodne. Wiek XIV [1893] tabl. 5), tę samą również rękę i współczesną foljację arabską u góry w rogu na prawym marginesie (k. 24), widoczną wszakże tylko w drugim seksternie, bo pierwszy w górnej swej części na tej stronie jest zetlały od wilgoci w pierwszej połowie seksternu, a w drugiej zeżarty przez robactwo, na szczęście na marginesie górnym i prawobocznym bez uszkodzenia tekstu. Brak jednak w drugim seksternie dwóch kart, 16-tej i 17-tej, niewiadomo czy z powodu przygodnego czy też rozmyślnego ich wydarcia; żadnej o tem wyraźnej nie daje wskazówki pozostały szczątek pierwszej z nich z dołu po lewej ręce, mający tekst wielce ułamkowy pięciu na obu stronach aktów, zarządzeń i nakazów powin-cjałskich. Z pierwszego pozostało tyle:

Prior kari[ssime
fratres ad (*wraz z początkiem następnej litery, zdaje się v*)
ut constituc
inviolabilit[er
imitator du
nuper defuncti
quam ad vos e
honore dimisi
contribuciones qu
et sic preterita contrib
concessi sibi unam s
conparare affuturum co(n)clu
pro honore ordinis exeu
feceritis atque me vos alie
melior liberi quem hui
pro quo peto mitti mich[i
competenti vel unum capete

Z drugiego sam tylko początek: Nicolae karissime miror quod quando... Na odwróciu od połowy karty kończyły wierszów od prawego marginesu trzech aktów:

es
 bus
 per presentes
 provincie
 inponens
 de aliis locis
 D]atum etc.

me decretum
 s dicti conventus
 dubia in predictam
 fuisset eis absolucio
 Secundo de fratre Mathia
 non valeo eo quod gravi
 faciat nobis fidem
 ut non obstante quod secundos
 e sic transslatus. hortor
 gatis prout honore modo

e Noveritis me fore sanum
 quod conceperam venerabilem patrem

Dwa następne seksterny jeszcze większemu uległy zniszczeniu: rozdarte mają pierwsze folja (trzeci jeden a czwarty dwa), w przeciwieństwie do zachowanych w całości wszystkich foljów w pierwszych dwóch seksternach, znacznie też i głębiej na rogu prawym w górnej części są zbutwiałe od wilgoci, a prócz tego jakąś ciecżą na zewnętrznych stronach pierwszej i ostatniej karty (str. 49 i 92) splamione w czasie, kiedy były razem z sobą a oddzielnie jeszcze od dwóch poprzednich złożone; przeszły one jakiś zalew i to niejeden, od niego pochodzą plamy w trzecim seksternie przez całą kartę sięgające śladami aż do jego połowy (str. 49—61), tudzież w czwartym z drugiej strony od końca w głąb również do połowy; ponadto ostatni, czwarty ten sekstern, będący właściwie kwinternem (str. 73—92), przeszedł osobną jakąś katastrofę zalania, przygnięcia czy też przebicia i zbrudzenia w górnej części tekstu na pierwszej karcie, świadczy o niej duża dziura z wyblakłym naokół tego miejsca pismem, przechodząca w coraz mniejszych rozmiarach przez resztę kart następnych. Obydwa wreszcie, sekstern trzeci i kwintern, mają wspólny papier, nieco cieńszy i większego formatu $21\frac{1}{2} \times 30\frac{1}{2}$ (pisma ujętego na zewnątrz w linje 15×21) z tym samym znakiem wodnym, przedstawiającym trąbę myśliwską z tego samego czasu na przełomie wieku XIV na XV-ty (w znakach wodnych Piekosińskiego z w. XIV-go jest tego typu trąba większa na tablicy 55 nr 536; z wieku XV-go znaki wodne tego

kształtu nie są wydane). Tę samą również mają rękę, drugą z rzędu, współczesną, wielce pierwszej podobną, która się pojawia dopiero od drugiej karty trzeciego seksternu (str. 51), bezpośrednio w ciągu dalszym tekstu formuły pod numerem 171 niniejszego wydania; rozpoczęła ją pisać pierwsza ręka, dokończyła i prowadziła rzecz aż do końca druga ręka innym już inkaustem. Okoliczność to nieobojętna ze względu na stwierdzenie, iż przerwy, przynajmniej dłuższej nie było w sporządzaniu tej pracy. Nie wykazuje też ona w obecnej swej całości zachowanego tekstu żadnej widocznej luki redakcyjnej, ale ukończoną w pełne, zamknięte dzieło nie jest. Należy przypuszczać, iż została przerwana i niedokończoną, formy kodeksu nie przybrała; tem się też częściowo tłumaczy dzisiejszy jej stan opłakany, tem bardziej iż od czasów O. Abrahama Bzowskiego była zarzuconą i skazaną na poniewierkę; po jego dopiero czasach, jak się stwierdzi dowodnie poniżej, wydarto z niej dwie karty; ostatnia jej karta na swem odwrocie świadczy swem zbrudzeniem, iż była zdawien dawna ostatnia, i to zdaje się od samego początku. Zachowała się szczęśliwie także i od ognia, którego wyraźne ślady nosi na brzegu w dolnej części prawego marginesu.

Taka to kolej losów i wygląd zewnętrzny okrywa mieszczący się w tych seksternach zbiór formuł aktów urzędowych zakonu dominikańskiego prowincji polskiej w liczbie 348 za czas od pierwszej połowy wieku XIV-go aż po rok 1411, powstały około tegoż roku po objęciu w nim rządów prowincji dotychczasowego jej wikariusza generalnego Jana Biskupca św. teologii profesora, późniejszego biskupa chełmskiego (1417 † 22 IV 1452). Akt wyboru jego na prowincjała, dokonany na kapitule prowincjonalnej w Krakowie a przesłany generałowi zakonu do zatwierdzenia (nr 176 na str. 329/30) nie ma żadnej daty, ale rok jego 1411 wśród oktawy Wniebowstąpienia Pańskiego (21—28 maja) jest zupełnie pewny; przywodzi go Długosz w księdze uposażeń klasztorów diecezji krakowskiej wśród listy prowincjałów polskich (Lib. benef. III 453, tylko miejsce odprawienia kapituły w Sieradzu zamiast w Krakowie jest u Długosza nieścisłe). Akt elekcji jest niedatowany, jak wogóle wszystkie bez wyjątku formuły, znajdujące się w części drugiej zbioru, t. j. pisane drugą ręką.

Datowane z wyrażeniem miejsca i czasu swego wystawienia mieszczą się tylko w części pierwszej, w dwóch pierwszych seksternach, pisanych pierwszą ręką (włącznie z pierwszą kartą trzeciego seksternu). Dość pokaźna jest ich liczba, bo prawie jedna trzecia (55 na 171), głównie z lat 1370—1375 za rządów prowincjała polską Jana z Brzegu, który je objął w r. 1370, a sprawował je jeszcze co najmniej z końcem 1375 (ob. nry 1, 3, 113 i 129) i zapewne jeszcze nieco dłużej, można przyjąć za cały czas pontyfikatu Grzegorza XI (1370/1 † 27 III 1378), ale bynajmniej już nie w roku 1382, kiedy ponownie zostaje na urządzie prowincjała Piotr z Chomiąży, rezydując naonczas w Raciborzu (28 paźdz. w Cod. dipl. Silesiae II [Breslau 1859], 182

nr LXXIII z kopjarjusza dominik.: P. Fr. Petrus de Chorneza — sic, zamiast Chomeza — prior provincialis per provinciam Polonie). Dlatego jeden z aktów w niniejszym zbiorze o zatwierdzeniu przeora sandomierskiego przez prowincjała Jana w konwencie w Brzegu błędną ma datę r. 1382 (•M^oCCC^oLXXXII^o•) zamiast 1372, t. j. mniej o jedną X, kiedy tenże prowincjał przebywał naówczas w grudniu (1372) rzeczywiście w konwencie brzeskim (ob. nry 94 i 96). To jest jedna mylna data obok analogicznej drugiej w akcie, zatwierdzającym wybór przeora w konwencie poznańskim przez tegoż prowincjała Jana dnia 15 listopada rzekomo w r. 1383 zamiast 1373 (por. z sobą nry 118, gdzie zresztą pierwotnie rok 1373 był dobrze napisany i 114, oba dotyczące tejże samej sprawy). Trzecia i ostatnia, jaką się dostrzegło, mieści się w akcie zwolnienia z urzędu przeora cieszyńskiego jakoby w r. 1381(?) zamiast 1374 (por. nry 141 z właściwą datą roczną i 123, gdzie liczby dziesiątek wypisane w sposób zbity i niedość wyraźny). Prócz tych trzech pomyłek wszystkie inne daty roczne, o ile są podane, nie budzą już żadnej wątpliwości; są one tak ściśle, iż na ich podstawie da się odtworzyć *itinerarium* podróży wizytacyjnych wielce czynnego tegoż prowincjała Jana z Brzegu i oznaczyć miejsca jego rezydencji, mianowicie w konwentach śląskich, gdzie ją miał zwyczajną w konwencie św. Wojciecha wrocławskim lub raciborskim św. Jakóba, a także w cieszyńskim.

I to jest cechą charakterystyczną niniejszego zbioru, która się rzuca w oczy, iż mieszczą się w nim pełne akty, przytoczone w całości od salutacji aż do datacji, z których najstarsze pochodzą z 10 marca 1348 (pisma generała zakonu Garina, datowane z Aleksandrji lombardzkiej nry 157—159: zarządzenia o przybyłych do niego dwóch ojcach prowincji polskiej z klasztorów śląskich), ostatni zaś prowincjał polskiego Jana. Strusia, datowany w Opatowcu 18 października 1403 nr 99 (przeniesienie jednego z ojców z konwentu świdnickiego do Sieradza).

Drugą grupę, znacznie już mniejszą, stanowią te akty, które nie mają wprawdzie datacji, ale czas ich powstania w tym lub owym roku wskazuje podany w nich wystawca lub osobistość historyczna w nich wspomniana; znajdują się one także w części drugiej naszego zbioru. Najdawniejsze pochodzą z lat rządów prowincjała Stanisława, który je objął w r. 1344, zrazu mianowany wtedy na kapitule generalnej, odprawionej w Prowancji, wikariuszem generalnym prowincji (według aktów kapituł generalnych T. II wyd. przez Bened. M. Reichert'a Z. K. w T. IV Monumenta ordinis Fratrum Praedicatorum historica [Romae 1899] 302), lecz niewiadomo, jak długo je sprawował. Następcą jego był Piotr z Chomiąży, piastujący ten urząd 8 grudnia 1358, kiedy świadczył przy testamencie przeoryszy Eufemji z książąt raciborskich w konwencie dominikanek św. Ducha w Raciborzu (Cod. dipl. Siles. II 158 i 160 z oryg.). Prowincjał Stanisław, według listy prowincjałów u Długosza rodem podobno z Krakowa, w każdym razie profes krakowski i rówieśny Stanisławowi, lek-

torowi krakowskiemu (1352 r.), autorowi żywota i cudów św. Jacka, wydał był ordynacje dla sióstr zakonnych w obu ich konwentach śląskich, raciborskim św. Ducha leżącym tuż przy zamku książęcym z drugiej strony Odry i wrocławskim św. Katarzyny (nr 213). Dwa są tylko akty w całym zbiorze, które zdają się być nieco wcześniejsze: jeden z około r. 1338—1344 bez wyrażenia jego, wystawcy (nr 164: prośba o aprobatę biskupią do słuchania spowiedzi dla ojców konwentu elbląskiego, zwrócona do ordynariusza warmińskiego Hermana z Pragi 1339—1349, a także, gdyby potrzeba było, i do biskupa sambijskiego Jana 1319—1344); drugi zaś z około r. 1343 (nr 315: list orędowniczy biskupów krakowskiego i wrocławskiego do kardynała protektora Polski za niepodanym imiennie dominikanem, spowiednikiem biskupa krakowskiego Jana [Grot], by został spowiednikiem w kurji rzymskiej dla honoru i czci narodu polskiego po wyniesieniu dotychczasowego spowiednika dominikana do godności biskupiej). Prowincjałem w owych latach, poprzednikiem Stanisława, był Przybysław 1337—1344 (data objęcia rządów przez niego w wspomnianych powyżej uchwałach kapituł generalnych II 251 i 302, wszakże bezimiennie, zachował imię jego tylko Długosz, według którego pochodził z konwentu plockiego LBen. III 452; listę prowincjałów u Długosza omawia się i zestawia z wieloma danymi o nich w aktach kapituł generalnych zak. domin. poniżej w części drugiej tego wstępu).

Sięgają zaś te akty zbioru, zarówno datowane jak i dające się z całą ścisłością chronologiczną oznaczyć, aż po rok 1411. Najbliższy tej dacie ze wzmianką o papieżu Aleksandrze, oczywiście V-tym, (1409 26 VI † 3 V 1410) list prowincjała Jana do któregoś z ojców przy boku jenerała zakonu, datowany we Wrocławiu d. 10 maja (nr 112), może pochodzić z r. 1410 lub 1411, a natenczas prowincjałem byłby Jan Arnsberg, o którego rządach nic a nic się nie wiedziało dotychczas, prócz samego faktu, iż z początkiem roku 1405 był prowincjałem, przebywającym natenczas w konwencie wrocławskim (regest dwóch nadań, zatwierdzonych tamże przez niego 9 stycznia i 23 marca 1405, przy pierwszym z nich zachowała się jego pieczęć, przywodzi z oryginałów obecnie w archiwum państwowem we Wrocławiu historyk biskupstwa wrocławskiego Joh. Heyne w *Dokumentirte Geschichte d. Bisthums u. Hochstiftes Breslau* T. II [Breslau 1864] 723 z przyp. 1 i 2). W zbiorze niniejszym zachował się tylko jeden akt niewątpliwy acz bez daty tegoż prowincjała Jana Arnsberga (nr 91: przyjęcie do bractwa dominikańskiego mistrza Piotra, rektora szkół lubelskich); drugi zaś podobnej treści, wydany przez niego za pobytu w Gdańsku 23 kwietnia 1408, zamieszcza się w Dodatku (nr 3: przyjęcie do bractwa szlacheckiej pary małżeńskiej diec. wrocławskiej). Być jednak może, iż powyższy list wrocławski prowincjała Jana (nr 112) jest nieco późniejszy i wyszedł z pod pióra następcy Arnsberga, Jana Biskupca, a zatem w r. 1412 lub w najbliższych po nim latach: pobyt jego we Wrocławiu w czasie bliżej nieznanym wskazuje znajdujący się w części drugiej

zbioru akt przez niego wydany (nr 223: wezwanie jednego z wałęsających się mnichów z konwentu raciborskiego); pewnem jest, iż prowincjał Biskupiec bawił tamże, w konwencie wrocławskim, d. 5 stycznia 1415, zatwierdzając pewien zapis mszalny na rzecz tegoż konwentu (J. Heyne l. c. z przyp. 3, pieczęć prowincjała Jana, którego autor poczytuje mylnie za Arnsberga, zachowała się przy duplikacie tego dokumentu). Nie rozstrzyga stanowczo tej wątpliwości, któremu z obu prowincjałów Janów, Arnsbergowi czy też Biskupcowi, należy przyznać list ów wrocławski z 10 maja, przesłany niepodanemu z imienia zwierzchnictwu zakonu w kurji rzymskiej przez Mikołaja nieznanego bliżej przeora poznańskiego, przytoczona w nim ważna ta wiadomość, iż w prowincji polskiej, dzięki łasce Chrystusa, panuje teraz spokój między braćmi, to znaczy, iż niema w niej teraz rozdzielenia; dla miłości tego pokoju, jak donosi o tem w następnem zaraz zdaniu prowincjał Jan w swem piśmie, przyjął on łaskawie na rozkaz swego adresata jak i dla przypodobania się braciom byłego prowincjała Jana. Prowincjałów Janów w pierwszym dziesiątku wieku XV-go było dwóch następujących po sobie bezpośrednio: Struś Polak (w r. 1403 ob. nr 99) i Arnsberg Niemiec krakowski (w latach 1405 i 1408 j. w. ob. nr 91), po nich przyszedł trzeci: Biskupiec z Opatowca; niewiedomo więc, który z dwóch poprzednich Janów jest byłym prowincjałem, a który z dwóch ostatnich rządzącym i autorem listu do zwierzchności zakonnej. Okoliczność ta zresztą nie waży zbyt wiele przy określeniu autorstwa i czasu napisania relacji wrocławskiej z 10 maja ok. r. 1410 (nr 112); wynikająca stąd różnica, czy w r. 1411 czy też wkrótce potem, jest nieznaczną i bynajmniej nie stoi na przeszkodzie ustaleniu czasu powstania tego zbioru aktów prowincjałskich zakonu dominikańskiego w Polsce.

Chronologiczne ich dane i wskazówki wraz z treścią ich rzeczową prowadzą do tego samego a nieodpartego w tym względzie wniosku, który wskazują ogólnie już same cechy zewnętrzne i znamiona paleograficzne zbioru (pismo i materiał), iż został on podjęty i sporządzony w drugim dziesiątku wieku XV-go za sprawą prowincjała dominikanów w Polsce Jana Biskupca (1411—1417). Że powstał z jego inicjatywy po dokonanym już wyborze na prowincjała, przekonywa również zawartość tegoż zbioru aktów prowincjałskich — inkwizytorskich w nim niema — i jego przeznaczenie, aby służył za podręcznik gotowych formuł w sprawowaniu urzędu prowincjałskiego.

Dwie ręce go pisały, współczesne i wielce sobie pokrewne nieznanym pisarków zakonnych w konwencie krakowskim. Pisarze ci niewątpliwie nie byli zawodowymi skryptorami; pismo ich, szczególnie pierwszego pisarza, jest niedbałe, a tekst wielokrotnie zepsuty. Obaj pisali pod dyktandem i stąd dostało się do tekstu szereg błędów, wywołanych najczęściej przesłyszeniem się lub opuszczeniem słów. Błędów tych popełnił więcej pisarz pierwszy niż drugi (ręka jego zaczyna się od drugiej karty trzeciego seksternu [str. 51]

w pośrodku nru 171). Większa staranność drugiego pisarza przejawia się również w tem, iż przez się popełnione omyłki bardzo często od razu poprawiał. Należy zaznaczyć, że daty, które umieszczał tylko pierwszy pisarz, a także imiona własne, podawane przez pierwszego pisarza o wiele częściej niżeli przez drugiego, są przeważnie dokładne. Błędne daty znajdują się — jak to było wyżej powiedziane (ob. str. 223) — w nrach 94, 118 i 123, zaś w nazwach konwentów n. p. w nrach 104, 115. W nrze 303 nazwa kapituły generalnej jest zapewne błędnie podana.

Nagłówki, jakimi są opatrzone z reguły poszczególne akty, pochodzą od dyktatora; brak ich jedynie w części pierwszej przy 64 pozycjach, w części drugiej tylko jeden akt nie otrzymał nagłówka (nr 253). Akty nieoznaczone nagłówkami dotyczyćby winny spraw lub konwentów, o których jest mowa bezpośrednio przedtem, tem bardziej należałoby się tego spodziewać, iż następują po poprzednich bez większego odstępu jakoby dalsze o tem samem przykłady. Tymczasem, chociaż się to nieraz zdarza (nry 7 i 8, 14 i 15, 18 i 19, 92 i 93, 96 i 97, 135—137, 143 i 144), nie jest to regułą; nie rzeczowy ale także chronologiczny, czysto zewnętrzny związek łączy je często z sobą (nry 7 i 8, 25 i 26, 92—95, 96 i 97, 135—140 i 143—145). Trzecią część z nich, mianowicie 21 oznaczyły w czasach późniejszych, nie zawsze jednak trafnie, nagłówkami bądź nad tekstem, bądź też obok na marginesie trzy ręce: pierwsza w wieku XV-tym lub w początkach XVI-go dodała dwa nagłówki (nr 129 Jana prowincjała, datowany w konwencie cieszyńskim d. 11 maja 1375, ustanawiający Jana ze Lwowa wikarjuszem generalnym konwentów we Lwowie, w Kamieńcu i w Przemyśle i wszystkich innych na Rusi, zatytułowany »Institucio vicarii«, tudzież nr 133 niedatowany, będący czystą formułą, »Fraternitatis littera pro prelatibus«); druga z wieku XVI-go, z drugiej jego połowy pochodząca, wypisała ich na marginesach jedenaście, podając same tylko nazwiska konwentów, których te akty przeważnie datowane dotyczą (nry 113—119, 121—123 z lat 1373—1375 oraz 127); wreszcie nieco późniejsza, trzecia, z początków wieku XVII-go. Dopełnia ona najpierw dwa akty. określając je ściślej (nr 101 o ustanowieniu Lupolda, lektora krakowskiego, wikarjuszem prowincjałskim w konwentach krakowskim, opatowskim, sandomierskim, lubelskim, żmigrodzkim i lwowskim przez prowincjała Jana — niewątpliwie z Brzegu — datowany we Wrocławiu 3 października z opuszczeniem roku, który ta ręka podaje jako »1372« i oznacza w nagłówku, że to jest wikarjat lwowski, jedno i drugie niewłaściwie, tudzież powyż wspomniany nr 129 słusznie uzupełniony jako wikarjat na Rusi). Następnie tytułuje dwa dalsze nry (145 list bracki Eljasza, generała dominikańskiego, z Pragi 9 VIII 1375 do Winryka Kniprode w. mistrza zakonu niemieckiego, oraz 154 akt zastępstwa prawnego, wystawiony w Krakowie 28 VI 1376 dla Franciszka, kursora św. teologii w kolegium krakowskim, w sprawie zatargu konwentu oświęcimskiego z rektorem kościoła

farnego w Oświęcimiu). Nakoniec opatruje nagłówkami wszystkie cztery akty, dotyczące zaburzeń w prowincji polskiej naszego zakonu za uzurpacyjnych rządów Piotra Wasserrabe'a, który ostatecznie przez przełożęństwo zakonne został od nich usunięty i kłutwą obłożony wyrokiem Franciszka Oczo, prezentata św. teologii, wikariusza tejże prowincji, w Świdnicy ostatniego kwietnia 1393 (nr 131 to list Piotra Wasserrabe'a z odwołaniem się do generała zakonu, niedatowany ale jeszcze przed kłutwą, której tenor w nrze 152, a poprzedzające ją akty tegoż wikariusza Franciszka w nrze 150 i 155).

Uwydatnienie nagłówków później dodanych, zwłaszcza przez dwie ręce ostatnie a sobie bliskoczesne, z drugiej połowy wieku XVI-go i na początku XVII-go, pozwala stwierdzić pozytywnie, iż w czasach walk zaciętych, jakie się toczyły w łonie prowincji polskiej przez lat piętnaście o utworzenie z jej konwentów w województwach wschodnich nowej prowincji t. zw. ruskiej, seksterny te, znajdujące się w konwencie krakowskim, były przedmiotem bardzo ważnej lektury celem dokładnego poznania dawnych dziejów zakonu w Polsce i apostołstwa jego na Rusi; szczególniej chodziło o zbadanie stosunku, w jakim konwenty na Rusi, a zwłaszcza lwowski, pozostawały do prowincji polskiej. Z porównania rąk, wciągających uchwały konwentu krakowskiego w założoną podówczas księgę (*Primus Liber Consiliorum conventus Cracoviensis SS. Trinitatis ab a. D. 1596*), które podpisywali własnoręcznie wszyscy ojcowie biorący udział w zebraniach konwenckich, okazuje się, iż autorem nagłówków ostatniej, trzeciej ręki, mógł być Bartłomiej z Przemyśla, mistrz św. teologii i kaznodzieja zwyczajny. Z tej również myśli, dla obrony i utrzymania jedności prowincji polskiej, wypłynęła pierwsza jej historia. Rozkaz prowincjała, Wojciecha Sękowskiego, który dopóki żył nie żałował żadnego kroku, by nie dopuścić do podziału starej prowincji polskiej. obarczył tą pracą, naprawdę jeszcze nietkniętą i niemającą żadnego wzoru ani też źródeł dostatecznych (*argumentum impervium, sine duce et luce*), jednego z najzdolniejszych dominikanów krakowskich, jakim był O. Abraham Bzowski, naówczas pierwszy przeor budującego się konwentu z kościołem świeżo kanonizowanego św. Jacka na nowem mieście w Warszawie (1603—1605). Dotychczas, jak zresztą wszyscy ojcowie zakonu kaznodziejskiego, oddawał się on ściśle teologii i prawieniu słowa Bożego, zaprawiając się w kaznodziejstwie pod okiem mistrza Bartłomieja z Przemyśla, usposobiony wyłącznie do retoryki kaznodziejskiej i hagiograficznej, jak i do polemiki z natury swego talentu oraz tradycji zakonu; z nietajoną tedy niechęcią (*volens nolens*) i tylko pod posłuszeństwem swego prowincjała, którego był zarazem socjuszem, zabrał się do nowej a obcej sobie, bo czysto historycznej pracy. Jak się z niej wywiązał, nie tutaj miejsce oceniać pierwszy ten u nas pomnik historjografji zakonnej wślawionego później po latach dziesięciu historyka papieżstwa, jako pierwszego kontynuatora annałów kościelnych kardynała Baroniusza. Jedno przecież trzeba mu już dzisiaj przyznać, iż zrozumiał

należycie swoje zadanie: zastrzegając się wyraźnie, iż pisze tylko komentarz (powiedzielibyśmy dzisiaj »studjum«) a nie historję, wszystkie przecież pomniki rękopiśmienne, jakie znalazł był w konwencie krakowskim, uwzględnił i wyzyskał jak umiał, cytując je pilnie na marginesie obok tekstu w miejscach, gdzie z nich korzystał. Pełny ich wykaz przytoczył w porządku alfabetycznym na początku swego dziełka, które ukończył już jako mistrz zakonny św. teologii za trzecią podróżą do Rzymu, gdzie jeszcze przeglądał regesta papieskie w Bibliotece Watykańskiej tudzież przywieziony niedawno z Krakowa (1589) przed kanonizacją św. Jacka (1594) żywot jego z połowy wieku XIV (*MS. pro canonizat. S. Hyacinthi F. Stanisłai lectoris*¹⁾) i wydał w Wenecji 1606 r. p. t. »Propago D. Hyacinthi Thavmatvrgi Poloni, seu De rebus praecclare gestis in provincia Poloniae ordinis Praedicatorum commentarius« (4^o str. 118), dedykował je, jak przystało, swemu prowincjałowi Wojciechowi Sękowskiemu w konwencie rzymskim ad Minervam d. 1 maja ow. (1606) r. Nieoceniony jest wykaz ksiąg rękopiśmiennych i dokumentów, znajdujących się w konwencie krakowskim, jaki Bzowski przytacza po przedmowie do czytelnika, słusznie w niej wzdychając z powodu ich niedostatku, iż starożytność więcej się zajmowała bogomyślnością, aniżeli dbała o przekazanie swej sławy potomnym. Innych też materiałów archiwalnych w tymże konwencie nad te, które podał, nie było natenczas; za wskazówką tedy Bzowskiego można odtworzyć ich zasób i stwierdzić, co się do dziś dnia zachowało z dawnego archiwum prowincji polskiej oo. dominikanów (»Archivum provinciae« ob. Propago str. 17).

Ocalały prawie jedynie »*Diplomata personalia*« i »*Privilegia provinciae et convent(us)*«, a więc pergaminy i to nietylko ze względu na trwałość materiału, lecz także dla ich wartości ideowej i majątkowej. Ale już księgi z aktami kapituł generalnych i prowincjonalnych przepadły (*Acta capitulorum [generalium opuszczone w druku] et provincialium*), z wyjątkiem pierwszego tomu aktów kapituł generalnych, który znajduje się w głównem archiwum zakonu w Rzymie. Zaginęło również stare *Martirolog(ium)* krakowskie z dołączonemi w nim zapiskami dziennymi konwentów prowincji polskiej (*et notae diariae conventuum provinciae Poloniae in eo* [w druku błędnie: *in eis*] *adiunctae*). Martyrologjum to stary nekrolog, zapewne pergaminowy, który już wówczas nie był w użyciu liturgicznem jeśli się nazywał »antiquum«, poszedł niezadługo w zapomnienie, ustępując całkiem miejsca nowemu papierowemu, sporządzonemu przez Walerjana Lithuanidesa mistrza konwentu w lipcu 1615; uwzględnia on głównie dwa wieki ostatnie XV-ty i XVI-ty ze starych kodeksów, których już także

¹⁾ W lichej tej edycji weneckiej i z niedbałą korektą tytuł tego kodeksu podany jest w dwóch oddzielnych pozycjach, w jednym wierszu *M. S. pro canonizat. S. Hyacinthi*. — w drugim zaś *F. Stanisłai Lectoris*, jakoby to były dwa osobne dzieła; u J. M. Ossolińskiego F. t. j. *Fratrís* rozwiązane na »Francisci« (Wiadomości historyczno-krytyczne do dziejów literatury polskiej T. I [w Krakowie r. 1819] 106 pod 65 do str. 42/3).

niema dzisiaj, obligacyj mszalnych, uchwał konwenckich i regestów (nowy ten nekrolog wyd. H. R. v. Zeissberg w *Kleinere Geschichtsquellen Polens im Mittelalter. Eine Nachlese.* Wien 1877, odbitka z *Archiv f. oesterr. Geschichte* T. XV str. 136/167). Obok martyrologjum = nekrologu »dawnego« i zarazem »krakowskiego«, który jak wnioskować można z ilości i rodzaju jego zapisków, przytoczonych w *Propago*, pochodził najwcześniej z wieku XIV-go a kontynuowany był, jeśli nie dopiero założony, w XV-tym (str. 39, 49, 55 z bajędą, 60 i 88), wspomina Bzowski raz jeden i martyrologjum raciborskie, kiedy nakreśla żywot błog. panny dominikanki Eufemji z książąt raciborskich, zmarłej przeoryszą w żeńskim konwencie w Raciborzu († 1359 ob. niżej pod nrem 171); najprawdopodobniej zapisek jej dotyczący przeniesiono z nekrologu raciborskiego do krakowskiego. Trudniej już oznaczyć ściśle wiek, a nawet ogólną treść dalszych dwóch różnych formatem rękopisów, które Bzowski przytacza w wykazie początkowym pod jedną pozycją: *MS. vetustiss. in 8 et in fol.* Być może, iż jedną treść miały. Cytacje ich naprzemian w tekście, jako tylko dawnych (antiq.) a nie prastarych, idą zazwyczaj w parze z innymi źródłami, bądź już drukowanymi (str. 34 o rozszerzeniu się zakonu w w. XIII-tym), bądź też rękopiśmiennymi, a więc z aktami kapituł prowincjonalnych (str. 49 o biskupach dominikanach polskich w w. XIII-tym, na co i »Martyrolog. antiq. Craco.« przywiedzione w tekście, str. 50 o tychże biskupach w w. XV, str. 58 w wykazie prowincjałów o Macieju z Krakowa, jako na kapitule generalnej w Walencji w południowej Francji 1337 r. sprzeciwił się wraz z innymi ojcami szkodliwym zakusom papieża Benedykta XII cystersa przeciw zakonowi dominikańskiemu), lub z martyrologjum i jego notami (str. 88 w wykazie dominikanów spowiedników naszych królów lub książąt, gdzie najfałszywiej poraz drugi — poraz pierwszy na str. 50 — jest przywiedziony Piotr z prowincjała biskup płocki, bo z dominikanów nie Piotr prowincjał 1327—1331 był biskupem płockim, pietystycznie konserwowanym do dziś dnia w schematyzmie diecezjalnym, lecz zdradziecki Bernard z Sandomierza, biskup milkowski, wiążący się z krzyżakami, został narzucony przez Innocentego VI na to biskupstwo 11 października 1357, ale go kapituła wraz z królem Kazimierzem na nie niedopuszcili). Samoistnie »MS. antiq.« znajduje się dwa razy: zaczerpnięty jest z niego wykaz inkwizytorów w Polsce w w. XIV-tym (str. 69), wykaz ich najdawniejszy, ale wcale a wcale niedostateczny, bo ani pełny ani chronologicznie ścisły, tudzież w ustępie wielce retorycznym o nawracaniu schizmatyków w pierwszej połowie w. XV-go przez biskupów Jana chełmskiego i Michała kijowskiego przy pomocy ojców w konwencie kijowskim (str. 21). Niewiele tedy, bardzo niewiele historia zakonu zyskuje u Bzowskiego z tej książki, z pewnością nie starszej od martyrologjum ani też dla wieku XIII i XIV-go więcej wartościowej. A jednak szkoda, niemała szkoda, że się zatraciły te książki i martyrologjum i akty kapituł prowincjonalnych, bo niepodobna oprzeć się uzasadnionemu domysłowi, iż jedna z nich, z której

Bzowski wypisywał listę inkwizytorów polskich, zawierała w sobie *acta sacri officii in uno volumine conscripta* Jakóba jak powiada Grzymały, św. teologii bakałarza, inkwizytora 1450 r. (Propago str. 70: Extant huius patris acta... in archivo conventus Cracoviensis; za tą niewątpliwie wskazówką T. Czacki »miał ślad, że w klasztorze dominikanów w Krakowie były akta inkwizycji polskiej, lecz tak ważnego dzieła nie mógł odkryć«; ob. O polskich i litewskich prawach, wyd. K. J. Turowskiego w Krakowie 1861, str. 324 w przyp.); był ten dominikan krakowski Jakób z Dzierzanowa inkwizytorem w całym królestwie polskim, a później przeorem krakowskim i św. teologii licencjatem (Kod. WP. wyd. E. Raczyński [1840] 172—4 i nekrolog domin. krak., wyd. H. Zeissberg l. c. 157).

Rzecz całkiem inna ze starym foliantem ekspedycyj prowincjałskich, *Expeditionum provincialium lib(er) antiq(uas) in fol.* Tak go Bzowski tytułuje w spisie początkowym źródeł swoich rękopiśmiennych, tak zawsze, z dwoma poniżej wskazanemi wyjątkami, również i w cytacjach marginesowych jako też w samym tekście. Z niego wydobywa dokumenty, podając je w streszczeniu i z datami, z jednego przytacza nawet zdanie dosłownie, aby stwierdzić, iż konwenty na Rusi polskiej, z lwowskim na czele, należały początkowo do prowincji polskiej i jurysdykcji jej prowincjała podlegały jeszcze później, już po wydaniu bulli Grzegorza XI »Super cuncta desiderabilia« w Rzymie 28 stycznia 1378, mocą której konwenty te przyznane zostały towarzystwu braci pielgrzymujących wśród narodów dla Chrystusa, t. j. organizacji misyjnej w łonie zakonu, podległej bezpośrednio władzy jego centralnej a rządzonej przez własnego wikariusza. Bzowski, prawiąc o tem w rozdziale IV (De societate peregrinantium inter gentes propter Christum), iż od czasu swego założenia przez papieża Jana XXII bullą »Gratias agimus« z r. 1324 aż do dekretu Grzegorza XI z r. 1378 nie miało ono żadnych konwentów, pisze tak dalej na str. 24: »Habent annales expeditiones provincialium Poloniae vetustissima monumenta... aliorumque in Russia a provincialibus Poloniae adusque, imo supra tempora literarum Gregorii XI requisitionis eorundem conventuum pro societate, ut intelligamus etiam tum non usquequaque illos a provincia secretos fuisse, cum ab iisdem provincialibus Poloniae fratres quotidie submitterentur in societatem. Joannes enim Bregensis, provincialis Poloniae, instituit vicarium suum in quibusdam conventibus Russiae, inter quos recensetur Leopoliensis fratrem Luppoldum, lectorem Cracoviensem, per literas datas Vratislaviae die 3 octobris a. 1372«; a na marginesie kładzie obok: »MS. in lib. [błędnie w druku tit.] expedi(tionum) offic(ii) provinc(ialium) Polon(iae) antiquissim. Provincialis Poloniae regit conventus in Russia anno 1372«. Jest się w miłym położeniu, iż można wskazać tekst tegoż aktu, mianowicie w zachowanym zbiorze formuł prowincji polskiej oo. dominikanów, gdzie jest opatrzony pierwotnym nagłówkiem »Viccariatus«, uzupełnionym ręką współczesną Bzowskiemu ale nie jego własną »Lembergensis«,

z podanym przez nią wskaźnikiem w kształcie krzyża obok na marginesie, a poniżej przy dacie rokiem »1372«, albowiem akt ten wrocławski prowincjała polskiego Jana ma tylko datę dzienną 3 października w samym końcu wiersza (str. tekstu rękopiśmiennego 29, w edycji poniższej nr 101). Przyłożona data roku jest rzeczywiście domniemana, jak również innego aktu tegoż prowincjała o ustanowieniu wikariusza prowincjałskiego w konwencie lwowskim z nakazem wybrania w nim nowego przeora po »absolucji«, t. j. zwolnieniu starego. Szczątki końcowe tegoż pisma zachowały się w pozostałej części na odwrocie pierwszej z wydartych dwóch kart, atoli bez wyrażenia czasu w datum (str. 32 i wyżej str. 221); sporządzona kopja jego z wieku XVII-tym, jaka się luźnie przechowywała w archiwum krakowskim oo. dominikanów, a którą w wydaniu niniejszem zamieszcza się w dodatku na pierwszym miejscu, nosi w nagłówku wypisany słowami rok 1372, także domniemany niewątpliwie z dodanego tegoż roku obok na marginesie wspomnianą wyżej ręką, za czem poszedł Bzowski, przywołujący bezpośrednio po powyższym akcie regest niniejszego (Propago I. c. i niżej w Dodatku nr 1). Oznaczenie to wszakże obu tych pism prowincjała Jana tym samym rokiem, jak ich treść wskazuje, nie może być ściśle, acz pochodzą one rzeczywiście z tych lat jego rządów (1370—1375 lub najbliższych po tym ostatnim roku); co najwyżej jedno z tych pism, zwłaszcza pierwsze (nr 101), mogło być wydane w tym roku, raczej jednak zbliża się ono do r. 1374 (por. nr 107); najprawdopodobniej r. 1372 przyczepiono do tych aktów niedatowanych w rękopisie dowolnie, bez większego wysiłku myśli, według datacji sąsiednich w nim aktów, opatrzonych tymże rokiem (ob. nry 98 i 109), który mógł się jeszcze znajdować w kartach dzisiaj brakujących. Sam Bzowski go nie wpisywał; już go znalazł w rękopisie wraz z dodanymi naówczas nagłówkami, sam nie miał na to dotychczas zmysłu krytycznego, by podejrzewać wiarogodność dopisanej daty na marginesie przez któregoś z starszych ojców. Opanowany ich tendencją uwydatnił ją w streszczeniu pierwszego z powyższych aktów, mówiąc o konwencie lwowskim i innych niektórych konwentach »na Rusi«, acz z sześciu wymienionych w tekście pisma żaden z nich poza jedynym lwowskim nie leżał na Rusi, tylko wszystkie w województwie krakowskim wraz z sandomierskim, a więc sam najpierw krakowski, następnie opatowiecki, sandomierski, lubelski i żmigrodzki, ten ostatni w ziemi krakowskiej u przełęczy dukielskiej; jest to zatem kontrata krakowska na obszarze diecezji krakowskiej, do której to kontraty dominikanie prowincji polskiej zaliczali podówczas i konwent lwowski. Regest Bzowskiego drugiego z onych pism z domniemanym rokiem 1372, już dokładniejszy, kładzie się na miejscu właściwym (w Dodatku 1), a dotyczy ono już samego konwentu lwowskiego i stwierdza w sposób niezaprzeczony przynależność jego faktyczną do prowincji polskiej. Jest i dalsze tegoż prowincjała Jana pismo już datowane, w Cieszyńcu 11 maja 1375, słusznie przywiedzione przez Bzowskiego na po-

parcie tezy ojców prowincji polskiej, lecz niedość wiernie przez niego streszczone, o ustanowieniu tym razem jednego z ojców lwowskich, ale nie ich przeora, Jana ze Lwowa, wikariuszem generalnym oraz specjalnym wszystkich istniejących już na Rusi i mających się tam w przyszłości założyć konwentów: »Nec multo post fratrem Joannem Leopoliensem electum priorem instituit vicarium suum generalem in conventu Leopoliensi, Camenecensi et in omnibus aliis, qui tunc fuerant nationis Russiae, cum facultate recipiendi fratres ad ordinem, assignandi, constituendi, corrigendi, absolvendi, reformandi, conventus novos acceptandi, per literas dat. Thessim 11 maii 1375« (Propago str. 24, por. w edycji niniejszej nr 129). Lepiej się Bzowski sprawił z czwartym z rzędu i ostatniem podaniem treści aktu prowincjańskiego o konwencie lwowskim, bo i jego, jak drugiego, dochowała się w zbiorze rękopiśmieniowym na rozdartej karcie 16-tej tylko mała część i to od strony marginesu lewobocznego bez wystawcy i bez daty (ob. wyżej str. 220), dostateczna jednak, aby w niej rozpoznać źródło wypisu Bzowskiego, które nazywa tutaj regestem; przytacza z niego dosłownie jedno zdanie, podaje datę, jaką na szczęście miał ten akt wypisaną: w Świdnicy 2 stycznia 1393, wraz z wystawcą prowincjałem Piotrem Wasserrabe, o którego sprawach i działalności nic dotychczas nie było wiadomo; w Dodatku nr 2 zamieszcza się cenny ten regest Bzowskiego, uwidoczniając w nim okruszyny zachowanego tekstu w zbiorze formuł drukiem rozstrzelonym,

Na tem się jeszcze nie kończy zasługa Bzowskiego w podaniu regestów z wyrwanych kart niniejszego zbioru. W rozdziale jedenastym swego zarysu dziejów zakonu kaznodziejskiego w Polsce, poświęconym wymienieniu wziętych z niego papieskich spowiedników książąt i królów polskich, powraca do księgi prowincjańskiej Jana z Brzegu, aby wskazać odpowiedź tegoż prowincjała papieżowi Grzegorzowi XI (1370/1—1378) w sprawie przysłania braci (ojców) z Polski do pełnienia urzędu spowiedniczego w kurji rzymskiej: »Extant literarum Joannis Bregensis, provincialis Poloniae, ad Gregorium PM. eius nominis XI in libro Expeditionum officii eiusdem exarata exemplaria, quibus respondens sibi a Gregorio XI datis super transmittendis fratribus ad officium poenitentiarie Romanae, pollicetur quamprimum pro occasione temporum non paucos a se et a suis successoribus provincialibus fore in diem submittendos« (Propago str. 87). Tego pisma prowincjała Jana niema w rękopisie niniejszym; mieściło się ono w jednej z dwóch kart wydartych z niego, a wydartych jak się okazuje ponownie, już w czasach po Bzowskim późniejszych; było ono niedatowane. Znał Bzowski i część drugą tegoż zbioru, pisze bowiem zaraz w ciągu dalszym o tej sprawie: »Extat et formula aliarum literarum, iuxta quam iure praesentandi fratres ad poenitentiarie maioris officium se gaudere toties et tantis submissis fratribus demonstrabant«; formułą przez niego tutaj wspomnianą jest oczywiście *Promocionis ad penitenciarium* (nry 172 i 174). Jednego z takich spowiedników

przywodzi imiennie z starego tego rękopisu ekspedycji prowincji polskiej (*MS. antiq. expedit. prov. Polon. in fol.*), mianowicie mistrza Piotra »Com-messa« za czasów papieża Bonifacego IX (Propago str. 87), który na innem miejscu, wśród prowincjałów, figuruje u Bzowskiego z tem samem przekreconem nazwiskiem, ale już bez tytułu mistrza, co było słusznem: »F. Petrus Comessa Vratislaviensis, postea poenitentiarius papae in a. D. 1393 vixerat« (l. c. str. 58); jako penitencjarza papieskiego w r. 1393 doczytał się go Bzowski w tymże zbiorze aktów i formuł, gdzie jest poprawniej wypisany »de Comeza« (nr 155), ale nazwał go Comessą Wrocławczykiem za Długoszem (LBen. III 452: »F. Petrus Komesa Vratislaviensis«, gdzie jest podany na dwa zawody prowincjałem, jak było rzeczywiście, przed Niemcem Janem z Brzegu i po nim, u Bzowskiego tylko raz przed tymże). Nowe wiadomości o wybitnym tym dominikanie Piotrze z Chomiąży wielkopolskiej rozsiane są w zbiorze niniejszym (nr 5 z uwagą i niżej str. 246/7).

Znacznie więcej ich z niego przybywa do spraw i trosk błog. siostry Eufemji, panny dominikańskiej z książąt raciborskich († 17 I 1359), której żywot nabożny skreślił pierwszy Bzowski, przytaczając jako swe źródła obok martyrologjum raciborskiego tradycję sióstr zakonnych także *MS. in f. expedit. provincial.* (Propago str. 48 na marginesie), w tekście zaś mówi, iż czerpie z tradycji opartej *in monumentis antiquis provinciae*, fałszywie ją przytem mianując córką Leszka, ostatniego z książąt raciborskich († 1335), bo była jego siostrą. Do niej się ściągają w zbiorze niniejszym: serdeczna podzięka prowincjała Stanisława z ok. r. 1345, kiedy była poraz pierwszy przeoryszą w swoim konwencie raciborskim, za świadczone zakonowi hojne dobrodziejstwa (nr 171), jako też podobnie dziękczynne pismo tegoż prowincjała lub jego następcy Piotra z Chomiąży wraz z kapitułą prowincjałską w Toruniu, odprawioną w późniejszym nieco czasie, kiedy nie była przeoryszą (nr 276, gdzie prowincjałem mylnie jest wypisany *Źo* jakoby Jan) oraz grupa pism prowincjałskich około tegoż czasu w sprawie bardzo przykrej dla zakonu, który obwiniony przez księżną siostrę zakonną o zagubę pieniędzy popadł w zatarg z nią procesowy (nry 234, 235, 267 z błędnem wymienieniem i tutaj prowincjała *Źo* zamiast Stanisława lub Piotra, poprzedników Jana i nr 279). Bzowski z pewnością nie miał na myśli tych pism ostatniej grupy, kiedy wskazywał w rękopisie prowincjałskim materiał źródłowy do żywotu błog. pamięci księżny Eufemji, ale też z drugiej strony strata tego rękopisu, gdyby się nie był zachował, dawałaby szerokie pole do domysłów o jakości mieszczących się w nim materiałów. — Nie lepiej powiodło się Bzowskiemu ze wskazaniem fundacji konwentu bocheńskiego pod wezwaniem NPM. w r. 1375 za czasów prowincjała Jana z Brzegu z tej samej książki pism jego, którą cytuje ogólnikowo *MS.* (Propago str. 5, ob. niżej nr 113: prośba ze strony zakonu do biskupa krakowskiego o przyzwolenie i poparcie w założeniu konwentu w Bochni, na co zgodziła się już królowa

Polski i Węgier i uzyskana została bulla papieska; imiona osób w tej prośbie niepodane, tylko data jest przytoczona we Wrocławiu 13 lipca 1375). Bzowski w oznaczeniu imienia królowej polskiej nieco się pomylił (jakoby Jadwigi córki Ludwika króla węgierskiego), była nią Elżbieta Łokietkówna, matka tegoż króla, przebywająca naówczas w Krakowie, a może i w samej Bochni; nadto ten list czy prośbę przypisał królowej Jadwidze: wystawcą jest prawdopodobnie Mikołaj biskup tyt. Maieriensis (w Tatarji), dominikanin niemiecki Ziegenbock de Nuemburch, w charakterze kolektora papieskiego przebywający już przedtem w Krakowie (w kwietniu 1372), a niezadługo administrator papieski biskupstwa we Wrocławiu i legat w Polsce (1376).

Księgą ekspedycji pism prowincjałów polskich, w szczególności prowincjała Jana z Brzegu, nazwał Abrahama Bzowski ten rękopis, wydobywając z niej jako ze źródła historycznego pewien zasób aktów datowanych, lecz zarazem odczuwał jej charakter formularza; starszego w tym rodzaju pomnika. ani też późniejszego wśród manuskryptów biblioteki swego konwentu nie znalazł, wiadomością o nim byłby się niechybnie pochwalił. W objętości swojej obecnej był ten rękopis za jego czasów cały, t. j. posiadał jeszcze wtedy wyrwane, jak się stwierdziło, dopiero później, niewiedzieć kiedy i z jakiej przyczyny dwie owe brakujące dzisiaj karty w drugim seksternie, ale większej ilości sekstern-kwinternów, jakie ma teraz, nie posiadał. Oczywiście tylko w znaczeniu szerszem, na pierwsze wejrzenie można niewątpliwą tę księgę prowincjałską nazwać księgą ekspedycji czy nawet rejestrem pism urzędowych prowincjałów polskiego zakonu dominikańskiego. W rzeczywistości jest to zbiór formuł dla użytku kancelarii tychże prowincjałów, w przeważnej swej części, t. j. szczególnie w całej pierwszej, która się schodzi z pierwszą ręką w obu pierwszych seksternach i pierwszą kartą następnego kwinternu (do str. 51), lecz również jeszcze w dalszym ciągu, tutaj jednak już nie wyłącznie jak w pierwszej, sporządzony, jak zwyczajnie bywało w tego rodzaju wypadkach, przez powtórzenie tekstu aktów rzeczywistych bądź w całości, bądź też z wypuszczeniami datacji lub imion. Już z swego założenia i w przeznaczeniu, z góry sobie wytyczonem jakiemu miał służyć, pomnik ten okazuje się zbiorem formuł kancelaryjnych prowincjałów dominikańskich w Polsce. Charakter ten jego niezaprzeczony ujawniają nagłówki poszczególnych aktów, tą samą co ich tekst wypisane ręką.

Sam ich zbiór w swoim całokształcie jest rzeczowo niesystematyczny i niechronologiczny w układzie, nie widać myśli przewodniej i stałej zasady w ich doborze i następstwie; nawet zaopatrzenie ich nagłówkami, moment w ciągu powstawania tej pracy stosunkowo jeszcze najpilniej przestrzegany, posiada swe szczyby i załamania, atoli jak się już zaznaczyło poprzednio (str. 226 i 227), jedynie w części pierwszej, w której przeważa układ chronologiczny, rzeczowy zaś w części drugiej. Rozglądając się uważniej w tym zbiorze, który

nie wyszedł z pod ręki notariusza zawodowego, ale powstał w celi zakonnej, można w nim przecież dostrzedz pewne uwarstwienia aktów, zarówno obszerniejsze jak i w ich obrębie mniejsze, dające się wyjaśnić jedynie przepisywaniem ich grupami z woli dyktującego je redaktora zbioru. Pierwsza z nich obejmuje 80 pozycji początkowych, w czym niemal dwie trzecie czystych formuł (54). Pochodzą one lub są oparte na pismach z lat rządów prowincjała Jana z Brzegu, głównie z r. 1371 i 1372 z jednym wyjątkiem testamentu z r. 1360 (nr 4 zapis czynszu dwóch grzywien rocznie na rzecz dominikanów wrocławskich u św. Wojciecha), który się niewątpliwie znajdował w odpisie wśród aktów tegoż prowincjała, jak i zaraz następujące po nim przytoczone bezimiennie i bez daty pismo wikariusza generała lub prokuratora zakonu do niego (nr 5) oraz list żelazny cesarza Karola IV dla niewymienionego prowincjała (nr 17). Już z aktów, podanych zaraz na samym początku, można się przekonać o niejednorodności ich wpisywania i to ze względu na ich treść ciągle się zmieniającą, jak i na sposób wciągania ich tekstu z pierwowzorów albo z ich odpisów lub bruljonów. I tak pierwszy podano w całości, ale drugi już bez intytulacji i z opuszczeniem roku w datacji; trzeci znów jak i czwarty następuje w pełnym brzmieniu; piąty bez wystawcy i oznaczenia roku w datum; szósty bez samej tylko datacji. Siódmy, jak i trzy z poprzednich (nry 1, 3 i 4), przeniesiono w brzmieniu dosłownem i zaraz w następnym nrze (8) urobiono z niego dictamen; dlatego nie dano mu osobnego nagłówka, bo się ściąga do poprzedniego *Absolutio* (zwolnienie z urzędu przeora przez prowincjała z równoczesnem ustanowieniem tymczasowego wikariusza, dopóki konwent nie wybierze sobie przeora) i pominięto formułę intytulacji, poprzestając na wskazaniu salutacji, datum zachowano częściowo, bo z opuszczeniem roku, również i imiona osób zostawiono z poprzedniego pisma z jedną tylko zmianą (Maciej zamiast Jakób lub może odwrotnie), pochodzącą z przesłyszenia się pisarza lub pomyłki samego dyktatora; tekst jest prawdziwem dictamen, nowo utworzoną formułą tejże samej treści w ramach i na podstawie poprzedzającego aktu. W dalszym ciągu nawraca do gruntu pism rzeczywistych, aby dosłownie je powtórzyć, coraz częściej jednak wyrzuca z nich daty, a także imiona osób i konwentów w całości lub częściowo, znacząc je przez *N.* (nr 12 i nast.), nawet czasem i imię prowincjała (nr 19, 20, 21 z r. 1371), aż wreszcie do czystych formuł przechodzi (nry 27—80; tylko w niektórych ocalały przygodnie pewne imiona, mianowicie w nrach 48 i 49 prowincjała Jana jako wystawcy, w nrze 50 nazwa diecezji wrocławskiej i chełmińskiej, a w nrze 68 imię mieszczańskie uprowadziciela kobiety). Przy tych ostatnich nie da się wszędzie ściśle stwierdzić, kiedy są one tylko powtórzeniem istniejących już dawniej formuł takowych, co jest rzeczą zupełnie pewną, a kiedy dopiero teraz, w ciągu powstawania zbioru, zostały nowo utworzone lub tylko przerobione, czego również nie można wykluczać; wszystkie te wypadki tutaj za-

chodzą. Tak się ma np. z listem brackim czyli formułą przyjęcia do konfraternji, t. j. modłów zakonnych osób świeckich lub duchownych jako dobroczyńców, zasłużonych lub miłych zakonowi (podstawowe o tem nry 16 i 20 por. nry 38—43, 48 i 49, z nich 39 ma tekst pełniejszy w części drugiej nr 298, a 45 jest przeróbką z tekstu pierwotnego w nrze 271).

Z unużenia, jakie sprawia lektura tych formuł, wyprowadza historyka i stawia go na gruncie pewniejszym reszta aktów części pierwszej, opatrzona niemal we wszystkich datacją i już zwyczajnie bez wyrzutni imion osobowych i nazw miejscowych. Nie wszystkie jednak wyszły z kancelarji prowincjała Jana z Brzegu, acz w przeważnej części należą do niego niezawodnie wraz z trzema formułami (nr 130 wysłanie na studia zakonne, nry 132 i 133 z przywilejem konfraternji) i trzema ordynacjami, rozporządzeniami zakonnymi (nry 146, 147 i 149); pozostaje wątpliwem, czy mu należy przyznać list do któregoś z przeorów o przysłanie sobie biblij z Śląska do Krakowa (nr 108), tudzież luźnie wypisaną arengę (nr 128). Dział ten niejako drugi pism i aktów prowincjała Jana z Brzegu otwiera dalszy ich ciąg od r. 1372 i dość w chronologicznym idzie naogół następstwie (nry 81, 82 i nast., grupa z r. 1374 w nrach 135—144), zamykają go zaś zapiski o »alienacjach«, t. j. przenosinach (translokacjach) »braci« czyli ojców, a także nowicjuszków z jednego konwentu do drugiego w całej prowincji polskiej od Raciborza aż po Elbląg z końcem r. 1372 (nr 151) i mniej tłumnie z początkiem 1374 (nr 142). Obok aktów prowincjałskich są w nim i inne zakonne z tych samych czasów, jak kapituły prowincjonalnej w Płocku na św. Michała 1372 (nr 83 z konfraternją), konwentu oświęcimskiego z r. 1375 (nr 119 z obligacją mszalną, też już wyżej nr 80 nieznanego konwentu i roku), konwentu sandomierskiego z niewiadomego roku (nr 122 pokwitowanie z sumy otrzymanej) i samegoż generała zakonu Eljasza z Tuluzy, kiedy bawił w Pradze 9 sierpnia 1375 (nr 145 z konfraternją dla w. mistrza krzyżackiego Winryka z Kniprode).

Atoli zaczynają przeplatać tę grupę akty innych, późniejszych już prowincjałów, wszakże nieliczne, tylko poszczególne aż po rok blisko 1411, bez najmniejszego zresztą związku rzeczowego a także chronologicznego z sąsiedniemi sobie aktami, rozbijają je poprostu. Zjawiska tego nie można sobie inaczej wytłumaczyć jak tylko przypuszczeniem, iż wśród pracy przepisywania aktów prowincjała Jana z Brzegu wskutek zarządzonych poszukiwań zaczęły się ukazywać akty także innych prowincjałów, które w miarę pojawiania się ich wciągano zaraz do nowego zbioru; nie znaleziono ich odrazu w całości, bo się mieściły jak należy przyjąć niezebrane razem, ale rozrzucone na luźnych kartach. Natomiast akty prowincjałskie Jana z Brzegu tworzyły zwartą całość w osobnej księdze lub w seksternach, i ułożone chronologicznie, obejmowały ich komplet przynajmniej z pierwszych lat pięciu jego urzędowania 1370/1—1375. Śladu jego późniejszych aktów niema w zbiorze niniejszym, nawet i wśród niedatowanych nie można ich wykryć. Tych nowo przybyłych, zamieszczonych

w dziale pism prowincjała Jana z Brzegu jest obecnie 9, a mianowicie nry 91, 99, 111, 112, 126, 127, 131, 134 i 150; nie wszystkie przecież mają wypisanych swoich wystawców, a rok podany ma z nich tylko jeden (nr 99 prowincjała Jana Strusia w Opatowcu 18 października 1403). Było ich jednak może więcej: na brakujących dzisiaj kartach w tym dziale (po nrze 107 a przed 108) znajdowało się np. pismo prowincjała Piotra Wasserrabe'a do konwentu lwowskiego dat. w Świdnicy 2 stycznia 1393, którego regest wraz z jednym zdaniem przechował Abraham Bzowski w swoim zarysie dziejów zakonu kaznodziejskiego w Polsce (ob. wyżej str. 220 i 233/234 i w Dodatku nr 2).

Trzecią i ostatnią grupę w części pierwszej stanowi nieliczny poczet pism innych już prowincjałów, jakie się znalazły. A więc najpierw akty, dotyczące usunięcia z urzędu prowincjała Piotra Wasserrabe'a w r. 1393 za i przez wikariusza generalnego prowincji polskiej Franciszka Oczko (nry 152, 153, 155 i 156); wśród nich zaś akt datowany w konwencie krakowskim dnia 28 czerwca 1376 a ustanawiający tegoż Franciszka Oczko, kiedy był w nim jeszcze kursorem (początkującym lektorem) św. teologii, zastępcą prawnym konwentu oświęcimskiego w sprawie przeciw Piotrowi, jednemu z dwóch plebanów kościoła parafialnego w Oświęcimiu (nr 154); do niego jako do wikariusza prowincji polskiej i prezentata św. teologii należy akt, karcący jednego z zakonników włóczącego się samotnie poza klasztorem (nr 150 b. m. i r.); znaczy to, iż wciągnięto do zbioru wszystkie jakie znaleziono pisma jego. Następnie, gdy się już wyczerpał materjał z czasów późniejszych, przeskoczono aż do r. 1348, dając z niego cztery pisma ówczesnego jenerała zakonu Garina z Giaco, długoletniego przedtem św. teologii profesora w studjum paryskim, do niepodanego imiennie prowincjała polskiego i niektórych jego zakonników w sprawach ich osobistych (nry 157—160, ostatni niedatowany, ale z tego samego czasu). Są to już ostatnie w całym zbiorze pisma datowane, mieszczące się w obu pierwszych seksternach. Odtąd już formuły nie mają datacji; tylko wyjątkowo przy kilku jakby na dowód, iż były wypisywane z aktów rzeczywistych, zanotowano miejsce ich wystawienia, najczęściej w Krakowie (nry 162, 172—174, 176 i 203 wszystkie w Krakowie, nry 223 i 233 we Wrocławiu, nr 234 w Lignicy, nry 237, 251 i 254 w Krakowie, nr 267 w Lignicy i nr 312 w Erfurcie, gratulacja prowincjała saskiego Janowi prowincjałowi polskiemu z powodu otrzymania tego urzędu, najprawdopodobniej Janowi z Brzegu, a zatem gratulującym mu przyjacielem był Walter Kerlinger, mistrz teologii i wybitny inkwizytor † 1373 w Erfurcie), a raz nawet datę dzienną (nr 162). Brak roku w datum ostatniej tej formuły wynagradza najzupełniej zachowana jej intytulacja, z której się okazuje, iż to jest akt prowincjała Stanisława; a że z prowincjałów polskich nosił to imię w pierwszych trzech wiekach zakonu dominikańskiego w Polsce tylko jeden, przeto najmniejszej niema trudności w oznaczeniu chronologicznem jego pisma, rozumie się w latach

przybliżonych. Stanisław Krakowczyk sprawował rządy od r. 1344, lecz niewiadomo kiedy go z nich zwolniono, jeśli mu ich sama śmierć nie przecięła; przed końcem roku 1358 prowincjałem był już Piotr z Chomiąży, zaczem pisma imię Stanisława noszące przypadają na lata od 1344 (nry 162, 166, 170 i 171 oraz dalsze nry 213, 240, 283, może 287 i 289); inne jeszcze, jakie należy mu przyznać, znajdujące się w części drugiej zbioru, wskazuje się zaraz poniżej. Również na czasy jego rządów niewątpliwie przypadają nadmienione powyżej pisma jenerała zakonu Garina w ostatniej tej grupie części pierwszej się mieszczące.

Cechujący ten zbiór brak systematycznego układu występuje jeszcze widocznie w części jego drugiej, spisanej ręką drugiego kopisty. Nawrócono już w niej całkiem do praktyki ujawnionej w części pierwszej (nry 27—80), wypisując już prawie same dictamina (już od nru 172, użycie tego wyrazu »dictamen« w nrze 276); znikają więc da y oraz nazwy osób i miejscowości, te ostatnie jednak nie wszędzie ze wszystkimi, na dowód oczywisty, iż tekst formuł wyrastał z aktów rzeczywistych. Pozostałe w nich imiona własne pozwalają niekiedy oznaczyć mniej lub więcej dokładnie a przynajmniej uprawdopodobniają chronologję aktu, zwłaszcza jeśli wystawca lub adresat czy też osoby albo fakta w nim wzmiankowane są skądinąd znane (na nrów 178 jest 19 takich wypadków: nry 171, 172, 176, 202, 209, 213, 223, 240, 248, 267, 275, 276, 283, 287, 289, 307, 312, 315 i 335). W wykazie tym nie uwzględnia się aktów, mających za wystawcę prowincjała Jana, gdyż prowincjałów tego imienia było naonczas kilku, a powtórę iż imię to jako pospolite kładziono przykładowo na równi z *N.*, wypisując je całe albo czasem w skróceniu *Jo* (przykład klasyczny czystej formuły z tem imieniem w nrze 49 »frater Johannes vel N., prior provincialis«), do czego niezawodnie przyczyniała się ta okoliczność, iż najwięcej aktów przejętych do zbioru zostawił po sobie prowincjał Jan (z Brzegu), a twórcą jego był także prowincjał Jan (Biskupiec). Do tego stopnia imię to prowincjałskie Jan zapanowało wszechwładnie, że w aktach notorycznie prowincjała Stanisława imię tegoż przekształcono na Jana (nr 209 z czasów biskupa krakowskiego Jana Grota † 1346, nry 267 i 276 w sprawie zatargu księżny Eufemji dominikanki raciborskiej † 1359 z swoją zwierzchnością zakonną, tudzież nr 275 dotyczący księżny mazowieckiej Elżbiety, wdowy po Wańku księciu płockim, w latach 1344—1351; ponadto nr 254 będący powtórzeniem nru 162 przemienia prowincjała Stanisława na Jana). Najwięcej tedy aktów po Janie z Brzegu przypada na dawnego poprzednika jego Stanisława z Krakowa, z późniejszych zaś niezawodnie jeszcze więcej na samego Jana Biskupca, chociaż tylko na jednym jest wypisany *Jo(hannes) Ep(iscopi)* jako jego wystawca i to we Wrocławiu (nr 223 wezwanie ojcowskie do siebie jednego z mnichów z konwentu raciborskiego, który wyszedł z niego bez pozwolenia przeora; miejsce datacji wskazuje, iż prowincjał bawił tam wówczas — rok

nie jest podany — na wizytacji). Pośrednio do niego należy, bo z jego rozkazu został wcielony do zbioru akt jego wyboru na prowincjała w Krakowie (z r. 1411, nr 176 z wyrzuceniem jednak imion wszystkich przeorów i ich socjuszów elektorów a z zachowaniem jedynie imienia generała zakonu, któremu ten akt został przedłożony, jako też samego elekta i dwóch jakichś elektorów Klemensa i Michała); i odtąd też imię prowincjała Jana, jako wystawcy aktów, powtarza się już znacznie częściej, z których pewna ilość wyszła prawdopodobnie z pod ręki tegoż Biskupca. Znać również w tej części nieco pilniejsze na wielu miejscach ugrupowanie aktów poszczególnych, należących swą treścią do siebie, jak to okazuje zestawienie porządkowe ich nagłówków; z wyjątkiem tylko jednego aktu (nr 253) są zaopatrzone w nie wszystkie inne. Główną przecież cechą tej części zbioru jest, jak się już zaznaczyło, przewaga w niej albo czystych formuł, albo też pism rzeczywistych, wzorowanych i urobionych na dawniejszych. Już się je poprzednio czasem spotykało, nawet na samym początku, jak nr 8 za wzorem w nrze 7 (ob. wyżej str. 235), nr 14 (do generała zakonu) za nrem 89 z r. XI. 1372 (do prokuratora zakonu) i nr 127 (prowincjała Andrzeja Rusińca ok. r. 1400 o wysłaniu braci na studia zagraniczne do Kolonji) za nrem 158 (Garina generała zakonu z 10. III 1348 o temże na studia do Moguncji); powtórzenie tekstu zaszło w części tej pierwszej tylko raz: nry 116 = 118 z r. 1372 z czego formuła w nrze 72. Natomiast w części drugiej znajdujemy cały szereg formuł, które są powtórzone dosłownie z tekstu aktów zamieszczonych już w części pierwszej, i tak: nry 253—259 = 161—167, nr 293 = 145, nr 294 = 16, 42 i 57. Odwrotny stosunek zachodzi tylko dwa razy: nr 45 = 271 i nr 298 a jego skrócenie w nrze 39; wreszcie w tej samej części nr 216 zre-dagowano za wzorem nru 237.

2. *Wartość historyczno-prawna zbioru formuł dominikańskich prowincjała Jana Biskupca (1411—1417).*

Zasób źródeł do pierwotnych dziejów zakonu dominikańskiego w Polsce, zwłaszcza za wiek XIV-ty. Pierwsza próba ujęcia ich u X. Jana Długosza na podstawie myśli jego historjograficznej o niepodzielnosci Królestwa Polski; myśl historjograficzna O. Abrahama Bzowskiego. Wykaz Długoszowy prowincjałów polskich tegoż zakonu; źródła jego, sprostowania i dopełnienie prowincjałów w latach 1393—1411. Brak aktów kapitulnych prowincji polskiej, niedostateczność i luki aktów kapitul generalnych zakonu nagradza i wypełnia zbiór niniejszy. Rządy uzurpacyjne prowincjała Piotra Wasser-rabe'a w związku przyczynowym z opozycją Władysława Opolczyka przeciwko Polsce. Przeciwię-stwa narodowościowe w łonie prowincji polskiej, wyłączność żywiołu niemieckiego w klasztorach jej śląskich, pomorskich i pruskich a przewaga w konwencie macierzystym krakowskim. Udare-mnienie reformy obserwy zakonnej błog. Rajmunda z Kapuy. Wybitni dominikanie polscy. Rządy Jana Biskupca, zrazu przeora krakowskiego (1405—1411), następnie prowincjała. Wypędzenie Jana Falkenberga z Krakowa (1406), [Na tym kończy się spis treści drugiego rozdziału Wstępu tak w po-przednich korektach, jakoteż i w rękopisie s. p. X. Prof. J. Fijałka; w instrukcji dla drukarni s. p. X. J. Fijałek polecił postawić sześć wierszy wolnych. Przenaczył je wydawca na uzupełnienie spisu

treści tego rozniała Wstępu, w którym zamierzał przedstawić dzieje zakonu dominikańskiego w Polsce po rok 1417].

Nieźmiernie szczupłe są źródła do dziejów zakonu dominikańskiego w pierwszych wiekach istnienia jego w Polsce, zwłaszcza za wiek XIV-ty. Cały ich zasób, poza jedynym pomnikiem i to hagiograficznym samego zakonu, jakim jest żywot z cudami za życia i po śmierci św. Jacka († 15 VIII 1257), napisany dopiero około połowy wieku XIV-go przez Stanisława lektora w konwencie krakowskim, ogranicza się do nielicznych wzmianek poszczególnych osobistości zakonnych, które się mieszczą rozrzucone w dyplomatarjuszach i w niektórych innych pomnikach, głównie rocznikarskich. Ilość tych wzmianek w dokumentach wieku XIV-go zamiast wzrastać, znacznie opada, tak iż mogłoby się zdawać, że działalność zakonu tego w Polsce silnie osłabła lub nawet zupełnie zanikła. Niewiele też zdobyczy przyniosły w ostatnich czasach poszukiwania i wydawnictwa Ekspedycji rzymskiej. Również nadzieja pomnożenia w sposób wydatniejszy wiadomości o losach i sprawach przynajmniej konwentu krakowskiego, obudzona wskazaniem ogólnikowem dwudziestu kilku dyplomatów z tegoż wieku XIV-go, znajdujących się w bibliotece oo. dominikanów krakowskich (Stan. Kutrzeba, Przyczynek do dyplomatyki polskiej wieku XIII w lwowskim Kwartalniku Historycznym R. XII [1898]99), niestety zawiodła; jak się sprawdziło naocznie, najciekawsze były już wcześniej wydane, a reszta albo dotyczy zakonu wogóle (bulle papieskie) albo spraw majątkowych, lecz z czasu przed przynależnością ich jeszcze do konwentu krakowskiego.

Dopiero z następnego, XV-go stulecia i to zaraz od obu pierwszych dziesiątków lat, w które wkracza zbiór niniejszy, zaczyna przybywać coraz obficie wiadomości źródłowych. W drugiej zaś jego połowie ojciec historjografii polskiej, X. Jan Długosz, w księdze uposażeń klasztorów diecezji krakowskiej, pisanej w ostatnich latach swego życia (1475/1478), daje już nie tylko obraz stanu majątkowego konwentów tegoż zakonu, jak i wszystkich innych w tejże diecezji, na podstawie dostępnego i zapewne dostarczonego sobie przez nie materiału wraz z zarysem ich początków, ale także, czego już przy innych wcale nie czyni, pierwszy ten nasz monasterjolog, uwydatnia znaczenie zakonu kaznodziejskiego w Polsce. Tutaj to rozwija główną swoją myśl historjozoficzną, jaka go ożywiała przy pisaniu dziejów Polski, o niepodzielności jej królestwa (*regni Poloniae corpus*) w granicach nakreślonych i ustalonych przez Bolesława Chrobrego, jako szczególnie ten zakon czujnym był zawsze stróżem niepodzielności politycznej Polski pierwotnej przez utrzymanie jedności własnej swojej prowincji zakonnej na obszarach ziem dawnej Polski Chrobrego, a także rozszerzenia jej na kraje i księstwa państwu polskiemu teraz podległe, na Ruś, Litwę i Wołoszczyznę. Pogląd ten swój o zachowaniu jedności prowincji polskiej zakonu kaznodziejskiego, mimo częstych

zakusów jej rozerwania i obalenia przez Niemców i Czechów, uzasadnia Długosz wykazem przytoczonym przez siebie jej prowincjałów i zaznaczeniem ich narodowości, sposobem wyniesienia na ten urząd i zwolnienia z niego oraz lat ich rządów. To była pierwsza próba ujęcia całokształtu dziejów tego zakonu w Polsce w trzonie jego hierarchicznym, kiedy jedność prowincji była już utrwaloną i szła ku drodze swego powiększenia. Rozwój jego terytorjalny i całej działalności dopiero później, po upływie przeszło wieku, otrzymał historjografa w łonie samego zakonu: Abrahama Bzowskiego (w r. 1606, ob. wyżej str. 227/8). Także i Bzowskiemu, jako też i zwierzchności jego zakonnej, która podała mu pióro do ręki, przyświecała w tej pracy myśl obrony i zachowania dotychczasowej jedności prowincji polskiej; ale jakże ona teraz jest zwężona, już bynajmniej nie państwowa i polityczno-kościelna ani narodowościowa, lecz do rozterki domowej w obrębie tego samego państwa zacieśniona. Nie zapomnieli przecież ojcowie krakowscy o klasztorach swojej prowincji na Śląsku pod mocą niemiecką będących, właśnie wówczas, w samym roku kanonizacji św. Jacka (1594) utraconych, z których władza centralna zakonu utworzyła osobną kongregację t. zw. śląską, bezpośrednio sobie podległą, rządzoną przez wikariusza generała w osobie przeora wrocławskiego; po dwunastu latach niestrudzonych zabiegów udało się naszym oo. dominikanom zyskać uchwałę kapituły generalnej w Valladolid (1605), iż klasztory śląskie, już natenczas z jednym jeszcze wyjątkiem raciborskiego wszystkie dobrze oddawna zniemczałe, mają wrócić do prowincji polskiej. Z dumą o tej restytucji wspomina Bzowski (Propago str. 111). Nie weszła ona jednak w życie, nie ponowiły jej dwie dalsze kapituły generalne, by mogła otrzymać moc obowiązującą; samoistna kongregacja śląska utrzymała się nadal; ostatni przeor wrocławski Polak, Abraham Bzowski 1608/10), był zarazem wikariuszem i komisarzem generalskim klasztorów śląskich, do prowincji polskiej już nienależących.

Najstarszem tedy z ogłoszonych dotychczas źródeł historjograficznych do dziejów zakonu kaznodziejskiego w Polsce jest lista jego prowincjałów, jaką podał był Długosz w swym *Liber beneficiorum* diecezji krakowskiej (III 450/3). Uderza ona nierównością swego opracowania: dokładna w szczegóły o wyborze na urząd prowincjałski, przywodzi pilnie lata rządów lub śmierci przy każdym z prowincjałów aż do r. 1305; odtąd utracą swoją chronologję za cały wiek XIV-ty aż po r. 1411, w tekście zaś swoim staje się coraz zwężlejszą, mianowicie od drugiego prowincjałatu Lipolda z Krakowa (1318/19—1322). Po Lipoldzie i jego następcy Peregrynie wykaz Długoszowy prowincjałów polskich przechodzi już w samo zestawienie czystych ich imion, nie tylko bez podania dat, ale i jakichkolwiek szczegółów ich wyboru aż do końca wieku XIV-go. Pochodzi to stąd, iż wiadomości o nich bliższych zabrakło natenczas Długoszowi, spodziewał się je później uzupełnić i dlatego zostawił wolne miejsce przy ich nazwiskach. Wreszcie,

w trzeciej części swego wykazu, od przełomu wieku XIV/XV-go aż po koniec r. 1478, wypełnił na podobieństwo części pierwszej, tylko podał tutaj jeszcze dokładniej następstwo i wybór prowincjałów, zaznaczając zaraz z początku istniejące przeciwieństwa narodowościowe w łonie prowincji polskiej między Polakami i Niemcami, których następstwem był podział jej chwilowy na część polską i niemiecką; miało to być przed rokiem 1411.

Własnym niezaprzeczeniem trudem zebrał Długosz i ułożył tę listę ze wzmianek dotyczących w aktach kapituł generalnych i prowincjonalnych, t. j. prowincji polskiej oraz, co się tyczy wieku XIII-go, z uwzględnieniem jakichś bliżej nieokreślonych annałów, na które kilkakrotnie się powołuje (*«annalia»* raz *«quaedam»*, trzy razy *«alia»* nazwane); jak należy sądzić z kontekstu ich cytacji, zdają się być one obce, proveniencji czeskiej; ponadto wśród źródeł z których czerpał, można jeszcze przyjąć martyrologjum zakonne. Wartość jego wykazu wzrośnie, jeśli się go zestawia z następnym Bzowskiego, który się opiera o Długoszowy i niejednokrotnie go dopełnia rzeczowo i chronologicznie, ale nie jest ani zupełny ani też ścisły, mniej od Długoszowego dokładny, wprost bezkrytyczny i bałamutny. Lecz i Długoszowy wymaga sprostowań i uzupełnień, naogół przecież z próby kontrolnej źródeł wychodzi dość zwycięsko. Dostarczają jej akty kapituł generalnych, których pełne acz nie ze wszystkim zadawalające wydawnictwo podjęte z końcem ubiegłego wieku przez zwierzchność zakonną w Rzymie zaraz w przedmowie pierwszego tomu przyniosło tę wiadomość, iż w rzymskim archiwum głównem zakonu znajduje się pergaminowy kodeks krakowski z wieku XIV-go, opatrzone sygnaturą A₂, zawierający akty kapituł generalnych do r. 1308. Za czasów Bzowskiego był on jeszcze w Krakowie; może dostał się do Rzymu w związku z uchwałą kapituły generalnej z r. 1756, domagającą się od generała, by zarządził przeszukanie archiwum krakowskiego w nadziei odszukania dowodów *«ad detegenda corpora martyrum Sandomiriensium»* z połowy wieku XIII-go (o tej uchwale wspomina już X. Sadok Barącz, *Rys dziej. zak. kazn. I* [we Lwowie 1861] 333/4). Daleko większą i niepowetowaną stratą jest zaguba ksiąg z aktami kapituł prowincji polskiej, gdyż w nich się mieścił najważniejszy, podstawowy materiał do dziejów tegoż zakonu w Polsce; brak ich tylko w nieznaczej bardzo części wynagradzają nieliczne i urywkowe w aktach kapituł generalnych wzmianki o sprawach i zdarzeniach, dotyczących prowincji polskiej, zwłaszcza za czas przełomu w jej losach najmniej dotychczas znany, od pierwszej połowy wieku XIV-go do pierwszych dziesiątków następnego stulecia, t. j. z okresu lat, na które przypada niedostateczność i przerwa w Długoszowym katalogu prowincjałów polskich. Jedynie absolucje (zwolnienia z urzędu) prowincjałów, jako też ustanowienia wikariuszów generalnych na czas wakansów zaznaczają dość pilnie akty kapituł generalnych, ale pierwszych podają stale bezimiennie; wszakże i te wzmianki znikają już w nich zupełnie w najbliższym okresie schizmy papieskiej, kiedy się i zakon kazno-

dziejski rozbił na dwie obediencje: awiniońską z dotychczasowym generałem Eljaszem z Tuluzy (1367 † 31 XII 1389) i rzymską, której mistrzem zakonu został błog. Rajmund de Vineis z Kapuy, prowincjał Lombardji na kapitule generalnej w Bolonji w r. 1380 († 5 X. 1399 w Norymberdze; następcy jego: Tomasz z Firmo, wybr. na kapitule generalnej w Udine 15 V 1401 † 10 III 1414 w Genui i Florentczyk Leonard Statii de Datis, wybr. na kap. gener. we Florencji 29 IX 1414 † 1425). Dziwne milczenie o prowincji polskiej zalega w zachowanych aktach kapituł generalnych obydwóch obediencyj; w dodatku nie doszły nas akty trzech pierwszych kapituł generalnych, odprawionych w Bolonji 1380, w Budzie 1382 i w Weronie 1385, a trzech następnych w Wiedniu 1388, Ferrarze 1391 i Wenecji 1394 przechowały się tylko w okrucach, podobnie jak i z późniejszych: bolońska 1407 — pierwotnie zapowiedziane było jej odprawienie we Wrocławiu prowincji polskiej — oraz genueńska 1413 r. (*Acta capitulorum generalium ordinis Praedicatorum* Vol. II ab a. 1304 usque ad a. 1378 i Vol. III ab a. 1380 usque ad a. 1498 w *Monumenta ordinis Fratrum Praedicatorum* T. IV [Romae 1899] i VIII [1900] *passim*).

Cała wiązanka wspomnień w nich o prowincjałach polskich ogranicza się zaledwie do ubocznych kilku o nich wiadomości od r. 1331. W tymże r. na kapitule w Santoña (Victoria w Hiszpanii) po zwolnieniu z urzędu prowincjała — według Długosza był nim po Peregrynie z Raciborza nieznany bliżej jakiś Piotr »de Columen«, co jest prostą myłką zamiast »de Culmen« czyli z Chełmna — ustanowiony został wikarjuszem generalnym Maciej lektor w konwencie lignickim tejże prowincji polskiej (II 211). Prowincjałem został wtedy wybrany Maciej (1331—1337, wzmiankowany w tym ostatnim roku jako były prowincjał l. c. 251); w wykazie Długosza to Maciej z Krakowa, niewątpliwie lektor konwentu krakowskiego (świadczący natenczas o cudach św. Jacka 7 maja 1329 w *Mon. Pol. hist.* IV 892 c. L): tożsamość obu tych Maciejów, wikarjusza i następnie prowincjała, jest wielce prawdopodobna. Dalszy prowincjał u Długosza Przybysław z Płocka według tychże aktów sprawuje swe rządy w latach 1337—1344, ale już następca jego Stanisław z Krakowa otrzymuje w tych aktach tylko datę rozpoczęcia swego urzędu w r. 1344, gdyż wtedy kapituła generalna odbyta w Podium (Prowansja) wikarjuszem generalnym aż do czasu wyboru prowincjała mianowała Stanisława inkwizytora krakowskiego (l. c. 302). Wynika stąd zupełnie pewna wiadomość, iż swego wikarjusza powołała prowincja do rządów, i że prowincjał Stanisław był bezpośrednio przedtem inkwizytorem krakowskim; nie wolno go mieszać z ówczesnym lektorem Stanisławem w tymże konwencie, autorem żywota św. Jacka (jak się ju wyżej wzmiankowało str. 223/4), ani też z innym Stanisławem, przeorem tegoż konwentu 14 stycznia 1349 (*Kod. dypl. Małop.* III [w Krakowie 1887] 73 nr 689; innych Stanisławów, których naówczas było całe zatrzęsienie wśród dominikanów polskich, ob. poniżej w tekście zbioru

nr 315 w przyp.). Przez następne ćwierćwiecze (od 1344) głucho w aktach kapituł generalnych nawet o wikariuszach, a także o absolucjach prowincjałów. Pozycję Długoszą o Piotrze z Chomiąży, następcy Stanisława, stwierdzają niezbitce dokumenty i zapiski współczesne. Szczery to był przecież Polak rodu szlacheckiego, Wielkopolanin ze wsi Chomiąży koło Gąsawy wówczas i dzisiaj diecezji gnieźnieńskiej. W tem się jednak Długosz pomylił, iż go poczytał za Wrocławczyka (ob. wyżej str. 233), ale go Niemcem nie nazwał. Myłkę Długosza można wyjaśnić utożsamieniem go zapewne już przez sam zakon z bliskoczesnym mu Janem »Chomeza« przeorem wrocławskim u św. Wojciecha w r. 1390 (regest dokumentu u Heyne'go *Dokum. Gesch. d. Bist. Breslau II* 721), który pochodził również z Chomiąży, ale śląskiej, mianowicie z dzisiejszej »Camöse« koło Nowegotargu (starodawnej Środy) blisko Wrocławia; pierwotna nazwa polska tej wsi, nadanej przez księcia Henryka Brodatego klasztorowi trzebnickiemu w r. 1224, opiewała »Chomescha«, a więc Chomiąża, nie zaś »Kumejża«, bo to już nazwa zniemczona (u Heyne'go l. c. I 257 fałszywie »Romischau«, ob. C. Grünhagen'a *Schles. Regest.* nr 284); uwagi godnem, iż jeszcze z końcem wieku XIV-go (1390) nazwa tej wsi utrzymywała się w brzmieniu starodawnem »Chomeza«, aby przejść potem w Kumeize i obecne Camöse. Piotr z Chomiąży wielkopolskiej sprawował poraz pierwszy urząd prowincjała już przed 8 grudnia 1358 do r. 1370; poczem w r. 1373 jako lektor niewiadomo w którym konwencie — czyżby może we wrocławskim? — skorygował, t. j. skolacjonował wielkim nakładem na rozkaz arcybiskupa gnieźnieńskiego Jarosława Bogorji biblię pergaminową, wspaniałemi ozdobioną inicjałami, którą tenże arcybiskup był nabył dla kościoła gnieźnieńskiego, gdzie częściowo jeszcze (nie cała) przechowuje się do dnia dzisiejszego w bibliotece kapitulnej (Ks. Tad. Trzeciński, *Katalog rękopisów biblioteki kapitulnej w Gnieźnie* aż do pocz. w. XVI [w Poznaniu 1910] 49/50 MS. 168, zdaniem ś. p. autora na str. XIII jakoby w Polsce napisana¹⁾). Temu to »Petro de Chomeza ord. Fr. Predic. Gnezn. dioc.«, kiedy się jeszcze w starości wybierał na apostołstwo na Pomorze i do Prus, nadaje papież Bonifacy IX rozszerzoną władzę spowiedniczą, jaka była przywiązana do urzędu minoris poenitentiarii a uprawniała do tytulatury penitencjarza papieskiego (przywilej ten niedatowany wskazał Wł. Abraham z formularza aktów papieskich w archiwum bazyliki watykańskiej św. Piotra w tomie następnym *Archiwum Komisji Histor. S. 2 T. I* 49).

¹⁾ Z powodu rozbudzonych obecnie studjów biblijnych zagranicą, w szczególności badań historii tekstu Wulgaty należałoby sprawdzić pochodzenie biblij tej gnieźnieńskiej arcybiskupa Jarosława i określić przynależność jej tekstu do jednej z trzech głównych grup: alkuinńskiej w *Cod. Amiatinus* w Laurencjanie florenckiej, teodulfjańskiej w *Ottobonianus* w Watykanie, czy też tolekańskiej w *Turonensis* w Biblj. Narod. paryskiej, przy pomocy dzieła Dom H. Quentin'a *Mémoire sur l'établissement du texte de la Vulgate* (*Collectanea Biblica Latina* Vol. VI). Rome, Desclée et Cie, 1922.

Po Piotrze z Chomiąży według dobrej relacji Długosza nastąpił Jan z Brzegu Niemiec (Fr. Johannes Bregensis theutonicus), istotnie Niemiec z Brzegu, miasta śląskiego nad Odrą między Opolem a Wrocławiem; rządy jego przypadają na czasy małośczęsne panowania Ludwika Węgierskiego w Polsce. Dopiero o tymże Janie z Brzegu powiadają akty kapituł generalnych, iż w r. 1369 przebywał na kapitule generalnej w Bruges w charakterze definitora prowincji polskiej, a w r. następnym, 1370, na kapitule generalnej w Walencji aragońskiej, po zwolnieniu dotychczasowego prowincjała, a więc Piotra, został ustanowiony wikariuszem generalnym swojej prowincji, będąc naówczas przeorem w Słupsku na Pomorzu (Act. cap. gen. II 416/17), i zaraz potem obrany prowincjałem, w tym samym jeszcze roku przed śmiercią króla Kazimierza († 5 listopada 1370). I odtąd w aktach kapituł generalnych przez całe prawie pół wieku już żadnej aż do r. 1417 nie znajduje się wzmianki o polskich prowincjałach ani wikariuszach generalnych.

Do Długosza tedy należało się zwrócić, ale i on, chociaż dobrze położył drugi prowincjałat Piotra z Chomiąży po Janie z Brzegu, stwierdzony dokumentalnie pod koniec r. 1382 (ob. wyżej str. 222/3), już w dalszym ciągu nie wystarczał z powodu zostawionej przez siebie luki i nieoznaczenia czasu rządów następnego prowincjała Piotra Wasserrabe Niemca, zdaniem Długosza z Chełmna, lecz prawdopodobniej z Wrocławia. Data wyboru jego i zatwierdzenia w r. 1393, jaką był podał Bzowski, niewielkie mogła budzić zaufanie chociażby z tego samego względu, iż drugie prowincjałstwo Piotra z Chomiąży całkiem pominął, a co gorzej, rządy prowincjała Andrzeja Rusińca umieścił aż w połowie wieku XV-go, mieszając go z ówczesnym prowincjałem Janem Wójcikiem z Sandomierza (Johannes Advocati Sandomiriensis, o którym ob. Kod. dypl. Małopolski IV 373/4 nr 1894 d. 15 lutego 1441 oraz Długosz LBen. III 453, 455, 456 i 457, por. Propago str. 60). Tymczasem Andrzej Rusiniec (Andreas Rutheni), syn mieszczański z Sandomierza, z ojca zwanego Rusinem, sprawuje rządy prowincjałskie w latach co najmniej 1399—1401, będąc dawniej przeorem krakowskim (nr 111 w zbiorze poniższym). Miły królowej Jadwidze wyjednywa u niej przywilej w Krakowie d. 21 maja 1399 na rzecz drogiego sobie konwentu św. Marji Magdaleny w Sandomierzu na przedmieściu, gdzie na miejscu starego, grożącego ruiną wystawił nowy kościół z cegły palonej i nowy zarazem zbudował konwent; nic przeto dziwnego, iż w tradycji miejscowej uchodził potem za założyciela tegoż kościoła i konwentu, co i Długosz powtórzył (l. c. 456/7) tem bardziej, iż nie znał lat jego rządów i dla braku dalszych wiadomości nie umieścił go w poczcie swoim prowincjałów. Dopiero w wydawnictwach i dziełach źródłowych, ogłoszonych w czasach naszych, odsłania się pochodzenie jego mieszczańskie z Sandomierza, chronologia prowincjałstwa wraz z przynależnością do obediencji rzymskiej (Kod. dypl. MP. IV [w Krakowie 1905] 62 nr 1047 przywilej król. Jadwigi z 21 V 1399; J. Heyne, Dokum.

Gesch. d. Bist. Breslau II 731 regest przywileju konwentu głogowskiego z 10 X 1401 i Arch. Kom. Hist. S. 2 T. I 52 z regestów jenerała zakonu Rajmunda z Kapuy o nadaniu mu przez tegoż 18 VII 1399 pewnych łask osobistych, z których jedna dotyczy »comodum¹⁾ quod ipse — Andreas Ruteni provincialis Poloniae — aedificari fecit in suo conventu nativo«, a więc w konwencie sandomierskim u św. Jakóba, w którym, jak Długosz donosi, umarł i kazał się pochować. (NB. Wiadomość następną z tychże regestów jenerała Rajmunda pod tą samą datą 18 VII 1399 o wysłaniu dominikanów Jana z Łęczycy i Kaspra prowincji polskiej na dwa lata studjów teologicznych w konwencie lipskim w prowincji saskiej ogłosił był już B. M. Reichert O. Pr., Zur Geschichte der deutschen Dominikaner am Ausg. des 14 Jahrh. w Römische Quartalschrift XIV [1900] 100).

Listę powyższą prowincjałów uzupełnia niemal całkowicie zbiór niniejszy w tym właśnie okresie czasu, kiedy się ona przerywa u Długosza, jako też w aktach generalnych, przyczem w ich następstwie uwidocznia się i teraz, jak poprzednio, kolejność ich narodowościowa; czysto polskim bowiem ten zakon, prawie wyłącznie mieszczański w swych członkach, nie był. A więc po Piotrze z Chomiąży Niemiec Piotr Wasserrabe został prowincjałem, niewiadomo którego roku, zapewne w początkach panowania Władysława Jagiełły. Z samym początkiem r. 1393 (2 stycznia) pozostawał on jeszcze na swoim urzędzie, kiedy przeora lwowskiego nawoływał do zachowywania konstytucyj i postanowień kapituł generalnych i prowincjonalnych za przykładem zmarłego niedawno jego poprzednika, O. Dominika; śladem tedy owych poprzedników, zwłaszcza Jana z Brzegu, szedł prowincjał Wasserrabe w utrzymaniu konwentu lwowskiego przy prowincji polskiej, i dlatego domagał się od jego przeora złożenia kontrybucji sobie należnej na mocy ustaw zakonnych, a od dwóch lat zaległej. Poza przypuszczalnym listem tegoż Piotra Wasserrabe'a (nr III: w sprawach czysto wewnętrznych), jest to jedyny a niewątpliwy akt prowincjałski jego rządów w zbiorze poniższym (nr 2 w Dodatku); akt jednakowoż nielegalny, gdyż naonczas kiedy go wydawał w konwencie świdnickim, gdzie chwilowo rezydował, był już złożony z urzędu prowincjała przez swą zwierzchność zakonną; wykonawcą woli w tej mierze jenerała Rajmunda z Kapuy był sekretarz jego i socjusz Jakób z Nowego Domu (prowincji czeskiej), ustanowiony wtedy — w połowie poprzedniego roku (1392) — wikariuszem prowincji polskiej. Odjęcie sobie prowincjałstwa Piotr Wasserrabe uznał za wielką krzywdę i niesprawiedliwość; dlatego więc przeciwko temu zarządzeniu, jako polegającemu na niedostatecznych informacjach i przekręceniu prawdy ze strony jego przeciwników, którzy go oskarżyli kłamliwie przed jenerałem, a zniesławili wobec książąt, zapowiedział apelację, jaką wniesie wraz z wszystkimi zwolennikami swoimi do jenerała. Tak się usprawiedliwiał w liście wielce płaczliwym do niego, niestety nie-

¹⁾ Comodum tyle co camera lub stuba albo cella.

datowanym i bezimiennym, lecz na szczęście z wymienieniem wikariusza Jakóba, atoli z tekstem w wielu ustępach zepsutym (nr 131) dość jednak wyraźnie dającym poznać niezny fakt wewnętrznych rozterek w prowincji polskiej już za rządów Piotra Wasserrabe'a, któremu jej część wypowiedziała swoje posłuszeństwo i uzyskała jego usunięcie przez zwierzchność zakonną. Szukając przyczyn opozycji przeciwko prowincjałowi, możnaby mniemać, iż ją spowodował upór przeciwko przyjęciu »dzieła reformacji«, t. j. naprawy dyscypliny zakonnej zarówno wśród ojców jak i przełożonych, o czym niedwuznacznie napomyka piszący ku własnej obronie; z uwagi jednak iż nie można przypuszczać, żeby generał Rajmund z Kapuy, sam najgorliwszy rzecznik obserwacji zakonnej i do czci błogosławionego wyniesiony na ołtarze (1899), mógł usunąć z prowincjalstwa szczerego jej promotora, za którego się podawał Piotr Wasserrabe, należy gdzieindziej i w czym innem dopatrywać się istotnej przyczyny rozdzwiewu między nim a nieprzejednanymi jego współzawodnikami o których się na początku listu wyraża, iż czyhają na jego zgubę i zagładę. Sam ten list dostatecznej nie daje na to odpowiedzi: zastanawiająca jest przecież w nim wzmianka pod koniec »o książętach ziemi naszej«, oczywiście śląskich, ale niewypowiedziany jest jasno stosunek obu do nich poza tem jednym, iż prowincjał czuł się bardzo dotkniętym oczernieniem siebie przed nimi; o tym stosunku prowincjała Wasserabe'a do owych książąt, patronów wszystkich klasztorów dominikańskich na Śląsku, można snuć tylko domysły pozytywnie jednak trudne do stwierdzenia, jak np. o zachowaniu się jego nielojalnem wobec niektórych z nich w ówczesnych ich walkach między sobą i wzajemnych najazdach, wzmiankowanych lakonicznie przez Długosza (w *Historji* pod r. 1390 T. III 490). Dość że się od katastrofy nie uchronił mimo zacieklego uporu, by się utrzymać przy władzy, bo posłuchu u generała nie znalazł. Ster rządów przeszedł w ręce wrogiego mu stronnictwa. Ujął je jako wikariusz generalny bezpośrednio po Jakobie z Nowego Domu zamianowany Franciszek Oczko, prezentat św. teologii, dawny jej lektor krakowski (1376), jedyny z dominikanów polskich wykładający ją, w szczególności sentencje Lombarda, w studjum generalnem w Cambridge (1379 i nast.), bezsprzecznie pupil eksprovincjała Piotra z Chomiędzy a obecnie spowiednika papieskiego. Jemu teraz na wiosnę 1393 (11/12 marca) wikariusz Oczko zlecił ciężką misję namowy Piotra Wasserrabe'a do zrzeczenia się prowincjalstwa w konwencie wrocławskim, gdzie tenże naówczas przebywał; sam zaś obrał rezydencję w konwencie świdnickim, skąd wyparł Wasserrabe'a, który nie uznając władzy jego wikariuszowskiej nie oddał mu pieczęci prowincjałskiej, lecz zabrał ją z sobą do Wrocławia. Wasserrabe nie dał się przekonać; pieczęci, jak miał nakazane, w konwencie wrocławskim do depozytu nie złożył, ani też nie odwołał żadnego z aktów wydanych przez siebie już po swem złożeniu. Rzucenie klątwy na niego przez wikariusza Franciszka dnia 30 kwietnia z podaniem jej na piśmie wszystkim konwentom do ogłoszenia, zamyka

ten epizod gorszący w przekazie naszego zbioru (nry 131, 155, 156, 152 i 153); czytano go pilnie po dwu wiekach w konwencie krakowskim i dotyczące pisma uwydatniono nagłówkami (ob. wyżej str. 227), ale fakt tego zatargu budząca się podówczas historjografja zakonna pokryła milczeniem, poczytując go za ściśle wewnętrzny a jako niebudujący, za niepożądany do ujawnienia i ponadto, jak sądziła, małoznaczny i bez następstw.

Dzisiaj inne ukształtować się musi o nim mniemanie. Nie można pominąć tej okoliczności, że na czoło opozycji przeciwko Wasserrabe'owi wysunęli się dominikanie polscy, i to najwybitniejsi członkowie prowincji z Wielko- i Małopolski, co jest wskazówką uwydatniającą ścieranie się przeciwieństw polsko-niemieckich w łonie prowincji polskiej, które niezadługo miały doprowadzić do chwilowego jej podziału na polską w obrębie państwa polskiego i nową niemiecką pod nazwą »Teutonji dolnej«, czyli do wyłączenia wszystkich konwentów dotychczasowej prowincji polskiej, znajdujących się poza granicami politycznymi Polski, a więc na Śląsku włącznie z konwentem raciborskim i oświęcimskim, na Pomorzu i w Prusiech.

W zbiorze niniejszym, powstałym współcześnie z dokonywującym się tym rozdziałem w pierwszych latach rządów prowincjała Jana Biskupca (1411—1415), mieszczą się dwa listy jego poprzedników: jeden do generała zakonu, drugi do króla Jagiełły, które swą treścią pozytywną, historyczną, wnoszą nieco światła do zupełnie zatartej już tej karty o tarcich i walkach narodowościowych wśród dominikanów prowincji polskiej. Obydwa są niedatowane i prowincjała Jana mają za wystawcę, przytoczone są zaś jako wzory pism usprawiedliwiających się (*Excusatoriae*), analogicznie jak omówiony już wyżej list Wasserrabe'a do generała zakonu Rajmunda z Kapuy (nr 131).

W pierwszym z nich (nr 303) prowincjał, będący na tym urzędzie od lat prawie czterech, a określony imieniem *Jo* jakoby Jan, uprasza generała N. o zwolnienie od przybycia na kapitułę generalną, raz ze względu na sterane swoje zdrowie w ciągłej pracy i trosce o dobro prowincji, którą przez wizyty starał się podnieść z wielkiego w niej upadku dyscypliny w latach dawniejszych, a powtórę iż zawsze dotychczas, nie żałując żadnych kosztów i trudów, przyjeżdżał na kapituły, ale obecnie na nową podróż nie starczy mu już środków; podejmował zaś te podróże na kapituły generalne dla dobra swojej prowincji »i usunięciu rządu tyrańskiego, w którego jarzmie podtenczas nasza prowincja zostawała«. Trzy je już odbył: pierwszą daleką przez wiele przejeżdżając prowincyj zakonnych, aby odszukać generała zakonu i przedstawić mu niepobożny rząd swojej prowincji; przeszło pół roku zaprzętały go wtedy bardzo ciężkie walki wewnętrzne. Pierwszą tę podróż odbył zasobny w cztery juczne zwierzęta; na drugą, w drugim roku swych rządów jadąc na kapitułę, wziął ich z sobą trzy; ale i wtedy zło naszej prowincji nie zostało jeszcze usunięte; w trzecim roku we dwa konie przybył na kapitułę generalną do Clermont (in Claromonte), gdzie wreszcie z woli bożej sprawie-

dliwości stało się zadość, albowiem »okrutny naszej prowincji i pobożności nieprzyjaciół został zamknięty«. W końcu piszący prosi generała o wydanie listu do definitorów przyszłej kapituły prowincjonalnej i do wszystkich ojców prowincji, z upomnieniem, jak mu to przyrzekł na kapitule ostatniej, żeby zwrócili mu przynajmniej w części poniesione wydatki i szkody; kiedy powracał w przeszłym roku z kapituły generalnej wpadł między łotrów, którzy go do cna obrabowali, zdarli z niego suknie i wszystkie rzeczy zabrali, nawet księgi i kwaterny osobiste, a także akty kapituły generalnej; po ich kopję musiał wysłać do Czech posłańca.

List to nie fikcyjny, nie retoryka, ani też treści tak ogólnikowej, jak np. zaraz następny akt analogiczny (nr 304); a jednak jedyny w nim punkt oparcia, któryby określał jego chronologję i adresata, mianowicie ową wzmiankę o kapitule generalnej w Clermont-Ferrand, trzeba uznać za całkiem zawodną. Dwie w tej miejscowości odbyły się kapituły generalne w ciągu wieku XIV-go, jedna w r. 1339, a druga w r. 1396 (Act. capit. gener. II 252/60 i III 57/70). Żadna z nich nie może wchodzić w rachubę: pierwsza dlatego, iż sprawy opowiedziane w liście prowincjałskim, nie odpowiadają jej czasom, a ówczesny prowincjał polski Przybysław sprawował wtedy swój urząd dopiero rok drugi i na kapitule poprzedniej nie był (1337 r., ob. wyżej str. 243); o drugiej nie może być mowy, bo to kapituła obediencji awiniońskiej papieża Benedykta XIII-go, do której Polska, jak i Czechy, tudzież Węgry, Niemcy i t. d. nigdy nie należały i zakon też dominikański w Polsce nie obesłał żadnej kapituły w tejże obediencji hiszpańsko-francuskiej. Trzeba zatem szukać kapituł po stronie obediencji rzymskiej, zwłaszcza owej, która zamknęła okrutnego wroga prowincji polskiej. Tak się istotnie stało na kapitule generalnej w Strasburgu dnia 6 czerwca 1417, która na wieczne skazała więzienie dominikanina tejże prowincji polskiej Jana Falkenberga. Ponętne to przypuszczenie, że Jan prowincjał polski w piśmie swem do generała zakonu ma na myśli sprawy i uwięzienie Falkenberga, okazuje się przecież zwodniczem wobec faktu, iż mistrz Jan Biskupiec natenczas już zrezygnował z prowincjałstwa, które sprawował przez siedm lat i był biskupem nominatem chełmskim, a na kapitule tej nie był wcale, przebywał wtedy w Polsce; zresztą akty w zbiorze niniejszym nie sięgają tych lat.

Zwracając się do aktów poprzednich kapituł generalnych, nie znajduje się w nich takiej wzmianki, którąby można ściśle nawiązać z chronologją i wypadkami przedstawionemi w niedatowanym owym liście prowincjała Jana. Zasądzenie na miesiąc więzienia jednego z dominikanów prowincji polskiej w konwencie toruńskim, Jana syna Feliksa, na kapitule norymberskiej (Act. cap. gen. III 132), nie może być brane w rachubę. — Prędzej możnaby myśleć o dążnościach separatystycznych konwentów na Rusi Czerwonej, które prowincjałowie polscy starali się utrzymać pod swoją jurysdykcją, zwłaszcza Jan z Brzegu, najwięcej i nie bez powodzenia o to zabiegający. Zwycięstwem

jego była powzięta po jego myśli uchwała kapituły generalnej w Carcassone (prowincji tuluskiej) dnia 6 czerwca 1378, poddająca jego władzy wszystkie owe konwenty, i dlatego upoważniała prowincjała polskiego do odesłania wszystkich ojców, nienależących do jego prowincji, do ich własnych prowincyj, a więc Włochów i Niemców niepolskiej prowincji, oraz gdyby tego było potrzeba do ukarania w razie nieposłuszeństwa; w szczególności uchwała ta nakazywała bezzwłocznie wsadzić do karceresu Zygmunta ze Słupska (na Pomorzu) za to, że się tam miał za wikariusza (L. c. II 441 w tekście błędnie: Ganzellaum Slupensem). Istotnie wikariuszem na Rusi, rezydującym w uposażonym dodatnio przez księcia Władysława Opolczyka konwencie lwowskim Bożego Ciała, był natenczas Zygmunt, wikariusz niepodległego prowincjałowi polskiemu stowarzyszenia misyjnego braci pielgrzymujących zakonu św. Dominika (w przywileju tegoż księcia z 27 kwietnia 1378 w Akt. grodz. i ziem. II, n. 8)

Treść niedatowanego listu prowincjała Jana przystawałaby może i nieźle do niestrudzonych zabiegów prowincjała Jana z Brzegu o utrwaleniu prowincji polskiej na Rusi, bo i prowincjałem był wielce czynnym i gorliwym, częstym przytem jak się zdaje bywalcem na kapitułach generalnych, odprawianych naonczas w dalekich od Polski na Zachodzie prowincjach (we Flandrji, Hiszpanji i Francji), gdyby nie szereg poważnych wątpliwości, które bardzo osłabiają ten domysł i prawie go obalają. Przedewszystkiem sprzeciwia się mu chronologia rządów prowincjałskich obu Janów: u Jana z Brzegu ośmiolecie, u nieznanego zaś Jana mniej niż połowa, niespełna czterolecie; następnie w liście tego ostatniego jest mowa o rządzie tyrańskim uciskającym prowincję czyli, jak trzeba rozumieć, nie tylko złym i okrutnym, ale i nielegalnym, który koniecznie należało usunąć; wewnętrzna to zatem była sprawa prowincji, wywołująca w niej zaburzenia i wojnę domową. Wreszcie uchwała w Carcassone nie była jeszcze pełnem zwycięstwem, ale tylko jego zapowiedzią, pierwszym krokiem do przyznania konwentów na Rusi prowincji polskiej, czyli, jak opiewała terminologia prawna zakonu kaznodziejskiego, była to dopiero *inchoatio*, po której szła na następnej kapitule *approbatio*, aż wreszcie na trzeciej *confirmatio* nadawała uchwale moc obowiązującą ustawy. Dalszych tych dwu stadiów uchwała w mowie będąca już nie miała i dlatego sprawa przynależności owych konwentów do prowincji polskiej pozostała w zawieszeniu, nierozstrzygnięta, stąd też w dalszym ciągu trwa konkurencja obu władz do nich: prowincjałów polskich jako do swojej kontraty na Rusi i jenerałów zakonu, jako bezpośrednich zwierzchników misyj *societatis peregrinantium*; natomiast według listu prowincjała Jana (nr 303) zło, trapiące prowincję polską zostało stanowczo usunięte i już się skończyło. Jakie zło? i w którym roku, na której kapitule je zamknięto?

Nikt inny być niem nie może, tylko ten sam Piotr Wasserrabe, który złożony z prowincjałstwa na wiosnę 1393 r. nie chciał za żadną cenę z niego

ustąpić. Klątwy rzuconej na siebie przez wikariusza generalnego nie uląkł się on wcale, a nowemu prowincjałowi hardo stawiał czoło. Lat prawie cztery opierał się mu skutecznie, mając za sobą wszystkich konfratrów, współrodaków niemieckich w konwentach śląskich i oczywiście silne poparcie ze strony miejscowych książątek, a głównie najbardziej zniemczonego z nich Władysława Opolczyka, którego cała działalność, także i na polu religijno-kościelnym nadzwyczaj wybitna, skierowana była na zgubę narodu i państwa polskiego; przecież jeszcze jako wielkorządca Rusi w szczególniejszej miał pieczy stowarzyszenia dominikańskie braci pielgrzymujących, teraz zaś budził nadzieje niemieckiej partji Wasserrabe'a utrzymania się przy rządach. To też katastrofa Opolczyka, wyzutego z posiadłości ziem polskich przez Jagiełłę (1396/7), pociągnęła za sobą i upadek Wasserrabe'a. Uzurpacyjne jego rządy, wichżenia i jawna schizma przeciwko prawowitej głowie prowincji polskiej są owem zagadkowym *malum* i *regimen tyrannicum*, na które prowincjał polski tak narzekał w swym liście. Na kapitule generalnej, odprawowanej we Frankfurcie nad Menem (prowincji teutońskiej) dnia 10 maja 1397 zostało ono usunięte; wprawdzie w jej aktach niema o tem żadnej wzmianki, ale czy są one zupełne i czy ten fakt w nie wciągnięto? W każdym razie zarządzenie przez nią modłów obowiązkowych w całym zakonie za króla polskiego i jego małżonkę, nie jest w tej mierze bez znaczenia (Act. gen. cap. III 101 odprawienie jednej mszy przez każdego kapłana); stwierdza ono zarazem obecność na niej prowincjała polskiego, bo tylko na jego przedstawienie modły owe zostały nakazane. Mylną nazwę kapituły w tekście zbioru niegrzeszającym poprawnością: »Claromonte« zamiast »Francofordie« można łatwo wytłumaczyć błędnem odczytaniem wyrazu przez dyktatora, albo też przesłyszeniem się pisarza.

Osobistość prowincjała Jana Polaka, jeżeli rzeczywiście było mu Jan na imię, jest i nadal pozostaje nieznana; imię *Jo* mogło być jednak podane tutaj stereotypowo, jak i imię generała zakonu *N* (Rajmunda z Kapuy). A więc w takim razie byłby to prowincjał nawet z imienia nieznany, albo też, do czego się raczej należy skłaniać, byłby już nim Andrzej Rusiniec z Sandomierza, ukazujący się na tym urzędzie w latach 1399 i 1401 (jak się już wskazało powyżej str. 245). Prawdopodobieństwo wyboru tegoż Andrzeja prowincjałem w miejsce Wasserrabe'a może już w lecie lub pod jesień 1393 uzasadnia urząd przeora, jaki sprawował poprzednio w Krakowie, mianowicie jeszcze przed r. 1390, albowiem natenczas (3 sierpnia 1393 r.) przeorem krakowskim był już Stefan, syn Marcina Zająca, kmiecia z Targowiska (nad Rabą koło Chełmu), dlatego Zajączkiem zwany, z przeorstwa na biskupstwo tytularne sereckie niezadługo wyniesiony (8 VI 1394), ale w Krakowie jako sufragan i wikariusz in spiritualibus rezydujący (dobrze o nim ks. P. Czaplewski, Tytularny episkopat w Polsce średniowiecznej [Poznań 1915] 83); po nim zaś na to przeorstwo wstępuje Piotr, zostający na niem z wiosną 1396. (Najstarsze księgi i rachunki m. Krakowa od r. 1300 do 1400 wyd.

Fran. Piekosiński i Józ. Szujski w *Mon. med. aevi histor.* IV [1878] P. II. str. 140). Z uwagi iż Jana prowincjała nie można się nigdzie doszukać w tym czasie, nie nie przeszkadza, żeby Andrzejowi przyznać burzliwe to i pełne trosk prowincjalstwo już od drugiej połowy 1393, trwające około lat ośmiu. Z zapisku w regestach Rajmunda z Kapuy, pod 28 czerwca 1396 o ustanowieniu przez tegoż mistrza Hugolina z Camerino wikarjuszem jego generalnym na lat trzy w prowincjach węgierskiej, polskiej i skandynawskiej z ograniczoną wszakże mocą w składaniu z urzędu prowincjałów (ob. Arch. Kom. Hist. S. 2. T. I 51), nie da się nic wywnioskować pozytywnego za albo przeciw w sprawie o której mowa. Co najwyżej możnaby przyjąć ustąpienie prowincjała nieznanego skądinąd Jana, znużonego walką z opozycją Wasserrabe'a przez lat blisko cztery (ok. 1397), jakie się dokonało na skutek przedstawienia wikariusza Hugolina; nie byłoby to wcale przegraną strony polskiej, lecz na sposób włoski kompromisowem załatwieniem sprawy, jątrzącej dotychczas obie strony: ofiarę tę zrzeczenia się swego urzędu prowincjał Jan mógł złożyć tem snadniej na ołtarzu wspólnego dobra dla miłości pokoju, iż jego następcą przy nowym wyborze został także Polak, Andrzej Rusiniec z Sandomierza, na którego i strona niemiecka pod naciskiem wikariusza musiała się zgodzić.

Taki obrót sprawy, zostający oczywiście w formie domysłu — jak jest nim również i prowincjalstwo Andrzeja bezpośrednio po Wasserrabe'm — godzi się najzupełniej z duchem łagodnej, rozumnej taktyki błog. Rajmunda z Kapuy. Ta właśnie taktyka cechuje działalność jego reformacyjną, która zmierzała do przywrócenia pierwotnej surowości w obserwie zakonnej; nie jednak o jej przeprowadzeniu w prowincji polskiej nie słychać w ośrodkach współczesnych, ani też tradycji żadnej o niej niema w czasach późniejszych, chociaż były usiłowania podjęte przez niego w tej mierze: tak np. niejaki Mikołaj de Dagine [Drożyno?] dominikanin prowincji polskiej zostaje ustanowiony przez tegoż jenerała 16 lipca 1399 r. wikarjuszem konwentu poznańskiego w tym celu, aby w nim zaprowadził obserwę, wszakże pod warunkiem, iż się ojcowie tego konwentu na nią zgodzą i będą o nią prosili, a przytem — rzecz wagi wielce godna — jeśli również i królowa polska na to zezwoli, a samo dzieło reformy może się dokonać bez dużego zgorszenia w zakonie (l. c. 51/2). W samem przededniu śmierci królowej Jadwigi, z której wolą liczył się jenerał zakonu, wyszło to zarządzenie, już w ostatnich miesiącach jego życia. I w zbiorze poniższym nie brak aktów z formułą, wyrażających potrzebę reformy (ob. np. nr 200: akt ustanowienia wikariusza generalnego przez prowincjała na czas swojej nieobecności z powodu wyjazdu na kapitułę generalną, zresztą *passim* jak w indeksie); zbytniej przecież wagi nie można im nadawać, jako że się w nich mieściło echo stale powtarzających się nawoływań do naprawy ze strony władz kościelnych, zarówno świeckich jak i zakonnych. Że w szczególności reforma zakonna Rajmunda z Kapuy, która zresztą tylko częściowo

znalazła grunt podatny w prowincji teutońskiej, a to dzięki współpracy Konrada de Grossis z Prus, przeora w Kolmarze diecezji bazylejskiej, nie zapuściła korzeni w prowincji polskiej, przyczyną tego był przede wszystkim brak pokoju. Nie było go natenczas w prowincji polskiej, zakłóconej przewagą w liczbę i hardość członków jej narodowości niemieckiej, przewagą bezwzględną i przygniatającą w klasztorach, jak się już nadmieniło, śląsko-pomorsko-pruskich, a dość jeszcze znaczna w samej macierzy, w konwencie krakowskim św. Trójcy.

Możne mieszczaństwo niemieckie stolicy Polski w nim głównie miało swoich rodaków, a potoczna nazwa dominikanów tego konwentu, pojawiająca się w księgach radzieckich aż do połowy wieku XV-go i dotychczas niewyjaśniona, opiewała z niemiecka tak samo jak w Saksonji i w Niemczech północnych, Pauler, Pawler (nazwę Paulinów otrzymują dominikanie krakowscy ze względu na cześć szczególniejszą św. Pawła apostoła, odziedziczoną po swym założycielu św. Dominiku, który z listami św. Pawła nigdy nawet w podróży się nie rozstawał). Rozterki, istniejące w tym konwencie między ojcami, niewątpliwie na podłożu przeciwieństw narodowościowych, wychodziły na jaw osobliwie przy wyborach przeorów. Odsłania je częściowo zbiór mniejszy za przeora Pawła, który był poprzednio przeorem w Brześciu na Kujawach, a na przeorstwie krakowskim został zatwierdzony przez prowincjała Jana z Brzegu i zarazem równocześnie ustanowiony przez niego wikarjuszem kontrat: krakowskiej, obejmującej konwenty w województwie krakowskim i sandomierskiej, a więc kontraty małopolskiej, następnie mazowieckiej, kujawskiej i wielkopolskiej dnia 12 maja 1372 (nry 24—26). Rychło, po pięciu miesiącach, zrezygnował on z przeorstwa i jako wikarjusz konwentu z polecenia prowincjała miał przeprowadzić wybór nowego przeora i zatwierdzić go (nr 82). O jego wyniku oznajmia prowincjał Jan w swym liście (nr 90) do Piotra wikarjusza i całego konwentu, gromiąc ich w słowach biblijnych za niezgodę, i unieważnia akt wyboru jako dokonany nielegalnie przez własną nominację wikarjusza a nie głosowaniem większości, widocznie by nie dopuścić jej kandydata do wyboru, zaczem gdyby nie dokonali zgodnie wyboru, grozi im przybyciem z Raciborza i ukaraniem różgą sprawiedliwości zakłócających pokój i jedność.

Spadła głową prowincji polskiej nazywa prowincjał Jan z Brzegu w piśmie tem swoim konwent krakowski (*qui olim caput provincie exstitit*). Odebrał mu tę dostojność konwent wrocławski, i to szczególnie za rządów tegoż prowincjała Niemca, które się niemal w całej pełni odkrywają w aktach niniejszego zbioru; w nim też, we wrocławskim uzurpator Wasserrabe znajduje schronienie. O rezydencji Piotra z Chomiąży i Andrzeja Rusińca, rządzących każdy z nich dłuższy przeciąg czasu, niema wzmianek pozytywnych dla braku dostatecznej ilości ich aktów. Następca bezpośredni Andrzeja, nieznany dotychczas nawet z imienia prowincjał Jan Struś, również Polak, datuje

z Opatowca jedyny akt, który od niego wyszedł (nr 99 23 października 1403 r.); tam zapewne, w konwencie czysto polskim, była jego rezydencja. Krótkie były jego rządy, najwyżej trzechletnie (1402—1404), niewiadomo czy śmiercią czy też może, co prawdopodobniejsze, absolucją czyli złożeniem z urzędu zakończone. Po nim nastał Niemiec — nieznośną bowiem Niemcom zdała się przewaga polska tych dwóch czy nawet trzech prowincjałów przez ostatnie całe dziesięciolecie — ale Niemiec tym razem krakowski, mianowicie Jan Arnsberg (1404/5—1411), zapewne brat Jorgi (Jerzego) Arnsberga rajcy potenczas krakowskiego (1388/1413) a syn Jana kupca (1364 ob. Najst. ks. i rach. m. Krakowa 201 nr 215 i Kod. dypl. m. Krakowa I [1879] str. XXVII nr 296). Separatystycznych zakusów nie miał, lojalny był jak i Jan z Brzegu; spotyka się go w różnych klasztorach na Śląsku i w gdańskim (nr 91 z przyp.).

W krakowskim tymczasem następowały zmiany tak częste na głównych konwenckich urządach, iż wzbudzają podejrzenie ścierania się w nim wrogich sobie stronnictw. I tak po wspomnianym wyżej Piotrze dostaje się na przeorstwo zaciekły Niemiec Mikołaj Bär z Oświęcima (po r. 1396, przeorem krakowskim »Nicolaus Ursus« jest z końcem r. 1402 i może jeszcze w pierwszej połowie następnego, ob. A. Z. Helcla Starod. prawa pol. pomniki T. II [1870] 137 nr 911 z I X 1402 i str. 155 nr 1050 b. d.), lecz rychło ustąpić musi Lupoldowi, już przed 1 sierpnia 1403; przeor Bär wraz z Piotrem inkwizytorem nieprawości heretyckiej zasłużył się wymurowaniem biblioteki w tymże konwencie (J. Ptaśnik, Cracovia artificum [Kraków 1917] 34 nr 142). Po trzech niespełna latach rządów Lupolda ukazuje się na przeorstwie konwentu krakowskiego ten mąż, za którego czasów i sprawą, niewątpliwie przy pomocy konfratra jego, Stefana Zajączka z nad Raby, biskupa sereckiego i wikariusza sufragana krakowskiego, konwent św. Trójcy odzyskał wreszcie należne sobie przodownictwo prowincji polskiej, jako jej głowa.

Tym mężem, przeorem konwentu krakowskiego a po latach kilku w nim rządów prowincjałem po Janie Arnsbergu, jest Jan Biskupiec, przeor krakowski już od r. 1405, ukazujący się na tym urzędzie z poświadczeniem dokumentalnym w źródłach datowanych dnia 3 października 1406 (*honorabilis ac religiosus vir frater Johannes Byskupecz, lector et prior conventus fratrum ordinis Predicatorum monasterii sancte Trinitatis Cracoviensis* w dypl. pergam. 98 w Bibliotece oo. dominikanów krakowskich, w dziale jej archiwalnym wśród dypl. pergam.; w kopjarzu przywilejów tegoż konwentu, sporządzonym w r. 1531 staraniem o. Hieronima z Brzeska »de Brzezek«, św. teologii lektora a tegoż konwentu przeora i całej prowincji polskiej wikariusza generalnego na f. 17' wcale dobrze wypisano z oryginału jego nazwisko *Byskuppecz*). Nazwisko to jego było dotychczas nieznane nawet i tym, którzy przed niewielu laty cytowali ten dokument wspomnianego biskupa Stefana: zatwierdza on jako wikariusz ordynariusza krakowskiego Piotra

[Wysza] transumowane dwie bulle Bonifacego IX, nadające pełny immunitet posiadłościom zakonu, przedłożone sobie przez przeora Jana Biskupca w towarzystwie Piotra, św. Pisma lektora konwentu krakowskiego. Sam dawniej nazywałem go *Biskupkiem* (ob. Studya do dziejów Uniw. Krak. i jego Wydziału Teolog, w Rozpr. Wydz. Filolog. Akademji Umiej. T. XXIX [1898 odbitki] 116 przyp. 6 i Sprawozdania tejże Akademji Wydz. Histor.-filozof. za miesiąc kwiecień 1911 str. 21), idąc w tem za niemylną jak się okazuje wskazówką Długosza, który go z tem nazwiskiem zlatynizowanym podaje w swoim wykazie prowincjałów dominikańskich w Polsce: *vocatus Episcopellus*, tudzież za zapiskiem w księdze metryki Uniwersytetu Krakowskiego pod r. 1407: »Frater Johannes *Episcopi* ordinis Predicatorum«). Biskupcem się zwał, bo był synem mieszczańskim Biskupa z Krakowa, a za ojczyznę duchową miał konwent w Opatowcu, mieścinie w ziemi naówczas wiślickiej niedaleko Krakowa nad Wisłą, naprzeciw ujścia Dunajca;

W tym miejscu — w połowie zdania — urywa się tekst Wstępu napisanego przez ś. p. X. J. Fijałkę; jego dalszego ciągu nie odszukano w spuściźnie przedwcześnie zmarłego, znakomitego znawcy dziejów naszego Kościoła; najprawdopodobniej też nie dokończył go. Jak zaznaczono wyżej (str. 239), ś. p. X. J. Fijałek nie podał również pełnej dyspozycji niniejszego drugiego a zarazem niewątpliwie ostatniego rozdziału Wstępu; jednakże z tytułu, który umieścił nad nim wynika niewątpliwie, że zamierzał w nim skreślić rządy Jana Biskupca, zrazu przeora krakowskiego (1405—1411), następnie prowincjała zakonu dominikańskiego prowincji polskiej (od wiosny 1411 r. do wiosny 1417 r.). Ś. p. X. J. Fijałek pragnął zamknąć swoją przedmowę przedstawieniem zwycięstwa Jana Biskupca w zabiegach o utrzymanie jedności prowincji polskiej zakonu dominikańskiego, przeciw tendencjom oddzielenia od prowincji polskiej zachodnich jej kontrat i utworzenia z nich osobnej prowincji pod nazwą Teutonia inferior. Starania prowincjała polskiego, poparte usilnymi zabiegami dyplomacji polskiej odniosły pełny sukces. Kapituła generalna zakonu, odprawiona w Strasburgu dnia 6 czerwca 1417, powzięła uchwałę, która uniemożliwiając wyodrębnienie prowincji dolnoteutońskiej, utrzymała prowincję polską w jej dawnej rozciągłości. Uchwałę tę zatwierdził papież Marcin V z końcem tegoż roku (3 grudnia 1417) oraz — jak wymagały tego konstytucje zakonne — dwie następne kapitule generalne zakonu dominikańskiego (we Fryburgu 1419 i w Metz 1421).

Szczęśliwie się jednak składa, że ten fragment dziejów zakonu dominikańskiego w Polsce opracował był już dawniej, z wyzyskaniem danych zawartych w niniejszym formularzu, w swym studium »Dwaj dominikanie krakowscy: Jan Biskupiec i Jan Falkenberg. W pięćsetną rocznicę odwołania satyry antypolskiej Falkenberga w Rzymie 1424 r.«, ogłoszonym w Księdze pamiątkowej ku czci Oswalda Balzera. Tom I str. 271—348 i odbitka. Lwów 1925.

W druku Wstęp napisany przez ś. p. X. Jana Fijałka uległ skróceniu; skreślono z górą dwie strony druku w arkuszach korektowych rozdziału pierwszego w ustępach, które zdaniem jej korektorów oraz władz Komisji Historycznej Polskiej Akademii Umiejętności niczem nie zmieniały zasadniczego toku myśli autora. Obcięciu uległ przede wszystkim ten fragment przedmowy, w którym autor podawał przykładowo błędy, które dostały się do formularza na skutek przesłyszenia się pisarzy rękopisu, gdy pod dyktandem pisali tekst formuł. Wszystkie te błędy zaznaczył z właściwą sobie dokładnością ś. p. X. Jan Fijałek w notach do poszczególnych formuł.

Obcięcie przedmowy zostało dokonane ze względów techniczno-wydawniczych. Przystępując do druku wydawnictwa, ś. p. X. Jan Fijałek miał napisany tylko pierwszy rozdział przedmowy, zaś dla drugiego rozdziału zarezerwował jeden arkusz, mniemając, że potrafi zamknąć swą przedmowę w tych granicach. Równocześnie z drukiem pierwszego rozdziału przedmowy rozpoczął druk właściwego wydawnictwa. Podczas gdy pierwszy rozdział przedmowy i fragment drugiego pozostały w złamanej już korekcie, to druk formularza, za wyjątkiem ostatnich sześciu stron, doprowadził do końca; ciąg dalszy rozdziału drugiego pisał już po wydrukowaniu tekstu formularza. Rozrósł się on do takich rozmiarów, iż nie dało mu się go pomieścić na tych stronach, które sobie zarezerwował. Tym zapewne należy tłumaczyć, iż wstrzymał druk Wstępu, nie dając do składania nawet tej jego części, którą miał już napisaną. W tym stanie znaleziono wydawnictwo w chwili zgonu ś. p. X. Jana Fijałka. Ponieważ znaleziona część rękopisu przedmowy, jak już zaznaczono, niedokończona, nie mogła się pomieścić na wolnych kartach, musiano zdecydować się na obcięcie pewnej części przedmowy. Można było skreślić albo pewne ustępy rozdziału pierwszego, albo też z niedokończonego rozdziału drugiego. Obcięcia w rozdziale I wstępu musiały pociągnąć za sobą korekturę paginacji w notach do tych poszczególnych formuł, w których wydawca powoływał się na swe uwagi zawarte w przedmowie, natomiast wszelkie korektury drugiego rozdziału mogły być swobodnie przeprowadzone bez potrzeby jakichkolwiek zmian w tekście wydrukowanego już wydawnictwa. Mimo to zdecydowano się na dokonanie korektur w rozdziale I, gdyż można je było przeprowadzić bez najmniejszego uszczerbku dla toku myśli przewodniej wydawcy. Rozdział II ma bowiem zasadnicze znaczenie dla historii Kościoła w Polsce i dlatego, w zrozumieniu doniosłości wywodów ś. p. X. Jana Fijałka w tej części Wstępu podanych, wydrukowano je bez żadnych zmian.

Korektę przedmowy przeprowadzili O. Jacek Woroniecki i prof. Adam Vetulani. Ten ostatni sporządził również indeks osobowy i rzeczowy do tekstu formularza, czuwał nad drukiem ostatniego arkusza oraz dodatków.

DICTAMINA LITTERARUM ORDINIS PRAEDICATORUM PROVINCIAE POLONAE

SAEC. XIV ET XV (AA. 1338/1344—1411).

1. Grac(ialis)^a 22. V. 1371.

In Dei filio sibi karissimo fratri Johanni de Warsigow, lectori in conventu Wratis(slauienti) ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis¹, salutem et obedienciam fraternalem premiari. Vestris cupiens iustis petitionibus satisfacere et vestre quieti vestris pro laboribus paterno ex affectu providere, omnes gracias vobis per magistros ordinis et provinciales et vicarios eorundem sub quadam forma vel expressione verborum factas et concessas, gratas et ratas habendo, in omnibus clausulis^b ratifico, approbo et tenore presencium confirmo. Insuper de gracia speciali pro vestre consciencie serenitate concedo liberam facultatem omnia peccata vestra confitendi cuiq(u)umque fratri vobis placuerit et quociens necesse fuerit. Concedo eciam vobis generalem licenciam intrandi civitatem ac^c visitandi amicos vestros^b extra cum quo fratre vobis placuerit²; fratrem eciam vobis deputo in socium vobis gratum et quocienscunque placuerit mutare et alium loco sui vestris pro serviciis recipere iuxta vestre beneplacitum voluntatis, nullius me inferioris super hoc licencia^d petita vel requisita; nec volo quod dictus^e vester socius vobis per me datus in aliquo officio vestro servicio impeditivo occupetur. Parco^f eciam vobis de rectorio et capitulo cottidiano. Nec volo, quod aliquis mei inferior in hiis graciis vobis per me concessis vos possit limitare vel quovis modo inpedire, non obstante quacunque ordinatione mea vel capituli provincialis generali vel speciali, nisi de vestra persona et dictis graciis fieret mencio specialis. Valete et pro me

1. a scissura b spatium unius verbi vacuum c ad d licenciam e dicto f Parco

1. ¹ Fr. Johannes Bregensis, prior provincialis Poloniae, inde ab a. 1370 usque fortasse ad a. 1378 (vid. supra in Praefatione p. 236 et 247)

2 Lex de socio, iam in primaevs constitutionibus ordinis statuta, nuper in capitulo generali Valentiae in Aragonia a. 1370 celebrato renovata est (Acta capit. gener. ord. Praed. ed. Fr. B. M. Reichert Vol. II [Romae 1899] 416).

Deum semper exorate. Datum in Wratis(lauia), in octava Ascensionis Domini anno Domini M^o.CCC^o.LXXI.

2. Confirmacio prioris.

Quoniam fratres conventus Lu(b)linensis^a vos concorditer sibi in priorem et pastorem elegerunt, petentes ut eandem eleccionem de vobis factam ratificarem, ego de consilio discretorum, votis eorum annuens, vos eis in priorem confirmavi et per presentes confirmo; mandans vobis, quatinus dictum officium humiliter et cum omni reverencia, ut decet, acceptetis^b et fratres vestros taliter regatis in visceribus caritatis, ut meritum a Deo possitis reportare. Valete et me fratrum oracionibus recommendate. Datum Wratis(lauie) sub anno.

3. Restitucio 27. IX. 1375.

In Dei filio sibi karissimo fratri Voswalde in conventu Rathiborgensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes *etc.* Quoniam propter wne-
racionem unius fratris, quam commisistis, voce fuistis privatus ac sufficienter punitus, quam punicionem humiliter tollerastis et post hoc cum fratribus laudabiliter conversatus fuistis, ad instanciam patrum ac fratrum, sperantes de vestra emenda, vos restitui et per presentes denuncio restitutum. Valete *etc.* Datum Rathybor, in die martirum Cosme et Damiani anno Domini M^o.CCC^o.LXXV.

4. Forma testamenti 10. I. 1360.

In nomine Domini amen. Sub anno Nativitatis eiusdem M^o.CCC^o.LX^o. feria VI^a post Epiphaniam, indiccione (X)III^a, hora prima vel quasi, in domo habitationis honorabilis viri Nicolai de Falkenberg, civis Wratis(lauiensis) seu in camera ibidem iacente^b, que vertitur versus curiam, in mei notarii publici et testium subscriptorum presencia nobilis vir Petrus de Gordorf¹, vere heres et dominus ville ibidem^c, ipseque prevenire volens salutem (2) anime sue et uxoris sue ac suorum progenitorum, licet aliquantulum in corpore infirmitatibus extitit oppressus, bene tamen per omnia fruens ratione et mente sana, animo premeditato, non coactus, non deceptus, sed benivole in memoriam anniversarii ac recordacionis eius felicitis memorie et salute(m) anime dedit, donavit et assignavit simpliciter et pure propter Deum, nomine iusti et veri

2. ^a *a* erronee scriptum Suliniensis ^b acceptantes

4. ^a *a*. 1360 indictio erat XIIIa, IIIa vero aa. 1350 et 1365 ^b iacens ^c vix legibile.

4. ¹ Vel corrupte scriptum loco Gregorsdorf, de qua villa mox infra in textu, vel Gersdorf, Giersdorf sive primitus Gerardi villa, postmodum apud Polonos Gieraltowice, apud Germanos vero Giersdorf nuncupata, cuus quidem nominis villae plures tum temporis saec. XIV in diocesi Wratislaviensi, nonnullae autem et iam cum ecclesia parochiali fuere, prout ex documentis illius aevi patet.

irrevocabilis testamenti, pro pytanciis religiosis fratribus, priori et conventui sancti Adalberti in Wratis(lauia) manentibus, duas marcas census anni perpetui et liberi in et^d super tribus marcis in debitis perpetue et hereditarie solvendis per Heynkonem Schertil in Mrokocin residentem nomine servicii, quo eidem Petro fideliter est astrictus, habendas, percipiendas et singulis annis perpetue in festo sancte Walpurgis² unam marcam, aliamque in festo sancti Michaelis immediate subsequente, contradiccionem renitencia, impedimento ac difficultate qualibet non obstantibus sustulendas; et si dictis fratribus quid in dicto censu casu quocunque deperiret, extunc ipsi in aliis omnibus bonis suis in Gregorsdorf Nymcesis districtus recuperare debebunt et poterunt, hoc sine strepitu cuiuslibet iudicii de eodem, propter anniversarium uxoris sue et suiipsius suis singulis annis terminis in predictis peragend(um) ac omnium suorum progenitorum animarum in salutem. Renunciando expresse omni iuri, iurisaccioni, impetracioni ac repeticioni irrevocabiliter, quibus ipse et omnes successores eius gaudere possunt in premissis, ymmo habens predonacionem dicti testamenti sue ultime voluntatis pro constanti; tali tamen adiecta condicione, quod heredes et successores sui legitimi, si dictorum fratrum voluntas affuerit, dictum censum duarum marcarum pro XXIII^{or} marcis et non levius reemere poterunt, censo tum soluto pecunia pro parata. Hiis omnibus ita pactis et dispositis, a me notario infra-scripto publicum hoc petiverunt fieri documentum. Actum et datum anno, indiccione, die, mense, hora et loco quibus supra, presentibus ydoneis viris Jacobo Brasiatoris^e, Nicolao Falkenberg^f, Henrico notario civitatis Wratis(lauiensis) et Nicolao Wanger civi Wratis(lauiensi) testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

5. (Priori provinciali Poloniae). Dat. Alexandriae? 18. X. a.?

Pater venerande. Libenter vellem aliquando et frequenter a vobis nova percipere et bonam vestram et vestre provincie dispositionem audire. Quare scribatis quando^a aliis que michi per acta generalis capituli scribere habetis, quia vobis potest proficere, non nocere. Vos reputo amicum et, ut michi dixit provincialis Saxonie, talem vos exhibuistis et vos debeo merito reputare; illa, que plebani aliquando faciunt vel dicunt^b contra fratres indebite et iniuste, prout melius poterit sub instrumentis publicis^c habeatis et michi mitatis, quia multa opponunt et nobis hodiernis temporibus, et oportet ipsis iuxta eorum stulticiam [respondere]. Valete ut opto, recommendate magistrum ordinis et me ac negocia ordinis fratrum oracionibus et sororum. Datum Alanoni^d, in die sancti Luce. Frater P. quondam provincialis ve-

d ante et manu eadem appositum supra versum in c Brasia,^{1r} Falkenberg²

5. a sic b discunt c subinstruunt pbllicis d alanoni locus corruptus; ubinam sit datum, nescitur; fortasse Alexandriae in Italia, certe tamen e latere magistri ordinis

² d. 25 februarii.

ster¹ veniet^e ad vos^e, quem habeatis recommendatum, quia spero quod bonus amicus vester erit, nec dixit talia contra vos, qualia forte multi credunt, sed pretendens illam occasionem alias comodum^f suum procurabat.

6. Alienacio cum graciaryum revocatione.

In Dei filio sibi karissimo fratri Johanni Palute in conventu Syradiensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie^a fructu premiari. Quoniam me in conventu Cracouiensi deceptorie circumvenistis, quod conventui ibidem Syradiensi vos assignavi in preiudicium conventus Poznaniensis et prioris non modicum eciam gravamen, idcirco tenore presencium conventui (3) Poznaniensi vos reassigno in remissionem omnium vestrorum peccatorum, ad quem infra VIII^{ob} dies a recepcione presencium sub pena culpe gravioris accedatis, et ibidem conventui de perpetratis satisfaciatis sub precepto, revocando restitutionem de graciis ordinis vobis per me factam, quousque satisfeceritis de premissis. Datum. Valet et pro me Deum exorate *etc.*

7. Absolutio 4. XI. 1374.

In Dei filio sibi karissimis fratribus omnibus et singulis ad conventum Tessynensem^a pertinentibus ordinis Fratrum Predicatorum frater Johannes, prior provincialis provincie Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Fratrem Wenceslaum de consilio discretorum et ad suam ac aliorum fratrum instanciam plurimorum causis ex certis a prioratus officio conventus vestri Tessinensis absolvi et per presentes denuncio ipsum fore absolutum, et committo vices fratri Jacobo dicto Nobilis¹ conventuali vestro, donec prior per vos fuerit electus et confirmatus et presens exstiterit in eodem. Et quia, ut timeo, propter pericula viarum ad me commodose venire non potestis, fratri Leopoldo, lectori Cracouiensi², confirmationem electi vestri vel postulati commisi, quem requiratis. Valet et pro me Deum exorate. Datum Rathybor, IIII^o die mensis novembris anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^o.

^e veniatis ad nos ^f comoda

6. ^a obedienciam

7. ^a clessynen

5. ¹ Procul dubio Petrus de Chomigza dioc. Gneznensis, qui officio provincialis Poloniae bis functus est, videl. aa. 1358–1370 et ca a. 1382, tandem poenitentiarius minor domini papae Bonifacii IX ante a. 1393 constitutus (cfr. supra in Praefatione, infra vero nris 105, 106, 111 et 135 quondam provincialis vel nro 155 poenitentiarius papae adnotatur).

7. ¹ In forma subsequenti Jacobus frater iste Mathias adsignatur.

² De Lupoldo, lectore Cracoviensi, qui Joannis Bregensis prioris provincialis tum vicarius erat, cfr. infra nros 100, 101 et 107, praeterea nrum 111. Eundem vel alium Leupoldum, priorem Ratiboriensem aa. 1382 et 1386, vid. infra in adnotatione nro. 109 adiuncta. Idem fortasse nisi alius Lupoldus prior monasterii S. Trinitatis Cracoviae I. VIII. 1403 fuit (J. Ptasnik, Cracovia artificium [Kraków 1917] 34 nro 142), qui in necrologo Cracoviensi 26. XII hisce verbis adnotatur: »Fr. Lipoldus quondam prior Cracoviensis«.

8. (Item de eodem). 4. XI. (1374) ¹.

Salutatione karitativa premissa. Noveritis fratrem Wenceslaum per me a prioratus officio fore absolutum et fratrem Mathiam ^a nobilem tamquam bonum ^b et indeferentem ratione pacis vicarium prioris constitui, donec electus et confirmatus fuerit. Et peto vos, ut fratres ad hoc teneatis, ut unum probum et honestum [eligatis] ^c, qui sequi valeat communitatem et in vestra absencia seu invaliditudine coram principibus et communi populo apte possit proponere verbum Dei. Cuius electi confirmationem fratri Lupoldo lectori Cracouiensi ^d commisi. Valete et pro me Deum exorate. Datum Rathybor, III^a die mensis novembris.

9. Translacio capituli 7. IX. 1371.

In Christo sibi karissimis fratribus prioribus, supprioribus vel eorum loca tenentibus, ad quos presentes pervenerint, in conventibus infrascriptis ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Quia fratres Plocenses capitulum provinciale, quod ad eorum conventum, in actis capituli anni preteriti in conventu Culmensi celebrati assignatum, racionabilibus causis ad idem capitulum tenendum se excusarunt et, Deo permittente, interim gravi corporis infirmitate in conventu Torunyensi depressus ad extremaque vite fere deductus langwens decubui, et eciam propter gwerras nostrorum imperatoris et regis Polonie ¹ de loco et die capituli provincialis nunc celebrandi ^a vos non potui certificare hucusque: idcirco vobis notifico per presentes, quod prefatum capitulum provinciale discretorum consilio et assensu ad conventum Bregensem transtuli et tenore presencium transfero in festo sanctorum Angelorum nunc proximo celebrandum ^a, vobis omnibus et singulis prioribus auctoritate venerabilis patris magistri ordinis, qui specialem litteram misit omnibus fratribus nostre provincie ad capitulum pertinentibus, in virtute Spiritus Sancti et sancte obediencie mandando, quatenus quilibet vestrum cum socio a maiori parte conventus electo ^b et generalibus predicatoribus vestrorum (4) conventuum ad preassignatum capitulum veniatis, minime predictum intraturi ante vigiliam vigilie dicti festi. Et ne aliquem vestrum predicta capituli translacio lateat, singulis vobis sub eodem tenore precepti mando, et sub privacione omnium graciaram ordinis, visis presentibus, sine mora quilibet vestrum alteri sive per fratres vestrorum conventuum vel per certum nuncium subsepredictam translacionem capituli studeat

8. ^a sic ^b bonus ^c vid. infra nrum 182 ^d afracouiensi

9. ^a celebrati ^b electus

8. ¹ Dictamen hoc ex littera praecedenti efformatum est.

9. ¹ De conflictu manu militari imperatoris Karoli IV et Kazimiri regis Poloniae († 5. XI. 1370) necnon successoris eius Ludovici nihil apud historicos constat.

² die 2 octobris.

intimare ordine infra scripto, huic presenti littere sigilla vestra apponendo in signum execucionis premissorum: videlicet vos prior Legnicensis Boleslaviensi, [Boleslaviensis] Glogouiensi, Glogouiensis Crosnensi, Crosnensis Pozwolcensi, Pozwolcensis Griswaldensi, vos autem prior Griswaldensis presentem litteram cum sigillis appositis vobiscum ad capitulum apportate. Valete et me, rogo, fratrum oracionibus recommendate. Datum Wratis(lauie), in vigilia Nativitatis Virginis Gloriose anno Domini M^o.CCC^o.LXXI^o.

10. Cassacio 12. IX. 1371.

In Christo sibi karissimis fratribus Johanni Pellificis vicario ceterisque fratribus in conventu Frankenstenensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Decretum vestrum in conventu Wratis(lauiensis) recepi, in quo michi eleccionem vestram pariter et electum declarastis. Et licet virum probum et honestum vobis in patrem elegeritis, fratrem videlicet Paulum confessorem sororum nostrarum in Wratis(lauia), tamen de discretorum patrum et fratrum consilio pariter et assensu dictam vestram eleccionem de iam dicto fratre factam non viciorum professione, sed aliis certis ex causis cassavi et tenore presencium denuncio fore cassatam, vobis omnibus et singulis mandans, quatinus die certa^a pro iterata eleccione celebranda statuta, ad eleccionem accedentes, vobis de priore et pastore legitimo secundum formam constitutionis quantocius providere studeatis. Valete et pro me exorate. Datum Wratis(lauie), feria quinta infra octavas Nativitatis Virginis Benedicte anno Domini M^o.CCC^o.LXXI^o.

11. Appodiacio 12. IX. 1371.

In Dei filio sibi karissimis fratribus Nicolao Solphe in conventu Osuentinensi^a et Alberto converso in conventu Sandomiriensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Tenore presencium Frankenstenensi pro modo appodiacionis usque ad instans capitulum provinciale vos deuto et assigno in^b remissionem^b vestrorum omnium peccatorum, ad quod sub pena et termino in actis capituli provincialis posito accedatis. Valete et Deum pro me exorate. Datum Wratis(lauie), XII^a die mensis septembris anno Domini M^o.CCC^o.LXXI^o.

12. Gracialis.

In Dei filio sibi karissimo fratri Nicolao in conventu N. ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et augmentum caritatis. Pensatis vestris laboribus, quos

10. ^a decreta

11. ^a osuentinensi ^b iurissionem

in predicationis officio annis plurimis in nostra provincia laudabiliter exercuistis et nunc actualiter exercetis, vobis concedo gracias infrascriptas, videlicet quod non possitis scribi ad hebdomadam in choro, nec ad alia officia ibidem, nec eciam refectorii; confessionem vestram fratri quem elegeritis (5) facere poteritis, qui auctoritate mea possit absolvere a peccatis vestris, que sibi fueritis confessus et a sentenciis absolvere, si quos incurreretis; et super irregularitate et irregularitatibus dispensare, si, quod absit, in aliquam vel aliquas incideritis secundum privilegia nostro ordini concessa vobiscum dispenso; res, quas habetis et in futurum habituri estis, tenere possitis infra ordinem secundum devocionem vestram dispensetur; licenciam vobis ad civitatem eundi et ad terminos conventus vestri et quocunque loco infra nostram provinciam eundi concedo, nolens quod aliquis me inferior vel eciam meus vicarius in conventu vel provincia sit, vos^a vel debeat in hiis graciis per me vobis concessis aliququaliter impedire. Valete.

13. Gracialis.

In Christo sibi dilecto *etc.* Debilitatibus vestris, quas coram me explicastis, paterne compaciens, vobis ab ebdomada chori parco et vos a potestate tabularii quantum ad hoc eximo. Parco vobis eciam a servicio mense refectorii et a lectione mense ibidem, nolens quod aliquis inferior me possit vos^a ad oppositum artare. Confessionem eciam vestram in vita et in mortis periculo vel articulo possitis facere fratri vestri conventus, ad quem gratiam habebitis de licencia mea speciali *etc.*

14. Magistro^a (generali) (1. XI. 1372?).

Reverencia debita tanto patri cum omni sinceritate semper premissa. Venerandissime magister. Latorem^b presencium fratrem *N. etc.* nostre^c provincie, quem in factis ordinis ad curiam Romanam misi, vestre reverencie humiliter recomendo intimius supplicando, quatenus eundem, in quibus vestram paternitatem habuerit requisitam, in caritatis visceribus prosequentes, graciosius in factis ordinis dirigatis, pro quo me et totam provinciam michi per ordinem subiectam ad quevis vestra offero beneplacita paratum ad omnium vestrorum filiorum servicium et favorem. Valeat vestra reverenda paternitas, cui me et totam provinciam recomendo¹.

15. (Vicario magistri generalis vel procuratori ordinis).

Reverencia debita cum serviendi promptitudine semper premissa. De utriusque hominis sospitate vobis congaudeo et debeo, eo quod promocionem meam a venerabili patre meo magistro ordinis et a vestra reverencia cum

12. ^a eos

13. ^a eos

14. ^a Magistri ^b lectorem ^c vestre

14. ¹ Cfr num 89 ex a. D. 1372.

sinceritate recognosco. Idcirco me et omnia mea semper ad vestra beneplacita offero et, quod pronunc per me fieri non potest, Domino favente, in brevi probabo cum effectū. Quapropter presencium ostensorem fratrem *N.*, amicum meum, quasi alterum me ipsum vestre caritati sincerius recom(m)endo, quatinus eidem paternum affectum exhibentes, in factis ordinis, ubi vestram personam habuerit requisitam, ipsi graciosius assistatis, personam meam et eundem venerabili patri magistro ordinis intimius recommendando.

16. Fraternitatis.

Venerabili in Christo patri ac domino, domino *N.*, abbati in *N.* ordinis Fratrum¹, prior provincialis per provinciam Polonie ordinis Fratrum Predicatorum, salutem et augmentum caritatis. Quia sancti^a propositi desiderium ex humane infirmitatis condicione a suo salutari sepius retardatur effectū^b, nisi divinis suffragiis obtentis supplicatione fidelium adiuvetur, vestre igitur fidei sinceritas a fratribus nostris, quos Dei credit esse domesticos et amicos, spiritualia adhiberi sibi remedium auxilia postulavit. Ideoque vestra^c devocione^e, (6) quam habetis ad nostrum ordinem, debita meditatione pensata, vobis omnium missarum, oracionum, predicationum, ieiuniorum, vigiliarum, abstinenciarum, laborum ceterorumque bonorum, que per fratres nostros Dominus in provincia nostra fieri dederit, participacionem concedo tenore presencium specialem in vita pariter et in morte, ut multiplici suffragiorum presidio et hic augmentum gracie et in futuro mereamini premium vite eterne possidere. In cuius concessionis testimonium sigillum nostrum duxi presentibus apponendum².

17. Conductus (1359?).

Karolus quartus, divina^a favente clemencia Romano(rum) imperator semper augustus et Bohemie rex¹, universis et singulis principibus ecclesiasticis et secularibus, comitibus, barronibus, nobilibus, vicariis, rectoribus, locum tenentibus, potestatibus, ancianis, theolonariis, boletariis civitatum, castrorum et locorum, universitatibus et ceteris suis et imperii sui fidelibus, quibus exhibite fuerint, gratiam suam et omne bonum. Honorabilem et religiosum fratrem *N.* provincialem *N.*, secretar(ium) capellanum et devotum nostrum dilectum ostensorem presencium, universitati^b vestre recommendamus attente, desiderantes vos et quemlibet vestrum^c seriusius requirentes, quatenus ipsum cum tota sua comittiva et familia, equis, rebus et valiseis suis per terras et dominia vestra sine exaccione thelonei, gabelle, continui datii, pedagii et

16. *a* scilicet verum eadem manu cancellatum *b* affectus *c* vestre deuocioni

17. *a* denua *b* uniuersace *c* se subsequens superfluum est

16. ¹ Generaliter hoc est dictum.

² Pluries recolitur haec formula, vid, nros 42, 57, 294; cfr etiam nrum 43.

17. ¹ 1346—1378.

aliis impedimentis singulis pertransire libere permittentes, ipsis de secure providere conductu velitis, dum et quociens super eo requisiti fueritis, bonam et promotivam sibi voluntatem in omnibus, que promocionem sui itineris conspiciunt, ad honorem nostri culminis exhibendo.

18. Confirmacionis.

In Dei filio sibi karissimis fratribus ceterisque fratribus conventus Rathiboriensis ordinis Predicatorum frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem (et) obediencie fructu premiari. Noveritis me decreto vestre eleccionis perlecto, intellexi fratrem M. a maiori parte conventus per vos fore electum, in quo eciam petitis eundem vobis in priorem confirmari. Et quia personam ydoneam elegistis et non eligentes in eundem consensistis, idcirco petitioni vestre annuens eleccionem perlectam ac fratre N. per vos factam approbo, ratifico et per consequens eundem in priorem vestri conventus et legitimum pastorem confirmo; omnibus et singulis in virtute sancte obediencie vobis mando, quatenus eidem debitam obedienciam et reverenciam exhibeatis, cui eciam curam in spiritualibus et temporalibus in conventu committo supradicto. Valete et pro me Deum exorate *etc.*

19. (Confirmationis).

In Dei filio sibi karissimo fratri N. priori Rath(iboriensi) ordinis Predicatorum frater N., prior provincialis per provinciam Polonie ordinis eiusdem, salutem et obediencie fructu premiari. Quia fratres conventus N. in priorem sui conventus vos elegerunt, idcirco eleccionem de vestra (persona) in predicto conventu factam ratificavi et per presentes ratifico, vobis in virtute sancte obediencie mandando, quatenus visis presentibus prioratus officium cum omni humilitate acceptetis in remissionem vestrorum omnium peccatorum, curamque fratrum in spiritualibus et temporalibus in predicto conventu habeatis; concedo eciam vobis, ut confessorem eligere possitis, qui vobis pro peccatis vestris penitencias iniungat salutare. Valete et pro me Deum exorate. Datum *etc.*

(7) 20. Fraternitatis.

Exigente vestre devocionis affectu, quem ad nostrum ordinem habetis, vobis omnium missarum, oracionum, predicacionum, ieiuniorum, vigiliarum, abstinenciarum, laborum ceterorumque bonorum, que per fratres nostros in provincia nostra Dominus fieri dederit, participacionem concedo tenore presencium, specialem. In cuius concessionis *etc.*¹

20. ¹ Vid. infra num 48.

21. Alienacionis 1371.

In Dei filio sibi karissimo fratri *N.* in conventu *N.* ordinis Fratrum Predicatorum, fr. *N.* prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Tenore presencium conventui *N.* vos assigno, vos assumpto in remissionem vestrorum peccatorum, ad quem sub pena et termino, in actis capituli provincialis istius anni positis, cum societate, que vobis occurrerit, accedatis. Valete *etc.* Datum *N.*, anno Domini M^o.CCC^o.LXXI^o. in die *etc.*

22. Alienacionis 1372.

In Dei filio sibi karissimo M. in conventu *N.* ordinis Fratrum Predicatorum frater Johannes, prior provincialis eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Tenore presencium conventui *N.* per modum appodiacionis vos assigno in remissionem vestrorum omnium peccatorum, ad quem sub pena et termino, in actis capituli provincialis istius anni positis, cum societate, que vobis occurrerit, accedatis. Valete et pro me Deum exorate. Datum *etc.* anno millesimo CCC^o.LXXII^o. *etc.*

23. Alienacionis m(ense) IX. 1370.

In Dei filio karissimo frater *N.* in conventu W. ordinis fratrum Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis per provinciam eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Tenore presencium conventui W. vos assigno in remissionem omnium peccatorum vestrorum, ad quem cum prima societate, que vobis occurrerit, accedatis. Valete et pro me Deum exorate. Datum m(ense) IX anno Domini M^o.CCC^o.LXX^o.

24. Absolutio unius et (con)firmacio eiusdem in alium conventum

12. V. 1372^a.

In Dei filio sibi karissimo fratri Petro, priori Brestensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannis, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Quia fratres conventus Cracouyensis omnes et singuli unanimiter et concorditer vos sibi in priorem et lectorem elegerunt, idcirco votis rationabilibus ipsorum paterne annuens, de consilio fratrum discretorum vos primo ab officio prioratus Brestensis absolvi et presentibus denuncio absolutum, in prioremque dicti conventus Cracouyensis confirmavi et tenore presencium confirmo, plenariam auctoritatem meam in a(d)ministracione spiritualium et temporalium vobis committens; concedens eciam vobis, quatenus confessorem vel confessores tociens quociens necesse habueritis^b, ex fratribus eligere possitis, qui vos auctoritate

24. a in margine partis dextrae manu hodierna atramento quae sequuntur scripta sunt: Prowincyał O. Jan przeznacza na przeora do Krakowa (oraz na lektora) O. Piotra przeora w Brześciu r. 1372 dn. 12 Maja b habuerit

mea a peccaminibus vestris possit absolvere et, ut maius meritum habeatis, vobis dictum prioratus officium inpono in remissionem vestrorum peccatorum. mandans nichilominus vobis in virtute Spiritus Sancti et sancte obediencie ac sub precepto^c, ut visis presentibus perlectis, omnibus postpositis, quantocius Cracouiam ad conventum vestrum accedatis, ipsumque fratres vestro^d regimini submissis taliter regatis, ut exinde Deus glorificetur et proximus edificetur In Domino valete. Datum in Cracouia, XII die mensis maii anno Domini M^o.CCC^o.LXXII^o. *etc.*

(8) 25. Vicariatus (contratarum) 12. V. 1372.

In Dei filio sibi karissimo fratri Petro, priori Cracouiensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis per provinciam eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. De zeli vestri rectitudine, quam presertim ad ordinis nostri honestatem habere denoscemini fiduciam gerens specialem, tenore presencium vos instituo et facio vicarium meum in contrata Cracouyensi¹, Mazovie, Cuyauie, Polonie Maioris, vobis concedens auctoritatem, quod fratres dictorum contratarum et^a precipue conventus vestri^b Cracouiensis emittere et immittere, alienare seu assignare conventibus possitis, prout ipsorum utilitati et ordinis honestati videbitur melius expedire. Concedo eciam vobis, quatenus in conventu Brestensi auctoritate mea priorem possitis instituere fratrem, qui pro conventu eodem vobis videbitur^c pre aliis valere, et ad conventum Cracouiensem fratres de premissis contratis immittere ad vestrum solacium, iuvamen et assistenciam, prout vobis placuerit. Et si qua alia pro vobis per me essent facienda, michi quantocius in Slesiam significetis^d, ego nempe vobis non deficiam. In Domino valete. Datum Cracouie, XII die mensis maii anno Domini M^o.CCC^o.LXXII^o. *etc.*

26. (Ad vicarium contratarum) 12. V. 1372.

Prior semper dilecte¹. Noveritis me in provincia mansisse ob certas causas publicas, ut hoc idem prioribus et fratribus vestre contrate significetis. Ammoneo eciam vestram dileccionem et honestatem, quatenus fratres ad unitatem pacis et honestatem religionis quantum potestis connectetis, dissolutos coercendo per debitam censuram, observanciam regularem^a proseguendo. Salutetis priores contrate vestre et me rogo fratrum oracionibus recom(m)endetis. Si mei indigueritis, in Slesia me invenietis^b. Valete. Datum a Cracouia, in die sanctorum Nerey et Achillei martyrum anno Domini M^o.CCC^o.LXXII^o. *etc.*

^c a subprecepto ^d vestre

25. ^a ei ^b vestre ^c nobis fideliter ^d in gloriam significetis

26. ^a observancia regularis ^b inlesia me invenitis

25. ¹ Conventus contratae Cracoviensis in adnotatione nri 107 infra enumerantur.

26. ¹ Eidem qui supra Petro priori Cracoviensi littera haec data est.

27. Littera confirmacionis prioris, quando provincialis committit uni priori, ut alium electum confirmet.

Dilectis in Christo fratribus, fratri *N.*, subpriori *N.* ceterisque fratribus eiusdem conventus ordinis Predicatorum, frater *N.*, prior *N.* eiusdem ordinis, salutem in eo, a quo omnis salus derivatur. Decretum vestri conventus feria VI^a per manus fratrum per vos cum eodem directorum recepi, quo aperto et diligenter perlecto inveni vos canonice et concorditer fratrem *N.* tunc priorem *N.* vobis pro vestroque conventu in priorem et patrem elegisse. Et quia virum litteratum, moribus et vita probatum elegistis, ego de discretorum fratrum consilio, auctoritate reverendi patris prioris provincialis Polonie michi in hac parte concessa, eundem fratrem *N.* per vos, ut premittitur, electum a prioratus officio conventus *N.* absolvi et vobis in priorem ac patrem confirmavi et confirmo, ac me per presentes confirmasse denuncio; vobis omnibus et singulis mandans, quatenus eidem tamquam patri obediatis, debitam reverenciam in omnibus exhibendo Valete et Deum pro me *etc.*

28. Littera confirmacionis prioris electi ab alio prioratu, videlicet ad electum priorem.

Dilecto sibi in Christo patri *N.* ordinis Predicatorum frater *N.* prior *N.* eiusdem ordinis, salutem in eo, a quo omnis salus derivatur. Fratres conventus *N.*, nuper in capitulo, ut scitis, provinciali priore orbat, de capite ac patre sibi provisuri convenerunt. Et quia conversacionis vestre honestas et sciencie, que in vobis est, facultas eos non latuit, sperantes suumque (9) conventum per vestrum regimen posse sublevare, vota sua unanimiter in vos t(ran)s(tulerun)t^a in priorem sibi eligendo, ego vero perlecto eorum decreto michi per eos transmissio et considerata fiducia, quam erga vestram gerunt personam, ipsorum annui petitionibus et vos auctoritate reverendi patris mei provincialis michi in hac parte commissa a prioratus officio conventus *N.* absolvi et absolvo; et prefato fratrum conventui *N.* vos in priorem confirmavi et confirmo, ac me confirmasse per presentes denuncio (de) discretorum^b consilio; iam dictum officium tam^c in spiritualibus quam in temporalibus vobis iniungendo in remissionem vestrorum omnium peccatorum, conferendo in vobis gratias, quantum mei interest, quas reverendus pater prior provincialis prioribus sic noviter^d electis solet elargiri. Datum *etc.*

29. Recognicio.

Noverint universi presencia inspecturi seu audituri: Quod nos *N.* et nos cives in *tali loco vel in quocunque* recognoscimus publice, protestantes in hiis scriptis nos deliberato animo et maturo amicorum prehabito consilio de-

28. *a* folium abscissum hac in parte superiori, trium litterarum reliquiae vix deprehenduntur *b* denuncio discretorum *c* tamquam *d* noviter

disse *tali viro vel cuicumque persone N. in tali loco* ob salutem animarum nostrarum^a, parentum et amicorum nostrorum defunctorum *tot marcas vel hoc vel tantum in tali termino* percipiend(um) testa(me)nti nomine libere et omni impedimento procul moto indilate, una profitent(es) voce concordi *talem vel talem* nichil habere iuris ad eandem pecuniam^b *vel ad illud quodcunque*. Quapropter omnibus ac singulis, quorum interest huius nominis discutiendi iudiciaria facultas, supplicamus precibus affectivis auditis, (ut) ob divini amoris intuitum predictum *vel predictam vel predictos N. et N.* prenotatos in huius testamenti execucione promoveant ipsis exhibendo iusticie complementum, ne affectus pro salute animarum inchoatus debito fine depredetur. In cuius testimonium sigillum nostrum duximus presentibus apponendum. Datum anno Domini *tali, loco^c tali et die tali*.

30. De fratribus gyrovagis.

Omnimoda reverencia et obediencia filiali premissis. Noscat vestra paternitas, quod duo fratres *vel tot* nostri conventus, videlicet *N. et N.* de conventu recedentes *tali* die et gyrovagi per *tot* ebdomadas inter seculares hincinde permanentes sine licencia et modo, quia amplius gyrare et celare non poterant, ad ordinis gremium sunt reversi; quam inobedienciam et contumaciam sine aliquo dubio iudicarem, nisi petitiones secularium obsisterent inopportune. Unde vestram rogo paternitatem, quatenus michi iudicium vestrum per scripturam intimetis, quia frater *A.* vel fratres *N. et N.* presencium exhibitores vos plenius informabunt, noticia enim rerum ei *vel* eis claret. Nec eciam utrumque simul in carcere tenere possum^a quoquo modo^a. Valete.

31. Littere de pactis vel de graciis concessis.

In Dei gracia dux, comes *vel* langravius *talis regionis*, omnibus christifidelibus vite presentis et future salutis et prosperitatis continuum incrementum. Ut discant posteri, quod per presentes agitur, facta modernorum notabilia, que perhennari desiderant, litterarum solent inprimi apicibus, sigillorum *vel* sigilli appensione *vel* appensionibus, fidelium superaddito testimonio roborari. Hinc est, quod omnibus christifidelibus presens scriptum intuentibus aut visuris cupimus esse notum, quod civis *talis loci vel* fidelis et dilectus affectu caritatis (10) instructus ob divine renumeracionis meritum ad laudem Dei, honorem sue matris Marie necnon sancti Dominici unam domum et fundum eiusdem et superedificata omnia cum aliis pertinenciis ad eandem, coram nobis comparens, dedit et resignavit conventui Fratrum Predicatorum ordinis iure hereditario possidenda. Nos vero, considerantes hanc devocionem suam pure et simpliciter propter Deum esse factam, volumus et concedimus, ut iam dictus conventus a(c) collegium fratrum in ipsa Domino deservienda

29. a vestrarum b perturmam c bis repetitum

30. a—a possim q^{uo}.

predicta domo, fundo et^a superedificatis cum^b aliis eorum pertinentiis cum omni honore et utilitate, que nunc inest vel inesse poterit in futuro, iure proprietatis gaudeant nunc et semper. Et ut^c dictum conventum et ipsius collegium ampliori gracia prosequi videamur, addicimus et concedimus ut sepedicta domus, fundus ipsius, omnia superedificata ad ipsam pertinentia exempta esse^d debeant libera et soluta ab omni exactione se(u) precaria, quam officiales vel civitatis collegium ab eadem annis singulis requirere consueverunt. Ne autem super huiusmodi ordinatione et donacione nostra in posterum alicui dubium oriatur, presenti littere nostre sigilli characterem appendi iussimus pro munimine sempiterno. Datum et actum *etc.*

32. Item de eodem.

Nos fratres *vel* prior conventus *etc.* recognoscimus protestando, quod predecessores nostri iamdudum domum nostram in *tali loco* constructam una cum curia adherente domine *N.* ad vitam suam dumtaxat concesserunt, ita sane^a quod post mortem ipsius dicta domus cum curia ad conventum nostrum libere redeat, nec aliquis sibi in eis occasione ipsius valeat ius aliquod vindicare. Quam occasionem nos ratam et gratam habentes, ad maiorem certitudinem presentibus innovamus. In cuius testimonium *etc.* Datum et actum *etc.*

33. Item de eodem.

Universis presencia visuris et auditoris volumus esse notum, quod nos *etc.* domum nostram, quam inhabitabat honestus vir *vel mulier* et per mortem eiusdem ad nos fuit denuo devoluta, vendidimus *tali viro* pro tot marcas pro usibus suis ad tempora vite sue, ita sane quod post mortem eius dicta domus absque ullo impedimento ad conventum nostrum iterum redeat nostre dispositioni, prout nunc subiacens pleno iure. In cuius rei testimonium *etc.* Datum et actum *etc.*

34. Item de eodem.

Universis christifidelibus presentem litteram^a inspecturis. Ego *N.* cupio fore notum, quod domum illam primam ab angulo contra cimiterium Fratrum Predicatorum, quam *N.* iure hereditario tenebat, ad instanciam *N. tali viro vel tali mulieri* eodem iure ad manus Fratrum Predicatorum contuli bona fide. Presentes^b interfuerunt *N.* et *R.* ad hoc specialiter vocati et rogati. In cuius testimonium *etc.* Datum *etc.*

35. Item de eodem.

Nos fratres *N.* et *N.* recognoscimus per presentes, quod vendi(di)mus *tali N.* tantum ad tempora vite sue, quod perciperet ex duobus *vel* tribus

81. *a* ei *b* tamen *c* ad *d* est

82. *a* sana

84. *a* presente littere *b* presentibus

terminis anni infraposis de censu domorum seu arrearum, quarum fundus et proprietas sunt conventus nostri, videlicet in Pasche vel in *tali festo* tantum et in festo Michaelis *vel in tali festo* tantum recipiet modo simili et terminis (II) iam premissis. Cum autem predictus vir *vel* predicta mulier vita functus *vel* functa fuerint, dictus census ad usum conventus nostri converte-
tur. Datum et actum anno *tali*.

36. Item de eodem.

Nos fratres *etc.* recognoscimus per presentes, quod domus nostra *tali loco* sita, que quondam fuit beate memorie *N.* pari(e)tem anteriorem usque ad alium parietem que curiam dividit, vendidimus *N. tali viro vel mulieri* pro tanta pecunia libere et absolute et absque omni censu annuo pro usibus suis ad tempora vite sue, ita sane ut post obitum eius dicta domus absque ullo impedimento ad conventum nostrum redeat nostre dispositioni, prout nunc subiacens pleno iure. In cuius rei fidem et memoriam ampliorem hanc litteram nostri conventus sigillo duximus muniendam. Datum et actum anno et mense *tali etc.*

37. Littere de suffragiis ordinis pro nobilibus.

Nobilibus dominis *N.* et *N.* fratres *N.* prior, *N.* subprior totusque conventus ordinis Fratrum Predicatorum *talis loci*, post huius vite certamina statum felicitatis eterne. Quoniam ignis caritatis divine, quam unigenitus Dei filius Redemptor noster in terram mittere venit, ut arderet in cordibus fidelium, volens utique corda vestra eodem ardore inflammare, ad nostrum ordinem pre aliis dulcius et intimius inclinatur, cum liquide affectus pateat in effectu: nos igitur huiusmodi affectui^a respondere volentes, vobis vestrisque consortibus necnon heredibus missam perpetuam ad altare *talis* Sancti diebus singulis celebrandam assignamus. Damus insuper vobis nostri conventus fraternitatem plenariam omnium honorum participationem, que per fratres nostri conventus exnunc et semper dignabitur largitor omnium Dominus operari. Insuper volumus, ut post vestros felices decessus, dum nobis nu(n)ciati fuerint, exequie pro vobis fiant cum vigilliis et missa solempnibus forma et modo, quibus fratrum nostrorum exequie peraguntur. In horum omnium evidens testimonium sigillum nostri conventus presentibus est appensum. Datum *etc.*

38. Item de eodem forma militum.

Nobili^a et prudenti viro domino *N.* militi et uxori eiusdem frater *N.* salutem et illustris inter huius mundi eventus varios in Domino conservari. Ut fratres ordinis nostri, quos favore benevolo prosequimini et sincera in

37. ^a affectum

38. ^a naturali

Domino diligitis caritate, vice dilectionis mutue vos tam in vita vestra quam post mortem apud Deum piis supplicationibus prosequantur, devocionis vestre meritis et recognicione debita pensatis, vobis omnium missarum *etc.*¹

39. Item de eodem forma principum.

Inclito et magnifico viro domino *N.* ac singularis excellencie domine *N.* eiusdem principi et consorti, frater *N.* salutem et prosperos semper ad salutaria vota successus. Quia illi, quos carnis origo in lucem produxit nobilior et potestas amplior celebri preconio sublimavit, inter adversa et prospera sepius colluduntur ac periculis plurimis exponuntur, nisi celestibus adiuti suffragiis dirigantur, vestre devocionis sinceritas super hiis impe(n)di suffragia postulavit ab hiis, quos Dei creditis domesticos et amicos. Ego igitur vestris beneficiis multiplicibus, quibus graciaram favoribus oportunis fratres nostri ordinis relevatis, debita^a recognicione pensatis, devocionem vestram piis supplicationibus prosequi cupiens, vobis et liberis vestris (*etc.*). Datum *etc.*¹

(12) 40. Forma episcoporum.

Venerabili patri et domino spirituali *N.* episcopo *talis loci*, frater *N.* salutem in eo, qui preesse^a tribuit et prodesse. Etsi unicuique sit mandatum de proximo, quod diffusa in cordibus fidelium karitas hoc requirat, ut recepta munera in alterutrum ministrentur, illorum tamen amplius statuatur debitorum, qui gradu dignitatis sublimes, utiles pluribus esse possunt et fratrum humilitate effectus^a oportunos exhibent multiplicum graciaram. Quod ego grata et debita recognicione considerans, (pro) vestra salute una cum fratribus nostris humili supplicatione intendo pulsare clemenciam Redemptoris, ut ipse vestre largitati^b pro fratribus respondeat, qui si(bi?) fieri^c reputat, quod ipsa suis humilibus inpe(n)ditur et prebatur. Ideoque paternitate vestre omnium missarum (*etc.*). Datum.

41. Forma canonicorum.

Provido viro et honesto domino *talis loci*, *vel si esset in aliqua dignitate*: Reverendo viro, provido et honesto, *vel si esset magister in aliqua facultate*: Ex parte prudencie viro magistro, decano, archidiacono, frater *N.* prospere in Domino semper agere et valere. Postulacionem vestram, que de sincere fidei radice processit, execucione debita cupiens promovere, tanto vobis, quanto receperunt fratres nostri ordinis, graciaram libencius administro, quantam ad tam vestre devocioni communicandum^a graciosi favores eiusdem fratribus me et

39. ^a reuelatis debite

40. ^a effectus ^b largitas

41. ^a deuocione communicando

^c locus corruptus, legi quoque potest se supra quod verbum eadem manu ponitur fieri

38. ¹ Vid. supra in nro 16 et 20.

39. ¹ Vid. plenioram ea de re formulam infra nro 298 positam

ipsos arcius obligaverunt. Ideoque vestre devocioni omnium missarum (*etc.*). Datum *etc.*

42. Forma pro religiosis.

Religioso et devoto viro *N.* fratri de ordine *tali vel* devote Christi ancille *N.*, priorisse *vel* sorori *talis* monasterii, frater *N.* salutem cum augmento continuo^a celestium gracularum. Quia sancti propositi desiderium ex humane fragilitatis condicione a suo salutari effectu^b sepius retardatur, nisi obtentis divinis suffragiis supplicatione fidelium fulciatur, vestre fidei sinceritas fratrum nostrorum, quos Dei creditis domesticos et amicos, adhibere sibi^c suffragia postulavit. Ideoque devocione vestra, quam ad nostrum habetis ordinem, debita meditatione pensata, vobis omnium missarum (*etc.*). Datum *etc.*¹

43. Forma religiosis conventibus.

Religiosis viris, providis et honestis dominis, domino abbati vel abbatisse *talis loci* et devoto^a eius collegio *talis* dyocesis, frater *N.* *etc.* salutem et regularibus disciplinis instrui, dirigi et servari. Quia religionis acies, cuius vita vere est milicia super terram, tanto qua^b se cognoscit manifestus inimici seviciam rugientis qua^b quanto ab ea discedens suis persuasionibus non consentit, ex huius consideracionis intuitu^c contra infestationes huius querit suffragia et remedia, propter quod fratrum oracionibus, quorum affectum nobis in pensis multiplicibus beneficiis vindicatis, recommendari desideratis attentius et ipsorum bonorum participacione gaudere. Ideoque vobis et ceteris, qui se pro nostro consorcio in posterum duxerint aggregandos, omnium missarum *ut supra*¹. *Post ea*^a fieri consueverit² *addatur*: verum quia frater adiutus a fratre in suo sancto proposito proficitur et firmatur, vestrarum oracionum communionem caritativa vicissitudine michi et nostris fratribus inpendi humiliter postulo et requiro. Datum.

44. Forma pro mortuis.

Dilecto, dilectis in Christo *tali vel talibus N.*, frater *N.* *etc.* salutem et haurire aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. Cum sancta et salubris sit cogitatio pro mortuis exorare, ut (13) a peccatorum nexibus liberentur, considerato et pensato vestre devocionis affectu, quem ad nostrum habetis ordinem, animam karissimi filii vestri *N. vel* mariti *vel* cognati, viam carnis ingressi proch dolor universe, ad beneficia fratrum nostre provincie *vel* conventus recipio per presentes, concedens et ordinans, quod omnium missarum

42. ^a continuum ^b effectum ^c fieri

43. ^a deuota ^b sic ^c intuitive ^d Postea

42. ¹ Vid. num 16 supra.

43. ¹ Vid. supra in nro 16.

² Ib. et nro 20: fieri dederit.

ceterorumque bonorum fiat etiam particeps, que per fratres nostri ordinis in provincia *tali vel* in conventu fieri dederit auctor bonorum omnium Dominus Ihesus Christus. In cuius concessionis testimonium *etc.*

45. Littera confraternitatis.

Universis christifidelibus, ad quos presencia pervenerint, frater *N.*, prior ordinis Fratrum Predicatorum, salutem in Domino. Quia pium ac salubre est pro defunctis exorare, ut si in penis fuerint Domino propiciato^a cicius absolva(n)tur, hinc est ab petitionem *N.* recipio animam *N.* ad fraternitatem domus nostre et facio eam participem omnium missarum, oracionum, predicationum, ieiuniorum, vigiliarum, abstinenciarum, castigacionum, laborum ceterorumque bonorum, que in nostro conventu operari dignabitur clemencia Salvatoris. In cuius concessionis^b testimonium sigillum nostrum duxi presentibus apponendum. Datum anno Domini *etc.*¹

46. Littera fraternitatis pro occisis^a.

Universis quorum interest cupio fore notum, quod ego frater *N.*, prior *N.* ordinis Predicatorum, recipio ad devotam petitionem *N.* animam *N.* proch dolor occisi ad suffragia III^{or} *vel* (*tot*) conventuum, videlicet *N.* et *N.* *etc.* et facio eam participem omnium bonorum, que per fratres nostros in conventibus prenomina-tis pro defunctis (fieri) consueverunt. In cuius concessionis testimonium sigillum officii prioratus duxi presentibus apponendum Datum *etc.*

47. Littera fraternitatis pro occisis.

Universis christifidelibus, presentem litteram inspecturis, cupio fore notum, quod ego frater *N.*, prior *N.* ordinis Predicatorum, ad devotas instantesque^a preces probi viri *N.* recipio ac me recipisse fateor in hiis scriptis animam *N.* proch dolor occisi ad suffragia mei conventus *vel* II^{or}um *vel* trium conventuum, faciendo eam participem omnium missarum, oracionum, predicationum, vigiliarum, abstinenciarum, ieiuniorum, laborum ceterorumque bonorum, que per fratres eiusdem conventus *vel* eorundem conventuum Dominus fieri dederit ex influencia gracie sue speciali, ut a penis purgatorii, si illis detinetur, exuta, optata gaudia celerius valeat adipisci. In cuius commendacionis testimonium sigillum mei officii duxi presentibus apponendum. Datum.

48. Littera fraternitatis.

Viro provido et honesto *N.*, civi in *N.*, frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie ordinis Fratrum Predicatorum, salutem et

45. ^a propiciacio ^b excessionis

46. ^a ociosis

47. ^a instantiusque

48. ¹ Desumpta esse videtur haec forma ex nro 271 infra posito.

augmentum caritatis. Exigente vestre devocionis affectu, quem ad nostrum habetis ordinem, vobis omnium missarum *etc. ut supra*¹, ceterorumque bonorum, que per fratres nostros Dominus in provincia nostra fieri dederit, participacionem concedo tenore presencium specialem, ut multiplici suffragiorum presidio et hic augmentum gracie et in futuro mereamini vite eterne premium feliciter possidere. In cuius concessionis testimonium sigillum nostrum presentibus duxi apponendum. Datum *etc.*

(14) 49. Littera fraternitatis.

Viro provido et honesto *N.* et devote femine, uxori eius *N.*, frater Johannes *vel N.*, prior provincialis per provinciam Polonie ordinis Predicatorum. salutem et augmentum caritatis. Exigente vestre devocionis affectu, quem ad nostrum habetis ordinem, vobis omnium missarum *etc. ut supra*¹ ceterorumque bonorum, que per fratres nostros Dominus in provincia nostra fieri dederit, participacionem concedo tenore presencium specialem et, ut affectus fratrum erga vos vobis plenius innotescat, animas parentum vestrorum defunctorum in nostram confraternitatem accepi. Et volo, (ut) in omnibus conventibus provincie nostre misse et vigilie pro ipsis devocione sedula decante(n)tur et absque omni permutacione fraternitatem habeant. Sigillum nostrum duxi presentibus apponendum. Datum *etc.*

50. Littera ad ordinationes.

Venerabili in Christo patri ac domino, domino *N.* Wratislaviensis dyocesis episcopo *vel* Culmensis ecclesie episcopo, frater *N.*, prior *N.* ordinis Predicatorum, debitam reverenciam *dato patri* cum oracionibus humilibus ac devotis. Vestre paternitati, cui ex divina dispensacione auctoritas ligandi atque solvendi noscitur esse collata, fratres mei conventus officio infrascriptos supplicans, quatinus ipsis^a sacros ordines per sacrarum manuumstrarum inposicionem conferre dignemini, videlicet *N.* ordinem sacerdocii, *N.* ordinem vero dyaconatus, *N.* autem subdyaconatus et *N.* ordinem acolitatus permultiplicitatis operariis in vinea Domini sabbatis^b missis fidelium eo uberius congregari valeat ad horrea paradysi. Valeat paternitas vestra semper prospere in Domino. Datum *etc.*

51. Littera testimonialis.

In Dei filio sibi karissimis fratribus, videlicet *N.* et *N.* ordinis Predicatorum frater *N.*, prior *N.* eiusdem ordinis, salutem in eo, a quo omnis salus derivatur. Peticionibus vestris ex causis racionabilibus condescendens, vos li-

50 a ipsos b sic

48. ¹ Vid. in nro praecedenti et nro 20.

49. ¹ Nro 48.

cencio per présentes, quatenus conventum *N.* pro vestris expediendis negociis visitare possitis, pro termino vobis redeundi vigiliam *vel tale festum* ad tardius assignando. Datum.

52. Littera pro beneficiis.

Viro honesto ac devoto *N.*, civi *talis loci*, fratres *N.* prior totusque conventus *talis loci* ordinis Fratrum Predicatorum, salutem et sinceram in Domino karitatem. Quia memorie hominum provide consulitur, dum rei geste series quam perhennari placet et concedet^a scripture testimonio roborari, hinc est, quod vestre discrecionis affectum^b quem ad nostrum concepistis conventum et effectum digne memorie mancipastis, respondere cupientes, vobis fundatori capelle in honorem sancti *N.* in nostra ecclesia *vel in tali loco* constructe, hoc^c aliis caris vestris modo iuxta scripta decrevimus providere. Volumus namque et ordinamus, quod post defunccionemstrarum ac domine *N.* uxoris vestre et *N.* filii vestri pro salute vestra et eorum, et iterum, quamdiu Deus vos una cum prefatis in vita conservaverit pro salute carorum vestrorum, videlicet *N.* patris et *N.* matris, et generaliter omnium carorum vestrorum dies aniversaria cum vigiliis in *die tali* et missa pro defunctis die sequenti, utrisque cum nota dicendis in dicta capella singulis annis peragatur. Item ordinacio, quod vigilie in *tali die* cum nota et sequenti die missa pro defunctis cum nota in dicta capella, item in die Omnium Fidelium animarum missa pro defunctis cum nota singulis annis in dicta capella dicantur pro salute dictorum omnium fidelium defunctorum. Insuper volentes et caros vestros sepepredictos esse (15) participes omnium bonorum, que in nostro conventu generaliter in predicta capella specialiter Dominus fieri dederit, adicimus et presentibus ordinamus, quod pro vobis ac prenomminatis caris vestris singulis diebus perpetuis futuris temporibus dicatur una missa. Item concedimus et presentibus ordinamus, quod nullus cuiuscunque condicionis aut status sine vestrum et heredum vestrorum requisicione et consensu in eadem capella possit vel debeat sepeliri. In huius concessionis et ordinacionis robor et testimonium sigillo conventus et officio prioratus fecimus communiri. Datum et actum.

53. Littera de eodem.

Nos fratres *N.* prior totusque conventus Fratrum Predicatorum in *tali loco* presentibus recognoscimus cum devota graciaram in Domino accione, quod dominus *N.* comes *vel dux vel miles* ac consors sua *N.* elemosina(m) nobis obtulerunt pro ornatu^a chori nostri unum tapite, petentes humiliter debito cum affectu sibi nostri conventus suffragia impertiri. Nos itaque pios eorum affectus ex intimis amplectimur^b et nichilominus volentes eorum be-

52. ^a concedet ^b effectum ^c hac

53 ^a ornati ^b amplectibus

neficiis multiplicibus vicissitudine debita respondere, ipsis ac omnibus liberis eorundem de consensu fratrum nostri conventus concedimus iuxta eorum devocionis desiderium unam missam ad altare *talis* Sancti pro eis ac eorum progenitoribus tam vivis^c quam defunctis in conventu nostro diebus singulis in perpetuum celebrandam, ut multiplici oracionum nostrarum suffragio Dei misericordia et in vita a malis ipsos protegat et post mortem ad celestem patriam velocius introducat; nichilominus ipsos ad omnia suffragia nostri conventus recipimus in vita pariter et in morte, ordinantes ut^d tam in vita, quam eciam post mortem inter familiares et benefactores nostri conventus, qui a nobis specialiter recommendari solent, ipsorum frequencius memoria habeatur, et post ipsorum aniversaria post mortem a nobis secundum morem nostri conventus in missis et vigiliis futuris temporibus perpetuo peragantur. In cuius rei testimonium sigillum nostri conventus presentibus est appensum. Datum.

54. De eodem.

Strennuo Deoque devoto famulo et in Christo sibi dilecto *N.* militi frater *N.*, prior *talis loci* totusque conventus *etc. ut supra*, salutem *etc.* Pio atque salubri desiderio vestro, quemadmodum devotus circa ordinem (et) conventum nostrum vester affectus dudum habitus exigit^a, quem et in beneficiis vestris multociens experti sumus gratuita benevolencia, cupiens vestre respondere graciositati^b de consensu conventus nostri concedo^c vobis atque animabus *N.* consortis vestre ac carissimorum vestrorum progenitorum, videlicet *N.* et *N.* et nichilominus illis sive vivis seu defunctis, quibus vos fecistis commendabilibus^d debitorem, unam missam per fratres nostros in conventu nostro singulis diebus perpetuo celebrandam. Insuper concedo vobis et animabus prenominatorum fraternitatem et participacionem omnium bonorum, que (per) fratres nostri conventus operari dignabitur clemencia Salvatoris. In cuius concessionis testimonium. Datum *etc.*

55. De eodem.

Universis christifidelibus presentem litteram visuris vel audituris. Nos fratres *N.* prior, *N.* subprior totusque conventus *etc.* fieri volumus manifestum, quod dominus *N.* civis *talis loci*, vir providus et expertus, diem messionis extreme nunc operibus prevenire cupiens ac eternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere valeat in celis, piis suis beneficiis ac largis elemosinis sepius nos respicit. Nos igitur ipsius considerato^a devocionis humilis et intencionis sanctae affectu pariter (et) effectum, ipsi et progenitoribus suis unam missam pro defunctis vel de aliquo alio Sancto in ecclesia nostra *vel* in tali altari singulis diebus perpetuo di-

c vivus *d* bis repetitum

54. *a* contigit *b* graciosum *c* Concede *d* q^o madibilibus

55. *a* consideracio

cenda presentibus assignamus. Quam missam, si propter festorum excellenciam vel alia ex causa (16) aliquo die fortasse dicere non possemus, in die et in diebus sequentibus supplere promittimus, eciam quod obitus suos et suorum per priores nostri conventus debeant in capitulo nostro provinciali singulis annis recitari. In huius rei fidem et memoriam ampliorem hanc litteram sigillorum nostrorum conventus et prioratus appensione duximus roborandam. Datum *etc.*

56. De eodem.

Nobili et ac honorabili domino comiti *talis loci* frater *N.* prior totusque conventus *etc.*, cum oracionum suarum instancia prosperos semper ad salutaria vota successus. Quia vestre preclare dignitatis devocio hactenus nostrum ordinem et conventum multiplicibus prosecuta favoribus quedam a nobis suffragia pro vestris caris defunctis exigere dignum duxit, hinc est, quod vestram tam piam, tam salubrem solitudinem in Domino commendantes vestreque requisicioni obviis votis annuentes, de concordii et unanimi fratrum nostrorum obligatione et consensu presentibus ordinamus: Quatinus pro salute venerabilium parentum vestrorum, videlicet beate memorie domini *N. talis loci* comitis, patris ac felicitis recordacionis domine *N.* quondam consortis eiusdem, necnon pro salute eorum, quos vestra nobis recommendant vel recommendare vellet devocio, singulis diebus perpetuis futuris temporibus in conventu nostro una pro defunctis dicatur missa per aliquem fratrem ad hoc singulis septimanis specialiter annotandum. In cuius obligationis et ordinationis testimonium sigillum conventus nostri presentibus est appensum. Datum et actum.

57. Littere de suffragiis magistri ordinis.

Devotis christianicillis *N.* et *N.*, frater *N.* ordinis Fratrum Predicatorum servus inutilis, salutem cum augmento continuo celestium graciaram. Quia sancti propositi desiderium ex humane infirmitatis condicione a suo salutari sepius retardatur effectu, nisi divinis suffragiis obtentis supplicatione fidelium adiuvetur, vestre fidei sinceritas fratrum nostrorum, quos Dei credit domesticos et amicos, adhiberi sibi auxilia postulavit. Ideoque vestra devocione, quam ad nostrum habetis ordinem, debita meditatione pensata, vobis omnium missarum ac ceterorumque bonorum, que per fratres nostri ordinis Dominus per mundum fieri dederit, universam participationem concedo tenore presentium specialem. Volo insuper et ordino, ut post decessus vestros anime vestre oracionibus fratrum tocus ordinis recommendentur in capitulo nostro generali, si vestri obitus ibidem fuerint nuntiati et iniungantur pro vobis misse et oraciones, sicut pro fratribus nostris defunctis fieri consuevit. In cuius concessionis testimonium sigillum nostrum duxi apponendum. Datum *etc.*

58. Item de eodem.

Devote et maxime dilecte puelle *N.*, frater *etc.*, salutem et eternam effluenciam gaudiorum. Vestre devocionis affectus^a, quem audiavi ad nostrum ordinem vos habere, exigencia digna requirat beneficia nostro collata ordini a copiosa clemencia Redemptoris graciosius impertiri; propterea vobis omnium missarum, oracionum, predicacionum, vigiliarum, abstinenciarum, ieiuniorum, laborum ceterorumque bonorum, que per fratres nostri ordinis Deus per mundum fieri dederit, universam participationem concedo tenore presencium specialem in vita pariter et in morte, ut multiplici suffragiorum presidio et hic augmentum gracie et in futuro mereamini vite eterne premium possidere. In cuius concessionis *etc. ut supra. Datum etc.*

59. Hic secuntur scrutinia vel decreta.

Reverendo in Christo patri *etc. cum sui recommendacione* reverenciam debitam et devotam. (17) Fratre *N.* priore nostro nuper in capitulo *talis loci* absoluto cum intellige(re)mus, de consilio fratrum^a nostrorum presencium diem congruentem eleccioni videlicet *talem* assigna(vi)mus, ad quem diem fratribus omnibus, qui eleccioni debebant, poterant et volebant interesse, convocatis venientibus et presentibus, et qui in hac eleccione vocem habuimus, eramus *tot* numero electores. Et qui invocata^b primum Spiritus Sancti gracia, a quo corda fidelium diriguntur ad eleccionem prioris per modum scrutinii duximus procedendum. Supprior aut(em) et duobus antiquioribus fratribus in ordine ad partem se trahentibus, et recipientibus primum invicem sua, deinde omnium aliorum fratrum vota, in quo quidem scrutinio subprior nominavit fratrem *N.* et *N.* Publicato igitur scrutinio et facta collacione numeri ad numerum manifestum fuit, quod frater *talis N.* super medietatem omnium eligencium numerum maiorem habebat. Surrexit frater *N.*, qui primam vocem inter electores habuit et dicebat: Ego frater *N.* vice mea et omnium mecum eligencium et consencencium fratrem *N.* eligo in priorem in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Deinde fratres, qui ipsum in scrutinio non nominaverint paucis^c dumtaxat exceptis videlicet fratre *N.* et fratre *N.*, in eum placide consenserunt. Unde, pater reverende, humiliter supplicamus, cum eleccio nostra sit canonice et concorditer celebrata, de fratre, quem speramus conventui quam plurimum utilem fore, quatinus eundem fratrem *N.* nostro conventui dignemini benignitate solita confirmare. Datum *etc.*

60. De eodem.

Reverendo in Christo patri *etc. cum oracionibus* obedienciam debitam et devotam. Cum per absolucionem nuper in capitulo provinciali factam, *vel* per litteras vestras vobis *tali* die intimatam, *vel potius* (per)

58. a effectus

59. a filij b inuocatum c pacis

mortem essemus prioris solacio destituti, nos, indigencie nostre providere cupientes de communi fratrum consilio, qui secundum constitutiones debeant interesse *vel* commode^a interesse poterint, statuimus nobis diem ad eligendum videlicet *talem*^b, in qua mane convenimus omnes tunc presentes, qui secundum constitutiones nostras eleccioni debuimus interesse, congregati numero *tot* electores, omnibus, qui secundum tenorem constitutionumstrarum exiguntur ad eleccionem, rite servatis, per formam scrutinii, ut placuit omnibus, ad eleccionem processimus celebrandam, devote Spiritus Sancti gracia primitus invocata. Sicque antiquioribus in ordine duobus *vel* cum subpriori *vel* cum vicario dictum scrutinium recipientibus, in duobus primis scrutiniis *vel* *tot* nichil profecimus, diversis diversorum numeris tam per eleccionem, quam per postulacionem discurrentibus in diversos, tandem in 3^o *vel* *tot* scrutinio *tot* numero de predictis electoribus concordaverint et fratrem *N.* unanimiter eligentes in priorem, quorum nomina sunt hec *etc.*, *nomina personarum cum officiis exprimantur*. Quibus rite peractis, frater, qui primam habuit vocem inter eligentes, dictam personam *N.* priorem in medio surgens, assumptis constitutionibus, formam eleccionis coram fratribus ibidem protulit in^o hunc modum: Ego frater *A.* domus *talis* vice mea et omnium, qui mecum consenciant, eligo fratrem *N.* in priorem domus *talis* in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Quapropter vos, pater reverende, nos, qui prefatam personam *N.* canonice elegimus et qui ad eandem vota nostra unanimiter sustulimus, paternitatem vestram rogamus humiliter et devote, quatinus eleccionem nostram de predicto fratre rite factam dignemini confirmare. Datum *etc.*

61. De eodem.

Reverendo in Christo patri *etc.* frater *N.* subprior conventus *N.* ordinis Predicatorum debitam reverenciam cum oracionibus humilibus ac devotis. Nuper priore nostro in medio nostrum absoluto, convenimus in unum considerantes, quod priore carere non possumus nec debemus, et pro termino de capite nobis provisuri^a statuimus diem *talem* post festum *tale*. Quo die veniente congregatis fratribus per nolan capituli in refectorio, semotis primo dubiis, (18) que nostram potuissent viciare eleccionem, invocata Spiritus Sancti gracia, ut moris est, et inventi sumus numero XX *etc.* ad eleccionem canonice pertinentes, videlicet frater *talis* *etc.* Et habito inter nos consilio per viam scrutinii duximus procedendum, qui^b a residentibus^b igitur ad tabulam suppriori et duobus fratribus, videlicet *N.* et *N.* qui primitus habitum nostri ordinis susceperunt, et vota fratrum seorsum recipientibus perfecta^c eleccione et fratribus denuo per nolan capituli convocatis et scrutinio publicato inventum est fratrem *N.* X *vel* *tot* voces^d habuisse (in e)leccione^d, quem elege-

60. a quommode b) tale c Et in

61. a promissuri b—b quia esidentibus locus corruptus ac paulo infra sub d—d c perfeccione

d—d voces me habuisse leccione

runt isti fratres videlicet frater N. etc. Frater igitur N. supprior, qui primam vocem in eleccione habuit, surgens in medium protulit decretum in hec verba: Ego frater N. vice mea et omnium eligencium eligo fratrem N. in priorem conventus N. et peto humiliter ipsum confirmari. Et quia, pater reverende, fratrem nobis eligimus discretum, moribus et vita probatum, supplicamus humiliter, quatinus ipsum nobis in priorem dignemini confirmare. Valeat paternitas vestra semper prospere in Domino. Datum et actum etc.

62. Confirmationes prioris.

In Christo sibi karissimis fratribus, suppriori totique conventui fratrum ordinis Predicatorum *talis loci in tali loco* frater N. provincialis *talis* provincie vel vicarius *talis* contrate, salutem et sinceram in Domino karitatem. Devotionis vestre preces, quas pro fratre N. a vobis in priorem communiter electo michi porrigere curavistis, grato consensu prosequens et affectu, ipsum vobis confirmavi communicato discretorum consilio in priorem, volens et universis vobis et singulis cum benignitate mandans attentius, quatinus eidem tamquam pro animabus vestris rationem reddituro prompti sibi obediencia et reverencia intendatis, ut ipse gaudens de vestri promocione perfecta ad ea, que salutem vestram respiciunt, extendat cum leticia mentis sue. Datum et actum etc.

63. De eodem ad conventum.

In Christo sibi karissimis fratribus etc. salutem et incrementum continuum celestium graciaram. Nuper prioris solacio orbat^a fratrem N. conventus vestri vel domus *talis* a vobis canonice electum, sicut ex vestre eleccionis decreto clare patuit, confirmari a me in priorem humiliter petivistis. Ego consideratis electi meritis graciosis, ipsum fratrem N. in priorem vobis secundum vestrum desiderium habito prudentium consilio confirmavi, volens ac^b omnibus et singulis inponens, quatinus eandem reverenciam et obedienciam priori debitam inpendatis. Datum etc.

64. De eodem ad electum.

In Christo sibi karissimo etc. Quia fratres^a *talis* (conventus) nuper carentes priore Christo via duce in vos per eleccionem vel postulacione canonica sua vota omnes et singuli transtulerunt, ego eorum desideriis iustis libenter iuste annuens ac graciis vobis collatis desuper gerens fiduciam plenior, eandem eleccionem vel postulacionem gratanter approbans et acceptans, vos confirmavi prefato conventui in priorem, rogans et exhortans, quatenus graciis, que in vobis sunt neglectis, solerter mens vestra invigilet, ut grex vobis commissus Deo auspice spiritualibus incrementis iugiter proficiat et temporalibus consolacionibus se senciat profecisse. Datum etc.

63. a prinitus scriptum roborati eadem manu correctum in orborati b hac

64. a frater

65. De eodem.

In Christo sibi karissimo *etc.* Cum fratres *talis* conventus nuper prioris solacio destituti sancto dicente Spiritu in personam vestram oculos dirigentes, vos sibi canonice elegerunt (19) in priorem, prout ex ipsa serie decreti patuit evidenter et, ut que resistabat confirmatio per meum ministerium adderetur^a, predicti fratres humiliter supplicaverunt, ego pensatis vita vestra ac aliis meritis graciosus, de consilio prudentum eisdem fratribus confirmo tenore presencium in priorem, rogans et exhortans vestram in Domino karitatem, quatinus secundum gratiam vobis a Deo donatam curam vigilem et diligentem solitudinem gratis de omnibus, ut de officio vobis commissio possitis Deo dignam reddere rationem, et fratres verbo et exemplo in observancia regularis discipline fovere solcite studeatis. Datum *etc.*

66. Hic sequitur cassacio graciosia ad conventum.

Karissimis *etc.* Licet vestri conventus debeam profectibus in Domino gaudere, oportet tamen^a curam gerere circumspectam, ne fiant aliis lucra, que sunt in magno aliis detrimento. Hinc est, quod considerata necessitate domus *N.*, que in nostra provincia pre aliis in suis fundamentis primatum obtinet, karissimum michi fratrem *N. talis loci* electum *vel* postulatum a vobis non decrevi vobis concedere in priorem, duorum *N.* annorum gratiam eidem contuli, in quibus eligi *vel* postulari non debeat invitus, quam violari leviter non deceret. Datum *etc.*

67. (Confirmatio prioris ad conventum).

In Dei filio sibi karissimis fratribus in conventu Frankensteynensi^a ordinis Fratrum Predicatorum fratrum *N. etc.* Quia secundum tenorem nostrarum constitutionum absoluto priore vestro vos ad electionem statuta die rite processistis, ut invocato Spiritu Sancto de alio priore possetis providere, admisistis admitteudos et exclusistis excludendos. Inventum est totum numerum eligencium in personam fratris *N.* vestri iam vicarii consensisse. Et quia per scrutinium humiliter postulastis vobis dictum fratrem in priorem conventus confirmari, prehabito consilio in conventu Swiniensi cum patribus de forma electionis et persona electi, conclusimus petitionem vestram iuste fore exaudiendam. Propter quod in presencia eorundem ipsum dictum fratrem *N.* vobis in priorem confirmavi ac per presentes confirmo, sibi committens per hoc gubernacionem spiritualium et temporalium bonorum secundum auctoritatem eidem. consuetam in dicto loco, iniungens sibi dictum laborem in remissionem omnium peccatorum, et nichilominus precipiens in virtute sancte obediencie, quatinus ipsi in omnibus obediatis fratres dicti conventus omni excepcione semota, si

65. ^a addentur66. ^a cum67. ^a fraternalem

penas appellancium voluerint evitare. Valet et pro me Deum exorate. Datum *etc.*

68. (Littera iustificatoria de raptu mulieris).

Idoneis viris et discretis amicis nostris specialibus consulibus in *N.*, consules civitatis *N.* omnibus qua possunt amicitiam et favorem Qualiter tempore retracto cum quedam mulier, concivis vestra, per Nicolaum Jescotis, concivem vestrum, rapta esset et ad partes nostros adducta, honorabilis vir *N.* de *N.*, concivis vester, qui quidem ad factum huiusmodi vestrum^a consilium et auxilium prestitisset, ab amicis dicte mulieris suspectus habebatur et adhuc, ut ab ipso audivimus, suspectus habetur in civitate vestra etiam proscriptus negotio pro eodem maxime. Propter hoc coram^b nobis ad (ex)cusandum se de hac infamia sufficiens proborum virorum ac fide^c dignorum testimonium perhibuit^d, secundum quod prefata mulier etiam pridem coram nobis *N.* confessa est, quod idem *N.* in dicta causa nullum verbum vel facto vel opere consilium adhibuerit et iuramen ad universitatis vestre noticiam per litteras inantea credimus pervenisse et adhuc cupimus pervenire, honorificenciam vestram studios(i)us supplicatione instantiva^e deprecantes, quatinus nostri ob meritum servicii prefatum *N.* de prenarrata causa in(su)spectum habentes et amicos prefate mulieris ad vestram vocare dignemini presenciam ipsos diligenter informando, ut prenarratum *N.* et excusatum et innoxium penitus habendo de proscriptioe a banno civitatis vestre liberum ipsum faciant et solutum. Quod si facere noluerint, nos vestris petimus litteris informari. Datum *etc.*

(20) 69. Littera fraternitatis pro occisis.

Universis christifidelibus presentem litteram inspecturis cupio fore notum, quod ego frater *N.* prior *N.* ordinis Predicatorum ad devotas instantivasque^a preces *N.* recipio ac me recepisse fateor in hiis scriptis animam *N.* proch dolor occisi ad suffragia mei conventus, faciendo eam participem omnium missarum, oracionum, predicationum, vigiliarum, ieiuniorum, abstinentiarum, laborum, ceterorumque bonorum, que per fratres eiusdem conventus Dominus fieri dederit ex influencia gracie sue speciali, ut a penis purgatorii si illis detinetur, optata gaudia celerius valeat adipisci. In cuius communicationis testimonium sigillum mei officii duxi presentibus apponendum. Datum.

70. Decretum.

Reverendo in Christo patri *etc.* Cum ex absolucione fratri(s) *N.*, prioris nostri, in capitulo provinciali nuper facta, per litteram reverendi patris prioris provincialis fuerimus et adhuc sumus prioris solacio destituti, nos predictam

68. *a* vestra *b* circum *c* fidem *d* prohibuit *e* instantia

69. *a* instantiva absque

absolucionem audientes diem eleccionis nobis prefiximus congruentem, videlicet *talem*, ad quam omnes fratres, qui eidem eleccioni debebant, poterant et volebant interesse, convocavimus et qui vocem in *tali* eleccione habuimus, eramus numero *tot*. Omnibus igitur vobis preordinato die presentibus, invocata prius Spiritus Sancti gracia, a quo corda fidelium diriguntur, ad eleccionem prioris per modum scrutinii duximus procedendum Suppriorē *vel* vicario et duobus antiquioribus fratribus nostri conventus recipientibus vota fratrum, diversi in diversos vota sua transtulerunt. nam fratrem *N.* elegerunt fratres videlicet frater *N.* etc., fratrem vero *N.* eligit frater *N.* et fratres *N.* et *N.*, fratrem vero *N.* elegerunt fratres, videlicet frater *N.* etc. Deinde publicato scrutinio et facta collacione numeri^a ad numerum invenimus (in) fratrem *N.* maiorem numerum omnium eligencium vota sua posuisse et aliqui ex eis in electum consenserunt, videlicet frater *N.* Postea surgens frater *N.*, utpote qui primam vocem in eleccione habuit, eleccionem factam protulit in hunc modum: Ego frater *N.* voce mea et omnium mecum eligencium et consenciencium fratrem *N.* eligo nostro conventui in priorem et peto eum humiliter confirmari. Cum igitur eleccio nostra sit canonice celebrata, servatis omnibus que ad eleccionem exiguntur, paternitati vestre humiliter supplicamus et instanter, quatinus fratrem *N.* nostro conventui dignemini in priorem confirmare. Si ex aliqua negligencia in nostro decreto aliquid obmisimus vel alicui erravimus, vestre paternitati offerimus et subicimus corrigendum. Datum etc.

71. Decretum.

Reverendo in Christo patri fratri *N.*, priori provinciali per provinciam Polonie ordinis Fratrum Predicatorum, frater *N.*, vicarius reverendi patris provincialis in contrata Si(le)sie^a etc. *vel* frater *N.* supprior *vel* vicarius *talis* loci totusque conventus ibidem eiusdem ordinis debitam reverenciam cum obediencia filiali. Noveritis pater reverende, quod nos percepta absolutione prioris nostri *tali* die in eleccionem processimus, sequenti feria *tali* pulsata campana capituli et facta convocacione ad capitulum secundum ordinis consuetudinem et invocato Spiritu Sancto, suppriorē *vel* vicario conventus^b et duobus senioribus fratribus ad tabulam residentibus cum essemus *tot* in numero, in primo scrutinio *vel* secundo *vel* 3^o fratrem *talem* de conventu *tali* eligimus in priorem *tali(s)* conventus. Nomina eligencium sunt hec: frater *N.* supprior *vel* vicarius conventus *sic de de aliis*. Nomina vero consenciencium sunt hec: frater *talis* etc. Nomina vero dissenciencium hec sunt: frater *talis* etc. Publicato scrutinio et facta collacione numeri^c ad numerum cum minor pars maiori consensisset, frater *N.* qui primam in eleccione habuit (vocem) decretum eleccionis protulit, prout in nostris constitutionibus est annotatum, dicens: Ego frater *N.*, supprior *vel* vicarius conventus *talis* vice mea et om-

70. a numerum

71. a sisie b vnus c numerum

nium eligencium (21) et consencencium eligo fratrem N. in priorem conventualem et peto eum humiliter confirmari, ne^d quod absit contingeret nostrum electum cassari vel non confirmari. Si autem ex aliqua negligencia in nostro decreto aliquid obmisimus, vestra benignitas et paternitas graciosae supplere dignetur. Vivat et valeat vestra paternitas in Domino semper. Datum *etc.*

72. Confirmacio (prioris) ad conventum.

In Dei filio sibi karissimis fratribus *etc.* Quia Deus Omnipotens, qui facit concordiam in sublimibus, vestras quodammodo univit voluntates, quod in fratrem N. dictum N. concorditer saltem consequenter convenientes^a, ipsum in priorem vestri (conventus elegistis). Recipiens decretum vestre electionis inveni vos nec in persona nec in modo eligendi oberrasse. Unde habito discretorum fratrum consilio ipsum fratrem N. vobis iuxta vestram petitionem auctoritate michi commissa in priorem confirmavi et per presentes ipsum pronuncio confirmatum, sibi iniungens curam temporalium et regimen animarum, et nichilominus vobis auctoritate presencium inpono, quatenus ipso tamquam patri in omnibus obediat, quia pro vobis in extremo iudicio est rationem redditurus. Valete *etc.*

73. Confirmacio ad priorem.

In Deo filio sibi karissimis fratri N. *etc.* Noveritis me recepisse decretum fratrum *talīs* conventus, in quo pluralitate^a vocum fuistis in priorem electus. Unde habito super hoc fratrum discretorum consilio, vos in priorem confirmavi et per presentes confirmo et vobis in virtute Spiritus Sancti precipio auctoritate qua fungor, quatinus ipsum officium, quod vobis inpono, absque omni contradiccione suscipiatis et quod vobis in remissionem vestrorum omnium peccatorum iniungo et vobis committo curam temporalium et regimen animarum et omnia alia, quae ad verum^b pastorem pertinere dinoscuntur. Valete in Christo *etc.*

74. Decretum.

Reverendo in Christo patri *etc.* Quia nuper per capitulum provinciale sumus priore privati, nos igitur nobis de priore providere volentes, die statuta et *vel* assignata per fratrem N. infra mensem videlicet die *tali* per modum scrutinii ad electionem prioris processimus, hora III^a eiusdem diei fratribus omnibus qui debuerunt, voluerunt et potuerunt electioni^a interesse per nolum capituli convocatis et invocato Spiritu Sancto in loco^b capituli secundum formam iuris, tribus senioribus ad tabulam sedentibus, videlicet fratre N. suppriori *vel* vicario conventus et fratre N. et fratre N. In primo *vel*

^d Set modo abbreviato scriptum

72. ^a conveniretis

73. ^a per hilaritate ^b vestrum

74. ^a electionem ^b loca

secundo *vel* 3^o accessu in priorem eligimus fratrem *N.*, quem elegit frater *N.* et frater *N. etc.* et sunt *tot* voces in numero; fratrem vero *N.* elegit frater *N.* et frater *N. etc.*, qui vota sua transferentes in nostrum electum consenserunt. Et tunc frater *N.* supprior *vel* vicarius conventus, qui primam vocem in electione habuit, decretum pronuntiavit dicens sub hac forma: Ego frater *N.* pro me et pro omnibus, qui mecum consenciant, eligo fratrem *N.* in priorem conventus nostri, quem peto humiliter confirmari. Cum igitur, pater reverende, nostra electio secundum formam canonicam, verbis in constitutionibus traditam, sit rite celebrata exclusis, hiis qui non sunt de corpore nostri capituli, vestre paternitati humiliter supplicamus, quatenus eundem fratrem in prioratus officium acceptare dignemini confirmare; si autem in hoc decreto in aliquo minus factum sit, quam debuit, offerimus et subicimus vestre paternitati corrigendum. Datum anno *tali*, mense *tali* nostri conventus sub sigillo.

(22) 75. Excommunicacio.

Ego frater *N.* prior *talis* loci ordinis Fratrum Predicatorum *tali* die, convocatis omnibus fratribus per nolum capituli, intravi capitulum ibidemque existens in loco iudicii, feci triam ammonicionem, statuens pro primo termino spacium ab hora *tali* usque ad horam *talem*, pro secundo termino a predicta hora *tali* usque ad horam *talem*, pro tercio termino a prefata hora *tali* usque ad horam *talem*, quem quidem terminum prolongavi usque ad horam *vel* post horam *talem sive* eiusdem diei^a *sive* immediate sequentes V, ut si qui fratres *vel* frater scirent *vel* sciret aliquid de *tali* re perdita verbo, consilio *vel* operam dando *vel* custodiam tenendo, sciendo, consenciendo directe *vel* indirecte, quod me deberent *vel* deberet *sive* debuissent *vel* debuisset informare, quod hucusque est factum. Quapropter contra omnes *tales vel talem* sententiam excommunicationis profero in hiis scriptis, sequestrans omnes *tales vel talem* a consorcio omnium fidelium Christi, committens omnes *tales vel talem* diabolis et angelis eius tamdiu, quousque reatum suum laudabiliter recognoscant *vel* recognoscat et beneficium absolucionis mereantur *vel* mereatur obtinere, et hoc in nomine sanctissime et individue Trinitatis Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen *etc.*

76. Pro beneficiis.

Viro provido et honesto *etc.* Exigente vestre devocionis effectum, quem ad nostrum habetis ordinem, ut in vobis eo fruentius^a desiderium regni celestis possit augeri, vobis unam in predicto conventu perpetuam missam durante conventu ad Christi gloriam et ad remedium animarum vestrarum in presentibus elargimur in vita pariter et in morte, ut multiplici suffragiorum

75. a deij

76. a forlasse loco fervencius

presidio valeatis post huius vite felicem transitum ad eterna gaudia pervenire. Ceterum concedimus vobis omnium missarum *etc.* participationem tenore presencium specialem. Ne igitur rerum gestarum oblivio memoriam fallere queat posterorum, presentem paginam nostri conventus sigillo duximus communiri. Datum *etc.* anno Domini *etc.*

77. Item pro beneficiis.

Provido viro et in Christo dilecto *etc.* Salutem in Christo et post hanc vitam fugitivam palmam consequi beatorum supernorum. Dona carismatum tanto copiosius intra possidencium mentes exuberant, quanto in proximorum subsidia quadam caritatis largiori emanacione transcurrunt; que licet universis sint communecanda^a fidelibus, ad alios tamen debent uberiori comunicacione profluere, quos intensa sinceritas pre ceteris merito reddit acceptos. Hinc est, quod vestre dileccioni respondere cupiens *vel* cupientes caritate reciproca, vobis omnium missarum, oracionum, predicacionum, ieiuniorum, vigiliarum, abstinenciarum, laborum ceterorumque bonorum, que per fratres nostros Dominus in provincia nostra *vel* conventu nostro fieri dederit, participationem concedo tenore presencium specialem in vita pariter et in morte; vobis insuper unam missam *vel* plures temporibus perpetuis in *tali* capella *vel* altari ad laudem et gloriam Christi nominis et aliorum sanctorum in conventu *tali* de unanimi assensu predictorum fratrum propter tale beneficium per vos datum pro *tali* structura large consigno; accipio eciam illos, de quibus intenditis et petivistis sub tytulo participacionis includi ad omnia suffragia supradicta. Ne igitur caritatis emula infelix oblivio memoriam queat fallere futurorum, presens factum sigilli mei *vel* officii mei *vel* conventus robore duxi communiri. Datum in *tali loco* anno Domini *etc.*

78. Item pro beneficiis.

Notum sit universis presens scriptum inspecturis: Quod ego frater *N.* prior *talis* conventus *vel* nos fratres *talis loci* considerans *vel* considerantes officium benivolum ac pium (23) viri honesti ac domini *N.* *vel* domine devote et honeste, quem gerit *vel* proborum virorum, quod gerant ad conventum fratrum *vel* ad conventum nostrum in *tali loco*, elemosinas caritativas suas larga manu eiusdem fratribus *vel* nobis largiendo, quadam vicissitudine debita ac benigna recompensare volens *vel* volentes, intuitu eternorum ac sue salutis remedia, ut merito ex digne et fructuose seminatis in terris merces eorum cum multiplici fructu recipiantur in celis, ordino et statuo *vel* nos obligamus ad hoc, quod ebdomadarius, si scribatur, omni septimana pro domino supranominato *vel* pro domina *vel* pro viris supradictis, qui quidem^a ebdomadarius omni die *vel tali* die in capella *vel tali loco* prefati conventus

77. ^a communecando

78. ^a pridem

tali hora missam suam leget sive celebrat; quam missam auctoritate qua fungor attribuo *vel* attribuimus pro eodem domino *vel* pro eadem domina *vel* pro eisdem viris necnon et pro omnibus istis, quibus supradictus dominus *vel* sepe dicta domina *vel* sepe dicti viri tenetur *vel* tenentur, sive etiam de quibus intendit *vel* intendunt. Et cum hoc eundem dominum *vel* eandem dominam *vel* eosdem viros recipio ad omnia beneficia conventus supradicti, faciens eum *vel* eam *vel* eos participem *vel* participes omnium bonorum spiritualium, que clemencia Redemptoris in fratribus dicti conventus dignabitur operari in vita pariter et in morte. Ut igitur hec pia ordinatio et obligatio in perpetuum robor sive firmitatem optineat, presentem paginam sigillo officii mei *vel* conventus duxi roborandum. Actum et datum *tali* die et anno Domini *tali* etc.

79. Item pro beneficiis.

Viro provido et honesto etc. Divine caritatis ignita connexio Spiritus sancti gracia per fidelium mentes diffusa illos precipue nectit intuitus, qui intra celestis regis palladium cum Christo familiarius obsecuntur, quo sit, ut uberius sibi committent spiritualia dona celesti largicione concessa. Vobis igitur, quem dignitas obsequium divinum clarificat et affectus dilectionis ac devocionis precipue ordini nostro glutino caritatis anectit, digna volens vicissitudine de dilectionis merito respondere omnium missarum, oracionum, predicationum, ieiuniorum, vigiliarum, abstinenciarum, laborum ceterorumque bonorum etc. in vita pariter et in morte, ut multiplici suffragiorum presidio et hic augmentum gracie et in futuro mereamini vite eterne premium feliciter possidere. Datum etc.

80. Obligatio misse.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quia rationis ordo ex postulat, ut beneficia^a ac opera pietatis gracie exhibita a memoria nullatenus transeant posterorum, hinc est, quod nos fratres *talis* loci ordinis Fratrum Predicatorum prior ceterique fratres tenore eiusdem recognoscimus scripto in presenti venerabilem virum *N.* bone memorie laudabilem pro structura ecclesie *vel* chori *vel* alterius edificii elemosinam pie elargisse. Quapropter tanti beneficii ingrati et immemores nequaquam existere volentes, sed potius vicissitudinem devote hanc instantissime reddere cupientes, tam nos quam etiam et posteros fratres nostros, qui in loco antedicto pro conventualibus deputantur, obligavimus ad perpetuam missam dicendam in *loco tali*, in quo dominus *N.* requiescit tumulatus, in remedium anime^b sue necnon parentum suorum pro defunctis. Ceterum promittimus et tam presentes^c quam futuros astringimus ad peragendum diem anniversarii annis singulis,

prout in aniversario fratrum et defunctorum in ordine fieri est constitutum. In memoriam vero premissorum perpetuam presens scriptum sigillis nostris, scilicet prioratus et conventus fecimus roborari. Datum et actum *etc.*

(24) 81. Cassacionis 18. XI. 137?.

In Dei filio sibi karissimo fratri Johanni Linificis in conventu Glogowiensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis provincie Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Decretum vestre eleccionis in conventu Wratislaviensi in octava beati Martini recipi, in quo michi eleccionem vestram pariter et electum declarastis. Et licet virum probum et honestum vobis in priorem elegeritis, fratrem videlicet Henricum de Zwenkemuelt, tamen de discretorum patrum et fratrum consilio pariter et assensu dictam vestram eleccionem de iam dicto fratre factam non vicio persone, sed aliis certis ex causis cassavi et tenore presencium denuncio fore cassatam; vobis omnibus et singulis mandans, quatinus die certa pro iterata eleccione celebranda statuta ad eleccionem accedentes, vobis de priore et pastore legitimo secundum formam nostrarum constitutionum quantocius providere studeatis. Valete et pro me Deum exorate. Datum loco et die *ubi^a supra*¹ anno Domini M^o.CCC^o. *etc.*

82. Absolucionis 11. XI. 1372.

In Dei filio sibi karissimo fratri Petro, priori Cracouiensi ordinis Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Peticionibus vestris inportunis annuere volens, ab officio prioratus Cracouiensis vos absolvo in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, vobis committens vices in conventu supradicto, donec prior electus¹ et per vos confirmatus (*etc.*). Nolo autem, ut huiusmodi absolutio suum sorciatur effectum, nisi littera in capitulo coram fratribus lecta et publica (*etc.*) Vale(te) et me fratrum oracionibus recommendate. Datum Thorun, in die beati Martini episcopi et confessoris anno Domini M^o.CCC^o.LXXII.

83. Fraternitatis 29. IX. (1372).

Reverencia debita cum oracionibus sedulis humiliter premissa. Quia virtutum spiritualium munimenta contra humane fragilitatis temptamenta illis copiosius sunt communicanda, quorum conatus ex collatis suffragiis ad ampliora prome(re)nda redditur fervencior et affectus de perceptis invenitur gravior, hinc est, quod vestrum graciosum, quem erga nostrum habetis ordinem, recompensans affectum, de diffinitorum nostri capituli provincialis, in festo

81. ^a *ubi* (cfr infra nrum 94).

81. ¹ *supra* in textu i. e. in conventu Wratislaviensi.

82. ¹ Vid. infra nrum 90.

sancti Michaelis in Ploczk celebrati, de consilio et assensu, vobis omnium missarum, oracionum, predicacionum, ieiuniorum, vigiliarum, abstinenciarum, laborum ceterorumque bonorum, que Dominus per fratres nostre provincie fieri dederit, participacionem concedo tenore presencium specialem, addiciendo assignans pro diutina vestre persone incolumitate ac ecclesie vestre reverencie com(m)isse pacifico regimine a quolibet sacerdote tres missas, a clerico non sacerdote tria psalteria, a quolibet converso trecenta Ave Maria, ut multiplicatis intercessoribus et hic in presenti gratiam et in futuro mereamini vite eterne premia possidere. Insuper predicti diffinitores super absolutione prioris Levinensis¹ *vel* eius remansione una mecum plenum posse suum in vestram reverenciam transfundunt. Valeat vestra veneranda paternitas per tempora longiora. Datum Ploczk in nostro capitulo^a provinciali.

84. Obligacio unius misse.

Nobilibus viris et in Christo dilectis *etc.* frater Johannes, prior provincialis *etc.* Quia casti seminator consilii, ne humane mentes inter huius mundani pelagi varietates minus caute submerse sint^a, ad vite spiritualis adipiscende fulcimentum virtutum semina inspirare non cessat, omnes post labentis vite cursum possint producere mansuros in eternum, hinc est vestram intencionem utpote animabus vestris salubrem tamquam terra ymbre celesti perfusa concordialiter conceptam debito fervore respiciens et respiciendo (25) volens deducere ad effectum, vobis omnibus et singulis ac consortibus necnon liberis vestris omnium missarum, oracionum *etc.* in vita pariter et in morte. Sed quia gracie petentibus non sunt restringende sed magis ampliande, idcirco ad maiorem vestram omnium salutem unam missam perpetuis temporibus in loco^a capituli nostri conventus Thorunensis legendam singulis diebus per unum de nostris fratribus vobis assignavi et per presentes assigno, mandans priori, qui nunc est et pro tempore erit, in virtute sancte obediencie, quatinus singulis septimanis unum ebdomadarium pro predicta missa legenda per tabularium sine fraude faciat annotari; adiciendo volens et volendo mandans, quatinus cuiuslibet vestrum utriusque sexus, qui Deo permittente^b diem concluderit extremum, sive presentis sive absentis in predicto conventu exequie peragantur, sicut fieri circa fratres nostros est consuetum. Et ut vestre sinceritati^c, quam circa ordinem geritis, ut experientia didici, magis complaceam, ex superhabundancia vobis concedo, quatinus sabbato supra domi-

83. ^a capituli

84. ^a submansistis ^b cum Deo penitente ^c sinceritate.

83. ¹ Lewin hodie Löwen tum et nunc in archipresbyteratu Bregensi dioc. Wratisl. cum ecclesia parochiali S. Petri saec. XIII^{to} fundata. De conventu ibidem ord. Praed. tum temporis scil. saec. XIV^{to} exstante praeter dubiae fidei diploma moravicum a. 1285/6 (Schles. Reg. 3 Teil [Breslau 1886] 77 sub 2. XII. 1285) nihil apud historicos. Wratisl. constat; solum ab Abr. Bzovio annus foundationis eius 1382 (!) fuisse traditur (Propago p. 5).

nicam diem proximam ante festum discipulorum Symonis et Jude beatorum omnes et singuli de predicta confraternitate in conventu predicto per noctem recolligi possitis, femineo sexu dumtaxat excepto, ac^a prandium ibi^e cum vestris consortibus facere cum fratribus propter aniversarium a vobis optatum ac^a petum in vestra presencia sollempniter celebrandum, cum vestro spolio ac aliis divini cultus honestatibus, prout vestra exigerit devocio et vestre devocioni videbitur expedire; mandans priori et omnibus fratribus, quatinus gratos vestre presencie se exhibeant et ut facultas domus permiserit, caritative pertractent. Insuper volo et priori qui pro tempore fuerit inpono, quatinus singulis annis ad capitulum nostrum provinciale, si quem ex vobis mori contingeret, ipsum inter fratres mortuos eodem anno denunciaret, ut pro ipso sicut pro fratribus nostris suffragia fiant, in speciali mandans priori et fratribus, quatinus sigilla prioratus et conventus presentibus appendant in executionem omnium premissorum. In quorum omnium testimonium sigillum nostri provincialatus presentibus est appensum. Datum *etc.*

85. Fraternitatis pro magnis personis^a.

Devotis et in Christo sibi dilectis *etc.* Frater Jo(hannus) *etc.* Quia spiritualia bona illis potissime sunt communicanda, quorum affectus ex col(l)atis graciis in cultu divino redditur ardencior, et ad^b ampliora divine bonitatis beneficia percipienda invenitur capacior, hinc est, quod vestrum affectum, quem ad nostrum ordinem intellexi vos habere, reciproca caritate compensans, vobis omnium missarum *etc.* in vita pariter et in morte. Insuper ad maiorem animarum vestrarum salutem unam missam perpetuis temporibus in nostra ecclesia Thoroniensi ad altare sancte Crispine^e per unum de fratribus conventus predicti legenda assignavi et per presentes assigno, mandans priori, qui est et qui pro tempore erit, quatinus unum ebdoma(da)rium^a de fratribus singulis septimanis faciat^e annotare, ut multiplici *etc.* Volens sigilla prioratus et conventus presentibus appendi in executionem premissorum. In quorum *etc.*

86. (Ad priorem Elbingensem).

Salutem pro meritis. Prior, nunquam credidissem, quod me litteris vestris sic volebatis decipere, quod omnibus negociis provincie postpositis vos hucusque in Slezia expectavi. Et quia dissimulare animo non possum nec audeo, quia litteras magistri ordinis recepi super facto, de quo vos intromissis, quod conventum vestrum et conventum Gdanensem concernit, qui ultra vlt, quod personaliter sibi respondeam vel quod habeat per nuncios

d—d ad e tibi

85. a pro magnis personis manu posteriori additum

b ut

e Crisane

d deebdomarium

e fatent

nostros certas informaciones de facto: quapropter vobis inpono, quatinus omnibus postpositis ad ea iam demum me per vos vel per litteras vestras sic informetis, quod venerando magistro ordinis respondere et pericula futura provincie^a et reverendi conventus vestri e tempore valeam precavere. Quod si non feceritis, per aliam viam contra vos procedam. Datum Wratislaue, in die *etc.*

87. (Ad priorem Gdanensem) 25. III. 1372.

Prior dilecte, peto et volo, quod me de facto, quod conventum vestrum et Elbin(g)ensem^a concernit de tribus fratribus Joh(annis) Luceoriensis (?)^b beate memorie Ar.^c dominice cene per vos et per nuncios vestros sic me informetis^d, quod venerabili patri magistro ordinis, cuius litteras super hoc recepi, valeam respondere, in quantum vltis periculum provincie et maxime conventus vestri^e deieccionem precavere. Quod si non feceritis, post terminum inscriptum contra vos^f et contra fratres conventus vestri per aliam viam sic procura(bo), quod ex hoc non habebitis maximum honorem. Valete. Datum Wratislaue, in die Annunciacionis Virginis Gloriose anno Domini M^o.CCC^o.LXXII^o.

88. Gracialis.

In Dei filio sibi karissimo, fratri Johanni Symonis in conventu Wratislauiensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Debilitati vestre paterno affectu compaciens, tenore presencium a servicio mense et a leccione et ab ebdomada tenenda ibidem vos absolvo. Insuper concedo vobis, quatinus tribus diebus in septimana commedere possitis in domo debilium. Ceterum vobis concedo, ut res vobis donatas, sub quacunque specie existant, valeatis libere recipere, conservare et fratribus infra ordinem dumtaxat constitutis libere dispensare. Ad maiorem vero vestre consciencie securacionem^a vobis indulgeo, quatinus confessorem sive confessores vobis eligere possitis, qui vos a vestris peccaminibus ac ab irregularitatibus, si quas contraxeritis, secundum privilegia nostri ordinis possit mea auctoritate absolvere et vobiscum dispensare, nolens, quod aliquis me inferior in hiis graciis per me vobis concessis vos possit vel valeat inpedire. Valete et pro me Deum exorate. Datum in Wratislaui, dominica qua cantatur Iudica anno Domini M^o.CCC^o....^b.

86. a provinciale

87. a ecelbinen(sem) b Joh, luc^{mi} cfr infra nrum 105 c Ar, di^e cene locus corruptus d informastis e vestro f sequens verbum trahy eadem manu expunctum

88. a seminacionem b M^oCCCC^o20 (=anno)

89. Cracouiensis I. XI. 1372.

Reverencia debita cum omni sinceritate premissa. Latorem presencium fratrem Nicolaum Medici nostre provincie ad curiam Romanam licen(cia)vi^a propter casum vestre paternitati per eundem exprimendum, quem vestre reverencie ex affectu recomendo obnixius supplicando, quatinus eidem vestris auxiliis assistatis optimis. Dudum venerabilem fratrem meum magistrum ordinis visitassem, propter collisionem unius pedis mei hucusque non potui, ut predictus frater vestram gratiam melius informabit. Notifico eciam vestre paternitati, quod magnas patimur inpugnaciones a clero in libertalibus ordinis, et si aliqua nobis esset via defensandi, res et personas nostre provincie exponere paratus essem. Valeat vestra paternitas michi semper veneranda. Datum Wratis(lauie)^b, 1a die mensis novembris anno Domini M^o.CCC^o.LXXII^o. etc.¹.

90. (Cracouiensis) (exeunte a. 1372).

In Dei filio sibi karissimis fratribus Petro vicario¹ ceterisque in conventu Cracouiensis ordinis etc. frater Johannes etc., salutem etc. Noveritis me litteram vestre nominacionis non eleccionis recipisse, qua perfecta inveni non vos Spiritu Sancto spiritus unitatem et pacis vinculum suggerente directos, sed immo^a potius zizaniorum seminare et pacis turbatore periculose infectos, vobis nominantibus »ego Cephe, ego Pauli, ego Apollo«; numquid non secundum apostolum inter vos divisus est Christus?² Utinam secundum eundem abscedatur qui vos conturbant³, illi scilicet qui timore Dei proposito, honore ordinis et conventus vestri, qui olim caput provincie exstitit, contempto et nomine quasi in cauda(m) mutato inter vos discordiam seminant, religionem dissipant Dei, caritatem fraternam conculcant et tunicam Christi (27) inconsutilem scissuri^b sicut in presenciarum patet hucusque laboraverunt. Et ne videar esse parvus iniuriarum ultor sed magis vomere^c et correccionis exactor, paterno affectu vos omnes et singulos exhortor in Domino iuxta dictum propheticum: »Convertimini filii revertentes et sanabo averisiones vestras«⁴. Aversi enim estis ab uno pastore concorditer eligendo propter vestram lamentabilem discordiam; sed nunc adhuc convertimini ad pastorem animarum vestrarum in unitate spiritus eligendum. Et quia plures in

89. a licenti b inepte quasi nuatis scriptum

90. a tumo b dissurre c sic

89. ¹ Formulæ nro 14 positæ littera hæc prioris provincialis ad procuratorem ordinis in curia Romana prototypon esse videtur.

90. ¹ Ex priore eiusdem conventus a provinciali Joanne II. XI. 1372 institutus vid. supra nrum 82.

² I Cor. 1₁₂—13.

³ Galat. 5₁₂.

⁴ Psalm. 89₃.

vestra eleccione nominastis non a maiore parte conventus, ideo nulla fuit electio, et per consequens vestre nominaciones irritae et inanes. Quapropter congregemini, sicut filii Juda et Israel congregabantur^d, eligent sibi caput unum, caput inquam unum, solidum in religionis constancia, mundum in vita, lucidum in doctrina, quo vestra deperdita restaurentur, inquinata mudentur et pervia deducta ad viam^e veritatis reducantur. Alioquin postpositis ordinis provincie negociis, quibus occupatus continuo labore, veniam ad vos cum rigore iusticie, postposito humano timore pacis et unitatis turbatores graviter puniturus multis in exemplum. Ipse vos dirigat in agendis, qui in mundum venit, ut filios suos, qui longe lateque dispersi fuerant, in unum congregaret^f. Quem peto pro me a vobis devocius exorari. Datum Rath(ibor), sabbato in Quatuor Temporibus (in) Adventu etc.

91. Forma littere^a confraternitatis quo ad rectores scholarium (ca a. 1405 aut 1408).

Prudenti viro, quem tytulus dyadematis sciencie, magistro Petro rectori scholarium in Lublyn, frater Johannes Arnsberg prior provincialis¹ etc.

92. Oswetimensis^a (a. 1372).

Oracionibus devotis tanto principi cum omni humilitate premissis. Quia divina disponente providencia, qua status mortalium sic concluditur, ut deposito^b carnis onere anime electorum felici iocunditate letentur, nisi aliquid ex humane fragilitatis condicione contractum adhuc fuerit expurgandum, quondam dominus noster dominus Johannes inclitus dux Ossuetimensis^c, pater vester, debitum carnis exsolvens, ab hac luce migravit¹, non dubitans quin mens vestra post tanti domini obitum quasi intollerabili dolore sit con-

^d congregabuntur ^e vestram ^f congregarent

91. ^a littera

92. ^a Oswetiniensis ^b disposito ^c assuetus

91. ¹ Joannes Arnsberg, procul dubio Cracoviensis (vid. in Praefatione p. 224/225) iam in eunte 1405 prior provincialis (Heyne, Dokum. Gesch. d. Bist. Breslau II 723 cum adnot. 1 et 2) munere suo functus esse deprehenditur 23. IV. 1408 (vid. infra in Appendice nrum 3) fortasse ad a. 1411 (vid. infra nrum 112).

Lublinski revera tum temporis scholam eamque parochialem floruisse, rector scholarum Lublinskiensium sub a. Domini M^oCCCC^o decimotercio die mercurii vicesima mensis iulii baccalaureus arcium doctor Andreas (A. Z. Helcel, Starod. prawa polskiego pomniki T. I [1856] p. XXVIII adn. 3) indicat. Qui quidem Andreas clericus diocesis Cracoviensis erat, artium baccalaureus in Universitate Cracoviensi aestate 1402 promotus, Cracoviae commorari 9. III. 1403 deprehenditur (Lib. Facultatis artium in Universitate Jagellonica Cracov. ab a. 1402 ed. J. Muczkowski [1849] p. 3 et Kod. dyplom. Kat. Krakow. T. II [1883] 280 nro 471).

92. ¹ Mortuus est 19. II. 1371 vel 1372, capitulum vero Plocense, cuius mentio parum infra fit, translatus ex a. 1371 (vid. supra nrum 9) a. sequenti (1372) celebratus est,

cussa. Cui merito fratres nostri ordinis tanti fautoris privati solacio compati volentes, in nostro capitulo provinciali in Ploczk celebrato obnixius michi supplicaverunt, quatinus pro eiusdem domini anime remedio oraciones iniungerem fratribus speciales. Idcirco vestre dominacionis affectum, quem patrum vestrorum vestigia sequentes ad nostrum ordinem et precipue ad fratres conventus vestri habetis, pensando, in prefato nostro capitulo provinciali pro sepedicti domini celeriori salute a quolibet fratre nostre provincie Polonie unam missam pro defunctis assignavi, ut si in penis adhuc existerit, cicius liberetur. Pro vestra vero persona ordini nostro graciosac ac consorte vestra terrarumque vestrarum quieta tranquillitate eciam unam missam cuilibet sacerdoti iniunxi legendam, offerens me vestre (dominacioni) sinceritate cordialitatis promptum et servilem. Valeat vestra dominacio per tempora longiora, fratribus nostri ordinis semper graciosac. Datum Rathibark, dominica III^a in Adventu Domini.

93. (Item gracialis) 1372.

In Dei filio sibi karissimo fratri Wederico in conventu Ossueti(mensi) ordinis Predicatorum, frater Jo(hannes) prior *etc.*, salutem *etc.* Pensatis vestris laboribus, quos^a in officio prioratus conventus Ossueti(mensis) annis plurimis laudabiliter exercuistis, vobis concedo gracias infra scriptas: videlicet quod domum quam edificastis inhabitare nec ad ebdomadam in choro nec ad alia (28) officia ibidem nec refectorii scribi possitis, et confessionem vestram fratri quem eligeritis facere valeatis, qui auctoritate mea possit vos absolvere a sentenciis, irregularitatibus et a quibuscunque aliis peccatis secundum privilegia ordinis; addendo ex gracia speciali, quatinus socium voluntarium vobis in servitorem assumere possitis, nolens, quod aliquis me inferior in omnibus graciis^b istis vobis concessis^b possit impedire. Valete. Datum Rathiberg, anno Domini millesimo tricentagesimo septuagesimo secundo.

94. (Confirmatio prioris Sandomiriensis) 21. XII. (1372).

In Dei filio sibi karissimo fratri Johanni Gesleri in conventu Sandomiriensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes *etc.*, salutem et obediencie *etc.* Decretum vestre eleccionis in conventu Bregensi recepi, quo diligenter perfecto intellexi ...^a a maiore parte conventus per vos fore electum, in quo eciam petitis eundem in priorem vobis confirmari. Et quia personam ydoneam elegistis, idcirco petitioni vestre annuens, eundem fratrem ...^a de consilio discretorum vobis in priorem confirmavi et per presentes confirmo, omnibus et singulis vobis in virtute Spiritus Sancti et sancte obediencie mandando,

98. ^a quod ^b concessit

94. ^a—^a in codice unius aut duorum verborum spatium vacuum

quatinus eidem debitam obedienciam et reverenciã exhibeatis, cui eciam curam in spiritualibus et temporalibus in conventu committo supradicto Valete et pro me Deum exorate. Datum *ubi supra*¹ in die beati Thome apostoli gloriosi anno Domini M^o.CCC^o.LXXII^o.

95. (Assignmentis).

In Dei filio sibi karissimo fratri Petro Kucirnelle in conventu Sandomiriensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes *etc.*, salutem *etc.* Tenore presencium conventui Sandomiriensi pro fratre conventuali vos assigno, committens vobis locum sancte Marie Magdalene in civitate prescripta¹.

96. Lewyn 3. XII. (1372).

Frater Jacobe. Peto, ut cum favore fratrum et amicitia domine civitatis ad conventum vestrum Swidniczensem accedatis; electum vestrum de consilio discretorum, videlicet prioris Wratislaviensis et aliorum, quos ad hoc habere potui, causis ex certis et casibus propositis et per eosdem in consilio discussis non confirmavi, sed fratrem Nicolaum Pfafyndorf, quem^a peto redita sibi et fratribus ratione in aliis agendis et de statu conventus sinceriter informetis. Valete *etc.* Datum Brega, feria sexta dominica prima Adventus Domini¹ *etc.*

97. (Lewynensis) 2. XII. (1372).

Frater Nicolae. De consilio prioris Wratislaviensis et aliorum vos confirmavi in priorem Leuinensem, quod officium^a grate et voluntarie acceptis. Promitto vobis, quod in omnibus in quibus potero vobis complacebo. Valete *etc.* Datum feria V^a dominica prima Adventus Domini *etc.*¹.

Eodem die alienavi eundem Jacobum Boreczlauicz^b de Leuin in Swidnicz et connatum suum et Nicolaum Lossam et Carsaw, omnes de Leuyn et connatum Borely^c novicium *etc.*

98. Confirmacio prioris 2. XII. 1372.

Salutacione karitativa premissa. Noveritis me certa revelacione didicisse, vos fratrem Johannem Wilhelmi in conventu Swidniczensi in priorem vestri

^b erronee M^o.CCC^o.LXXXII^o, loco M^o.CCC^o.LXXII^o. cfr supra in praefatione p. 223

96. ^a quam

97. ^a baficium ^b sic, infra in nro 151 Roslawicz ^c legi etiam potest Boreln

94. ¹ I. e in conventu Bregensi, cfr paulo infra nrum 96.

95. ¹ Conventus iste alter Sandomiriae ord. Praed, ad s. Mariam Magdalenam a. 1334 fundatus est (Act. cap. gener. II 227 vid. infra adnot. I nro 209 adiunctam), a Dlugossio vero cura provincialis Andreae Rutheni ca a. 1400 fundatio eiusdem conventus facta esse perhibetur (Lib. Benef. III 456).

96. ¹ A. 1372 vid. nros subsequentes 97 et 98.

97. ¹ Annus 1372 ex subsequenti adnotatione, de qua cfr infra nrum 151, eruitur.

conventus elegisse. Sed quia conventus Swidniczensis de predicto fratre per vos electo pronunc carere non potest sine magna conventus eiusdem iactura, idcirco de discretorum consilio et rationibus me ad hoc faciendum inducentibus, quas pro tempore vobis notificabo, predictam electionem vestram de eodem fratre factam irrita et cassa, et per consequens per presentes anullo. Et quia in casu isto rata vestra in personam nostram transtulistis de priore vobis providendo, idcirco fratrem Nicolaum (29) Pfaffyendorf in priorem vestri conventus elegi, et per me electum de eorundem discretorum consilio in legitimum vestrum pastorem confirmavi et per presentes confirmo; mandans vobis omnibus et singulis, quatinus eidem sicut vestro priori et prelato reverentiam debitam exhibeatis in omnibus sibi obediendo. Precipio etiam eidem fratri Nicolao, quatinus visis presentibus et auditis iniunctum sibi officium cum omni humilitate recipiat in remissionem omnium suorum peccatorum, curam spiritualium et temporalium sibi ibidem cum aliis graciis priori consuetis committendo. Valete *etc.* Datum feria V^a post dominicam primam in Adventu Domini anno Domini M^o.CCC^o.LXXII^o.

99. (Assignationis) 18. X. 1403.

In Marie Virginis filio sibi karissimo fratri N. Opoliensi in conventu Swidnyczensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Jo(hannes) Strus, prior provincialis provincie Polonie ordinis eiusdem¹, salutem et bonis perfrui semper. Tenore presencium vos conventui Syradiensi pro fratre conventuali deputed pariter et assigno in remissionem omnium peccatorum vestrorum, ad quem sub pena privacionis vocis^a infra octo dies a noticia presencium vos expediat. Valete et pro me exorate. Datum Opatouecz, in die beati Luce ewangeliste anno Domini M^o.CCCC^o.III^o mei officii provincialatus sub sigillo *etc.*

100. (De violencia) 1. V. (a. 1374?).

Oracionibus devotis cum omni sinceritate premissis. Noveritis me senioris vestri litteram recepisse et non sine cordis concussione perlectam intellexisse non solum fratri nostri ordinis, verum etiam vestre civitati violentiam^a tantam, quod gravius est, per fratres conventus sancti Jacobi fore factam. Et quia michi iusticia exigente supplicastis, ut de remedio huius illate iniurie, ut teneor ex iniuncto officio, providerem oportuno, servato^b igitur iuris ordine, quod prohibet ferre sententiam nisi prius partibus convo-

99. ^a votis

100. ^a violentam ^b servata

99. ¹ Electus post Andream Rutheni (vid. infra num 127) ineunte autumnio a. 1402 vel etiam 1403, mortuus vel fortasse absolutus iam ante 9. I. 1405 (J. Heyne, Dokum. Gesch. d. Bist. Breslau T. II 723 adn. 1).

catis et auditis, ut temerarii puniantur et illi subleventur, faciam quod petivistis. Et quia pronunc diversis occupatus negociis predictum casum^e discutere non possum propria in persona, idcirco fratrem Hold, lectorem Cracouiensem¹, in malis vestris ad vos mittam, ut de illata vobis et vestre civitati violencia de remedio provideat oportuno. Valete semper in Domino. Datum Wratislaue, in die apostolorum Phillippi et Jacobi beatorum *etc.*

101. Vicariatus (Lembergensis^a 1372?) 3. X. (1374?).

In Dei filio sibi karissimo fratri Luppoldo, lectori Cracouiensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. De ra(ti)tudine vestri^b zeli confidenciam gerens ampliozem, tenore presencium conventos infrascriptos, videlicet Cracouiensem, Opatoui(c)ensem, Sandomiriensem, Lublinensem, Smigrodensem et Lembergensem vobis committo, faciens vos^e vicarium meum super eosdem tam in capitibus quam in membris; fratres autem omnes et singulos ammoneo dictorum conventuum, ymmo in virtute Spiritus Sancti et sancte obediencie precipio vobis. quatinus vobis in omnibus tamquam meo ordinario vicario obtemperant et obediantur ac vobis honorem debitum impendant; premissos autem conventos, cum vobis oportu-num visum fuerit, accedatis et ordinarie visitare non obmittetis. Valete, me rogo fratrum. Datum Wratis(laue), III^a die mensis octobris anno Domini M^o *etc.*¹

102. Licencia 29. XII. 1373 vel 1374.

In Dei filio sibi karissimo fratri Burkardo ordinis Fratrum Predicatorum¹ frater Jo(hannes), prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Ex certis causis, per vos michi notificatis, tenore presencium concedo vobis licenciam visitandi matrem, fratres et benefactores per contratam Prusie per conventos^a et terminos cum socio voluntario. Et rogo (30) priores eorumque vicarios, ut vos benigne recipient et pertractent. Valete et Deum pro me exorate. Datum Cracouie, anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^o. in die Thome Canthuariensis^b.

^c cassum

101. ^a manu saec. XVI|XVII supra textum, datum vero in margine adscriptum ^b vestre ^c vobis

102. ^a sic ac in praecedenti nro ^b carthuariensis

100. ¹ Certe idem ac Luppoldus iam supra nro 7 a. 1374 laudatus, qui etiam mox in sequenti nro 101 deprehenditur.

101. ¹ A »1372« ad calcem huius formulae in margine adscriptus manu saec. XVI/XVII resumptusque est ab Abraham Bzovio in opusculo eiusdem Propago D. Hyacinthi p. 24 summario huius formulae allato, qui quidem annus putativus est censendus (vid. infra in Appendice nrum 1 et supra in Praefatione p. 232 ubi de valore addita huius a. 1372 necnon summarii Bzoviani agitur; cfr etiam nrum 7 et 107).

102. ¹ Predicator tum temporis (1372—1374) Cracoviae ad sanctam Trinitatem, procu dubio Almanorum (Monum. Poloniae Vaticana T. II [Cracoviae 1913] 473).

103. (Priori Culmensi).

Priori Culmensi *etc.* Vestris cupiens iustis petitionibus satisfacere et vestre he(re)di(tati) vestris pro laboribus, quos in conventu Culmensi fecistis multis annis, paterno ex affectu providere, concedo vobis per presentes, quatinus domum novam in quacunque parte conventus volueritis pro vobis edificare potestis et ipsam inhabitare, nolens quod aliquis me inferior vos^a in hoc possit inpedire. Valet.

104. (Priori Elbingensi) (a. 1371?).

Fratri Nicolao Kirsburg, priori Elbin(g)ensi. Tenore presencium vobis inpono, quatinus fratrem Martinum de conventu Gdanensi pro suis demeritis inibi perpetratis in conventu Thorunensi incarcerationum de carcere absolvatis, si tamen articulos, quos prior et lector Thorunenses, qui in facto suo vicarii fuerunt, confessatus fuerit; et ipsum conventui Crosnensi^a) pro fratre assignetis, alias penitencias salutares eidem iniungatis. Valet. Datum Wratistlaue, feria VI^a infra octavam Ascensionis.

105. (Priori Gdanensi) (a. 1371?).

Priori Gdanensi et ceteris fratribus. Noveritis fratrem Nicolaum Kirsburg, priorem Elbin(g)ensem, cum fratre Petro socio suo cum magnis laboribus, re(me)diis et expensis pecunias fratris sancte memorie Joh(annis) Luceorien-sis(?)^a quondam^b prioris vestri conventus nomine depositi in Wratistlaue apud discretum virum Henricum Scenhals per viros providos et honestos *N.* et *N.* depositas acquisivisse, quas idem Henricus prenomina-tus eisdem fra-tribus coram reverendo patre fratre Petro quondam provinciali, fratre Nicolao priore^c Wratistlauiensi, Johanne de Wersingow lectore¹ in mei presencia^d quas eciam numeratas et in uno sacco^e idem prior sigillatos de consilio prescrip-torum priorum in conventu Wratistlauiensi diminuit^f usque ad capitulum fu-turum in festo sancti Michaelis Wratistlaue celebrandum; quam Deo dante partem^g invenietis et illa(m) que ad conventum vestrum pertinebit, per nuncios vestros, quos ad hoc eligeritis, completissime recipietis. Percepi eciam aliquos fratres presumptuose et false ordinem et aliquos fratres peri-culose infamasse, quod si verum^h inventum fuerit, sciatis tales penas ordinis non evasuros *etc.*

103. a uis

104. a Crasuen.

105. a luc'os *cf.* supra num 87 b conmulti c priori d verbum inepte scriptum una cum illegibili subse-quente ut(?) e sacro f sic g dare artes h uera

105. ¹ Lector in conventu Wratistlaviensi a. 1371, vid. supra num 1.

106. (Protestacionis) (a. 1371?).

Ego frater Johannes, prior provincialis videlicet ordinis Fratrum Predicatorum, per presentes recognosco et recognoscens protestor honorabilem virum Henricum dictum Schohals civem Wratislaviensem, pecuniam fratris Johannis Luceoriensis^a sancte memorie nostri ordinis per manus honorabilium virorum Engilberti de Aschin et Regulseri Sarprot nomine depositi in Wratislauia sibi recommendatam fratribus Nicolao priori Elbin(g)ensi et Petro de conventu Gdanensi rescivisse et resciendo persolvisse in nostro conventu Wratislauie in mei presencia et fratrum mei ordinis subscriptorum, videlicet fratris Petri quondam provincialis, fratris Nicolai Orclin tunc prioris et fratris Johannis de Wratislauia lectoris. Volens igitur predictos viros Engilbertum et Regulserum de predicta (solucione)^b et ab omni impetracione quantum ad me pertinent reddere securos, hanc protestacionem sigillo officii mei sigillavi feria sexta proxima infra octavas Ascensionis *etc.*

107. (Lupoldus vicarius contratarum Cracoviensis et Opoliensis)^a
(ca a. 1374).

In Dei filio sibi karissimo fratri Lupoldo, lectori Cracoviensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. De vestra discrezione presumens et confidenciam gerens ampliorem, tenore presencium facio vos meum vicarium super contratas Cracoviensem¹ et Opoliensem, vices meas vobis plenarias committens tam in capitibus quam in membris, mandans omnibus fratribus et singulis in virtute Spiritus Sancti et sancte obediencie, quatinus vobis in omnibus tanquam meo ordinario vicario obtemperant et obediunt et debitum honorem impendant; nichilominus declarans, quod si (*folia 16 et 17 desunt, vid. supra in praefatione editoris p. 219 sqq.*).

(35) 108. (Littere ad priorem).

Diligenti salutatione premissa. Noveritis prior dilecte et amice, quod gracia Christi bene in corpore valeo et opto, ut melius valeatis. Peto, ut visis presentibus ad conventum Cracoviensem accedatis et si que^a vltis pro nobis fieri, per priorem Rath(iboriensem) quem^b ibidem inveneritis scribatis; res ad provinciam ex obito^c fratrum pertinentes per eundem michi mittatis. Supplico specialiter, ut pro solacio meo vel bibliam quam habetis, si ea carere

106. ^a luc'nisios *cfr. nrum praecedentem* ^b locus unius verbi vacuus107. ^a manu saec. XVI|XVII superscriptum verbo contratarum apposito ab editore108. ^a qua ^b quam ^c sic107. ¹ Conventus sex eiusdem contratae, videlicet Cracoviensis, Opatovicensis, Sandomiriensis, Lublinensis, Zmigrodensis — omnes in palatinatu Cracoviensi necnon Sandomiriensi, dioceseos vero Cracoviensis — quibus Lamburgensis i. c. Leopoltanus in Russia adiungitur, supra nro 101 enumerantur.

potestis, michi mittatis; libris vel pecuniis vobis satisfaciam pro eadem. Valete *etc.* Datum *ut supra*¹ *etc.*

109. (Restitucionis) 25. X. 1372.

In Dei filio sibi dilecto fratri Petro de Ossweczum in conventu^a Cess(inensi) ordinis fratrum Predicatorum frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Quia penam culpe gravioris obedienter pro excessibus vestris acceptatis et humiliter portastis, propter quam voce^b fuistis privatus, et quia post hoc religiose fuistis cum fratribus conversatus, ad petitionem fratris Gerhardi prioris et fratris Wenczeslay prioris Rathiborgensis¹ ad eandem vos^e restituo per presentes. Valete et orate Deum pro me. Datum Cess(inii), in die martyrum Crispini et Crispi(n)iani anno Domini M^o.CCC^o.LXXII^o.^d

110. (Assignacionis apostate) 25. X. 1372.

In Dei filio sibi karissimo fratri Johanni, prior(i) Glogouiensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Jo(hannes), prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Quia licet iuxta ordinacionem sanctorum patrum et tenorem privilegiorum ordinis apostate scelerosi non debent relinqui liberati, ne in dispendium proprie salutis et aliorum vagantur in seculo, fratrem tamen Nicolaum Wydmaw, qui fame^a sue prodigus retro respiciens inhabilem se prebuerat regno Dei, ad vos destinavi; ipsum per presentes vestro conventui assigno, quem receptum de eo seu de aliis fratribus curam habeatis, quousque aliud a me receperitis in mandatis. Valete et me oracionibus fratrum recommendate. Datum Cess(inii), in die Crispini et Crispi(n)iani *etc. ut supra*¹.

111. (Responsiva) 10. V. (post a. 1370 vel 1382 et ante 1390).

Reverencia debita tanto patri cum omni sinceritate semper premissa. Litteram vestram michi per reverendum patrem fratrem P(etrum), quondam provincialem¹, presentatam ea reverencia ut decuit recepi. In qua michi scripsistis, quod una mulier fratri Stanislao sancte memorie lectori Cra-

109. ^a conuenta ^b vere ^c vobis ^d annus numeris arabicis manu saec. XVI in margine adscribitur
110. ^a fauet

108. ¹ I. c. in conventu Cracoviensi, quo tamen anno, ob defectum chartae superioris non constat.

109. ¹ Idem Wenczeslaus conventum Rathiboriensem S. Jacobi etiam 9. XII. 1375 et 31. VIII. 1379 rexit (Cod. dipl. Siles. II 170 nro LXII et p. 176/7 nris LXIX et LXX), quem in prioratus officio secutus est Leupoldus prior ac inquisitor Poloniae iam 28. X. 1382 et 19. XI. 1386 (l. c. 181 nro LXXIII et p. 183 nro LXXV).

110. ¹ Proutin littera precedenti.

111. ¹ P(etrus de Chomiąża) de quo supra nro 5.

couiensi² quondam quatuor marcas vestri ex parte presentasset; super quo statim fratrem Andream Rutheni^{a 3} nunc priorem in Cracovia et Lipoldum lectorem ibidem in Wratislauiā vicarium et ipsos eciam prenominato(s) patre(m) et alios^b reconveni et eis inposui, quod vobis satisfacerent indelate, et hoc feria quarta ante dominicam, qua cantatur »Esto michi«, fuit factum. Qui prior per litteram feria tertia in Conductu Pasche michi respondit, asserens se predictam dominam fore allocutum^c, que fatetur se pecuniam vobis obligare, nec eam fratri Stanislao presentasse, quam litteram de manu prioris ipsam latori presencium ostendi. Sed ista responsio(ne) non obstante quantocius potero ad conventum Cracouiensem accedam et quidquid in facto isto ob reverenciam vestram, ut teneor, facta diligenti inquisitione vestre reverencie respondebo. Valeat vestra paternitas per tempora longiora feliciter ut optatis. Datum Wratislauię, X die mensis maii etc.⁴

112. (Cuidam magistro et patri in curia Romana) 10. V. (ca a. 1410).

Reverencia debita tanto patri cum omni sinceritate premissa. Fateor vestre reverencie, ut michi scripsistis, quod dudum debuisssem vobis ex ordinationibus capituli generalis informationem de nostra^a provincia Polonie fecisse. Sed quia omnibus modis ad curiam Romanam propria volui venisse in persona, nisi infirmitas actualis me Deo permittente occupasset, hucusque distuli, ut lator presencium de singulis graciosē^b informabit. Vestre autem paternitati pronunc notifico fratrem Andream alias de curia revertentem nullo ad se autentico habitum sui ordinis mutasse ac ordinem Premonstratensium (36) auctoritate domini papae Alexandri¹, ut fertur, nunciasset spretisque ordinis nostri correccionibus et disciplinis non in modicum tendunt scandalum et iacturam tam partes latome divagantur^c. Unde peto vestram reverenciam, si ut dicitur quod ipse velit ad curiam redire^d, super eo nostre provincie de remedio providere. De statu nostre provincie, in qua de gracia Christi est inter fratres pax optima, et de aliis vos lator presencium informabit. Reverendum patrem fratrem Johannem, quondam provincialem² ob vestre paternitatis reverenciam et excusationem recepi, ut debui, et ratione pacis provincie et fratrum complacui. Reverendissime magister et pater dilecte, gaudeo, quod me in filium vestrum

111. ^a Rutheni ^b prenominato patre et aliis ^c allocutum *

112. ^a vestra ^b gratiam ^c locus corruptus, in quo latome nisi sit idem ac verbum siculum latomiae, lautumiae, certe latet me legendum sit ^d rediens

² Auctor vitae S. Jackonis.

³ Ante a. 1390, postea prior provincialis, vid. infra num 127.

⁴ Littera verosimiliter a Petro Wasserrabe priore provinciali ca a. 1390 edita, cuius quidem altera indubique littera infra sub nro 131 ponitur.

112. ¹ Alexander papa V aa. 26. VI 1409, † 3. V 1410.

² Vel Johannes Struś (cfr supra num 99) vel Johannes Arnsberg (ib. num 91).

acceptastis et peto, ut cordialiter me cordi vestro imprimetis, scientes pro certo quod post reverendissimum patrem magistrum ordinis nullum patrem de ordine tam libenter viderem et hoc ea ratione, ut personaliter corpore et rebus me vobis presentarem. Latorem presencium, fratrem Nicolaum priorem Poznaniensem, auctoritate reverendi patris magistri ordinis per penitenciarium vocatum vestre paternitati recomendo et peto, ut ipsum ad hoc teneatis, ut litteram per me venerabili patri magistro ordinis scriptam per se presentet ei et michi vestro indigno filio precipiatis. Valeat vestra paternitas feliciter, ut optatis. Datum Wratislaue, die X mensis maii etc. Frater Johannes, prior provincialis Polonie, vester socius in omnibus etc.⁸

113. (Bochnensis conventus aedificatur)^a 13. VII. 1375.

Reverendissime pater et soli vestri gracia singularissime mi domine, premissa recommendacione tam humili quam devota. Cum, prout sum informatus, habitatores civitatis de Bogna affectent cordialiter in sua prefata^b civitate habere unum conventum ordinis nostri et serenissima domina regina Polonie et Ungarie¹ in hoc eciam assensum prebeat graciosum, vestre devocioni supplico quantum possum, quatinus ob reverenciam Dei et beati Nicol(a)i, quem eiusdem conventus si ipsum recipi contingat opto fore patronum et singularem protectorem². In hoc benignum prebere velit assensum, dare quoque iuxta posse fratribus ad hoc laborantibus consilium, auxilium pariter et favorem; habeo ego enim iam de facto super hoc licenciam a domino nostro papa, de qua provincialis huius, cui bullam actualiter consignavi, eidem vestre dominacioni ad nutum facere poterit plenam fidem. Et domine mi, supplico iterum et iterum, ut in hoc michi non deficiatis parato semper et in omnibus ad vestri beneplacita et mandata Paternitatem vestram metuendissimam conservet Altissimus, prout opto, per tempora longiora cum augmento graciae et honoris. Datum Wratislaue, XIII^a die iulii anno Domini M^o.CCC^o.LXXV^o. etc.

114. (Posnaniensis)^a 15. XI. 1373.

In Dei filio sibi karissimo fratri Johanni, lectori et vicario Poznaniensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Jo(hannes), prior provincialis per pro-

113. ^a inscriptio manu saec. XVI in margine posita ^b prefate

114. ^a manu eadem qua prior inscriptio in margine posita

⁸ Prior provincialis tum temporis Joannes vel Arnsberg usque ad a. 1411 vel Episcopellus annis mox sequentibus fuit (vid. in Praefatione p. 224 et 225).

113. ¹ Elizabeth Kazimiri regis Poloniae († 1370) soror, Ludovici regis Hungariae et Poloniae mater, tum temporis primum Cracoviae mense iunio, deinde vero iam 28 iulii Sandomiriae commorari deprehenditur (Kod. dypl. Małop. T. III p. XXV). A Bzovio, cui haec littera nota erat, false Hedvigis regina Poloniae, Ludovici regis Hungariae filia regina Poloniae et Ungarie, tum temporis fuisse statuitur (Propago D. Hycinthi p. 5 vid. in Praefatione p. 235).

² S. Nicolaus ecclesiae parochialis Bochnensis titulus tum erat habeturque.

vinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. No-veritis me recepissee decretum fratrum vestri conventus Poznaniensis, in quo reperi, quod ab eis fuistis unanimiter in priorem postulatus. Unde super hoc habito consilio discretorum in conventu Wratislaviensi vos in priorem confirmavi et per presentes confirmo¹. Et vobis in virtute Spiritus Sancti precipio auctoritate qua fungor, quatinus ipsum officium, quod vobis inpono, absque omni contradiccione suscipiatis, et quod vobis in remissionem vestrorum omnium peccatorum iniungo, et vobis committo curam temporalium et regimen animarum, et omnia alia, que ad verum pastorem pertinere dinoscuntur. Valete et me oracionibus fratrum recommendate. Datum Wratis(laue), etc. feria III^a infra octavas beati Martini anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^o.² etc.

115. (Gribswaldensis)^a.

In Dei filio sibi karissimis fratribus Théodrico Nouogardo vicario ceterisque fratribus in conventu Gribswaldensi^b ordinis Fratrum Predicatorum etc. frater Jo(hannes), prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Decretum vestrum in conventu (37) Wratislaviensi recepi, in quo michi eleccionem vestram pariter et electum declarastis. Et licet virum probum et honestum vobis in priorem elegeritis, videlicet fratrem Petrum Malchyn, tamen de discretorum patrum et fratrum consilio pariter et assensu vestram eleccionem de iam dicto fratre non vicio persone, sed quia formam in nostris constitutionibus expressatam in vestro decreto non posuistis nec scripsistis, cassavi et tenore presencium denuncio fore cassatam; vobis omnibus et singulis mandans, quatinus die certa pro iterata eleccione celebranda statuta ad eleccionem accedentes vobis de priore et pastore legitimo secundum formam constitutionis, quam formam eciam in vestro decreto scribatis, quatinus quantocius providere studeatis. Et ne contingat fratres seu nuncios ad me ad tantam distanciam laborare et expensas facere, fratrem Harvicum priorem Slupensem vobis pro hac vice in confirmationem dedi, quem^c inquiratis. Valete etc.

116. (Poswolocensis)^a.

In Dei filio sibi karissimo fratri Crist(i)ano^b vicario conventus Pozwolocensis ceterisque fratribus ibidem ordinis Fratrum Predicatorum frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et

115. ^a vid. inscriptionem praecedentem ^b Brifswaldensi ^c quam

116. ^a vid. inscriptionem praecedentem ^b cristana

114. ¹ Johannes, prior Poznaniensis, una cum Burcardo, praedicatore ad S. Trinitatem, fratres Fratrum Praedicatorum in claustro eorundem fratrum Cracoviae testes cuiusdam instrumenti publici post 21. IV. 1372 et ante 1374 conditi fuisse deprehenduntur (Mon. Pol. Vatic. II 473 vid. supra num 102).

² Cfr. infra num 118.

obediencie fructu premiari. Quia Deus Omnipotens, qui facit concordiam in sublimibus, vestras quodammodo univit voluntates, quod fratrem Johannem Malich, lectorem vestrum, unanimiter et concorditer vobis in priorem et patrem elegistis, ut docet decretum, quod per nuncium vestrum in conventu Wratislaviensi recepi, et quia nec in persona nec in modo eligendi oberrastis, habito discretorum^c patrum et fratrum consilio ipsum vobis in priorem confirmavi et per presentes ipsum pronuncio confirmatum, sibi iniungens curam temporalium et regimen animarum in remissionem omnium peccatorum suorum, et nichilominus auctoritate presencium inpono, quatinus ipsi tamquam patri et legitimo pastori vestro in omnibus obediatis. Valete *etc.*¹.

117. (Gribswaldensis)^a.

Karitativa salutacione premissa. Quia iustis motus rationibus eleccionem fratrum conventus Gribswaldensis, qui fratrem Theodricum Nouogarde conventualem eorum sibi in priorem elegerant, de consilio patrum et assensu (in) conventu Wratislaviensi irritavi et ut eorum parcatur laboribus et expensis, vobis duxi tenore presencium concedendum, quatinus illum quem dicti fratres hac vice elegerint *vel* postulaverint confirmetis, dum tamen iste, qui electus *vel* postulatus fuerit, prioratus *vel* lectoratus officio non fungatur. Valete *etc.*

118. (Posnaniensis)^a 15. XI. 1373.

In Dei filio sibi karissimo fratri Stephano in conventu Posznaniensi ceterisque fratribus ibidem ordinis Fratrum Predicatorum frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et obediencie fructu premiari. Quia Deus Omnipotens, qui facit concordiam in sublimibus, vestras quodammodo univit voluntates, quod fratrem Johannem, lectorem et vicarium vestrum, unanimiter et concorditer vobis in priorem et patrem elegistis et postulastis, ut docuit decretum, quod per fratres vestri conventus in conventu Wratislaviensi recepi, et quia nec in persona nec in modo postulandi oberrastis, habito discretorum^b patrum et fratrum consilio ipsum vobis in priorem confirmavi et per presentes ipsum pronuncio confirmatum, sibi iniungens curam temporalium et regimen animarum in remissionem omnium peccatorum suorum, et nichilominus auctoritate presencium vobis inpono, quatinus ipsi tamquam patri et legitimo pastori in omnibus obediatis. Valete. Datum Wratislaue, feria III^a infra octavas beati Martini anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^o.^c *etc.*

^c obcurastis habitum discreto

117. ^a eadem manu ac supra nris praecedentibus

118. ^a ut supra nro praecedenti ^b habitu discreto

^c erronee correctum M^o.CCC^o.LXXXIII^o ex anno

M^o.CCC^o.LXXIII^o primitus scripto, cfr nrum 114

116. ¹ Idem textus mutatis tantummodo nominibus additaque formula postulationis nro 118 recolitur.

119. (Conventus Osuentimensis).^a 4. X. 1375.

Noverint universi presencium visuri et audituri, quod nos fratres conventus Osswanciniensis ordinis Fratrum Predicatorum, videlicet Fredricus prior, Johannes Carnificis, Clemens ceterique fratres conventuales ibidem, recognoscimus presentibus et fatemur, quod illustrissima princeps domina Salomea, Dei gracia ducissa antiqua Osswenciniensis¹, in remedium et salutem anime (38) domicelle Katherine quondam magistre curie Osswenciniensis XL^a marcas Polonicalis monete contulit nobis, donavit et assignavit: pro qua elemosina delibere nos posterique nostri obligamus perpetuis temporibus ad tenendum et legendum unam missam cottidie, sed videlicet in ordine missarum, que ordinarie leguntur in altari sancti Johannis nostre ecclesie ibidem, pro anima predictae domicelle Katharine. In cuius rei testimonium sigillum nostri conventus huic littere duximus appendendum. Datum Osswencim, in die beati Francisci confessoris gloriosi anno Domini M^o.CCC^o.LXXV^o.

120. (Item de eodem) 8. XII. 1374.

Universis et singulis notum sit presentibus et futuris: Quod ego Nicolaus Ruthenus, heres de Dambowycz¹, spontanee et publice recognosco in hiis scriptis me XL^a marcas grossorum Pragensium pagamenti Polonicalis et numeri recepissee et percepissee ab inclita ac serenissima principe domina Salomena, Dei gracia ducissa antiqua Osswencimensis, quas quidem marcas seu pecuniam eadem felix domina in salutem et remedium anime beate memorie domicelle Katherine, quondam magistre curie Osswenciniensis, fratribus ordinis Predicatorum conventus et domus dicte civitatis donavit ac assignavit sana et animo deliberato. Pro qua quidem pecunia me obligavi et tenore presencium me obligo ad solvend(am) elemosinam quatuor marcarum grossorum pagamenti prenominati singulis annis Quatuor Temporibus fratribus pre-taxatis absque dolo et sine fraude ac dilacione unam marcā de beneplacito et assensu prefate illustrissime domine ac prioris fratrumque omnium conventus prelibati. Si autem humanum aliquid in me contigerit, extunc contoralis mea una cum pueris et successoribus meis legitimis de villa mea Dambowycz, de piscina videlicet et alis redditibus eiusdem ville ibidem solvere predictam pecuniam III^{or} marcarum modo et tempore quibus premittitur, omni occasione, dolo, dilacione, fraude proculmotis solvere et pagare dictis

119. *a. vid. numerum precedentem*

119. ¹ De qua ducissa vid. K. Wutke, Stamm- u. Übersichtstafeln der schlesischen Fürsten. Auf Grund von H. Grotefends Stammtafeln (Breslau 1911) 23 ad Grot. VII. 13 a.

120. ¹ Vel Dąbkowice, postea hodieque Dankowice in terra et decanatu tum Oswieci-
mensi, nunc vero in decanatu Bialensi dioc. Cracoviensis cum ecclesia parochiali s. Adalberti iam
ante a. 1325 fundata, cuius quidem descriptio in libro beneficiorum Długosii deest. Haeredes
villae eiusdem usque ad medium saeculum XV praeter hunc laudatum ignoti sunt. »Ruthenus« co-
gnomen nonnullis civibus Cracoviensibus proprium tum temporis erat,

fratribus^a tenebuntur; hoc addito, quod si fratres prefati Osswencymenses censum elemosinalem perpetuum in terra et seu posteri mei moniti fuerimus pro sepepredictis quadraginta marcis, tunc ipsas pecunias ammonicione facta fratrum premissorum infra spacium dimidii anni solvere tenebuntur absque fraude integraliter et complete. Preterea si fortuna aridente prefatas pecunias haberem et diucius solvere huiusmodi censum elemosinalem nollem^b, extunc ego seu posteri mei habeamus plenam facultatem dictas pecunias probo et honesto viro presentandi, cum scitu tamen et voluntate prioris tunc pro tempore (existentis) et fratrum premissorum ad comparandum censum censui iuxta prescripta^c similem et (con)formem. Insuper promitto e(g)o Nicolaus premissis cum meis posteris omnia et singula premissis rata et grata tenore videlicet censum prenominatum singulis annis Quatuor temporibus ac demum pecunias sepepredictas, quadraginta videlicet marcas integraliter solvere et complete sine defalcacione census bona fide mediante. Pro qua quidem pecunia ut prefertur solvenda nobiles viri Nicolaus Vlodzyay^d heres Chozna² et dominus Zegotha filius Peskonis Zegote manu coniunctus in solidum fideliter sine dolo fideiubuerunt. In quorum omnium testimonium robur et firmitatem perpetuam sigilla premissorum dominorum Nicolai Rutheni ac fideiussorum dictorum huic littere sunt appensa. Actum et datum Zathor, anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII. in die Concepcionis Sancte Virginis Gloriose.

121. (Conventus W(r)atislaiensis)^a 21. XI. 1374.

In Dei filio sibi karissimo fratri Petro ceterisque omnibus in conventu Balislaiensi ordinis *etc.* Certis ex causis, quas pronunc exprimere non valeo, priorem vestrum ab officio prioratus absolvi et per presentes denunciatio absolutum. Vobis omnibus mando, quatinus visis (39) presentibus (secundum) formam vestrarum constitutionum die electionis statuta vos in priorem virum probabilem sciencia et moribus et probatum eligatis, cuius confirmationem fratri Nicolao^b quondam priori vestro committo, committens sibi cum hoc vices meas, quousque prior per eum fuerit confirmatus et presens extiterit in eodem. Valete et pro me Dominum exorate. Datum Swidnicz, XXI^a mensis novembris anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^o. *etc.*

122. (Sandomiriensis)^a 31. V. a.?

Nos fratres infra conventus Sandomiriensis ordinis Fratrum Predicatorum, videlicet Theodricus prior, Michael Swancz, Martinus Lamber(t)ini, Jo-

120. *a primitus scriptum fraudibus eadem manu cancellatum*
d Vlbzyay

b nullem

c mea prescriptis

121. *a eadem qua supra manu sac. XVI at false, de Boleslaviensi enim conventu agitur* *b Nicolay*

122. *a vid. nrum praecedentem*

² Choczna-Choczna villa prope Wadowice cum ecclesia parochiali s. Joannis Baptistae paulo aute (medio saec. XIV) erecta, in decanatu tum Zatoriensi, nunc vero Wadowicensi.

hannes Merula, Gallus, Mathias, Jacobus et Martinus presentibus fatemur, quod pactacionem sive mediacionem inter nos et fratrem Philippum de conventu Oppatouicensi factam, scilicet quod pro dampnis conventui nostro supradicto quovismodo illatis quinque marcas grossorum habeat dare et dedit, ratam habemus et in futurum nos et nostri successores habebimus, ipsum inantea ab omni impetitione, repetitione seu infestatione liberum quo ad conventum nostrum inantea fore censemus. In cuius rei testimonium sigillum nostri conventus nostra in presencia presentibus duximus apponendum. Datum in Sandomiria, ultima die mensis maii anno Domini M^o. etc.

123. (Thessinensis)^a 11. I. (1374).

Oracionibus premissis sedulis et devotis. Generosa princeps et domina graciosa¹. Vestrum ad mandatum, cui quantum potuero semper obtemperare cupio, fratrem Ger(u)asium vestri monasterii ac fundacionis priorem ab officio eodem absolvi, cui eciam commisi, quod priorem eligendum possit confirmare ac vestram ad voluntatem instituere, que sit ad divinam laudem ordinis honestatem et eiusdem monasterii utilitatem. Quem quidem priorem una cum predicto monasterio me totumque ordinem vestre magnificencie humiliter committo, sincerius vestre dominacioni significans, quod pro vestra inclitique domini principis Primisslii ducis Thessinensis vestri dilecti filii, consorte eius nobili domina^b Elizabeth, liberis eorum ac omnibus vobis affinitate coniunctis sanitate ac prosperitate a quolibet fratre sacerdote tres missas, a quolibet clerico non sacerdote (tria psalteria, a quolibet converso trecenta Ave Maria)^c serius assignavi in capitulo nostro provinciali hoc anno Wratislauie celebrato^d, ut Cunctipotens vestram sanitatem salvam conservet suam ad laudem et nostri et vestri totius dominii consolacionem. Datum Rathibor, XI die mensis ianuarii anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^oe.

124. (Inquisitionis).

Reverende prior. Apud nos per inimicos nostros seculares predicantes manifeste et gaudenter refertur dominum patriarcham ad curiam fore revocatum¹. Et quia plures plebanos et predicantes oramus, ut coram eo in Praga tertia die post festum sancti Johannis Baptiste nobis respondere comparerent, ideo latores presencium fratres Nicolaum Reccow et Rudalphum ad vos misi,

123. ^a eadem manu qua in praecedentibus, at false hic inscribitur Ratiboriensis ^b nobilem domine ^c cfr supra nrum 83 ^d celebrati ^e scriptum inepte quasi M^o.CCC^o.LXXX^o10. loco M^o.CCC^o.LXXIII^o10. vid. actum de eodem infra nro 141

123. ¹ Euphemia Kazimiri Thessinensis uxor, filia vero Troydeni Mazoviensis, in vivis ultima vice a. 1364 apud rei genealogicae peritos statuitur (cfr Balzer, Genealogia Piastów).

124. ¹ Joannes de Cardailhac archieppus Bracharensis, miser, div. patriarcha Alexandrinus (1371), apostolicae Sedis in partibus Alamaniae, Boemiae, Ungariae, Poloniae et nonnullis aliis nuncius et legatus a. D. 1372, Wratislaviae mensibus februario et martio commoratur (Heyne l. c. II 87 sqq.).

ut investigata veritate quantocius ad me redirent; quos peto de hoc confitetur et in aliis, in quibus inquisitum te habuerint, dirigatis. Datum Sw(i)dnicz.

125. (Item de eodem).

Dilecte inquisitor. Latores presencium certis ex causis in Pragm misi, quos peto in quibus vos te requisitum habuerint, dirigatis et partes michi pecuniam quam tenuem (?)^a transmittatis, eciam michi aliquid de vestro statu et provincie scribatis. Datum Swidnicz.

126. (Fraternitatis) (aa. 1393/1399—1401).

Honorabili et discreto viro domino frater Andreas¹ etc. salutem in Ihesu omnium Salvatore. Prothoplausti morsu rubigine nequit humana subsistere condicio, sed mutabilis in dies cum tempore diversis distrahitur viciata defectibus et sic perfeccionis ac salutis nequit stabiliri^a (40) liminibus, nisi sanctorum Deo gratis et acceptis precibus reformetur; nemo tamen certus hic de sua salute committitur, quatinus dum Cre(atore)m^b se minus formidat^b, acceptum eius vigilancius per merita precesque dignorum inquirere gratiosam non desinat clemenciam. Hec vos diligencius attendentes fratrum nostre provincie suffragiis devote petistis commendari, utpote ad eos affectum et fiduciam gerentes specialem alio ergo affectu exigunte vobis omnium missarum et cetera, que per fratres nostre provincie predictae Dominus fieri dederit, participacionem concedo tenore presencium in vita pariter et in morte. Insuper viam universe carnis vobis intransibilibus libenter^c indulgeo, quatinus eadem suffragia, que ex nostris constitutionibus pro fratribus nostri ordinis defunctis peragi mandantur, fiant et pro vobis, cum vester obitus in proximo tunc provinciali nostro capitulo fuerit nunciatus, ut sic multiplici suffragio etc.

127. (Pro studentibus)^a aa. (1393/1396—1401)¹.

In Dei filio sibi karissimis fratribus N. et N. provincie Polonie ordinis Fratrum Predicatorum frater Andreas Rutheni, prior provincialis eiusdem provincie et ordinis, salutem in Ihesu omnium^b Salvatore. Profectui vestro paterne providere cupiens, conventui et studio Coloniensi, de consilio et assensu diffinitorum capituli provincialis in conventu Poznaniensi in festo sanctorum martyrum Cosme et Damiani celebrati², pro studentibus vos deputo per presen-

125. a temi scriptum inepte

126. a stabiliter b—b crem seminis formidab c vos imagi.(?) vbe.

127. a superscriptio manu sac. XVI apposita b cum

126. ¹ Andreas Rutheni, vid. num sequentem.

127. ¹ Hisce annis Fr. Andreas Rutheni Sandomiriensis provinciam Poloniae rexit. In eo munere constitutus deprehenditur 21. V. 1399 (Kod. dypl. Małopolski T. IV 62, nr 1647) et 10. X. 1401 (J. Heyne, Dokum. Gesch. d. Bist. Breslau II 731) vid. supra in Praefat. p. 241 et 248 ubi electio eius iam a. 1393 facta esse adnotatur.

² Die 27 septembris. De quodam Stanislaŏ provinciae Poloniae, parum ante Coloniae stu-

tes pariter et assigno cum omnibus libertatibus et graciis studencium ibidem consuetis: vole(n)s voluntate^c et in remissionem vestrorum peccatorum iniungens, quatinus ad dictum studium accedentes augmento virtutum et sciencie talem detis operam efficacem, ut tribuente Domino hauriatis avide, quod effundere postmodum possitis habunde, testificans vos legisse philosophiam ad duos annos in provincia. Priorem autem reverendum conventus prememorati vel eius vices gerentem rogo obnixius, quatinus vos benigne et de vobis sicut de ceteris studentibus suo commissis regimini curam specialem^d. Valet in Christo. Datum *etc.*³.

128. (Exordium cuiusdam litterae).

Quod terrarum status et condicio mutacioni subiecta est, superveniente insperate^a tribulacionis articulo noscuntur maiori consilio et validiori subsidio indigere, ne addatur afflictis affliccio et wlnerentur graviore wlnerere super wl nus, sicut illum tremuit filia per sui absenciam subtrahi, de cuius providencia confidebant.

129. (Institucio vicarii Russiae per patrem provincialem Poloniae)^a

II. V. 1375.

In Dei filio sibi karissimo fratri Johanni de Lenburga ordinis Fratrum Predicatorum frater Johannes, frater eiusdem ordinis in provincia Polonie prior provincialis¹, salutem et fructu obediencie feliciter premiari. Attenta affectione singulari, quam habetis ad dilatacionem fidei katholice et vestri ordinis multiplicacionem in conventibus Lembergensi, de Kamencz et de Premilsil, necnon in omnibus et singulis conventibus in plaga seu nacione Rusie constitutis et in aliis eciam, quos in eadam nacione per vos vel alios quoscunque fratres de vestro mandato recipi contingeret in futurum, vos facio et instituo tenore presencium meum vicarium generalem; ac eciam specialem dans vobis eodem tenore potestatem et auctoritatem plenariam super omnes et singulos conventus ac fratres in dicta nacione constitutos et de presenti assignatos ac eciam in futurum constituendos et assignandos corrigendi et reformandi tam in capitibus, priores in novis conventibus ibidem ponendi et depositos absolvendi, eisdem alios subpriorandi^b,

^c voluc ^d sperat

128. ^a inspire

129. ^a *inscriptio in margine Institucio vicarii parum hostea posita, deinde manu saec. XVI/XVII Russiae... Poloniae absolvitur* ^b subpriorandi

dente, haec ex regestis Raymundi de Capua, magistri ordinis, desumpta a P. Ben. M. Reichert O. Fr. afferuntur: „28. II. 1396... quod si [conventus Coloniensis] invenerit fr. Stanislaum Coloni [?] provincie Polonie pronunc studentem Colonie, excessisse contra biblicum dicti conventus et aperte culpabilem, quod remittat eum ad conventum suum nativum et absolvat eum a studio« (Zur Geschichte der deutschen Dominikaner am Ausg. des 14 Jahrh. w Römische Quartalschrift XIV [1900] 97).

³ Prototypum formulae eiusdem vid. infra nro 158 positam.

129. ¹ Idem reverendus pater frater Johannes (de Brega), prior provincialis per provinciam Poloniae ord. Fr. Pred., die 9 decembris a. D. 1375 in monasterio Rathiboriensi commorari deprehenditur (Cod. dipl. Siles. II 170 nro LXII et p. 171 nro LXIV).

electos in conventibus dicte nacionis, ubi erit debitus numerus electorum, confirmandi et confirmatos absolvendi tociens quociens erit necesse, aliaque omnia et singula faciendi, que ego facere possem, si personaliter presens essem, eciam si talia forent, que mandatum exigèrent specialem. In cuius rei testimonium sigillum mei officii duxi presentibus apponendum. Bene valete et me fratrum oracionibus recommendate. Datum in conventu Theschinensi, undecima die mensis maii anno Domini M^o.CCC^o.LXXV^o 2. etc.

130. (Assignatio pro studio).

In Dei filio etc. Affectui vestro paterno affectu providere cupiens, de dif-
 finitorum^a nostri capituli provincialis in N. celebrati^b assensu, conventui N.
 provincie N. pro studenti vos assigno, ad quem in remissionem omnium vestro-
 rum peccatorum accedentes sic studio operam detis efficacem, ut ex vestra
 promocione ordo et provincia utilitatem consequatur. Valete etc.

131. (Littera ad reverendissimum generalem magistrum contra rebelles)^a (aa. 1389—1393).

Reverencia semper premissa debita cum omni qua decet humilitate.
 Reverendissime pater. Litteras vestras percepi in vigilia apostolorum Petri et
 Pauli. Quibus perlectis coram fratribus nostris omnia ossa nostra fuerunt con-
 turbata, quia aurem credulam mendose nos infamantibus et inique denigran-
 tibus applicastis, emulisque nostris exterminium nostrum sicientibus credidistis.
 De quo fuimus ita deiecti nostris in cordibus (quod) pre cordis dolore lacri-
 mas continere in secreto non poteramus, permirantes de vestra clemencia et
 paterna pietate, quomodo nobis nullis nostris demeritis, illo teste qui corda
 novit, in mare amaritudinis est conversa, ut parte adversariorum audita, nostra
 absente, nos iudicaretis, et maxime quod illum, contra quem M. H. et ego articu-
 lavimus^b articulosque vicino nobis directo examinandum tradidimus. Super capita
 nostra maximum nobis in gravamen et filiis vestris, parte nostra minime audita,
 litteris vestris ad eorum insufficientem et truncatam^c veritate tacita informacio-
 nem^d modo quam habuit frater Ja. socius vester in die sue absolucionis reponere
 laboratis, cum tamen loquendo cum humilitate omni et reverencia hoc bene
 usque ad audienciam M. H. et fratris Ja., qui fraterne in partibus suspendere
 poteratis. Et quia reverendissime m(agister) ac pater dulcissime, vestre littere
 essent per eos ex insufficienti informacione, veritate et modo quem habuit
 frater Ja. in die tamen ipsum auctoritate reformationis et pape denuncia-
 tionis absolutum, et insuper cuiusdam declaracionis capituli Carcassonsensis¹

130. a dedefectorum b celesti

131. a manu incuntis saec. XVII super scriptum est b articularius c truncatam d et informacionem

2 Summarium huius acti ex hoc manuscripto ab Abraham Bzovio in opusculo Propago D.

Hyacinthi p. 24 adducitur, vid. supra in Praefatione p. 233.

131. 1 A. 1378 celebrati, cuius quidem declarationem hic laudatam vid. infra nro 155 in
 adnot. positam.

tacitus^e sunt extracte, ut nos nostris conscienciis salvis per provincialem^f habere non possumus, ex quo est nobis auctoritate domini nostri pape Bonifacii IX^g quia reformationis opus tam in fratribus quam in presidentibus impedit publicè in loco capituli per fratrem Jacobum reformationis vicarium absolutus denunciatus, de qua denunciacione nullam facitis in vestris litteris mencionem: ideo contra ipsum, si in aliquo se intromittere presumpserit, cum sibi personaliter fueritis locuti et dictam causam usque ad adventum M. H.² suspendere propter bonum pacis et amorem iusticie non decreverit, ad reverenciam vestram clare informandam cum omnibus nobis adherentibus appello et me de omnibus michi false et mendose coram vestra paterna clemencia sufficienter excusabo; ipsi namque reverende m(agister) me signanter erga principes terre nostre, sicuti dum stabant in rebellione et eorum exceptionem infamaverant, sic modo per literas vestras infamiam coram eisdem nituntur confirmare. Multa essent vestre reverencie insinuanda, que iam facere non possum propter temporis brevitatem; sed cum ad gratiam vestram pervenero, vos luce clarius de omnibus informabo. Datum³ *etc.*

132. (Fraternitatis).

Salutem *etc.* Karitas Dei, que in fidelium cordibus operatione Spiritus Sancti diffunditur, quorundam meritum aliorum vult esse suffragia, et quod dimidium habet in singulis, liberalius communione reddit proficuum universis. Devocioni itaque vestre, quam ad nostrum habetis ordinem, grata volens vicissitudine respondere vobis confraternitatis.

133. (Fraternitatis littera pro prelati)s^a.

Honorabili viro *etc.* discreto viro domino *tali* prelato^b. Et quia humana fragilitas per inmoderanciam sauciata proprii^c peccati nequit subsistere, nisi sanctorum et perfectorum virorum oracionibus adiuvetur: quod quidem vestra discrecio salubrius considerans, Spiritus Sancti suggestionem fratrum oracionibus pro vestre humiliter recommendari. Ego igitur vestre devocioni satisfacere cupiens, vobis confraternitatem — supplicastis — et omnium missarum *etc.*

^e Cartussonensis tactus ^f potius provinciam ^g aliquid hic omissum est

133. in margine inferiori inscriptio haec manu parum posteriori saec. XV ponitur ^b ple ^c proprie

² Certo alius, non magister Ugolinus de Camerino, a magistro ordinis die 28 iunii 1396 factus vicarius in provinciis Ungariae, Poloniae et Daniae per tres annos (Arch. Kom Hist. S. 2 T. I 51).

³ Procul dubio aa. 1389—1393, verosimillime medio a. 1392, littera haec est provincialis Poloniae Petri Wassirabe, de cuius negotio cfr nros 152, 153 et 155; frater vero Jacobus, vicarius reformationis et socius magistri ordinis, cuius in corruptissimo textu huius litterae fit mentio, idem ac Jacobus de Nova Domo provinciae Bohemiae esse deprehenditur, cfr nros 152 et 155 (praeterea Mortier, Histoire des maîtres généraux III 671) vid. supra in Praefat. p. 249.

(42) 134. (Licentia ad curiam Romanam) (an. 1393/1399—1401).

In Dei filio sibi karissimis fratribus Ny(colao) et Jo(hanni) in conventu *tali* ordinis Fratrum Predicatorum frater Andreas¹ *et cetera*. Cum enim ab omnibus christifidelibus propositum bonum vel^a opus sanctum impediri^a non debet, sed potius pio amiculo confirmari, hinc est, quod vestris humilibus petitionibus pie condescendens vobis ad limina sanctorum Petri et Pauli apostolorum videlicet ad Romanam curiam ob remedium anime vestre licencio et per presentes licenciam concedo. Quare supplico et peto reverendos patres priores ac eorum vices gerentes, ut cum dicti fratres ad vos declinare contingerit, eos benigne recipiatis et caritative pertractetis. In cuius concessionis testimonium sigillum nostri officii presentibus duxi apponendum. Valete *etc.*

135. Cracouiensis (restitutionis) 10. I. 1374.

In Dei filio sibi karissimo fratri Wenczeslao Kobulle in conventu Cracouiensi ordinis Fratrum Predicatorum *etc.* frater Johannes, prior provincialis *etc.* Restitucionem vestram ad vocem, in capitulo provinciali Legnicz novimus celebrato per reverendum patrem fratrem Petrum Comeyzam, quondam provincialem, coram diffinitoribus ibidem factam, presentibus ratifico et approbo, volens vos a quocunque in antea ab eleccione excludere quovismodo, licet in prefato capitulo non fueritis in actibus restitutus. Valete et pro me Deum exorate. Datum Rathibor, X^a die mensis ianuarii anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^o. *etc.*

136. (Restitutionis) 15. I. 1374.

In Dei filio sibi karissimo fratri Petro Gregorii in conventu Cracouiensi *etc.* Quia propter quosdam excessus per vos ante annos plures perpetratos pena culpe gravioris fueratis punitus et ex consequenti fuistis voce privatus, quam quidem penam quia humiliter et pacienter portastis et (a)consimilibus vobis^a postmodum cavistis, ad instanciam fratrum discretorum ac ordinis zelatorum, sperans de vestra emmenda ad vocem vos restitui et tenore presentium denuncio restitutum. Valete *etc.* Datum Rathibor, XV^a die mensis ianuarii anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^o.

137. (Restitutionis) 10. I. 1374.

In Dei filio sibi karissimo fratri Nicolao Rartkonis in conventu Cracouiensi *etc.* Quia propter quosdam vestros excessus ante annos III^{or} perpetratos fueratis pena culpe gravioris punitus et ex consequenti voce privatus,

134. a—a ut-impedire

136. a nobis

134. ¹ Andreas Rutheni, prior provincialis provinciae Poloniae an. 1398—1402, vid. supra num 127.

quam quidem penam humiliter portastis et a consimilibus vos abstraxistis, sperans^a de vestra emmenda in futurum, ad instanciam fratrum antiquorum ad vocem vos restituo et tenore presencium denuncio restitutum. Valete *etc.* Datum Rathibor, X^a die mensis ianuarii anno Domini M^o.CCC^o.LXXXIII^o. *etc.*

138. (Gratialis) 8. I. 1374.

In Dei filio sibi karissimo fratri Petro Jaschonis in conventu Cracouiensi *etc.* frater Jo(hannes) *etc.* Debilitatibus vestris, quas coram me explicastis, paterne compaciens, vobis ab ebdomada chori parco et vos a portatu^a tabularii quantum adhuc eximo, parco vobis a servicio mense refectorii et a lectione ibidem, nolens quod aliquis inferior me possit vos ad oppositum artare et volo, quod gracias illas vobis concessas durant usque ad instans capitulum provinciale in Cracouia celebrandum. Valete *etc.* Datum Rathibor, dominica infra octavas Epiphanie anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^o.

139. (Licencia repetere debita) 9. I. 1374.

In Dei filio sibi karissimo fratri Nicolao Crus in conventu Rathiboriensi ordinis *etc.*, frater Jo(hannes) *etc.* Peticionibus vestris rationabilibus coram me propositis paterne annuere volens, tenore presencium vobis concedo, ut debita matris vestre prochdolor defuncte ac vestra, si qua habetis apud personas seculares, repetere possitis, eciam si necesse fuerit coram iudicio seculari de licencia (43) mea speciali, nolens quemvis me inferiorem vos posse in hoc impedire. Valete *etc.* Datum Rathibor, IX^a die mensis ianuarii anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^o.

140. (Gratialis) 10. I. 1374.

In Dei filio karissimo fratri Ger(u)asio in conventu Thessinensi ordinis *etc.*, frater Johannes *etc.* Peticionibus vestris rationabilibus inclinatus, laboribus, quos in ordine laudabiliter pertulistis, pensatis ac infirmitate et invaliditudine considerata, tenore presencium vos a servicio mense, lectione mense, ebdomada chori ac aliis talibus serviciis ordini conswetus eximo et absolvo, graciose vobis concedens, ut vobis fratrem ordinis in confessorem eligere possitis, qui vos a vestris peccaminibus mea auctoritate absolvere possit, nolens quod aliquis inferior me possit vos impedire. Valete *etc.* Datum Rathibor, X^a die mensis ianuarii anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^o. Preterea vobis concedo, quod cameram in stubellam, in quibus manetis, mutare^a, equos pro vestra necessitate ad servicium domine ducisse, socium voluntarium et famulum ad servicium habere et tenere possitis.

137. ^a operans

138. ^a aptante

140. ^a manere

141. Thessinensis 10. I. 1374¹.

In Dei filio sibi karissimis fratribus fratri Wenczeslao ceterisque fratribus conventus Thessinensis ordinis Fratrum Predicatorum, frater Johannes, prior provincialis *etc.* Ad petitionem inclite principisse domine ducisse Eufemie, vestre gratiose heredis, ad preces instantes vestri prioris et ex causis rationabilibus per ipsum propositis et potissime eius infirmitate et invaletudine pensata, dictum fratrem Ger(u)asium ab officio prioratus absolvi et presentibus denuncio absolutum, vobis omnibus ac singulis in virtute Spiritus Sancti et sancte obediencie mandans, quatinus visis presentibus ac perlectis vobis fratrem discretum et honestum pro priore et pastore eligeritis, qui sit ad laudem divinam, ordinis honestatem et conventus vestri utilitatem. Et ne oporteat vos pro confirmatione vestri electi gravari confirmationem remocius querendo, prenominato fratri Ger(u)asio confirmationem vestri electi tenore presencium committo. Valete *etc.* Datum Rathibor, X^a die mensis ianuarii anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^o.

142. Alienaciones 10. I. 1374.

Frater Jacobus Molendinatoris et frater Petrus Albus de conventu Thessinensi¹ fuerunt alienati eodem die et anno *ut supra*² ad conventum Syradiensem.

Frater Nicolaus Formosa de conventu Oppatouicensi ad conventum Osswenciniensem.

Frater Nicolaus Wyken de conventu Rathiboriensi³ ad conventum Le-gniczensem.

Nicolaus Molendinatoris de conventu Osswenciniensi ad conventum Rathiborgensem.

Frater Nicolaus Castri de conventu Rathiboriensi ad conventum Osswenciniensem.

143. Syracz(ensis) 11. I. 1374.

Prior karissime. Sciatis, quod informaciones de vobis per fratrem Johannem Piper recepi, cuius viam seu transitum approbo seu ratifico; quare volo et mando, quod dilecto fratri Johanni pro hoc nullam violenciam seu molestiam inferatis, quousque a me aliud habebitis in mandatis. Valete *etc.* Datum Rathibor, XI^a die mensis ianuarii anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^o.

141. ¹ Vid. num praecedentem necnon supra 123.

142. ¹ In quo erat inde ab exeunte a. 1372 vid. infra in nro 151.

² I. e. in nro praecedenti.

³ In eodem conventu frater Nicolaus Wikeri 28. X. 1382 commorari deprehenditur (Cod. dipl. Siles. II 181).

144. (De eodem) II. I. 1374.

Prior karissime. Relaciones accepi evidentes de vobis per fratres Gregorium Platonis et Johannem Piper, qui contra vos plura proposuerunt. Ideo ut de hiis vos expurgare possitis ut debetis, vobis in virtute Spiritus Sancti et sancte obediencie et sub pena absolucionis mando, quatinus visis (44) presentibus omni excusacione proculmota ad me in Sleziam veniatis, ad vobis obiecta responsurus infra spacium trium septimanarum. Valete *etc.* Datum Rathibor, XI^a die mensis ianuarii anno Domini M^o.CCC^o.LXXIII^o.

145. (Helias magister ordinis)^a 9. VIII. 1375.

Illustrissimo ac christianissimo domino, inimicos crucis Christi cum triumpho viriliter decertanti, domino Wynrico^b, Dei gracia ordinis Sancte Marie de domo Theutonica et hospitalitatis Jerosolimitani generali magistro¹, frater Helyas Fratrum ordinis Predicatorum magister², salutem et post decursum presentis certaminis regni celestis bravium suscipere pro labore. Quia humani generis hostis dyabolus illos precipue sedulis insidiis nititur deicere, qui divinis obsequiis mancipati Christo per religionis arma fortissima virilius certare conantur et religiosius triumphare, ne contingat propter eius versucias vos in via Domini retartari, vestra devocio oracionum nostri ordinis auxilia postulavit. Ideoque devocionis vestre merito, qua ordini nostro specialis caritatis affectu^c iungimini, solerti consideracione pensato, vobis et ob vestri reverencia(m) et contemplacionem ceteris omnibus dominis sacribus vobis subiectis omnium missarum, oracionum, predicacionum, ieuniorum, vigiliarum, abstinenciarum, laborum ceterorumque bonorum, que per fratres nostri ordinis Dominus per mundum fieri dederit, universam^d participacionem concedo tenore presencium specialem in vita pariter et in morte, ut multiplici suffragiorum presidio valeatis post huius vite felicem transitum ad eterna gaudia pervenire. In cuius concessionis³ sigillum nostrum duxi presentibus apponendum. Datum Prage, IX^a die mensis augusti anno Domini M^o.CCC^o.LXXV^o.

146. (Ordinatio).

Volo et mando priori et omni presidenti, quod omnes fratres hospites advenientes ad chorum compellantur sicut et fratres conventuales et eisdem^a ibidem officia legendo vel cantando iniungantur; et quicumque defectum fecerint sic et ceteri fratres per presidentem indilate puniantur^b, addi-

145. ^a *superscriptio manu ineunte saec. XVII addita* ^b Wymico ^c affecta ^d universum

146. ^a *eosdem* ^b *inepte scriptum proutantur*

145. ¹ Vinricus de Kniprode 1351 electus tenuit officium 32 annis.

² Elias Tholosanus Avinionis electus 1367, usque ad mortem 31. XII. 1369 praefuit oboedientiae papae Avinionensis addictus.

³ Repetitur haec formula infra nro 293 posita.

ciendo, quod nullus prior adveniēns sine scitu, licencia et consilio prioris vel presidentis per civitatem discurrat, nec civitatem intret sub absolucionis pena.

147. (Ordinatio).

Mando priori et omni presidenti, quatinus nullam penitentiam suspendant usque ad^a meam presenciam in casu quocunque; et si prior vel presens penitentiam quamcunque suspenderit, consimili vel maiori pena^b per me punietur.

148. (Ordinatio). 1371.

Iste sunt ordinationes, quas ego frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie ordinis Fratrum Predicatorum, feci pro reformatione conventus Wratislaviensis post primam nostram visitacionem ibidem factam anno Domini M^o.CCC^o.LXXI^o.¹

149. (Ordinatio).

Item mando priori, quod sic disponat, quod in conventu fiat rasura^a secundum quod est in constitucionibus expressatum; et quodocunque neglectum fuerit, suspendo priorem ab execucione^b temporalium quosque fuerit facta; et quicunque frater ex ea istam rasuram extra conventum vlnheraverit vel rasuram fecerit, sit omni voce privatus nisi secundum quod nobis ex regula Beati est concessum.

150. (Excommunicatio) (ca a. 1393).

In Christo sibi dilecto fratri Phillippo de Frankynsteyn provincie Polonie ordinis Fratrum Predicatorum frater Franciscus Oczkonis sacre scripturę presentatus ac reverendissimi magistri ordinis generalis super provinciam Polonie (vicarius)¹, salutem et in bonis spiritualibus continuum incrementum. Quia digna et veridica didici fratrum relacione et informacione, quod vos in^a quadam villa solitariis (45) frater sine fratre ordinis habitatis, extra septa monasterii et conventus habitatis, solusque per terras et civitates sine socio curritis, quod non in modicum cedit ordini scandalum et ruborem, quod volens iuxta mei officii vicariatus michi a reverendissimo m(agistro) ordinis iniuncti possibilitatem providere de remedio, ne scandala et culpe vestre in

147. a verbum sequens aduentum eadem manu expunctum b penam

149. a asina b abexecucione

150. a loco prius scripti q eadem manu in superponitur

148. ¹ Subsequens atque praecedentes duae ordinationes ab eodem Fr. Johanne de Brega provinciali conventui Wratislaviensi datae esse videntur.

150. Eiusdem sunt vel ad eum spectant nri 152—156. Idem fr. Franciscus Acoyi (s) de provincia Polonie ad legendas sententias in studio Cantabrigensi pro primo anno extraneis debito a capitulo generali Carcassonensi a. 1378 assignatur (Act. cap.-gener. ord. Praed. II 447).

me retorqueantur, vos primo caritative ammoneo, quatinus si quod non credo aliquam aut aliquas litteras ab obediencia ordinis exemptorias habetis, michi aut priori conventus Frankynsteyne(n)sis ostendatis, certificantes ipsum de vestra ab ordinis obediencia exempcione dictarum litterarum vestrarum sibi copias salvas et integras tribuendo. Quod si predicte mee monicioni caritative infra octo dies non parueritis,^b extunc^b in virtute Spiritus Sancti et sancte obediencie et precepto^c vobis mando, et nichilominus primo et secundo et tercio peremptorie sub excommunicationis pena^d ammoneo, quatenus suam ut tenetur exempcionem, si quam habet quod non credo, doceat, si vero non habet, ad gremium redeat communitatis; dando sibi pro primo termino primum diem naturalem de noticia presencium, secundam diem naturalem pro secundo et terciam diem naturalem pro tercio immediate sequentem termino et peremptorio. Quod si meis monicioni caritative et precepto non paruerit, et extunc contra ipsum premissa canonica trina ammonicione sentenciam excommunicationis profero in hiis scriptis *etc.*

151. (Alienationes) 27. XI., 11. XII., 28. XI, 19. 20. et 26. XII. 1372.

Anno Domini M^o.CCC^o.LXXII^o. ego frater Johannes, prior provincialis per provinciam Polonie ordinis Fratrum Predicatorum, alienavi de conventu in conventum hos fratres:

Sabbato die post^a festum S. Katherine a(lienavi) fratrem Jacobum Roslawicz cum cognato suo Nicolao novicio de Leuin in Swidnicz;

eodem die a(lienavi) fratrem Johannem Carsov et fratrem Nicolaum Lossan a(lienavi) de conventu Lewinensi ad conventum Wratislaviensem;¹

item fratrem Nicolaum Lesslow de conventu Elbi(n)gensi ad conventum Wratislaviensem;

item fratrem Johannem Sculteti de conventu Bregensi ad conventum Wratislaviensem;

item fratrem Johannem Papa² de conventu Thorunensi ad conventum Wratislaviensem.

Sabbato ante diem festum sancte Lucie virginis a(lienavi) fratrem Nicolaum Sach de conventu Oppatoui(c)ensi ad conventum Ossweti(mensem);

item fratrem Nicolaum Columba de conventu Oppatoui(c)ensi ad conventum Cracouiensem;

item fratrem Fredricum, condam prior(em) in Osswenczyn, a(lienavi) de conventu Cracouiensi ad conventum Ossweti(mensem)³.

^b—^b parieritis Et tunc ^c precepte ^d pene

151. ^a pastero

151. ¹ Cfr. supra in nro 97.

² Papa civitatis Torunensis gens erat (Johannes Pape preconul a 1312 in Urkundenbuch des Bisth. Culm ed. Dr C. P. Woelky [Danzig 1885] 117 nro 171; Theodoricus dictus Papen civis Torunensis a. 1359 in Monum. Poloniae Vaticana T. II [Cracoviae 1913] 102 nro 155).

³ Vid. supra nros 93 et 119.

item fratrem Erkeri et fratrem Cingulatoris, ambo de Cracouia ad Rathibor.

Dominica post festum sancte^b Katharine alienavi fratrem Johannem Pellicis de Frankensteyn⁴ in Lewycz^c;

eadem die alienavi fratrem Petrum Album de Swidnicz in Cessin⁵;

item alienavi fratrem Nicolaum Jacobi de conventu Wratislaviensi ad conventum Ligniczensem;

item fratrem Johannem Rutenduleas de conventu..^d ad conventum Lewynensem.

Dominica die apost festum sancte Lucie alienavi fratrem Bartholomeum de conventu Thessinensi ad conventum Wratislaviensem.

Feria secunda ante Nativitatem Christi alienavi fratrem Mathiam de conventu Opatouiczensi^e ad conventum Syradyensem;

eadem die alienavi fratrem Johannem Rebenyk de conventu Opatouiczensi^e ad conventum Osweti(mensem);

item fratrem Martinum de conventu Opatouiczensi ad conventum Sandomiriensem.

In die sancti Stephani protomartiris alienavi fratrem Jacobum Zackrow de conventu Ossweti(mensi) ad conventum Opoliensem.

(46) 152. (Excommunicatio Petri Wasserhaben provincialis Poloniae)^a
 30. IV. 1393.

Ego frater Franciscus, sacre theologie presentatus ac reverendissimi magistri ordinis generalis super provinciam Polonie vicarius ordinis Fratrum Predicatorum, cupiens totis precordiis scandala, prout michi possibile est, revolutiones evitare, quas frater Petrus Wasirrabben facit gerendo se (pro) provinciali quod non est, cum sit rationabiliter tribus viis absolutus per venerabilem patrem fratrem Jacobum de Novo^b Domo, secretarium et socium reverendi magistri tunc nostre provincie vicarium, sigillo provincie litteras adulterinas ad diversas provincie partes dirigendo: precipio sibi in virtute sancte obediencie et Spiritus Sancti, postquam ad eius noticiam pervenerit, et nichilominus eum ammoneo primo, iterum secundo ac demum peremptorie tercio sub excommunicacionis pena, quatinus se de officio provincialatus, a quo est rationabiliter absolutus, non intromittatur, nec sigillum provincie in suis litteris occupet^c, sed litteras adulterinas per ipsum in provinciam directas revocet et reformet, ipsumque sigillum tribus sigillis fratrum fidedignorum consignet et ad depositum conventus, in quo pro tempore fuerit, reponat, dans ei pro spacio prime monicionis seu termino primam diem naturalem, postquam noticia pre-

b scilicet c sic: Lewyn an Legnica? d locus vacuus e conpaconiczensi

152. a superscriptio manu ineunt. saec. XVII b sic c cccupat

⁴ Vid. supra nrum 10.

⁵ Cfr supra in nro 142.

sencium ad ipsum pervenerit, pro spacio seu termino secunde monicionis aliam diem naturalem sequentem et pro spacio tercie monicionis et peremptorie terciam diem naturalem immediate sequentem. Quod si autem huic precepto meo sibi auctoritate mei vicariatus facto et triplici monicioni^d, non paruerit^e et contra premissa aut aliquid temporis acceptare presumpserit, ego exnunc protunc triplici et canonica monicione premissa contra ipsum sententiam excommunicationis profero in hiis scriptis, nolens ipsum^f a tali sententia absolvi posse ab aliquo me inferiori; mandans insuper omnibus et singulis presidentibus, tam fratribus quam sororibus in nostra provincia constitutis, quatenus fratribus omnibus et singulis seu sororibus sibi subiectis, postquam predicta sententia legitime constiterit, eam nola capituli pulsata publicent et manifestent, ne fratres aut eciam sorores per ipsum consorcium aut communionem suarum paciantur detrimentum animarum. In quorum testimonium sigillum personale duxi presentibus apponendum. Datum Swidnicz, presentibus omnibus et singulis fratribus ad conventum pertinentibus, per nola capituli ad hoc convocatis, ultimo die mensis aprilis anno Domini M^o.CCC^o.XCHII^o.

153. (Sententia inclusa) (3. V. 1393).

In die sancte Inventionis scripsi fratri Francisco Monatarii unam litteram, in qua inclusi sententiam superius scriptam et sibi mandavi, quod ipsam publicaret et fratri Petro absoluto Warsirabe cum veniret, traderet, iuxta possibilitatem congruam hoc sibi faciendo; et si oppositionem faceret, vellem ipsum penitere de consilio discretorum tamquam mei precepti transgressorem.

154. (Procuratio)* 28. VI. 1376.

Vobis domino Nicolao, canonico Scarbimiriensi et officiali Cracouiensi ac aliis iudicio vestro presidentibus. Tenore presencium significamus religiosum virum fratrem Franciscum, cursorem ordinis Predicatorum monasterii sanctae Trinitatis de Cracouia nostri collegii, iussimus et mandavimus singulariter tam religiosorum virorum fratrum Pauli prioris Osswenti(niensis) et Nicolay Bach et Begil ac ceterorum fratrum ordinis Fratrum Predicatorum prefati monasterii Osswentiniensis procurare ac ipsum in se onus procurationis rectissime; dantes ipsi nostram ad exercendum et faciendum in dicta causa contra Petrum, rectorem parochialis ecclesie medie partis Osswentiniensis¹, actorem, licenciam specialem de monasterii nostro eundi et in iudicio omnes actus et singulos pro fratribus predictis nostris consortibus faciendi. Datum Cracouie in vigilia sancti Petri et Pauli apostolorum anno Domini M^o.CCC^o.LXXVI^o nostro sub vero sigillo huic littere appresso.

d monicione *e* parauerit *f* post ipsum verbum quod sequitur posse supervacaneum est

254. a eadem qua supra manu ineunte sac. XVII superscribitur

154. ¹ Jam ante a. 1325 usque ad tempora J. Długosz ecclesiae parochialis in oppido Oświęcim duo contemporaneos plebanos exstitisse notum est,

(47) 155. (Contra Wasserhab)^a 11. III. 1393.

Anno Domini M^o.CCC^o.XCIII^o. scripsi istam litteram ego frater Franciscus.

In Christo sibi dilecto fratri Petro de Comeza, penitenciaro domini nostri pape ordinis Fratrum Predicatorum, frater Franciscus Oczkonis, sacre theologie presentatus ac reverendissimi magistri ordinis super provinciam Polonie generalis vicarius ordinis¹ eiusdem, salutem et in bonis spiritualibus continuum incrementum. Quia ad cuiuslibet prelati et pastoris officium pertinere dinoscitur exemplo boni pastoris Christi oves errabundas reducere, confractas alligare, infirmas et debiles consolidare et que bone et pingwes sunt ab insidiantis lupi morsibus solerter custodire, hinc est, quod ego frater Franciscus, vicarius qui supra, iuxta officii mei vicariatus michi iniuncti possibilitatem me volens premissis conformare, tenore presencium vobis tamquam alteri Helye zelatori iusticie in remissionem vestrorum omnium peccaminum iniungo et nichilominus ut maius meritum percipere valeatis, in virtute Spiritus Sancti et sancte obediencie (vobis mando) et precipio, quatenus fratrem Petrum Wassirabe ab officio provincialatus tribus viis rationabiliter absolutum, videlicet vigore vicariatus reformationis seu auctoritate pape ordinaria, reverendisimi magistri ordinis potestate et virtute declaracionis capituli Carcassonensis¹, per venerabilem patrem fratrem Jacobum de Nova Domo provincie Bohemie caritative primo admoneatis. Ex quo in primo ingressu suo ad provinciam in conventu Frankynsteynensi sua absoluta meique vicariatus auctoritas et eciam posthoc, cum apud me fuit in Swidnicz, clarius littera originali mei vicariatus sibi intonuit, quod se de sigillo provincie ammodo nullo modo intromittat, sed consignans ipsum sigillum vestro signeto et sigilloque suo conventus Wratislaviensis ad depositum conventus predicti Wratislaviensis inponat. Et si quas litteras, que adulterine esse noscuntur, predicto sigillo officium in provinciam direxerit, eas revocet et reformet. Et si vero, quod absit, predictam caritativam admonicionem audire contempserit aut curare neglexerit, extunc eadem virtute Spiritus Sancti, qua supra, ad cumulum maioris meriti et precepto iam dato vobis mando, quod ipsi mei ex parte premissa trina ammonicione, quam in hiis scriptis facio, dando sibi pro primo termino a noticia presencium primum diem naturalem, secundum

155. a manu eadem ineuntis saec. XVII qua supra et infra

155. ¹ In provincia Tholosana in festo Pentecostes a. 1378 celebrati. Declaratio eiusdem capituli, cuius mentio hic fit, haec sequitur: »quod prior provincialis non potest contra illa, quae sunt ordinata per ipsum magistrum ordinis vel vicarios suos, maxime si sibi per eos aut eorum aliquem potestas sublata fuerit; omnem autem cuiuscunque gradus aut condicionis existat, qui contravenerit scienter, tanquam irreverentem et rebellem ab officiis quibuscunque nunc pro tunc absolvimus et absolutum denunciamus similiter per presentes« (Acta capit. gener. ord. Praed. II [Romae 1899] 456 vv. 33—38). Vid. supra nr. 131.

vero diem termino pro secundo et tercium pro tercio termino peremptorie precipiatis ei in virtute Spiritus Sancti et sancte obediencie ac excommunicationis pena, ut sigillum provincie modo, quo premissum est, ad depositum inponat, litterasque adulterinas per ipsum in provinciam si quas dirrexit, revocet; alioquin contra ipsum de consilio prehabito discretorum, si predictae ammonicioni et precepto non paruerit, effective publice dictam sententiam et penam excommunicationis proferam et in scriptis pulsatis campanis et extinctis candelis, prout michi iuris ordo ministrabit. In quorum omnium testimonium presentes patentes litteras manu propria scripsi et sigillo personali consignavi. Valete semper bene in Domino Ihesu et me in oracionibus vestris recommendatum habete. Datum in Swidnicz, in vigilia sancti Gregorii anno Domini M^o.CCC^o.XCIII^o. Litteram sigillatam sigillo vestro oro remittatis in signum execucionis.

156. (Contra Wasserhab)^a 12. III. 1393.

Reverende pater. Rogo non egre faciatis, quod litteram istam patentem vobis direxi ad caritative ammonendum primo fratrem Petrum Wassirrab absolutum provincialem, et si non acquiescerit ammonicioni, quod mei ex parte sub precepto et sententia excommunicationis ammoneretis, quia Deo teste hoc non facio ex irreverencia quacunque, quia esset in culpa. Sed visum fuit michi, quod eos cum audiret quodocunque^b, ideo vobis scribere pre aliis offero sicut filius suo seniori ad omnem caritatem. Valete semper bene in Christo et me in sinceris oracionibus recommendatum habete. Datum Swidnicz, in die sancti Gregorii anno *quo supra*¹.

(48) 157. Ratificacio vie ad magistrum ordinis 10. III. 1348.

In Dei filio sibi karissimis fratribus Paulo de Rathibor et Nicolao Cosbor provincie Polonie ordinis Predicatorum, frater Garinus fratrum eiusdem ordinis magister¹ et servus, salutem in omnium Salvatore. Serenitati conscientiarum ac tranquillitati ad me rec(ur)rencium cupiens providere, vobis concedo auctoritate presencium, quod propter viam, quam nuper fecistis veniendo ad me, nullum preiudicium incurrat; nolens insuper, quod aliquis me inferior propter viam...^a molestare vos valeat vel puniri. In cuius rei testimonium sigillum nostrum duxi presentibus apponendum. Datum Allexandrie, X die marci(i) anno Domini CCC^o.XLVIII^o.

156. ^a eadem XVI saec. manu qua supra ^b quamquamcunque textusque hic loci corruptus est

157. ^a locus vacuus in textu

156. ¹ Cfr nrum praecedentem.

157. ¹ Fr. Garinus de Giaco vulgo Guy l'Evêque, clarissimus magister generalis ordinis Fr. Pr. an. 1346, † 22. VI. 1348.

158. Assensus extra provinciam 10. III. 1348.

In Dei filio sibi karissimo fratri Paulo de Rathebor provincie Polonie ordinis Predicatorum, frater Garinus fratrum eiusdem ordinis magister et servus, in omnium Salvatore salutem. Vestro studioso profectui affectu benevolo cupiens providere, tenore presencium studio et conventui Magunti(no) provincie Thevthonie usque ad redditum fratrum de capitulo generali Lugduni proximo celebrando¹ vos deputo et assigno cum graciis et libertatibus studencium inibi consuetis. Prior autem Maguntinus vos benigne recipiat ac pertractet, ac de vobis sicut de ceteris fratribus suo commissis regimini curam gerat. Valet et orate pro me. Datum Allexandrie, decimo die marcii anno Domini M^o.CCC^o.XLVIII^o.²

159. De apostatis recipiendis (Magistri ordinis)^a 10. III. 1348.

In Dei filio karissimis fratribus priori provinciali et priori conventuali Bregensi provincie Polonie ordinis Predicatorum vel eorum vices gerentibus, frater Garinus, fratrum eiusdem ordinis magister et servus, salutem in omnium Salvatore. Veniens ad me frater Nicolaus Cosbar Bregensis quam maligno spiritu suadente a nostro ordine apostatando, nullo tamen ille crimine perpetrato (per) discessum, prout asserit, culpam suam lacrimabiliter recognoscendo, misericorditer imploravit, ut ipsum ad ordinem misericorditer reciperem, paratus se subicere in omnibus ordinis discipline. Cuius contricione et humilitate pensatis, metuens ne forem causa ruine anime ipsius, si ipsum permetterem per seculum dampnabiliter evagari, de multorum fratrum consilio discretorum eundem ad ordinem recepi, et eidem a carcere misericorditer peperci et a sententia excommunicationis, quam apostatando incurrerat, ipsum absolvi; mandans^b et inponens, ut una die in pane et aqua usque ad annum ieiunet in qualibet septimana et unam in capitulo de culpis recipiat disciplinam, sitque omnium novissimus in conventu subiectus penis aliis privaciis, donec visa laudabili conversacione ipsius cum eo fuerit dispensatum; de predictis tamen abstinentia et disciplinis dispensacionem vobis committo, si vobis visum fuerit expedire. In cuius rei testimonium sigillum nostrum duxi presentibus apponendum. Datum Allexandrie, decimo die marcii anno Domini M^o.CCC^o.XLVIII^o.

160. De eodem (1346—1348).

Frater Garinus eiusdem ordinis magister et servus, salutem in omnium Salvatore. Quoniam secundum constitutionem felicitis recordacionis Benedicti^a

159. ^a manu saec. XVI appositum

^b mandatis

160. ^a Bonifacii

158. ¹ Reapse tunc temporis vid. a. 1348 Lugduni capitulum generale celebratum est (Acta capit. gen. ord. Praed. II 321/6).

² Ad normam huius formulae, a magistro generali datae, redacta est postmodum formula prioris provincialis supra nro 127 posita.

pape undecimi precipitur in virtute sancte obediencie omnibus prelati immediatis ordinum mendicantium, ut apostatas suos capiant et ad ovile sue religionis reducant, ne dampnabiliter per seculum evagentur, et ad hoc redire teneantur: ex debito correccionis fraterne requisitus ex parte fratris Johannis de Rathebur, qui de vestro conventu apostatando recessit, ut misericorditer recipiatur ad ordinem, paratus sustinere omnem ordinis disciplinam, mando vobis et districcione qua possum inpono, qualiter ipsum, cum ad vos venerit, recipiatis in forma simplicis apostate, que in nostris constitutionibus est taxata in penis privacius dispensantes cum eodem, quando et sicut vobis videbitur expedire de consilio discretorum. In cuius *etc.*

(49) 161. For(ma recipiendi apostatas)^a.

In Dei filio sibi karissimo fratri Arnolde, priori Glogouiensi ordinis Predicatorum *etc.* Quia frater Jacobus *N. N.* habitum nostri ordinis ex fragilitate olim deposuerat et modo, memor sue salutis, humiliter et devote pro resumpcione predicti habitus michi supplicaverit, vobis mando, quatinus predictum fratrem secundum tenorem nostrarum constitutionum ad ordinem recipiatis, adminus culpa pene gravioris quatuor septimanis penitenciendo. Vale *etc.*¹

162. Mandare fratres incarcerari 23. V. (aa. 1344 vel sqq.).

In Dei filio sibi karissimo fratri Philippo, priori Culmensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Stanislaus^{a 1} *etc.* Quia exhorbitantibus et post ad satisfaciendum et ad penitenciam ductis^b gracie non sint denegande, hinc est, quod Wilgonem *N.* presencium ostensore, qui cum scandalo de nostro ordine apostatavit, vestro duxi conventui deputandum, volens quatinus eundem^c carcerali custodie mancipetis et tamdiu teneatis, quousque a me habueritis aliud in mandatis. Insuper volo, quod nullus me inferior eundem emi(t)tere valeat, nisi forte sibi commissionem super hoc facerem specialem. Datum Cracovie, in vigilia beati Johannis Baptiste².

163. Licencia.

Petitioni vestre annuens cum affectu, tenore presencium concedo vobis licenciam, quod ad capitulum provinciale cum fratribus aliis licenciam habentibus venire possitis pro negociis vestris peragendis. Valeatis *etc.*¹

161. ^a *charia in superiori sui parte putrefacta deest, solum primae vocis tres litterae deprehenduntur*

162. ^a Stanislaw ^b ductus ^c in quod sequitur superfluum est

161. ¹ Vid. infra eandem formulam nro 253 relatam. Aliam vero formam ea de re vid. infra nro 325 positam.

162. ¹ Fr. Stanislaus prior provincialis Poloniae, Cracoviensis inde ab a. 1344 vid. supra in Praefatione p. 223.

² Vid. formulam eandem infra nro 254 nomine prioris provincialis mutato, ceterorum vero suppresso repetitam.

163. ¹ Repetitur haec formula infra nro 255 posita.

164. Commissio presententur fratres episcopo (aa. 1338—1344).

In Dei filio sibi karissimo *etc.* Diversis et arduis negociis prepeditus personaliter ad venerabilem in Christo patrem et dominum, dominum Hermannum, Dei gracia episcopum Warmiensem¹, accedere non potui, ut sibi fratres conventus Elbi(n)gensis secundum iuris formam pro audientia confessionum presentarem. Quare vobis inpono et presencium auctoritate committo, quatenus vice mea fratres vestri conventus eidem domino et eciam^a domino Johanni wenerabili patri episcopo Sambienti² present(ent)ur, quandocumque fuerit opportunum. Valete³.

165. Licencie.

In Dei filio *etc.* Tenore presencium vobis concedo, quatenus ad vos venientibus possitis dare litteras de suffragiis ordinis, que pro defunctis occisis exiguntur, de omnibus conventibus Prusie et Pomerarie(s) et ratum habeo, quidquid circa talia mea auctoritate facietis. Valete *etc.*¹.

166. Absolutio prioris (1344 vel sqq.).

In Dei filio sibi karissimo fratri *tali* vicario prioris ceterisque fratribus in conventu ordinis Fratrum Predicatorum, frater Stanislaus, prior provincialis provincie Polonie ordinis eiusdem, salutem et sinceram in Domino caritatem. Noveritis me ad inportunas instancias fratris Bartholomei, prioris vestri, ipsum ab officio prioratus absolvisse; quapropter hortor vos in Domino, quatenus visis presentibus quantocius poteritis fratrem ydoneum et religiosum vobis in priorem eligatis. Valete et orate pro me. Datum in *tali* conventu *etc.*¹.

167. Institutio prioris, ubi non est electio.

In Cristo sibi karissimis fratribus in conventu *N.* ordinis Fratrum Predicatorum, frater prior provincialis *etc.* Quia locus vester caret eleccione et ex eo ad me pertinet vobis de priore provisio facienda, quapropter vobis notifico, quia fratrem Johannem de conventu Cracouiensi de consilio discre-

164. ^a eadem

164. ¹ Hermannus de Praga ecclesiae Warmiensis praefuit aa. 1338—1349. Exstat collectio formularum ad usum cancellariae episcopalis dioc. Warmiensis ex actis episcopi Hermanni successorumque eius Joannis I et II (1338—1373) confecta atque ex parte asservata in codice olim conventus Elbingensis ord. Praed. (ed. in Cod. dipl. Warm. T. II [Mainz 1864] 312—323). Formula nro 25 p. 322 superscripta «Frater ord. pred. ad concionnandum petitur» a plebano t(alis) l(oci) episcopo porrecta «Quia de vestra constantia sepe sepius comprobatur ><grata vicissitudine cupio promereri» quemdam fratrem ord. Praed. domus Elbingensis spectare videtur.

² aa. 1319—1344.

³ Vid. infra nro 257 eandem formulam suppressis aut mutatis nominibus rescriptam.

165. ¹ Formula haec infra nro 256 immutata repetitur.

166. ¹ Rescribitur haec formula nomine Bartholomaei suppresso infra nro 258 posita.

torum vestro conventui in priorem elegi, et per me sic electum confirmavi et per presentes denuncio esse confirmatum, vobis omnibus mandans (50) et in remissionem omnium peccatorum vobis iniungens, quatenus eidem tamquam priori et pastori vestro legitimo obedienciam et reverenciam omnimodam exhibeatis. Cui eciam committo et commisi curam spiritualium et temporalium in eodem vestro conventu. Valete *etc.*¹

168. Confraternitatis commendatoribus Prusie.

Nobili ac religioso viro domino de Berk fratri ordinis sancte Marie domus Theutonice commendatori in *N.*, frater S. salutem in eo, qui pro omnium salute voluit crucifigi. Devocionem vestram ad pauperes Christi et specialiter ad fratres nostri ordinis per vos habitam et ostensam eo affectuosius prosequor, quo singulari pietate nostra suffragia postulastis. Cui, quantum est possibile, toto affectu respondere desiderans iuxta petitionem vestram vobis omnium missarum *etc.* ut multiplici *etc.*

169. Commendatoribus Prusie.

Reverendo sibi in Christo domino et amico speciali domino *N.* ordinis sancte Marie^a domus Theutonice, frater *N.* salutem *ut supra*¹. Pia vestra benignitas, qua erga nostrum ordinem devocionis intime sincerum semper habuistis et habetis affectum, nec minus beneficiorum frequentiam qualiter nostram inopiam efficaciter supplevistis requirit, ut pro tantorum favorum grat(i)a dignum aliquid vestre munificencie rependamus. Verum quia nequeo inspicere, quid pro vestris beneficiis dignum reddere nostre paupertatis insufficienter valeat, ad Christum, pauperum principem, supplici devocione recurro una cum fratribus nostre tocius provincie michi commissis pro bono statu vestro ac amicorum vestrorum et anima patris vestri ac matris, videlicet Hin(rici) et Agnetis et fratrum vestrorum Gerhardi et *N.* ceterorumque defunctorum, similiter et fratrum in Lesk vobis adiunctorum, CC. missas et specialiter L de Sancto Spiritu et XXX de Sancta Trinitate per provinciam nostram devocius celebrare procuram. Valete et vivat vestra reverencia in Cristo michi multum grata *etc.*

170. Confraternitatis communitati tocius civitatis (in Bochna, 1344 vel sqq.).

Honorabilibus viris et discretis prefectis ac magistris montanorum in Bochna totique universitati laborancium et confraternitati eorundem, frater Stanislaus, prior provincialis per provinciam Polonie ordinis Predicatorum,

169. ^a sancte memorie

167. ¹ Haec quoque formula infra nro 259 suppressis nominibus repetitur.

169. ¹ In nro praecedenti.

nec non diffinitores capituli Cracouie celebrati, salutem *et cetera*. Pia vestra benignitas, que erga nostrum ordinem et maxime conventum^a Cracouiensem devocionis intime semper pium ostendit affectum, hoc requirit, ut pro vestris beneficiis dignam vicem rependamus. Et quia oraciones multorum devotorum exaudibiles sunt in auditorio divine maiestatis, ut ille celestis arbiter solempnibus emissis oracionibus aures sue pietatis ad vos efficacius velit inebriare, vobis omnium missarum *etc.* ceterorumque bonorum, que per fratres nostre provincie Dominus fieri dederit, participacionem concedo tenore presencium specialem in vita pariter et in morte, ut multiplici suffragiorum presidio et hic augmentum gracie et in futuro vitam celestis glorie mereamini feliciter possidere. Insuper defunctorum anime ex collegio supradicto cum conventui Cracouiensi denunciate fuerint, volo et ordino, ut pro eis misse et vigilie sicut pro fratribus nostris fieri consuevit, devocius celebrentur. In cuius rei testimonium *etc.*

171. Ducisse (1344 vel 1345).

Preclare excellencie, devote Christi filie Eufemie^a Dei gracia sorori ordinis Predicatorum, priorisse in Rathibor¹, frater Stanislaus *etc.* Vestre devocionis excellencie non sufficio quam plurimum graciaram acciones referre pro beneficiis michi impensis, quod patet in multis (51)^b effectibus et evidenter. Et quia non sufficio per alium modum vobis dignam facere recompensam, super oracione per ordinacionem capituli pro vobis ac bono statu vestro factam superaddo de benigna clemencia Salvatoris, quod pro illustri principi anima, videlicet *N.* vestri germani ac fratris² quadringente misse per fratres nostre provincie debeant cum omni devocione specialissime celebrari. Insuper in Christo mi devocissima, rogo, quod vos non gravet, quod petitionem per vestram litteram michi factam non ita subito exaudivi, quia cum sollicita discussione mei cordis conieci, quod vobis et michi conveniencius et honora-

170. ^a conuentus

171 ^a Eufenie ^b inde incipit manus alterius scriptoris

171. ¹ Eufemia ducissa Ratiboriensis alias nomine vulgari dicta Offka, ducis Premislji nata, soror ordinis s. Dominici conventus Ratiboriensis inde ab a. 1313, † ut fertur in odore sanctitatis 17. I. 1359 a populo usque ad praesentem diem beata colitur (vid. X. Sadok Barącz, Rys dziejów zakonu kaznodziejskiego w Polsce T. II [we Lwowie 1861] 523/5 cum adnot. 721 necnon Prus, Świętobliwa księżniczka Offka. Bytom 1910). Conventui eidem priorissa primum aa. 1341 et sqq. ante 18. VI. 1346, quo soror Gertrudis eodem munere functa esse deprehenditur, deinde parum ante mortem a. 1358, quo testamentum ab ea conficitur, praefuit (Cod. dipl. Siles. II 146, 149, 156/60 et 220). De hac «beata sorore Euphemia, domicella claustrali ord. Praed.» vitam ex traditione et «monumentis antiquis provinciae Polonae» haustam Abr. Bzovius adumbravit (Propago p. 48, vid. supra in Praefatione p. 230 et 234/5). Vid. infra nrum 234.

² Lestco unigenitus Premislji ducis Rat., dux Ratibor. sine prole † 1335, pro cuius anima a capitulo generali Claromontii 1339 una missa a quolibet sacerdote ordinis dicenda indicta est (Acta capitul. gener. ord. Praed. Vol. II 258: «pro Lesccone quondam duce Racubonensi», *sic*).

bilius videtur esse, quod non per litteram vestra reverencia destituatur ab officio, sed per personalem meam presenciam cum apud vos fuero constitutus, tunc pro vestro libitu et voluntate indubitanter omnia faciam evidenter. Valeat vestra reverencia semper michi grata in Christo. Datum. Satisfaccionis^c.

172. Littera promocionis ad penitenciarium (provincialis Poloniae)^a
(ca a. 1360?).

Sanctissimo patri ac domino domino *N.* divina clemencia sacrosancte Romane ac universalis Ecclesie pontifici, frater *N.*, provincialis Polonie ordinis Predicatorum, oracionum devota suffragia et pedum oscula beatorum. Quia vestre Sanctitatis clemencie filius sincerissimus, inclitus rex Polonie¹, dignatus est me exhortare, ut fratrem ydoneum penitencie gentis ac regni Polonie ad Romanam curiam destinarem, propter quod^b de consilio discretorum fratrum meorum fratrem *N.* priorem, *N.* latorem presencium, virum moribus et sciencia decoratum et in nostro ordine a puero laudabiliter conversatum, ad officium penitencie vestre sancte dominacioni sensi tucius offerendum, quo eundem novi plenius omni bona condicione dotatum. Valeat et vivat vestra Sanctitas veneranda ad divinam laudem, honorem et utilitatem Ecclesie sue sancte. Datum in Cracouia *etc.*

173. Promocionis et licencie ad curiam Romanam.

Reverendis in Christo patribus prioribus, provincialibus ac conventualibus et subprioribus ac eorum vicariis ordinis Predicatorum, frater *N.*, prior provincialis Polonie ordinis eiusdem, salutem et sinceram in Domino caritatem. Presencium exhibitores, videlicet fratrem *N.* et *N.* vestre caritati recomendo, rogans ut predictos fratres ad curiam Romanam transeuntes paterne ac favorabiliter pertractetis. Valeat vestra paternitas meis ac fratrum provincie mee oracionibus devote recommendata. Datum Cracouie *etc.*

174. Promocionis ad penitenciarium.

Venerabili in Christo patri ac domino suo karissimo domino *N.*, summo penitenciarario domini pape, frater *N.*, provincialis Polonie ordinis Predicato-

c eadem alterius scriptoris manu seorsive ad calcem textus adscriptum

172. *a manu incip. saec. XVII additum* *b propterque* •

172. ¹ Is fuisse videtur Kazimirus III, a quo 27 iulii 1360 papae Innocentio VI supplex libellus de providendo poenitenciarario linguae Polonae in curia Romana oblati est, pauloque post, iam 31 iulii 1362 frater Henricus de Polonia in curia Romana Avinione poenitenciararius Poloniae continuo, etiam 29 aprilis 1371 commorari deprehenditur (Monum. Poloniae Vaticana T. III [Cracoviae 1914] 371 et 415 nro 439, Archiwum Komisji Historycznej T. IX [ib. 1899] 110 et Kod. dypl. Małopolski T. III [ib. 1887] 249 nro 839). Vid. infra nros 174 et 315.

rum, oraciones humiles ac devotas. Quia inclito domino regi^a Polonie placuit fratrem *N.*, virum moribus et sciencia decoratum, pro officio penitencie regni Polonie et gentis nostre domino pape presentare, ideo humiliter suplico vestris paternis provolutus pedibus una cum universis fratribus provincie mee, quatenus supradictum fratrem dignemini aspectui summi pontificis pia benignitate (52) pro iam dicto officio offerre. Dominus Deus personam vestram conservet in gloriam suam et sue sancte Ecclesie. Datum Cracovie *etc.*¹

175. Promocionis et licencie ad curiam Romanam.

Reverendo in Christo patri fratri *N.*, procuratori ordinis in curia Romana eiusdem^a ordinis Predicatorum, frater *N.*, prior provincialis provincie Polonie ordinis eiusdem, salutem et sinceram in Domino caritatem. Quia ex ingentibus pre necessariis negociis nostre provincie de consilio fratrum discretorum fratrem *N.*, latorem presencium^b, duxi ad curiam Romanam destinandum, propter quod humiliter rogito vestrum paternum affectum ac ut amore mei et nostre provincie ipsum dignemini caritative recipere et in agendis in curia Romana in consiliis et auxiliis promovere, quod erga paternitatem vestram una cum provincia mea volo fideliter promereri. Valeat vestra paternitas oracionibus meis et fratrum meorum devote recommendata. Datum *etc.*

176. Scrutinium pro eleccione prioris provincialis (Joannis)^a (mense maio 1411)¹.

Reverendo in Christo patri fratri Thome de Firmo, magistro ordinis Fratrum Predicatorum², frater *N.* et *N.* *etc.*, diffinitores capituli provincialis Polonie in Cracovia celebrati cum ceteris fratribus ad idem capitulum pertinentibus ordinis memorati, subieccionis reverenciam tam debitam quam devotam. Celebraturi prioris provincialis eleccionem in loco capituli assignato in nostri pastoris eleccione per ipsius gratiam dirigi, qui humano generi pastorem pacis et mediatorem salutis Spiritus Sancti obumbracione perfudit, in huius itaque Dei preconii invocato eiusdem Spiritus Sancti subsidio ad eleccionem^c predictam faciendam per modum scrutinii processimus, nostrarum constitutionum tenore diligentius observato. Tres itaque priores provincie nostre, qui primitus habitum nostri ordinis susceperunt, scilicet fr. *N.* prior Cracoviensis, frater *N.* prior Wratislaviensis, frater *N.* prior Legnicensis ad partem se transferentes, in conspectu tamen omnium, vota fratrum ad eleccionem pertinentium recipientes in scriptis redegerunt. Quorum nomina sunt hec:

174. ^a Rei

175. ^a existens ^b eadem manu scriptoris correctum ex: presentis littere

176. ^a adscriptum manu saec. XVI, qua etiam in margine sinistro adsignatum Nota hic

174. ¹ Formula haec a Bzovio Propago p. 87 indicatur (vid. supra in Praefatione p. 234).

176. ¹ Datum ex Libro Beneficiorum J. Dlugossii (III 453) depromitur.

² Ex provinciali Lombardiae inferioris electus Utini 15. V. 1401 † 1414.

prior Thorunensis, prior Culmensis, prior Sandomiriensis, prior Syradiensis, prior Gdanensis, prior Elbicensis, prior Tersouiensis, prior Lanciciensis, prior Glogouiensis, prior Brestensis, prior Frankensteynensis, prior Rathiboriensis, prior Varcensis, prior Bregensis, prior Poznaniensis, prior Caminensis, prior Legnicensis, prior Lublinensis, prior Opatouicensis, prior Leuinensis, prior Slupensis, prior Tesnensis, prior Opoliensis, prior Boleslouiensis, prior Snennensis, prior Wratislouiensis, prior Swidnicensis, prior Crosnensis, prior Bochnensis, prior Ossuen(timensis); socius Cracouiensis, socius Wratislouiensis, socius Thorunensis, socius Culmensis, socius Elbingensis, socius Gdanensis, socius Tersouiensis, socius Swidnicensis, socius Legnicensis, socius Crosnensis, socius Bolesslawiensis *etc.*; frater Clemens lector et generalis, frater *N.* generalis, frater Michael lector *etc.* Publicato igitur scrutinio nulla collacione facta, quia non fuit necessaria ut patebit ad sensum, pacifice, concorditer et quiete reperimus, quod in primo accessu^b unanimiter vota omnium fratrum in fratrem Johannem Episcopi, sacre theologie professorem, vicarium nostrum generalem concurrerunt, excepta tandummodo voce sua. Tunc surgens frater *N.* prior Cracouiensis^c, qui primam in eleccione habuit vocem, secundum tenorem constitutionum nostrarum decretum eleccionis pronunciavit in hec verba: «Ego frater *N.* prior Cracouiensis voce mea et omnium electorum mecum eligencium hic presencium eligo fratrem Johannem E(piscopi) in priorem provincialem provincie (53) Polonie». Cum igitur pater reverende dictus frater Johannes et prior noster sit frater honestus et virtuosus, ipse namque semper bonorum fratrum exstitit consolator, iusticie amator ac viciorum rigidus exstirpator, vestre paternitati reverende humiliter supplicamus, quatinus considerata tam canonica eleccione nostra quam eligencium concordia vota, cum nobis in patrem et provincialem velitis petimus humiliter confirmare. Speramus enim et firmiter credimus, quod divina cooperante gracia per ipsius providenciam eradicabuntur vicia, inserentur virtutes, consolacionis debite incrementa provenient et regularis observancia continuis proficiet institutis. Si quod tamen in hoc decreto supplendum et corrigendum fuerit, de benignitate solita vestra providencia suplere dignetur. Datum anno *etc.*

177. Absolutio et confirmacio simul.

In Dei filio sibi karissimo fratri *N.* in conventu *N.* frater Jo(hannes), prior provincialis. Decretum vestre eleccionis recepi in conventu *tali*, in quibus michi eleccionem vestram pariter et electum declarastis. Et quia nec in forma eleccionis nec in persona electi defectum inveni, eo quod fratrem probum et litteratum elegistis, fratrem scilicet *N.* priorem Cracouiensem, ideo votis vestris annuens cum effectu ipsum fratrem *N.* a prioratu Cracouiensi absolutum in priorem Wratislouiensem de consilio fratrum discretorum confirmavi

et presencium tenore confirmo; vobis omnibus in singulis in remissionem peccatorum iniungens, quatinus eidem tamquam patri et pastori vestro legitimo obedienciam et reverenciam omnimodam exhibere studeatis. Cui eciam administracionem tam in spiritualibus quam in temporalibus in conventu eodem Wratislaviensi tenore presencium committo. Valete *etc.*

178. Confirmacio prioris.

Decretum eleccionis fratrum de conventu Sandomiriensi recepi, in quo vos omnes ad eleccionem pertinentes sibi unanimiter et concorditer in priorem elegerunt. Quorum votis annuens ex affectu, vos in priorem Sandomiriensem de consilio fratrum discretorum confirmavi et presencium tenore confirmo; vobis in remissionem omnium iniungens peccatorum, ut dictum officium prioratus humiliter recipiatis et sic in spiritualibus et temporalibus administretis, ut ex vestro fideli ministerio fructus amplioris gracie vobis proveniat cum salute. Valete *etc.*

179. Cassacio unius prioris electi et confirmacio postea alterius electi.

Quia ex vestro decreto didici fratrem *N.* de conventu *N.* et quamvis vobis in priorem elegisse fratrem eciam *N.* de conventu *tali* postulasse, et quamvis ambo sint fratres ydoney, tamen officio predicacionis sunt occupati, sic quod eorum conventus ipsis^a bono modo carere non possunt, et ideo de consilio fratrum discretorum fratrem *N.* de conventu Cracouiensi, quem eciam vobis in priorem postulatum studui eundem vobis confirmare et confirmatum denuncio per presentes, et rogo quod eidem tamquam patri studeatis obedire. Valete *etc.* Datum *etc.*

(54) 180. Con(firmacio prio)^aris ad voluntatem.

Ex decreto Ossuethimensi didici vos esse concorditer electum ibidem in priorem, quod in vestra pono opcione, dans vobis licenciam de gracia speciali per triduum deliberandi, si acceptare volueritis, exnunc prout extunc idem officium vobis iniungo in remissionem vestrorum omnium peccatorum; si autem non, tunc sine mora michi rescribatis et ego de altero forte de postulatis eidem conventui providebo. Valete *etc.*

181. Ad idem.

Quia frater *N.* prior vester carnis ergastulo est eductus et vitam transitoriam mutavit, quare ne propter carenciam prioris conventus vester solacio spoliaretur, vobis fratrem *N.* lectorem in priorem confirmavi et presentibus

179. a verba duo praecedentia b(ono?) de cancellata eadem scriptoris manu

180. a lacuna hic loci in parte superiori chartae putrefactae

denuncio fore confirmatum, hortans vos in Christo Domino, quatinus eidem tamquam patri et pastori vestro legitimo in omnibus obedire studeatis.

182. Absolutio prioris.

Quia prior vester mecum inportunis instanciis flagitavit, quatinus ratione sue infirmitatis ipsum ab officio prioratus sublevarem, igitur petitionibus suis satisfacere cupiens paterne ex affectu, ipsum ab officio prioratus absolvi et presentibus denuncio fore absolutum, hortans vos in Christo Domino, ut ad electionem, quantocius poteritis, accedatis et fratrem probum ydoneum et clare fame et bone conversacionis vobis in priorem eligere studeatis; committens interim vices prioris *N.*, donec prior electus et confirmatus fuerit et presens exstiterit in conventu. Valete *etc.*

183. De apostatis recipiendis.

In Christo sibi karissimo priori *etc.* Latorem presencium^a *N.* nomine, qui alias a nostro ordine apostotavit^b, vestro conventui pro fratre conventuali deputavi, vobis mandans, ut eundem visis presentibus ad ordinem recipiatis eidem penam culpe gravioris per duos menses infligendo^c et alia secundum formam nostre constitutionis circa ieiunia et disciplinas observando; vestre discrecioni committens, quod possitis cum eodem secundum suam humilitatem ac religiosam conversacionem misericorditer, quando vobis visum fuerit, dispensare. Valete *etc.*

184. Littera exhibitoria.

In Dei filio sibi karissimo. Lector carissime et amice. Quod modo factum est erga^a vos, sciatis factum esse pro honore provincie et pro vestra futura promocione. Nam cum venissem in Wratislaviam, seculares sic repleverunt aures meas michi inproperantes, quod tanto tempore tam solempnem conventum Wratislaviensem tamdiu dimisi stare absque lectore; ideo rogo, ut pronunc pacienciam habeatis et veniatis, quantocius potestis, alibi non divertendo^b, quia nunc episcopi et plures prelati et principes sunt in Wratislavia, ut saltem videant quod lector sit in illo conventu. Sicut incepti laborare pro vestra promocione, ut effectus docuit in capitulo provinciali, sic continuabo et conservabo vita comite, dummodo ipse velit. Valete in Christo.

183. ^a primitus scripta presentis littere eadem manu deleta ^b sic, vid. infra nrum 189 et 254. Sic etiam apostota scribitur in libro formularum mgni Arnoldi de Proczano, canonici Wratislav. ante medium saec. XIV confecto (ed. in Cod. dipl. Siles. V [Breslau 1862] 246 nro 43) ^c infligendo

184. ^a ergo ^b diuertendo

(55) 185. Absolutio prioris et...^a

In Dei filio sibi karissimo *etc.* Si frater *N.* in conventu Rath(iboriensi) presens non fuerit, volo et districte vobis mando, ut litteram priori vestro directam sibi coram presentetis.^a In qua eius absolucionem percipietis et vos vices prioris auctoritate mea habeatis, donec prior ibidem electus et confirmatus fuerit et presens sit in conventu. Si autem dictus frater *N.* in conventu fuerit^b vel postquam ad conventum venerit post receptionem mearum litterarum ad conventum, volo quod ipse auctoritate mea vices prioris gerat in conventu, sicut superius est expressum; postquam dictus prior litteram sue absolucionis legerit, presentate sibi litteram sue assignacionis *etc.*

186. Littera mutatoria seu commissionis.

In Dei filii sibi karissimo *etc.* Quia iuxta verbum sapientis multi ad hoc nati sunt, ut verecundie obediant quam timori, ut quisquis timore^a non afficitur, saltem verecundia suppleatur^b, hinc est, quod commissionem per me vobis factam de missa domini *N.* diligenter exsequi studeatis: quod quicumque frater, qui ad ipsum deputabitur, negligens fuerit in capella sua per eum et suos amicos^c constructa et eam omni die quam tenetur non perfecerit, volo et auctoritate presencium committo, quod illum vel illos conventui Smigrodensi deputetis et ipsum eidem assignare studeatis.

187. Forma exhibitoria.

Reverendo sibi in Christo Domino domino *N.* ordinis sancte Marie domus Theutonicorum advocato in Lezk, frater Johannes *etc.*, salutem et sinceram in Domino caritatem. Noveritis domine mi et amice reverende omnia, que a me postulastis, valore mee possibilitatis esse penitus exaudita^a et nichil penitus in quibus sperarem vestre gracie complacere, quod non facerem pro modulo mee possibilitatis. In omnibus vere exnunc prout extunc intendo facere, prout vestre dileccioni possum complacere. Ceterum domine mi dilecte sciatis, quod ex parte fratris *N.* de *etc.* vestri fidelis amici vestre dileccioni transmisi *N.* de *N.* *etc.* et litteram per fratrem *N.* nunc priorem *N.*; si vobis est presentata diligo, secundum autem eandem repetatis ab eodem, quia scio, quod frater zelat vos toto corde ex affectu. Ceterum in quocunque vobis placeret me voluntati vestre posse confirmare, hoc semoto omni dubio pro vestra reverencia facere sum paratus. Valeat vestra reverencia michi multum grata *etc.*

185. *a* reliqua desunt ob defectum chartae in margine superiori *b* primitus scripta fuerit presens eadem manu cancellata

186. *a* quidquid timori *b* suppleam *c* suorum amicorum

187. *a* exauditus

188. Forma particularis commissionis.

In Dei filio *etc.* Quia michi innotuit, quod quedam gravia et scandalosa a quibusdam fratribus in conventu Rat(hiboriensi) de novo sunt exôrta, propter que nobis poterit oriri scandalum et iactura, propter quod volo et ordino, quod ad conventum premissum adeatis et cum priori discuciatis, qui sint qui deliquerint et que causa suorum reatum cognoscatis^a. Eos vero (qui) obnoxii fuerint, secundum formam constitutionis ac etiam discrecionis vestre auctoritate mea accrius puniatis. Valete et pro me Deum orate.

189. Forma recipiendi apostatas.

In Dei filio *etc.* Piori *tali etc.* Veniens ad me quidam apostota conventus vestri nomine (56) *N.* Konigesperk, casum suum lamentabiliter deplorans, humiliter supplicavit, quatinus eum ad ordinem iterate recipi mandarem, promittens omnimodam correccionem. Et quia paterni affectus est nonnisi a filii correccionis effectum wltu amplecti cernuo, volo quatinus eum ut apostatam simplicem secundum formam constitutionum nostrarum recipi(a)tis et si aliquid scandali in suo exitu perpetravit, ego, cum ad vos Deo dante vita comite pervenero, secundum rigorem ordinis arcius agravabo. Valete et orate pro me.

190. Pro apostatis.

Quia inspirante Domino penitencia ductus *N.* dictus *etc.*, apostata ordinis nostri, lator presencium, ad synum pietatis religionis nostre sancte iterato recurrit, recipi suplicans ad habitum prediacte nostre religionis. Et quia penitere volentibus penitencie locus non denegandus, penitencia vero non de facili laxanda est, ideo volo et tenore presencium vobis iniungo, ut eum habitu nostri ordinis induatis, indutum vero carcerali custodie^a deputetis, ipsum ibidem firmiter detinendo, donec aliud a me receperitis in mandatis *etc.*

191. Pro noviciis.

In Dei filio sibi karissimo. Latorem presencium *N.* clericum, quem estimo aptum et abilem pro ordine nostro, ut relacione veridica didici, volo et mando, ut visis presentibus ipsum ad ordinem nostrum recipiatis. Valete et orate pro me *etc.*

192. Littere commissionis.

In Dei filio sibi karissimo fratri *etc.* Quia camerarius domini ducis *N.* *etc.*, lator presencium, coram me querulose proposuit de fratre *N.* nunc vestro

188. a convocetis

190. a custodia, verbum quod sequitur primitus scriptum mancipetis statim eadem manu cancellatum est

conventuali, videlicet quod cum predictus frater *N.* esset conventualis in Rat(hibor), supradictus *N.* camerarius domini ducis *N. etc.* sibi dederit XIII^{or} marcas minus tribus grossis ad servandum. Quare discrecioni vestre tenore presencium committo nichilominus et mando, quatinus assumpto lectore et tribus aliis fratribus senioribus de conventu predictum^a *N.* audiatis proponentem de predicto fratre *N.* et fratrem *N.* respondentem, et quidquid responsionis fratris *N.* fuerit ac(c)usacionisque Cunradi, hoc totum ad me in scripto, sigillo vestro munito, per latorem presencium *N.* camerarium referatis. Valete *etc.*

193. Vicarie.

In Dei filio *etc.* Relacione fide digna michi innotuit, quod in conventu Opoliensi quedam facta sunt, que correccionem exigunt et requirunt, propter quod merito eundem conventum deberem visitare, nisi aliis negociis ordinis essem prepeditus. Et quia de vestra discrecione confido, vobis iniungo, ut visis presentibus ad conventum supradictum accedatis et eum auctoritate mea solícite visitetis, fratres vero ad dicendum vobis veritatem per preceptum et excommunicationem compellentes; et quidquid inveniretis, michi rescribatis. Valete *etc.*

194. Vicarie.

In Dei filio *etc.* De vestra discrecione et religionis zelo quam plurimum confidens, tenore presencium auctoritatem meam plenariam vobis concedo super sorores ordinis nostri in monasterio (57) Rath(iboriensi) Deo famulantes tam in capite quam (in) membris; mandans nichilominus sub precepto, quatinus ad dictum monasterium^a personaliter accedentes, sororibus per nolum capituli convocatis sentenciam, quam iuridice in Wratis(lauia) protuli, super excessibus domicelle *N.* commissis auctoritate mea promulgetis. Cuius sentencie tenor est iste: «Ego frater Jo(hannes) *etc.* de fratrum meorum consilio discretorum maturo tunc adiudicavi et nunc adiudico sororem *N.* pro suis probris actibus custodie carcerali. Et tibi *N.* priorissa assumptis aliis duabus sororibus precipio in virtute sancte obediencie, quatinus audita hac mea sententia absque mora ipsam includatis, invocato si opus fuerit auxilio brachii secularis, et tandiu in dicta custodia teneatis, quosque apud me receperitis in mandatis».

195. Vicarie.

In Dei filio *etc.* De zelo vestre rectitudinis confidens, committo vobis plenarias vices meas in hiis conventibus, videlicet *N.* et *N. etc.* tam in capi-

193. ^a primitus scriptum fratrem eadem manu cancellatum

194. ^a primitus scriptum conventum eadem manu rasuratum

tibus quam in membris, declarans, quod possitis emittere de predictis conventibus ad totam provinciam et inmittere de tota provincia ad conventus eosdem. Valete *etc.*

196. Vicarie.

In Dei filio *etc.* Cogit incumbens ordinis nostri necessitas provincie mee partes adire remotas, cupiens onus^a michi inpositum pro viribus adimplere, quare de vestra discrecione et religioso zelo confidens, vos super conventum Rathiboriensem fratrum nostrorum vicarium meum derelinquo, dans tenore presencium vobis auctoritatem meam plenariam super conventum eundem tam in capitibus quam in membris fratres puniendi, corrigendi, secundum quod vobis visum fuerit expedire. Item concedo vobis confirmacionem prioris ibidem eciam (si) de alio conventu fratrem ydoneum duxerint eligendum, si vero priorem alterius conventus elegerint, volo, quod ipsum absolvatis et ibidem in priorem confirmetis et in illo conventu^b unde prior assumptus est, si vicinus conventui Rathiboriensi vel in Zlesia fuerit, in priorem confirmare possitis. Valete *etc.*

197. Pro debitis.

In Dei filio *etc.* Certa relacione fratrum informatus didici vos fratri *N.* et fratri *N.* aliisque hominibus in Legnicz et extra commorantibus quibusdam debitis teneri et obligari; quapropter vobis mando et omni discrecione qua possum inpono, quatinus predictis fratribus aliisque hominibus supra^a memoratis satisfacere curetis, nec ultra deferatis *etc.*

198. Vicarie.

In Dei filio *etc.* Quia officium boni pastoris est suo commissos regimini diligenti et sollicita custodia communire, idcirco de discrecione vestra ac zeli rectitudine confidens, auctoritate presencium plenarias vices meas vobis committo in his conventibus, videlicet *N.* et *N.* necnon in omnibus conventibus Zlesie tam in capitibus quam in membris; iniungens vobis in remissionem omnium peccatorum, ut eisdem curam habeatis diligentem, bonos synu caritatis confovendo, transgressoribus autem secundum condignam lineam iudicii iuxta formam nostrarum constitutionum apponendo, et de singulis secundum discrecionem vestram ac instinctum divini consilii faciatis. Valete *etc.*

(58) 199. Vicari(e...)^a

In Dei filio sibi karissimis fratribus *N.* et *Jo.* Quia officium pii et boni pastoris est non solum ut oves errantes in deserto non deserat, sed ut eciam

196. a vnus b verbum vbi quod sequitur a scriptore cancellatum

197. a prinitus scriptum nominatis uel eadem manu expunctum

199. a reliqua superscriptionis ob defectum chartae ex putredine desunt

de custodia provideat diligenti, ne per absenciam pastoris privantur obtutibus, sed debitis consolacionibus foveantur, idcirco de discrecione vestra confidens atque zelo iusticie sperans, tenore presencium vobis in solidum plenarias vices meas in monasteriis sororum, videlicet Wratislauensi et Rathiboriensi, quatinus vos aut unus vestrum sorores predictorum monasteriorum secundum excessus earum corrigendi et eciam emittendi secundum discrecionem a Deo vobis datam liberam et plenam habeatis facultatem, donec eandem facultatem duxerimus revocandam. Valete *etc.*

200. Vicarie generalitatis.

In Christo sibi karissimo *etc.* Cum incumbat michi via versus generale capitulum veniendi, ideo vos, de cuius discrecione ac zeli rectitudine gero fiduciam specialem, facio et constituo auctoritate presencium generalem vicarium meum in tota nostra provincia ut ea, in quibus limitati sunt vicarii speciales, videlicet quoad confirmaciones priorum de una vicaria ad aliam, et similem fratrum emissionem seu assumptionem ad alios conventus, seu eciam si aliquem specialem vicarium mori contingerit vel ex rationabili causa prepediri, ne conventus sibi commissos valeant visitare, vos *tali* substitutero, quatinus in capitibus et in membris plena mea auctoritate fungi debeatis et correccionem fratrum intendere ac reformationem studiose insistendo. Et hanc commissionem penes vos tamdiu esse volo, quamdiu meam presenciam in provincia nostra post generale capitulum non percipietis.

201. Vicarie (generalitatis).

In Dei filio *etc.* Gerens fiduciam specialem de vestre religionis zelo ac rectitudine iusticie, facio et constituo vos auctoritate presencium generalem vicarium meum in tota nostra provincia, quatinus si quid questionis seu dubietatis esset subortum, quod per particulares vicarios, qui in parte provincie per me sunt constituti, non posset diffiniri, per vestram solerciam extunc quidquid diffinitum fuerit, teneatur. Per hanc autem commissionem generalem per me vobis factam secundum formam prescriptam nolo vos alicui vicarie particulari in quibuscunque legitime et rite factis secundum (quod) auctoritas data ipsis prescribit, posse aliquod iudicium generare, presertim cum quod iuste et ex ratione digestum^a sit, non possit recte rationi obviare. Ceterum si fratrem *N.* lectorem quovis inpedimento contingat prepediri, quod conventus sibi commissos non valeat visitare, volo vos in eisdem conventibus fungi plenaria auctoritate tam in capitibus quam in membris, et quod omnia, que ad absolucionem et confirmacionem prioris et correccionem erga fratres exercendam et ipsorum emissionem pertinent, tamquam legitimus vicarius facere va-

201. ⁱa degesta

leatis. Et isti sunt conventus, videlicet Wratislaviensis *etc.* Quo vero ad sorores nostri ordinis seu sub cura et obediencia nostra existentes in conventibus *N.* et *N.*, si eas vos visitare et corrigere opus esset, tunc priores illorum conventuum vobis adiungo, tribuens ipsis auctoritatem super easdem et nulla insolita sit huiusmodi auctoritas attributa *etc.*

202. Excusatoria et consiliatoria.

Serenissimo principi et domino suo domino Cunrado¹, Dei gracia duci Glogouie et domino in Olsna frater *N.* *etc.*, oraciones humiles et in Christo devotas cum affectu benevolo in omnibus complacere. Serenitati vestre super cōclusionone vestra, ut vestra dominacio (proponit), sic respondeo. Quia discursis nostris privilegiis non invenio quod hoc, quod vestra michi proposuit dominacio, facere quoquomodo possum absque magistri ordinis nostri speciali licencia. Quem magistrum super hoc in brevi possum habere consultum, nam ad capitulum nostrum generale in festo Penthecostes proxime venturo celebrandum me oportet de provincia mea mittere duos fratres et mitto priorem (59) Wratislaviensem cum alio probo fratre, infra octo dies iter arripient versus ibi et forte adminus^a super festum Johannis Baptiste iterum ad me redituri (sunt). Qui quidem fratres super conclusionone predicta magistrum ordinis habebunt consultum et responsum ab eo michi reportabunt, et dominacio vestra interim differat per vos ceptum propositum effectu consummare^b. Si autem, princeps inclite, placeret dominacioni vestre consilium meum, quod cum fratribus meis viris discretis, quos apud me habere potui, discursu rationis prehabito adinveni, quod iudicio nostro magis expedit nostro et vestro honori, ut domicellam, de qua constat dominacioni vestre pocius monasterio nostri ordinis in Wratislavia sito deputetis, quam alterius ordinis cuiuscunque, et hoc, si dominacioni vestre placuerit, facere potero absque magistri ordinis requisicione. Super quo vestra dominacio, quidquid deliberaverit, michi significet fideli vestro cap(p)ellano, qui zelo paterno zelat vestre dominacionis honorem, et tunc la-cius tractabimus de materia supradicta. Valete *etc.*

203. Commissionis.

In Dei filio sibi karissimo fratri *N.* *etc.*, frater Jo(hannes) prior provincialis *etc.* ordinis eiusdem salutem et sinceram in Domino caritatem. Quia conventus *N.* michi scribit de fratre *N.* dicto *etc.*, qui in quondam contra vicarium ibidem per me missum prorupit appellacionem, nescientes quid circa

202. ^a scriptum ad maius ^b primitus scriptum confirmare eadem manu cancellatum

202. ¹ Illustris princeps Conradus secundus Dei gratia dux Slezie, dominus Olsniczensis et Kozlensis, inde ab a. 1366 † 11. VI. 1403 Trebnicie sepultus (W. Haeusler, Geschichte des Fürstenthums Oels [Breslau 1883] 229/236; intitultio eius ex diplomatibus desumpta est).

istam materiam sint facturi, sed neque ego de materia premissa plenius sum informatus, propter quod vobis presentibus committo, quod in Wratis(lau)iam descendatis et circa predictam materiam inquirere curetis, quid in premissis fuerit faciendum; super predictum autem fratrem vobis auctoritatem committo, quod si for(t)e fecit in premissis, eundem emittere possitis vel facere, prout discrecioni vestre videbitur expedire. Volo autem, quod quidquid circa premissam materiam feceritis aut inveneritis, me quantocius scire faciatis. Datum C(racouie) *etc.*

204. Gracialis.

Noverint universi presentem litteram inspecturi: Quod ego frater N., prior *loci talis* et ceteri fratres, considerantes devocionem honesti viri domini N., civis Cracouiensis, qui pro salute sua. sueque consortis Anne et liberis ipsorum necnon et pro animabus suorum predecessorum capellam in conventu nostro vult edificare, nos de assensu reverendi patris fratris Jo(hannis), prioris provincialis ordinis *etc.*, predicto civi concessimus et per presentes concedimus locum ante chorum *etc.* pro capella edificanda et altare Beate Virginis in ea fundandum sive construendum. In qua capella de missis duabus scilicet *etc.* singulis septimanis prior providebit, secundum quod sibi videbitur in posterum expedire. In quorum rei testimonium, et robur sigilla, videlicet prioris nostri provincialis et conventus, huic pagine sunt appensa *etc.*

205. Pro contribucione mandamus.

Frater N. sciatis^a me vestram litteram recepisse pro delacione contribucionis. Supra quo noveritis, quod magnos sumptus oportet nos facere ad capitulum generale, tamen ad festum sancti *etc.*^b proxime venturum vobis tempus prorogavi, quod circa eam^c custodi camere nostre in Cracouia presentetis, si penam actorum velitis evitare; eciam non gravemini de emissionem fratris N., quia de conventu *tali etc.* loco eius mittam *talem*. Valete *etc.*

206. Ad visitandum sorores in monasterio.

Salutem et sinceram in Domino caritatem. Ut filias vestras in monasterio *etc.*, sub obediencia ordinis nostri militantes, metquarto bis hoc anno visitare valeatis, ex gracia speciali tenore presencium vobis indulgeo et concedo, post annum minime valitura *etc.* Valete.

(60) 207. Institut[orie procura]torem in causis.

In nomine Domini amen. Noverint universi presencium noticiam habituri: Quod ego N., prior fratrum ordinis Predicatorum conventus Wratislauiensis,

205. ^a sequens verbum quod eadem manu deletum ^b scriptum modo abbreviato rum ^c sic

de consilio et assensu conventus nostri facio, constituo et ordino prout melius possum fratrem *N.*, ita quod non sit melior condicio possidentis seu occupantis, verum meum ac conventus mei procuratorem, actorem, defensorem et nuncium specialem in omnibus causis meis et conventus mei, quatinus habeo et habiturus sum cum quacunque persona vel quibuscunque personis ecclesiasticis vel secularibus coram quocunque iudice vel quibuscunque iudicibus, ordinariis vel delegatis, datis vel dandis; dans eidem procuratori meo plenum mandatum et potestatem agendi, defendendi, libellum offerendi et recipiendi oblatum^a, litem contestandi^b, iuramentum calumpnie et de veritate dicenda ac^c cuiuslibet alterius generis iuramentum in animam meam prestandi, ponendi, posicionibus respondendi et testes et instrumenta producendi ac^c alterius partis iurare videndi, excipiendi, replicandi, crimina et defectus opponendi, terminos et dilaciones petendi, allegandi, concludendi, sentencias interlocutorias et diffinitivas audiendi, appellandi, apostolos petendi et appellacionem eciam prosequendi, et generaliter omnia faciendi, que verus et legitimus procurator facere potest, eciamsi mandatum exigit speciale; promittens, quod gratum et ratum habeo, quidquid per eum actum fuerit in premissis^d omnibus et singulis eorundem. Volens autem eum relevare ab omni onere satis dandi, promitto presentibus iudicio sisti et iudicatum solvi in omnibus clausulis sub rerum conventus mei ypotheca^e. In cuius rei testimonium sigillum conventus me(i) presenti pagine est appensum. Datum.

208. Notabene: Quomodo apostoli sunt petendi in appellacione.

Sciendum quomodo apostoli petendi sunt ab appellante et dandi infra XXX dies. Et dicuntur apostoli reverenciales, quando is, a quo appellatur, differt appellacioni ob reverenciam superioris; refutatorii autem dicuntur, quando is, a quo appellatur, ex aliqua causa refutat appellacionem et non defert sibi. Item si proponentur alique excepciones vel querele coram diffinitoribus capituli contra provincialem, illi de hoc recognoscere non possunt, quia inferior sedes superiorem iudicare non potest de iure, et eciam, ex quo diffinitores non constituunt nec confirmant provincialem, ipsum iudicare vel punire aliqua pena non possunt. Et si appellabitur propter hoc ad superiorem et petuntur apostoli, provincialis vel illi, a quibus petentur, promittat illos dare in termino iuris et XXX die a die appellacionis interposite et tunc sic scribantur superiori, ad quem fuerit appellatum: *Premissa ordinata salutacione* «Noverit vestra paternitas reverenda, quod cum anno *tali* et die *tali* in conventu frerum ordinis nostri *N.* Wratislaviensis dyocesis capitulum celebrarem provinciale, *tales* fratres *etc.* contra me conspirantes et quosdam criminosas excepciones confingentes dolose coram diffinitoribus capituli proposuerunt, quas cum illi tamquam frivolas refutassent, ne per eas facta et negocia ordinis

et capituli impedirentur, ipsi in vocem appellacionis proruperunt». Et si placet, potest inseri tenor appellacionis in apostolis. Post hoc si voluerint provincialis vel diffinitores nec deferre appellacioni, sic concludatur: «Et quia appellacionibus frivolis nec ius defert, nec est ab aliquo iudice deferendum, ideoque ego appellacioni predictorum fratrum tamquam frivole non detuli, nichilominus hos apostolos sive litteras dimissorias dedi et obtuli petentibus in testimonium premissorum». Si vero volueritis deferre appellacioni, tunc sic concludatur: «Cui quidem^a appellacioni ob reverenciam vestram detuli, et hos apostolos tradidi appellantis in testimonium premissorum». Si^b defertis appellacioni, tunc in eis nullam potestatem vel iurisdictionem habebitis appellacione pendente; si vero non defertis appellacioni, semper sub potestate et iurisdictione vestra remanebunt. Item si appellantes prefingerent sibi terminum prosequendi appellacionem, non consensciatis in terminum illum, (61) quia si consentiretis, oporteret vos comparere in illo; sed ex quo non consensistis, oportet eos contra vos inpetrare iudices et finire appellacionem infra annum, alias deserta censebitur.

209. Forma satisfactoria pro infamacione episcoporum vel aliorum prelatorum (aa. 1344—1347).

In Dei filio *etc.* fratri *N.*, priori Rat(hiboriensi) ordinis Predicatorum, frater Jo^a prior provincialis una cum diffinitoribus capituli provincialis apud Cracouiam celebrati ordinis eiusdem, salutem *etc.* Noveritis nos querelam instantem et gravem ex parte venerabilis patris et domini, domini Jo(hannis) episcopi Cracouiensis, benefactoris nostri¹, de fratre *N.* conventuali vestro per dominum Petrum, cantorem ecclesie Cracouiensis², recepissee, videlicet quod predictus frater *N.* venerabilem patrem et dominum, dominum Jo(hannem), episcopum Cracouiensem, ut dictum est, graviter et gravissime confusionem et dampnum non modicum iniuriose inferens eidem, offendit in hunc

208. *a* quidam *b* Sed

209. *a* false Jo loco Sta(nislaus)

209 ¹ Johannes Grothonis de Słupca, episcopus Cracoviensis 1326, † 5. VIII. 1347. Ipse in calendario mortuorum conventus Cracoviensis a. 1615 confecto hisce quae sequuntur verbis: «D. Johannes Groth episcopus Cracoviensis, qui affectuosissime nostros fratres dilexit» 20 die maii celebratur (Ed. H. Zeissberg in Archiv f. Öster. Geschichte T. LV 149) necnon etiam vivus suffragiis orationum totius ordinis ex mandato capituli generalis Avinione a. 1341 celebrati commendabatur (Act. cap. gener. T. II 274); tempore etenim eius regiminis eiusque auxilio duo domus ordinis Praedicatorum in diocesi Cracoviensi positae sunt, videlicet in castro Żmigród sito quasi in finibus diocesis Cracoviensis versus scismaticorum Rathenorum metas et confinia» a. 1331 (Monum. Poloniae Vaticana T. III [Cracoviae 1913] 296, in Act. cap. gener. II 212 erronee «Sinigrot» loco Smigrot scribitur) atque in Sandomiria ad montem a. 1334 (Act. cap. gener. II 227) extra muros antiquae civitatis sub titulo S. Mariae Magdalenae (vid. Długosz L. Ben. II 456 et supra nr. 95).

² Magister Petrus, cantor Cracoviensis aa. 1343/4, † 1368 (Kod. kat. św. Wacława w Krakowie T. I et II; Mon. Pol. Hist. II 925).

modum: Nam cum olim ipse *N. Rudnensi*^b et *Orlouiensi*^c abbatibus² in causa, quam Hermanus dictus de Brega, civis Cracouiensis³, eidem domino movebat, iudices fuissent a Sede apostolica delegati abbasque Rudensis se excusans^d collegis predictis vices suas commisisset, qui quidem^e duo *N.* et *N.* abbas Orlouiensis partes ad suam presenciam citaverunt certo termino eisdem assignato, in quo procuratoribus utriusque partis comparentibus proposita petitione pro parte civis predicti per^f procuratorem domini episcopi fuit excipiendum propositum, videlicet quod cum predictus abbas Orlouiensis esset per abbatem Tync(iensem) excommunicatus publice denunciatus, frater *N.* solus procedere non poterat in Cr(acouiam) sibi commissa cum clausula, «quod si non omnes, duo vestrum nihilominus exsequentur». Petivit etiam et idem procurator domini episcopi dari ad deliberandum qui terminus, antequam lis intretur, quatuordecim iure dierum conceditur. Quibus excepcionibus et aliis propositis frater *N.* non habito consilio sapientum, cum solus sit iuris ignarus, pronunciavit interloquendo predictas excepiones non esse admittendas^g, procuratore domini episcopi ab huius gravamine ad Sedem apostolicam appellante. Ipse frater *N.* cum Korbone^h abbate Orlouiensi excommunicato statim sentenciam in diffinitivam pro parte Hermani contra dominum episcopum tulerunt de facto, cum de iure non poterant, ex quo alter iudicum erat excommunicatus. Et realiter utile per inutile viciatur. Quid plura? Frater *N.*, pontificali non deferens dignitati, processusⁱ graves et inordinatos contra dominum episcopum in ecclesia et in civitate Cracouiensi publicari mandans affigi ecclesiis tam katedrali quam aliis ecclesiis huius processus, quod fieri non debebat nec consuevit nisi contra tyrannos et rebelles ecclesie Romane. Ex quibus fulminacionibus processuum ipse dominus episcopus multum fuit apud vlgum infamatus et dampnificatus plus quam ad centum marcas grossorum, et licet idem processus per decanum Opoliensem auctoritate apostolica sint postmodum revocati et annullati, quia nulli erant ipso iure, cum postmodum ipse Korko^h errorem suum recognoscens petiverit et obtulerit a fratre huius^h abbate Tync(iensi) absolucionem a sententia excommunicacionis, que sibi per procuratorem domini episcopi, ut predictum est, fuerat obiecta^j. Quam infamiam^k

^b Radn. loco Rudensis ut mox infra ^c Orlan. ^d a scriptore excusabat mutatum in excusans ^e Quod quidam ^f pro ^g admittendas ^h sic ⁱ processus ^j abiecta ^k primitus scriptum iniuriam dampnum ab ipso scriptore cancellatum

² Quorum alter abbas in Ruda ord. Cist. tum temporis Nicolaus erat (Cod. dipl. Siles. T. II. 31/32 nr. 36 et 37), alter vero in Orlowo ord. S. Bened. infra in textu nominatur.

³ Et scabinus Cracoviensis aa 1321—1353, pater Thomconis vicarii ecclesie cathedralis Crac. et altariſtae S. Vladislai ibidem († 1372) (Najst. księgi m. Krakowa I^a, 189 et 211, Kod. dypl. m. Krak. I p. XLVIII, Aeta scabin. Crac. ed. Stan. Krzyżanowski nro 543 et Mon. Polon. Histor. II 925). Ab eodem «Hermannſo dicto de Brega cive Cracoviensi», «agros super fluvium Viszlam ſitos extirpatos et cultos» Johannes laudatus episcopus Cracoviensis «pro ducentis marcis grossorum Pragensium redemit» i. X. 1344 ad dotandam capellam suae fundacionis in ecclesia Cracov. (Kod. kat. św. Wacława T. I 226 nro 177).

persone sue et dampna rerum prefatus dominus episcopus Cracouiensis bona fide estimat et ponit ad CCC marcas grossorum, quas petere vellet coram competenti iudice, si persóna fratris *N.* esset in solvendo. Sed cum ipse religiosus sit¹ nichil proprii habens, petivit dominus episcopus cum modo et forma quibus melius potest: «vos dominus provincialis et diffinitores capituli, ut eundem fratrem *N.* taliter corripere et castigare et corrigere velitis iniuncta sibi satisfaccione debita et penitencia salutari, quod de cetero non de facili prorumpat in iniuriam suam et aliorum prelatorum, alias ipsum ad superiorem vestrum licet invitum oporteret habere recursum». Nos igitur tanto benefactori nostro venerabili patri et domino, domino Jo(hanni), episcopo Cracouiensi, de iniuria infamie et dampno rerum, de quibus querulabatur gravissime sibi a membro ordinis nostri fratre *N.* ex sua presumpcione temeraria et iudicio inexperto illatis conpacientes (62) et satisfacionem, quam seriose petivit eciam cum comminatione requisicionis iudicis superioris, si per nos sibi complementum iusticie non fieret de *N.* supradicto, intendentes, vobis priori presenti scripto^m mandamus, quatenus auctoritate nostra fratrem *N.* sepe dictum voce activa et passiva privetis et duos dies in septimana in pane et aqua ieiunandos inponatis districte, donec predictus dominus episcopus oculo pietatis super eum intuitus sui misertus pro ipso intercedere valeat, et reverendus pater noster provincialis, apud quem remanet auctoritas, precibus et intercessioni domini episcopi annuens, ipsi predictam penitenciam relaxare valeat. Orate pro nobis *etc.*

210. Forma satisfaccionis pro elemosinis datis per magnatos.

In nomine Domini amen. Ea, que ad cultus divini multiplicacionem et ad salutis remedium pertinent, devocio fidelium consuevit sollicite confirmare. Hinc est, quod ego frater *X.* prior provincialis *etc.*, cupiens domini *N.* devocioni respondere, qui capellam ad honorem Beate Virginis Marie in conventu *N.* nostri ordinis disposuit construere pro remedio anime fratris sui *N.* et animabus parentum suorum *N.* et *N.* ac uxoris ipsius *N.* defunctorum ac aliorum suorum amicorum, et pro premio sue salutis assequende ac fratris sui *N.* sororisque sue *N.* necnon aliorum vivencium amicorum, volo itaque et ordino ac districte iniungo fratribus dicti conventus *N.* ut^a in omni sermone ad populum animas recommendetis supradictos^b et quod pro eisdem animabus in perpetuum in prefata capella una missa dicatur diebus singulis pro defunctis, exceptis diebus dominicis et festis precipuis, in quibus dicatur missa pro vivis, de quibus feci superius mencionem. Et ut istud in iugi habitum memoria diligenter inpleatur, iniungo priori dicti conventus, ut istam litteram scribi ordinet^c in calendario et semel singulis^d annis legi faciat in conventu et sin-

¹ sic ^m scripti

^a 210. a primitus ante ut scripta verba omni die eadem manu cancellata b item predictorum c item faciet
^d item in anno

gulis annis scribatur unus frater ad legendam istam missam ante primam. Cum autem ista facta sint de consensu prioris et conventus, volo ut ad istam litteram eorum sigilla apponantur. Actum et datum anno Domini *etc.*

211. De translacione capituli provincialis.

In Dei filio sibi karissimis fratribus prioribus, subprioribus et eorum vicariis per provinciam Polonie ordinis, frater *Ÿ* prior provincialis *etc.*, salutem et sinceram in Domino caritatem. Cum nostrum futurum capitulum provinciale, quod per deffinicionem provincialis capituli in Sy(r)ad(ia) celebrati in conventum Gripswaldensem in festo^a beati *N.* assignatum fuerat celebrandum, in dicto conventu Gripsvaldensi propter plures causas celebrari non valeat ullo modo, noveritis me de discretorum consilio^b memoratum capitulum provinciale ad conventum Rathiboriensem transtulisse, ac tenore presencium pronuncio fore translatum in eodem in festo beati *N.*, ad quod nullus veniat nisi in vigilia vigilie eiusdem festi. Volo autem et iniungo sub districta^c obediencia, ut vos prior Ra(thiboriensis) statim has litteras, postquam receperitis et legeritis, priori *tali(s)* loci propinquiori per fratres vel certum et^d securum nuncium absque mora qualibet transmittatis, prior autem Tesnensis priori Oswetimensi *etc.* vel eorum vicariis, receptas et perlectas modo simili sub eadem districcione mittere teneantur, si penam inobediencie voluerint evitare. Datum *etc.*

212. Transslatum.

In Dei filio *etc.* usque provinciale capitulum, quod per me de conventu Plo(ce)nsi in festo *N.* translatum fuerat ad conventum Swidnicensem celebrandum, in dicto conventu Swidnicensi propter plures causas celebrari non valeat ullo modo *etc.*

(63) 213. Ordinaciones (1344 vel sqq.).

Iste sunt ordinaciones, quas ego frater Sta(nislaus), prior provincialis *etc.* ordino in monasterio Rathiboriensi vel Wratislaviensi nostrarum sororum, et volo eas inviolabiliter observari. Primo volo et ordino, quod quecumque soror cum priorissa in capitulo vel extra contendere presumpserit vel deprehensionem seu correccionem sororum et maxime invencularum ausu temerario defensaverit sive verbis oprobriosis seu contumeliosis in priorissam invecta fuerit, privetur per supriorissam^a pro prima vice voce activa et passiva, pro secunda autem vice puniatur per quindenam pena culpe gravioris; hoc tamen fiat consilio VI sororum, que primitus inter ceteras habitum nostri ordinis susceperunt, quod si predictae sex sorores in partes equales se diviserint, ad

211. *a* festa *b* consilia *c* primitus scriptum stricta eadem manu cancellatum *d* item nuncium vel

213. *a* primitus scriptum a subpriorissa eadem manu cancellatum

quam partem suppriorissa declinaverit, illarum decetero sententia prevalebit; volo autem quantum ad penam culpe gravioris, quod priorissa de consilio suppriorisse et sex predictarum sororum seniorum poterit dispensare, secundum quod earum discrecioni videbitur expedire. Item prohibeo sub pena culpe gravioris de consilio diffinitorum et assensu, quod nulla soror possit loqui cuicumque fratri vel seculari sive cuicumque extranee persone ad fenestram, nisi super hoc petita licencia a priorissa et obtenta; nec loquantur eciam obtenta licencia alicui ex predictis nisi cum duabus sororibus, sibi ad hoc per priorissam adiunctis, et sic loquatur quod ab illis duabus possit audiri; nec volo, quod quaecunque licencia a quocunque concessa alicui sorori subfragetur, contrarium faciens sit voce privata ipso facto. Item quod intellexi, quod in dormitorio et maxime post completorium silentium sit totaliter proiectum, ymo prout dicitur sunt in dormitorio clamores,^b risus, chachini et leves dissensiones necnon et in cellis bibiciones et quandoque comestiones, que religiosis dissipationem inducunt; volo et ordino et priorisse districtione qua possum inpono, quatinus quascunque tales invenerit videlicet in hac dissolutione laborantes, sessione in terra et aliis penis ipsas puniat acriter in premissis^c. Item volo et ordino, quod quelibet sororum, que in cellis dormiunt, per se in cella una dormiat unaqueque; et si in aliqua cella due dormiunt, volo et omni districtione qua possum priorisse inpono, quod faciat de tali cella duas fieri si locus patitur, si autem locus non patitur, una in predicta cella maneat, alia vero in alio loco reponatur. Item volo et ordino et sub sententia excommunicacionis omnibus et singulis sororibus inpono, quod istas ordinaciones et alias quasque sororum correcciones seu penitencias nulla soror personis^d extra obedienciam ordinis constitutis^d, cuiuscunque status vel condicionis existant, nisi iudici sui ordinis vel prelato revelare presumat; poterit tamen quelibet earum et aliis sui ordinis quibuscunque sibi familiaribus et maturis et discretis quedam communia, que in nullius earum confusionem, detraccionem, denotacionem seu gravamen quodcunque notabile tendere possunt, ratione consilii (et) auxilii revelare. Item prohibeo omni districtione qua possum, quod nulla soror ortulum proprium habere possit quomodocunque^e, gallinas quoque seu pullos alios nulla servare presumat nisi in clausura, sic quod ceteris sororibus nullum incomodum generetur *etc.*

214. Absolutio prioris inportune absolucionem petentis.

In Dei filio *etc.* fratri N. ceterisque fratribus conventus Cracouiensis ordinis *etc.*, frater Jo(hannes), prior provincialis *etc.*, salutem et sinceram in Domino caritatem. Quia frater Helyas, prior Cr(a)couiensis cum inportunis precibus tam in diffinitorio Cracouiensis capituli quam eciam coram me seorsum

^b bis repetitum ^c inpremissee ^d personas — constitutas ^e verbum quod sequitur quasi proprium eadem manu subcancellatum

devotissime supplicavit^a, (64) quatinus sibi de officio prioratus (*etc.*) parco et absolutum esse denuncio per presentes. Verum quia ipse tamquam pater sollicite fabrice et maxime nostre ecclesie semper intentus fuerit, prout apparet evidenter, quapropter eidem fabrice eum preficio et sibi in remissionem omnium peccatorum iniungo, quatinus cum^b sollicitudine, sicut de ipso confido, cum promociione manum adhibeat operosam et volo, quod nullus me inferior ab huiusmodi operatione commissione ipsum possit aut valeat aliqualiter limitare. Valete *etc.*

215. Decretum conventus ad provincialem.

Reverendo in Christo patri fratri Jo(hanni), priori provinciali *etc.*, frater Mathias, supprior Wratislaviensis ceterique fratres conventus eiusdem, orationes cum reverencia tam debita quam devota. Beatorum patrum exemplis di(s)cimus oves sine pastore a statu priore sepius deviare, propter quod nos nunc sine priore existentes manuducimur hiis, que ovili dominico ex rectoris carencia evenire noscuntur, pro viribus obviare. Hinc est pater reverende, quod cum percepissemus fratrem *N.* priorem nostrum in capitulo provinciali apud *N.* celebrato^a fuisse ab officio prioratus absolutum, nos vero die statuta et per su(p)priorem pulsata campana capituli congregati mensem integrum^b, qui nobis ad eligendum per iusticiam nostri ordinis debebatur a die, qua dicti prioris nostri absolucio^c nobis innotuit, diligentius numerantes, ultimam ipsius mensis diem, videlicet vigiliam sancti *N.*, que (fuit) nonis decembris, ad electionem prioris duximus concorditer assignandam. In ipsa siquidem die assignata post missam pulsata campana electoribus omnibus ad capitulum convenientibus, qui ad nostrum capitulum et conventum pertinebant, et su(p)priore in capitulo quere(n)te, si aliquid esset dubii, per quod nostra electio posset impediri et perlustratis propterlibet constitutionibus nichil inventum, quod nostram electionem posset viciare^d, et tunc prius invocata Spiritus Sancti gracia per viam scrutinii duximus electionem nostram faciendam. Residentibus autem seorsum in conspectu omnium su(p)priore, fratre *N.* et fratre *N.*, qui duo inter fratres nostri conventus prius habitum nostri ordinis susceperunt, ipsis tribus secreto et singilatim, ut moris est ordinis, scrutantibus et in scriptis redigentibus vota sua et postmodum aliorum, ad electionem processimus in hunc modum: In primo scrutinio frater *talis* elegit fratrem *talem* et frater *talis* fratrem *talem*, fratrem vero *talem* elegit supprior et ponantur omnia nomina eligencium; publicato autem scrutinio et facta diligenti collatione numeri ad numerum, cum essemus scilicet *XX etc.* electores, invenimus fratrem *talem*, facta autem requisicione a suppriori in aliis in predictum fratrem *talem*

214. a suplicantis b loco primitus scripti cancellatque de

215. a celebrati b mensam integram c absolucionis d loco impedire primitus scripti, deinde eadem manu cancellati

de aliis fratribus (si) vellet transferre votum suum, qui omnes cum electoribus in eundem consenserunt; tunc surgens frater *talis*, qui prius nostrum habitum susceperat et stans formam electionis protulit in hunc modum: «Ego frater *talis* pro me et pro hiis, qui mecum consenserunt, eligo fratrem *talem* priorem *talis* loci in priorem *talem*». Cum igitur, pater reverende, personam elegerimus dignam vita^e ac moribus approbatam, petimus eundem nobis humiliter confirmari conventui nostro in solacium et profectum; si quid tamen in hoc decreto fuerit corrigendum, de vestra solita pietate suppleantur^f. Ut autem huic decreto fidem velitis adhibere, sigillum conventus nostri duximus apponendum. Datum *etc.* anno *etc.* die *ut supra etc.*

216. Commissionis.

In Dei filio sibi karissimis fratribus Jo(hanni) et N. lectoribus, frater Jo(hannes) prior provincialis *etc.* ordinis eiusdem, salutem et sinceram in Domino caritatem, Noveritis me recepisse litteras querulosas a fratre N. de fratre N., videlicet quod cum idem frater N. loca pertinencia ad conventum N. mendicasset, ipse frater eiusdem conventus existens et prior predictus ab eodem id quod mendicatum erat (65) repeteret, ut de iure debebat, ipse frater N. a predicti prioris gravamine ad Sedem apostolicam appellavit. Super qua de vestra discrecione confidens, vobis per presentes committo sic hac causa vices meas, quatinus ad conventum predictum N. accedatis vel descendatis et advocato predicto fratre N. partes audiat. Et si inveneritis ipsum a priore aggravatum ut proclamat, auctoritate mea ipsum a gravamine prioris absolvatis, id est priori^a super gravamine predicto amplius silentium inponendo. Si autem predictum fratrem Paulum videretis disciplinam ordinis subterfugere, potius quam in aliquo a priore^b suo pregravari indebite, eundem fratrem N. non obstante appellacione in crimine notorio, que nulla est ipso iure, correccionem debita ordinis castigetis; nichilominus tamen N. iurisperitus in hiis, que feceritis, consultus habeatur de expensis¹.

217. Exsolvere debita.

In Dei filio sibi karissimo *tali etc.* Quia litteram et sententiam iudicum capituli provincialis Le. celebrati contempsistis de solucione quinque fertonum grossorum N. coco, quos in conventu vestro deservivit, tenore presencium vobis mando, quatenus predicto famulo latore presencium predictam pecuniam infrascriptis terminis, scilicet in Resurreccione Domini nunc instante X scotos, in festo Penthecostes totidem, in Assumpcione Beate Virginis toti-

^e vite ^f supplecamur

216. ^a a priore ^b b priori

216. ¹ Prototypon huius acti vide infra nro 237 positum.

dem persolvatis. Quod si non feceritis, protunc prout exnunc^a sitis ab officio prioratus absolutus *etc.* Valete.

218. Notificacio.

In Dei filio sibi karissimis fratribus prioribus Wratislaviensi, Leuinski, Bre(ge)n(si) ordinis Predicatorum, frater Jo(hannes), prior provincialis ordinis eiusdem, salutem et sinceram in Domino caritatem. Notum vobis facio, quod fratri Pe(tro), priori Opoliensi, concessi licenciam petendi in civitatibus vestrorum conventuum seu terminorum pro reformatione sui conventus Opoliensis, si tamen vestra voluntas hoc admittere voluerit. Valete et orate pro me *etc.*

219. Licencie.

Tenore presencium concedo vobis licenciam, quatinus possitis visitare amicos vestros in terminis conventus Rathiboriensis et in eisdem, si expedit et necesse est, manere ibidem per spacium temporis octo dierum. Datum. Valete *etc.*

220. Licencie.

Tenore presencium vobis concedo licenciam visitandi conventus Opoliensem, Bre(ge)nsem *etc.* et ibidem amicos vestros. Rogo autem priores predictorum locorum, ut vos caritative^a et benigne pertrantant. Valete.

221. Licencie.

Peticioni vestre volens satisfacere, tenore presencium concedo vobis licenciam visitandi amicos vestros in Wratislavia cum socio, quem vobis prior duxerit assignandum. Priorem illius loci rogo, ut vos caritative et benigne pertractat. Valete in Domino.

222. Licencie.

Peticioni vestre volens satisfacere ex affectu, tenore presencium concedo vobis, quod de licencia mea speciali post^a mendicacionem manipulorum possitis venire ad instans capitulum apud Cracoviam celebrandum. Valete in Domino *etc.*

(66) 223. Tenor securitatis venire ad capitulum provinciale (a. 1411 vel sqq.).

In Dei filio sibi karissimo fratri N. de conventu Rathiboriensi ordinis Fratrum Predicatorum, frater Jo(hannes) Ep(iscopi), prior provincialis Polonie

217. a *primitus scriptum* pronunc prout extunc, *correctum* extunc prout protunc *eadem manu tandem cancellatum*

220. a *caritativo*

222. a *iterum hic ante post ponitur quod*

ordinis eiusdem, salutem (et sinceram) in Domino karitatem. Quia intellexi, quod a priore Rathiboriensi sine licencia recessistis videlicet (in) Rath(ibor) forte timens aliquod gravamen vobis inferri ab eodem vagabundus, quieti vestre providere cupiens, ut ex affectu paterno teneor, volo, quod ad me secure veniatis et michi exponatis factum vestrum absque gravamine quocunque a me vobis inferendo. Datum Wratislaue. Valet.

224. Littera ^a minatoria.

Frater *N.* Propter graves querelas ad me litterator(i)e^b deductas vitare non potui, quin vos de conventu *tali* mutarem, tamen^c adhuc vobis sincerius consulo, quatinus vestram compescatis lingwam, si ordinis gravem effugere volueritis ulcionem. Un(de) *etc.*

225. Concedendi auctoritatem presentandi ^a fratres episcopo pro confessionibus audiendis.

Auctoritate presencium vobis inpono, quatinus fratres conventuum *talis* et *talis* presentetis venerabilibus in Christo patribus ac dominis episcopis Wratislaviensi, Cracouiensi pro audientia confessionum, secundum quod in *tali*^b forma in Clementinis posita id XXX exposcit¹. Valet in Christo.

226. Confirmacio prioris.

Ex tenore vestri decreti recepi vos animo concordii^a priorem elegisse et vota singulorum in fratrem *N.* direxisse. Ego vero volens affectibus complacere, de consilio fratrum discretorum eundem fratrem *N.* in priorem vobis confirmavi et presentibus eundem declaro confirmatum, et administracionem eidem concedo tam spiritualium^b quam temporalium, rogans et volens, quod eidem tamquam patri in omnibus obediatis. Valet et orate pro me.

227. Forma cassandi priorem.

In Dei filio sibi karissimo fratri *N.*, vicario prioris ceterisque fratribus conventus Rathiboriensis ordinis Predicatorum, frater Jo(hannes), prior provincialis provincie Polonie ordinis eiusdem, salutem et sinceram in Domino caritatem. Litteras vestre eleccionis recepi in conventu Cracouiensi, in quibus michi eleccionem vestram pariter et electum declarastis. Et quia nec in forma eleccionis nec in persona electi^a defectum inveni, eo quod fratrem probum et discretum elegistis, videlicet fratrem *N.* de conventu *N.*, ego autem ipsius

224. ^a Lictera ^b licterator(i)e ^c mutarem. Cum

225. ^a presentendi ^b ter

226. ^a concordia ^b primitus scriptum tam in spiritualibus eadem manu cancellatum

227. ^a electa

225. ¹ Haud intelligibile: ea de re agitur in Clementina «Dudum a Bonifacio papa octavo» L. III t. 7 c. 2 § Statuimus.

consolacionem et paci affectu benivolo providere cupiens, precum eciam suarum instanciis, quibus me in litteris suis inopportune propulsavit, favorabiliter annuens, eleccionem de ipso factam non duxi confirmandam sed infirmandam, et eam infirmo tenore presencium de fratrum consilio discretorum. Et sicut ex decreto eleccionis vestre accepi, quod citra electum alios duos postulastis, fratrem Pe(trum) de conventu vestro et fratrem *N.* de conventu Wratislaviensi, et omnibus vobis unanimiter placuit et visum fuit expediens supplicare michi, quod si electum vestrum cassare contingerit, quod conventu vestro de altero predictorum providerem in priorem: ego igitur habito super hoc diligenti consilio, attendens, quod frater *N.* de partibus vestris sit oriundus ac terre tocius maiorem habeat noticiam, eundem fratrem *N.* vobis concessi et confirmavi in priorem, et confirmo per presentes vobis omnibus et singulis in remissionem peccatorum, iniungens quatinus eidem tamquam patri et pastoris vestro legitimo obedienciam et reverenciam omnimodum exhibere studeatis, cui eciam administracionem tam in spiritualibus quam^b temporalibus in conventu tenore presencium committo.

(67) 228. Concessionis ad confessiones audiendas^a (ca a. 1375?).

In Dei filio sibi karissimis fratribus fratri *P.* et *N.* in conventu Rathiboriensi ordinis Predicatorum, frater Jo(hannes) prior provincialis eiusdem, salutem et sinceram in Domino caritatem. Ob instantem petitionem et reverenciam debitam inclite principisse domine *N.*, Dei gracia ducisse in Rat(hibor)¹ concedo vobis (tenore) presencium licenciam specialem, quod possitis cum ea in societate sua intrare Poloniam pro suis serviciis ibidem deputati. Et rogo vos instancia qua possum, ut filios karissimos relatores ordinis nostri^b, quatinus vos ibidem sic discrete et honeste regatis, ut ordo et provincia nostra ex personis vestris gloriam et domina predicta solacium et ampliorem ad amorem ordinis provocacionem valeat reportari. Valet etc. Datum etc.

229. Benivolencie.

Venerabili in Christo patri et domino, domino *N.* divina apostolice Sedis providencia sancte ecclesie Gneznensis archiepiscopo, frater Jo(hannes), prior etc. ordinis Predicatorum, oraciones humiles in Christo atque devotas. Benignitati vestre de favore, prosecucione ac dileccione, quem erga me capella-

^b sequens in eadem manu cancellatum

228, ^a audiendam ^b vestri

228. ¹ Johannis ducis terrarum Oppaviensis et Ratiboriensis uxor erat Anna 1361—1382, post vidua † 1405, confessores vero monialium fr. Leonardus et fr. Bartholomaeus conventus «Rathiborgensis» ord. Fr. Praed. 31. VIII. 1379 fuisse deprehenduntur; fr. Petrus erat lector ibidem tum temporis, sed parum ante, videl. 9. XII. 1375 iterum duo fratres, Johannes Leonardi et Petrus confessores fuere (Cod. dipl. Sil. II 228 in indice sub Anna, p. 170 nro 63 et p. 177 nro 70).

num vestrum et fratres tocius provincie geritis, grates refero immensas, vestre pietati veraciter significans, quod in omnibus conventibus, per quos transseo, vestram personam et vestros fratrum oracionibus fidelissime recomendo devote, addens, quidquid per me servicii vestrum ad beneplacitum potest et debet fieri, sine omni dubio omni hora ad effectum per vos desideratum deducuntur. Valeat vestra reverencia ad tempora longiora *etc.*

230. Supplicatoria pro privilegia, iura conservanda.

Magne discrecionis, honestatis et providencie viris dominis consulibus civitatis *N.* frater Jo(hannes), prior provincialis *etc.*, salutem ac irreverberantis mentis oculis in celestibus conspicerere eterne speculum Trinitatis. Discrecioni et reverencie vestre humili precum instancia quanta possum supplico per presentes, quatinus capellanos vestros fratres meos in Legenicz circa iura privilegiorum eorum, eisdem a fundatoribus claustrum ipsorum super aream conventus ibidem donatorum, conservare velitis; quod apud reverenciam vestram servitiis et oracionibus meis meorumque fratrum tocius mee provincie cupio promereri. Datum. Valete.

231. Vicarie vel commissionis.

In Dei filio sibi karissimo fratri *H.* inquisitori Zlesie, in conventu *N.* ordinis Predicatorum, frater Jo(hannes), prior provincialis ordinis eiusdem, salutem et sinceram in Domino caritatem. Quia in conventu Fran(kensteynensi) quedam correccione digna intellexi contingisse, propter quod predictum conventum merito visitare deberem, sed pluribus prepeditus negociis hoc pronunc minime facere possum, quare de vestra prudencia confidens, vos rogo et in remissionem omnium peccatorum vobis inpono, quatinus ad predictum conventum *N.* accedatis, et eum auctoritate mea solícite visitatis, in quo vobis vices^a meas per plenarias tam in capite quam in membris tenore presencium committo. Et si aliqui fratres, qui aliis conventibus deputati sunt, vobis necessarij in predicta visitacione exstiterint, puta racione alicuius for(t)e facti ibidem in loco perpetrati rigore ordinis correcturi aut testimonium veritati perhibituri, volo quod possitis eosdem auctoritate presencium de suis conventibus ad iudicium vestrum in conventum Frank(ensteynensem) advocare^c, et ibidem iudicatis secundum suorum delictorum exigenciam penam michi^d dignam infligere ceteris in (ex)emplum. Datum *etc.*

(68) 232. Licencia visitandi moniales in claustro.

Petitioni vestre annuens cum affectu vobis concedo licenciam, quod semel filiam vestram intra claustrum nostrum sancte *N.* mettercio possitis visitare. Valete in Christo. Datum *etc.*

231. a veces b existuerint c anotare d sic

233. Item licencia ad monasterium sororum.

Devote et in Christo sibi dilecte domine K. relicte dicte N. civis in Wratislauia, frater Jo(hannes) *etc.* Peticioni vestre annuens cum affectu vobis concedo licenciam, quod semel isto anno pro solacio vestro et vestrarum filiarum mettercia intra nostrum conventu(m) sororum videlicet sancte K(a-tharine) possitis visitare. Datum Wratislauie.

234. Commissionis.

Noveritis me de consilio maturo diffinitorum capituli provincialis apud N. celebrati vos constituisse legitissimos iudices et executores super perdicione pecunie serenissime domicelle Euffemie¹, committens vobis omnem auctoritatem tam super fratres quam eciam sorores in capitibus et in membris sentenciandi, excommunicandi, iuridice procedendi, eciam si fuerit necesse alios fratres de conventibus ad^a premissa vocandi. Et quidquid per sollicitam indagacionem^b de premissa pecunia poteritis investigare, volo statim per vestras litteras ac sigillum quantocius informari, ut ex hoc prenominate domicelle efficacius possit fieri iusticie complementum. Auctoritas vero vestra ad alia preter hec, que iam sunt premissae, nullatenus se extendat. Datum Le(gnicz) *etc.*

235. Responsiones ad obiecta.

Responsio ad litteram domicelle Eufemie provinciali^a et diffinitoribus Cracouiam misse. Et primo ad clausulam, in qua dicit, quod per provincialem et diffinitores capituli provincialis in Thorun celebrati sit^b prohibita, habens in mandatis commissum, quod fratrem Nicol(aum) olim priorem Rathiboriensem pro deperdito suo ammodo loqui non deberet, respondent provincialis et diffinitores capituli provincialis in Cracouia celebrati, quod in mandatis sibi datum non fuit, ut ammodo ab accione cessaret, sed sibi significative oblata peticio, si sibi a tali inpeticione fratris cessare misericorditer placeret. Ad secundam clausulam, ubi querulatur, quod nec per condamum nec per modernum provincialem nec per diffinitores capituli provincialis iusticie complementum exhibitum, responsum est, quod iusticie complementum sibi hucusque nullum exhiberi potuit, eo quod (non) producat legitimum testimonium in causa, sed ex solis delacionibus ipsum condemnare poposcit, que ad hoc sufficientes^c esse non^d apparent sine legitimo testimonio et propria sui oris fassione, et ideo patres provincie se precipi nolentes agunt cum deliberacione, ut si forte tandem processu temporis de causa maior evidencia possit inda-

234. ^a *praecedunt duo verba ad alios quorum prius eadem manu deletum* ^b *ex primitus scripto indaginem eadem manu correctum*

235. ^a *provinciale* ^b *praecedens sic eadem manu cancellatum* ^c *sufficiens* ^d *verba duo sequentia videntur vel eadem manu cancellata*

234. ¹ Ea in re cfr nros 235, 267 et 279.

gari. Quod vero dicit, quod vult ordinis sua gravamina propalare, non prohibemus nec egre ferimus, sed rogamus, quod hoc agat cum moderamine^e et per diffinitorem capituli generalis, ne ex hoc provincia graves oporteat portare expensas^f. Si vero adhuc vult stare iudicio, non prohibemus *etc.*

236. Vicarie et commissio(nis).

In Dei filio *etc.* fratri *N.* priori *N. etc.* ordinis Predicatorum, frater Jo(hannes) prior provincialis *etc.*, salutem et sinceram in Domino caritatem. Quia michi innotuit, quod fratres^a *N.* et *N.* et alii quam plures preter licenciam ad partes Rusie pro mendicatione facienda se transtulerunt, et quia ex talibus discursibus non modicum sentimus provincie nostre confusionem seu iacturam, quare^b vobis presentibus committo et nichilominus in remissionem peccatorum inpono, quatinus ibidem visitetis et omnes, quos ibidem inveniretis sine littera mea speciali testimonium habentes arestetis seu eciam capietis, invocato super hoc, si necesse fuerit, brachio seculari; eorumdem vero res, quos (apud) eos inveniretis, ordini deputetis, facientes in hoc sinceriter, sicut de vobis confido, quod provincia percipiat commissionem vobis factam per me sibi profuisse. Valete *etc.*¹.

(69) 237. Commissoria seu vicarie^a.

In Dei filio sibi karissimis fratribus *N.* et *N.* lectoribus ordinis Predicatorum, frater Jo(hannes), prior pro(vincialis) provincie Polonie ordinis eiusdem, salutem et sinceram in Domino caritatem. Noveritis me recepisse litteras querulosas a fratre *N.*, priore Rat(hiboriensi)^b de fratre *N.*, videlicet quod cum idem frater *N.* loca pertinentia ad terminos conventus Rat(hiboriensis) mendicasset, ipse frater *N.* eiusdem conventus conventualis existens nec mendicata ut debuit presentasse(t) priori suo et prior predictus ab eodem id, quod mendicaverat^c, ibidem repeteret, ut de iure debuit secundum statum et cursum nostre paupertatis; ipse frater Pau(lus) predicta mendicata indebite retinens a predicto priore ad Sedem apostolicam appellavit, dicens se ab eodem in repetitione predictorum mendicatorum indebite pregravari. Ego quoque, qui potius consolari quam gravare quemquam debeam iurisdictioni mee subiectum, de vestra discrecionis prudencia confidens, vobis per presentes committo vices meas in hac causa, quatinus ad conventum Ra(thiboriensem)^d descendatis, et advocato predicto fratre Paulo ceterisque fratribus, quibus de hac causa constat, partes audiat. Et si inveneritis ipsum fratrem *N.* a priore

^e primitus scriptum moderacione eadem manu cancellatum ^f expensas

236. ^a frater ^b quia

237. ^a eadem manu iuxta in margine ob putredinem elapso reliquiae verborum In(?) nomine ^b verbum
superscriptum priori cancellato eadem manu breg(ensi) ^c praecedens verbum debuit eadem manu cancellatum
^d praecedens littera eadem manu cancellata

236. ¹ Cfr infra de eodem num 252.

suo indebite agravatum ut proclamat, auctoritate mea ipsum a gravamine prioris absolvatis, eidem priori amplius super gravamine fratris predicti silentium inponendo. Si vero predictum fratrem *N.* inveneritis (disciplinam) ordinis subterfugere, potius quam in aliquo a priore suo pregravari indebite, eundem fratrem *N.*, non obstante appellacione in crimine notorio, que nulla est ipso iure, correccione debita ordinis castigatis. Nichilominus tamen iurisperitus in hiis, que in predicta causa feceritis, consultus habeatur; in expensis vero in predicta causa faciendis volo, quod vobis priores vestrorum conventuum assistant. Datum Crac(ouie) *etc.*¹.

238. Tenor mandare debita solvere.

Quia frater Stanislaus, prior Frank(ensteynensis) et diffinitor capituli provincialis in Leg(nicz) nunc celebrati sub anno Domini *etc.*, coram nobis fratre Jo(hanne) priore provinciali, fratre^a *N.* et fratre^a *N.* ipsius capituli diffinitoribus, protestatus est et proposuit se habere nomine pignoris a conventu Crac(ouiensi) missalem et calicem pro quinque marcis grossorum Pragensium obligatum, et petebat cum instantia coram nobis a fratre *N.* priore Crac(ouiensi) predicta redimi et a nobis iusticiam postulavit fieri: nos vero decernentes iustum esse unicuique dare, quod suum est et remedio oportuno providere volentes, de voluntate ac beneplacito predicti prioris Crac(ouiensis) per diffinitivam sententiam iudicamus, quod predictus frater *N.* prior Frank(ensteynensis) debet tenere predicta pignora usque ad festum Pasche^b inclusive; quod si mediante^c 1^o termino exsoluta non fueri(n)t, exnunc prout extunc et extunc prout exnunc auctoritate diffinitive sentencie vendendi memorata pignora liberam habeat licenciam et facultatem, tali tamen condicione annexa, ut quidquid ultra capitalem pecuniam fuerit, teneatur conventui Crac(ouiensi) restituere. In cuius testimonium *etc.*

239. Ad idem.

In Dei filio *etc.* Quia frater *S.* et inquisitor pecuniam sibi appropriatam paupertati conventus in necessitate subvenire volens acomodaverit^a, propter quod iustum et dignum est sibi debita satisfaccione respondere. Unde volo et ordino, quod quecumque marca cedat conventui unacunque de illa duos scotos, de media autem marca III^{os} grossos et de fertone grossum dare sibi omni assecuracione debeatis. Et quandocunque non feceritis, quod mando, ieiunare in pane et aqua sub arta consciencia sitis obligatus, nisi idem inquisitor vobis condescendere volens, dictam pecuniam vobis indulget. Valet.

238. ^a—^a fratri et *N.* et fratri ^b correctum eadem manu ex pasco ^c mediante

239. ^a acomodaverit

237. ¹ Vid. supra nrum 216.

(70) 240. Licencie recipere plures ad suffragia ordinis (a. 1344 vel sqq.).

In Christo sibi karissimo fratri *H.* priori Rath(iboriensi) ordinis Predicatorum, frater Stanislaus, prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem et sinceram in Domino caritatem. Profectui conventus vestri paterno favore semper intendens et ut salus animarum facilius procuretur, auctoritatem ex parte quinque conventuum in Slezia consistencium suffragia nostri ordinis sive pro se sive pro caris suis vivis vel mortuis humiliter petentibus largiflua caritate pos(s)itis inpertiri, concedo tenore presencium speciallem. In cuius concessionis testimonium sigillum *etc.*

241. Liberacio a carcere, assignacio gravioris culpe.

Quia pro excessu vestro enormi fuistis digne carcerali custodie deputatus, in qua pena vos humiliter portastis ut fratrum testimonio recepi, ideo vobis de pena predicta misericorditer indulgeo, sed pene culpe gravioris vos deputo per mensem, et tenore presencium vos conventui *tali* assigno in remissionem omnium peccatorum vestrorum; et concedo priori *tali*, quatinus visa vestra humilitate vobiscum poterit dispensare. Valete.

242. Licencie repetere debita.

Peticionibus vestris pie inclinatus omni iure civili seu spirituali ius patronatus vestri licencia(m) requirendi repetendi tenore presencium concedo specialem. In cuius rei signum sigillum mei officii est inpressum. Valete *etc.*
Datum *etc.*

243. Responsio super petitione.

Dictum et scriptum est michi vos petere alienacionem de conventu vestro. Nunc ergo si ita est, vos conventui *N.* assigno in remissionem omnium peccatorum vestrorum, ad quem cum prima societate *etc.*

244. De eodem.

Ex audicione littere prioris vestri conventus vestri et narratione litteram porrigencium* didici vos petere conventum Rat(hiboriensem). Nunc ergo si ita est, ne michi inputetur facilem me esse ad fratrem sepius alienandum, eidem conventui vos assigno tenore presencium in remissionem omnium vestrorum peccatorum. Datum *etc.*

245. Compellere debitum solvere.

Premissa caritativa salutacione. *N.* karissimé. Noveritis, quod coram me probabiliter deductum est, quod frater *N.* *etc.*, vester conventualis, detinet

*244. a porrigencia

libros fratris *N.* Quare mando vobis, quatinus eundem fratrem moneatis, eciam per penas ordinis si oportuerit compellatis, quod predictos libros quantocius poterit remittat fratri Jo(hanni) *etc.*; et eandem^a litteram coram vestris senioribus legatis. Valete *etc.*

246. Responsio super transslacione capituli.

In Dei filio sibi karissimis fratribus priori *N.* totique conventui ibidem ordinis Fratrum Predicatorum *etc.* frater *N.* prior provincialis eiusdem *etc.*, salutem et sinceram in Domino caritatem. Litteram vestram de translacione capituli apud (*N.*) celebrandi percepi, de quo non modicum turbatus fui. Super quo negocio consilio multorum patrum priorum locorum requisito, ego una cum eis decrevi, quod factum seriusum per diffinitores in capitulo provinciali in Leg(nicz) celebrato in suo robore permaneret, et precipue ne excellentes potentes et magnifici domini, dominus magister ceterique preceptores ac commendatores de nostra mutabilitate scandalizarentur; adiungens, ut intellexi vos capitulum in civitate Thor(u)n(e)nsi iam promulgasse et aliquas elemosinas pro capitulo predicto in promisso obtinuisse. Quapropter vestram fraternitatem ammoneo, quatinus filii religionis et obediencie capituli solemnitati verbo et exemplo insistatis. De terminis autem et aliis negociis ad vestrum conventum pertinentibus, cum ad vos venero vita comite, iusticia previa indicabo. Valete *etc.*

(71) 247. ... missione... seu subvencione...

In Dei filio sibi karissimo fratri *N.* in conventu Bon(oniensi) studenti per provinciam Polonie ordinis Predicatorum, frater Jo(hannes), prior provincialis per provinciam Polonie eiusdem ordinis, salutem *etc.* Noveritis vos esse per diffinicionem nostri provincialis capituli in Cra(couia) celebrati Bonon(iensi) conventui pro studente deputatus. Ut vestra negocia expedire commodius valeatis, vobis tres florenos cum littera vestre assignacionis per diffinitorem capituli generalis, videlicet fratrem *N.* transmittito. Valete *etc.*

248. Littera presentacionis ad confessiones audiendas seu promocionis (aa. 1370—1374).

Venerabili in Christo patri ac domino, domino Jar(oslao), divina et apostolice Sedis providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopo¹, frater Jo(hannes), prior provincialis per provinciam Polonie, capellanus eius fidelissimus ordinis Predicatorum, oraciones humiles nunc et semper devotas vestre excel-

246. ^a eundem

247. ^a reliquis ob putrefactam hac in parte chartam rescissa desunt

248. ¹ Jaroslaus Bogoria Skotnicki sedi Gneznensi praeftuit aa. 1342—1374, quo resignavit

lencie nostro ordini quam plurimum perutili. Tenore presencium fratrem *N.* talis *loci* capellanum vestrum fidelissimum rēcommendo, eundem vestre pietati^a ut moris est ad audiend(as) confessiones in vestra dyocesi presentans^b. Valeat vestra magna *etc.*

249. Exsolvenda contribucione.

Premissa salutacione. Prior karissime. Peticioni vestre cupiens satisfacere contribucionem vestri conventus, quam tenemini Crac(ouie) in die *tali* presentare, concedo vobis gracia ex speciali, ut eam Wratis(laue) dominica *tali* presentetis. Valete *etc.*

250. Absolutio prioris.

In Dei filio *etc.* Quia fratrem *N.*, priorem vestrum, ad devotam suam instanciam a prioratus officio absolvi et nunc denuncio vobis et fratribus vestri conventus eundem esse absolutum, idcirco vobis committo vices omnimodas, quousque prior ibidem electus fuerit et confirmatus, et extunc extiterit in eodem. Valete *etc.*

251. Confirmacio prioris.

In Dei filio *etc.* Vices prioris gerenti in conventu Rat(hiboriensi) totique conventui ibidem ordinis Fratrum Predicatorum, frater Jo(hannes), prior provincialis *etc.*, salutem in Domino *etc.* Vestrum recepi decretum, ex cuius tenore didici fratres conventus vota sua in vos, frater *N.*, concorditer direxisse vosque in priorem conventus unanimiter elegerunt. Ego vero votis et electioni^a eorundem acquiescens, vos in priorem conventus Rat(hiboriensis) de consilio discretorum confirmavi et presentibus denuncio confirmatum. Datum Crac(ouie) *etc.*

252. Supplicatoria contra fratres, qui sine licencia currunt versus Rus(s)iam. (Nota)^a.

Honorabilibus viris et discretis dominis iudicibus, capitaneis seu eciam rectoribus ecclesiarum per Russiam constitutis, frater Jo(hannes), prior provincialis, salutem *etc.* Quia propter scandalum vitandum seu propter transgressores sit posita lex ad discursum malorum refrenandum, propter quod fratribus meis prohibuimus, ne aliquis sine licencia extra provinciam nostram discurrat seu materiam habeat divagandi, idcirco rogo omni qua possum instancia, quatenus si aliqui fratres nostri professionis seu ordinis ad partes vestras sine litteris testimonialibus declinent, nullatenus admittatis, ymo tam-

248. a primitus scriptum paternitati eadem manu cancellatum b item presentatus.

251. a eteleccionem

252. a manu saec. XVI-ii additum in margine

quam malos et male ambulantes^b et contra obédienciam facientes refutetis. Quod apud vestram reverenciam cum oracionibus nostre provincie volumus promereri. Datum Crac(ouie) *etc.*¹.

(72) 253. (Forma recipiendi apostatas)^a.

In Dei filio sibi karissimo fratri *N.*, priori Glo(gouie)n(si) ordinis *etc.*, frater Jo(hannes) prior provincialis. Quia frater *N.* habitum nostri ordinis ex fragilitate olim deposuerat et modo, memor sue salutis, humiliter et devote pro resumpcione predicti habitus michi supplicaverit, vobis mando, quatinus predictum fratrem *N.* secundum tenorem nostrarum constitutionum ad ordinem recipiatis, adminus pena culpe gravioris quatuor septimanis ipsum penitenciendo *etc.*¹.

254. Mandare f(ratrem) incarcerari.

In Dei filio *etc.* fratri *N.*, priori Culmensi ordinis *etc.*, frater Jo(hannes), prior provincialis *etc.* Quia exorbitantibus et post ad satisfaccionem seu ad satisfaciendum et ad penitenciam ductis gracie non sint denegande, hinc est, quod *N.* presencium ostensore, qui cum scandalo de nostro ordine apostavit, vestro duxi conventui deputandum, volens, quatinus eundem carcerali custodie mancipetis et tamdiu teneatis, quousque a me habueritis aliud in mandatis. Insuper volo, quod nullus me inferior eundem emittere valeat, nisi forte sibi commissionem super hoc facerem specialem. Datum Crac(ouie)¹.

255. Licencie.

Petitioni vestre annuens cum effectum, tenore presencium concedo vobis licenciam, quod ad capitulum provinciale cum fratribus aliis licenciam habentibus venire possitis pro negociis vestris peragendis. Valete *etc.*¹.

256. Item licencie.

In Dei filio sibi karissimo *etc.* Tenore presencium vobis concedo, quatenus ad vos venientibus possitis dare litteras de suffragiis ordinis, que pro defunctis occisis exiguntur, de omnibus conventibus Prusie et Pomeranie et ratum habeo, quidquid circa talia mea auctoritate facietis. Valete *etc.*¹.

^b ambulantes

253. ^a rescissa est hac in parte charta una cum superscriptione

252. ¹ De eodem vid. supra nro 236.

253. ¹ Huius formulæ prototypum vid. supra nro 161 positum.

254. ¹ Prototypum formulæ eiusdem vid. supra nro 162 positum.

255. ¹ Vid. hanc formulam supra nro 163 positam.

256. ¹ Hanc formulam vid. supra nro 165 positam.

257. Commissio presentare f(ratres) episcopo.

In Dei filio *etc.* Diversis et arduis ordinis negociis prepeditus personaliter ad venerabilem in Christo patrem et dominum, dominum *N.* Dei gracia episcopum Wratislaviensem) accedere non potui, ut sibi fratres conventus *N.* secundum iuris formam pro audiencia confessionum presentarem. Quare vobis inpono et auctoritate presencium committo, quatenus vice mea fratres vestri conventus eidem domino et eciam domino Jo(hanni) venerabili^a patri episcopo *tali* presentetis, quandocunque fuerit oportunitas. Valete¹.

258. Absolutio prioris.

In Dei filio *etc.*, vicario prioris ceterisque fratribus in conventu *tali* ordinis *etc.* frater Jo(hannes), prior provincialis *etc.*, salutem *etc.* Noveritis me ad inportunas instancias fratris *N.*, prioris vestri, ipsum ab officio prioratus absolvisse; quapropter hortor vos in Domino, quatenus vobis presentibus quanticumque poteritis fratrem idoneum et religiosum vobis in priorem eligatis. Valete *etc.*¹.

259. Institutio prioris, ubi non est electio.

In Christo sibi karissimis fratribus in conventu *N.* ordinis *etc.*, frater Jo(hannes), prior provincialis *etc.* Quia locus vester caret electione, ex eo ad me pertinet vobis de priore provisio facienda. Quapropter vobis notifico, quod fratrem *N.* de conventu *N.* de consilio discretorum vestro conventui in priorem elegi, et per me sic electum confirmavi et per presentes denuncio esse confirmatum; vobis omnibus mandans et in remissionem omnium peccatorum vobis iniungens, quatinus eidem tamquam priori et pastori vestro legitimo obedienciam et reverenciam omnimodam exhibeatis. Cui eciam committo et commisi curam spiritualium et temporalium in eodem vestro conventu. Valete¹.

(73) 260. Forma concedendi licenciam...^a

Nobili domine et honeste domine Clare consorti domini *N.* ...^a per provinciam Polonie, salutem et sinceram in Domino karitatem. Instanti vestre supplicationi quin^b potius et devocioni, quam ad sorores habetis nostri ordinis, tenore presencium vobis concedo de gracia speciali, quatinus semel hoc anno tempore vobis opportuno possitis intrare monasterium sororum no-

257. ^a venerabile

260. ^a reliqua desunt ob scissuram ex putredine factam ^b quini

257. ¹ Prototypum huius formulae nro 164 supra ponitur.

258. ¹ Eadem formula iam supra nro 166 ponitur.

259. ¹ Vid. supra nro 167 hanc formulam, alias vero nris 320 et 332 infra positas.

stri ordinis ad sanctam K(atharinam) in Wratis(lauia) cum duabus a vobis assumptis honestis personis. Datum.

261. De eodem.

Nobili domine strenui militis domini *N.* ...^a frater Jo(hannes) prior *etc.* salutem *etc.* Instanti vestre supplicationi *etc.* ut ...^a tempore vobis oportuno possitis cum filiabus vestris monasterium sororumstrarum ... in Wratis(lauia) pro solacio vestro et filiarumstrarum in eodem monasterio Christo famulancium. Datum *etc.*

262. De graciis ^a.

In Dei filio sibi karissimo fratri *N.* in conventu *N.* *etc.* ordinis ...^b *etc.* salutem et augmentum caritatis. Peticionibus vestris pa...^b quibus me impulsastis, ut vos a prioratu absolverem, ego igitur pensata vestra petitione et parere volens petitionibus sive mandatis domine ducisse *N.*, vos a prioratu absolvo per presentes et fratribus vestri conventus denuncio vos absolutum. Insuper parere volens mandato principis antedictae, vos eidem domine offero et deputo in confessorem cum graciis omnibus consuetis talibus confessoribus dari; volens, quod omni tempore, quo necesse habueritis, priores conventus antedicti vobis de socio competenti semper provideant sine quacunque retardacione. Valet *etc.*

263. Satisfactoria pro beneficiis.

Laudabili viro et strenuo domino *N.* *etc.* frater Jo(hannes), prior provincialis *etc.* Quia sanctum et iustum esse denoscitur, ut persone solempnes, devocionem et affectum erga fratres ordinis habentes, non inmerito oracionibus debeant visitari, hinc est, quod ego gracia ex speciali vestram dileccionem spiritualiter consolari cupiens, tenore presencium vos participem facio trium missarum a quolibet sacerdote per totam nostram provinciam. Valet *etc.*

264. Approbacio alicuius littere vel gracie.

In Dei filio sibi karissimis fratribus *N.* priori Rath(iboriensi) totique conventui ibidem ordinis Predicatorum, frater Jo(hannes), prior provincialis *etc.* Litteram vestre fraternitatis percepi, in qua michi scripsistis, quod nobilis dominus nomine b. de tali villa III^{or} marcas grossorum pro remedio suorum peccaminum ac pro relevacione animarum suorum predecessorum in perpetuum conventui vestro legaverit, scilicet ut in altari sanctorum martirum *N.*

261. a ob putredinem et scissuram scriptura evanuit

262. a superscriptio primaeva Mandare exsoluere debita partim eadem manu cancellata, partim ob putredinem vixdum legibilis b reliqua ob putredinem evanuerunt c vix legibile ob putredinem

et *N.* omni die pro se et pro suis missa celebraretur. Hinc est, quod ego prefati domini, ut vos asseritis, devocionem (nec non) vestram litteram^a considerans, si ita est, consencio et approbo *etc.* Valete *etc.*

265. Forma restitutionis.

Peticionibus vestris propter correccionem laudabilem, quam post lapsum vestrum^a *N.* facto ostendistis et exemplo, ut^b testimonio didici fide dignorum, sperans de ampliori vestro profectu vos *etc. vel* vos ad gracias ordinis restituo et per presentes denuncio esse restitutum ad quodlibet officium ordinis exercendum habilito et dispono. Valete.

266. Item alia.

In Dei filio *etc.* De diffinitorum consilio et assensu restituo vos ad omnia, quibus propter apostasiam privatus fuistis et per presentes denuncio esse restitutum. Valete *etc.*

(74) 267. ...^a sorores et fratres ordinis (post 1344 et ante 1359).

Illustris prosapie gen(erose) domicelle, domicelle Euffemie sorori in Rath(ibor) sub obediencia ordinis Fratrum Predicatorum constitute, frater Jo¹, prior provincialis ordinis eiusdem *etc.*, una cum diffinitoribus capituli provincialis in Le(gnicz) celebrati sub anno Domini *etc.*, oracionum humile obsequium cum salute. Quia frater *N.* prior *N.* ex parte nobilitatis vestre veniens coram nobis proposuit legacionem vestre serenitatis de fratre *N.* dicto *N.* cum querela de pecunia vestra perdita, dicens, quod predicto fratri *N.* pecunie vestre predictae perditae furtum non inponitis, sed usum vestre peccunie sic perditae ...^b generositatem vestram posse et velle probare. Petivit eciam predictus prior ...^b serenitatis istius^c cause decisionem et diffinitivam terminationem vobis fieri in isto capitulo Leg(nicensi). Et quia generosa domicella ista se ad invicem minime concipiantur(?) [ut] per quemcunque vel per quoscunque iudices diffinitive terminetur, antequam certitudo cause et veritas legitime cognoscantur testesque legitime examinentur, si qui in causa producendi ...^d attestaciones audiantur nullusque diffinitive condemnari debeatur...^d legitima partis opposita, si qua sunt in sui presencia deponantur...^d publicentur, per que in loco defensionis sibi prestito publice convincatur:

264. a eadem manu supra primam syllabam adscriptum de i. e. desiderans mutatum induci sensum

265. a vestre b supervacanea praecedunt verba ut didici eadem manu cancellata c exercendo, sequens autem verbum habito eadem manu cancellatum

267. a ob scissuram superscriptionis initium finisque deest b scriptura ob putredinem evanuit c istis d scissura

267. ¹ Stanislaus vel Petrus, non Johannes tum temporis provincialis fuit, vid. in Praefatione supra p. 235.

quare de consilio maiorum fratrum et patrum provincie nostre priorum et lectorum quamplurium ad hoc pro consilio advocatorum decrevimus, ut etiam ipso iure oportet, vobis fratrem *N.* statuere et locum sibi deffensionis in sua causa non negare, eo quod veros iudices antequam quis legitime convictus exstiterit, non licet quemquam condempnare. Et quia venerabilis pater magister ordinis mandaverat anni preteriti diffinitoribus capituli provincialis nostri in *N.* celebrati predictum fratrem *N.* loco defensionis statuere et duos iudices predictae cause parcium auditores delegare, qui auditis et conscriptis omnibus actis parcium examinatisque testibus et eorum attestacionibus conscriptis acta ad sese referri, ut de hiis secundum suum^e iudicium et discretorum consilium diiudicans predictam causam decideret et debito fine terminaret. Et quia iudices anni preteriti ad hoc delegati hoc facere neglexerunt, ideo nos alios mittimus, qui partes cause vestre audient et acta parcium diligenter conscribant ad magistrum ordinis, ut supra dictum est, referenda et ab eodem debito fine terminanda: hinc est, quod generositati vestre supplicamus, quatenus predicto fratri^f *N.* securum ingressum pro sui defe(n)sione se iudicio staturum ordinetis in Rath(ibor) veniendi in certo tempore, quando vobis videbitur magis oportunum, de quo nos et predictum fratrem per litteram sigillo vestro sigillatam generositatis vestra certificare dignetur. Datum in Le(gnicz) currente nostro capitulo provinciali. Istos vero vobis damus iudices pro causa vestra discucienda fratres *N.* et *N.* et *tali* etc.².

268. Recepcionis ad suffragia ordinis.

Noverint universi hanc litteram inspecturi: Quod ego frater Jo(hannes), prior provincialis etc., ad instantem petitionem honesti viri domini *N.* animam providi viri *N.* prochdolor occisi recipio et recepi per totam nostram provinciam ac in singulis provincie conventibus ad confraternitatem nostram. Insuper animam predicti occisi *tot vel tot* missas in eisdem conventibus facio participare tenore presencium specialiter^a. In cuius etc.

269. Recepcionis ad confraternitatem defuncti.

Noverint universi presentem litteram inspecturi: Quod ego frater Jo(hannes) etc. recepi animam *N.* occisi ad fidelem petitionem *N.*, exhibitoris presencium, in confraternitatem nostram, concedens eidem in IIII^{or} conventibus, videlicet *tali* et *tali* in quolibet ipsorum participacionem CCCC-arum missarum totidemque vigiliarum tenore presencium. In cuius concessionis etc.

^e sue ^f fratre

268. ^a speciale

² Vid. supra nrum 234.

270. Ad idem.

Noverint *etc.*: Quod ego frater *etc.* recipio animam *talis* ad suffragia
 tocius nostre provincie et facio eam participem omnium missarum in tota
 provincia nostra pro defunctis (*etc.*) operari dignetur clemencia Salvatoris. In
 cuius rei *etc.*

(75) 271. Receptionis ad suffragia ordinis.

Universis christifidelibus hanc litteram inspecturis frater Jo(hannes), prior
 provincialis per provinciam Polonie ordinis Fratrum Predicatorum, salutem
 et sinceram in Domino caritatem. Quia pium et salubre est pro defunctis
 exorare, ut si in penis fuerint Domino propiciante cicius absolvantur, quare
 ad petitionem probi viri domini Jo(hannis) recipio animam Laurencii prochdo-
 lor occisi ad suffragia XI^{ta} conventuum^a, faciens eam participem omnium bo-
 norum, que per fratres nostri ordinis in predictis conventibus Dominus fieri
 dederit, permiserit clemencia Salvatoris. Insuper ex speciali dono C missas^b et
 presentibus assigno. Datum *etc.*¹.

272. Littera testimonialis.

Honorabilibus viris et discretis dominis plebanis et civibus in *N.* et *N.*
 frater Jo(hannes), prior provincialis *etc.*, salutem et oraciones in Domino Sal-
 vatore. Vestre providencie ac favori fratres michi dilectos, scilicet *N.* et *N.*
 duxi destinatos ac eosdem recommendando^a, quatinus in ecclesiis et civita-
 tibus vestris pro capitulo provinciali, quod in festo *N.* proxime venturo est
 in Crac(ouia) celebrandum, promocionem et favorem inpendatis, eos ad pro-
 nunciandum divinum verbum benignius admittatis, cum ex hoc vobis tam-
 quam veris cooperatoribus [nostri]^b ordinis ob merita et oraciones fratrum
 cumulabitur opulenta gracia Salvatoris. Datum *etc.*

273. Dimissio ad episcopum seu responsio.

Venerabili in Christo patri ac domino, domino *tali* miseracione divina
 episcopo ecclesie *talis*, frater Jo(hannes) *etc.*, oraciones cum reverencia tam
 debita quam parata. Litteras vestras infra *tale* tempus. Ex quarum tenore di-
 dici vos pro fratre *tali* in conventu *tali* instancius petivisse, quod pro suo
 beneplacito vestram curiam possit visitare ac vobis pro tempore commanere.
 Et quamvis reverende pater vestra pia sit peticio, tamen ita subito facere ne-
 queo, nisi conventum *N.* prius visitabo^a, quem in brevi sicuti^b teneor ex officio

271. *a* conventus *b* missis

272. *a* recommendo *b* scissura

273. *a* visitato *b* secuti

271. ¹ Videatur eadem forma supra nro 45 posita.

disposui visitare; et tunc in omnibus, in quibus potero, vestre reverencie volo complacere et facere, que videbuntur expedire. Valeat *etc.*

274. Assignacio extra provinciam.

In Dei filio *etc.* Ut fervencius studio valeatis insistere et exinde fructum salutis copiosius reportare, tenore presencium ex vi nostrarum constitucionum sub certa et plena ratificatione diffinitorum capituli provincialis, nunc proxime in Thor(un) celebrandi^a, studio Oxoniensi pro studente nostre provincie cum liberalitatibus et graciis studencium ibidem consuetis in remissionem vestrorum omnium peccatorum vos deputo et assigno; rogans priorem conventus prememorati, quatinus vos benigne recipiat et de vobis sicut de ceteris studentibus suo^b commissis regimini curam gerat. Datum.

275. Forma respondendi litteris ad capitulum missis. Responsio littere ad capitulum provinciale^a (post 1343 et ante 1351).

Illustrissime principi ac omnium virtutum moribus eleganter adornate domine *N.*¹, ducisse Mazouie, domine Plocensi ac Vysnensi, frater Jo², prior provincialis *etc.* ac diffinitores capituli provincialis Tho(runii) celebrati, oraciones in Domino humiles et devotas. Deus gracie dator et glorie, qui electos quousque hic in presenti meritorum cumulis sublimatos et in futuro in illa eterna beatitudinis iocunditate feliciter collocandos in seriosis quibusque factis ad divina semper consulit recurrere presidia, sit benedictus per infinita secula, eo quod Spiritus Sancti plenius edocta clemencia in vestris devocionibus velud alter Judith dominarum egregia ad ipsum, cui semper humilium et mansuetorum placuit deprecacio, nostris oracionibus vos devote recommendando humiliter confugistis. Quapropter, ne ingratitude vicio redargui merito nos possimus, vestre quam plurimum devocioni ac frequentibus beneficiis nostris, in cuius oracionibus cordialiter obviantes, et pro inclito duce Boleslao filio vestro (76) ac pro domina Anna ducissa Zaganensi filia vestra, pro bonoque statu terrarum vestrarum nec non et pro animabus, videlicet domini ducis Wankonis, condam consortis vestri et domini ducis Semoviti Troydini et ipsius coniugis et tunc sororis olim regine Polonie a quolibet fratre sacerdote tres missas tenore presencium assignamus; concedentes insuper singulis vobis

274. ^a *primitus scriptum celebrati* ^b *verbum sibi antecedens eadem manu cancellatum*

275. ^a *altera haec superscriptio in margine superiori p. 76 adsignatur*

275. ¹ Elizabeth, Gedimini m. ducis Lithuaniae filia, soror vero Annae (Aldonae) coniugis Kazimiri regis Poloniae († 1339), Wańkoni (Wenceslao) duci Plocensi († 1336) nupta (ca 1321 † 1364?), mater Boleslai ducis Plocensis († 20. VIII. 1351) necnon Annae ducissae Sagiensis († 16. II. 1363); Semovitus dux Mazovie et dominus Visnensis († exeunte 1343), cuius quidem coniunx ignota habetur, natu maior uterinusque frater Wańkonis fuit (O. Balzer, *Genealogia Piastów* tab. IX nr. 9, 13 et 5). Cfr infra nr. 287.

² Stanislaus, non Johannes tum temporis provinciam rexit.

tam vivis quam defunctis participacionem omnium bonorum operum, que per fratres nostre provincie operari dignabitur clemencia Salvatoris, quatinus hic in presenti gratiam et in futuro eterne vite felicitatis gaudia mereamini iugiter possidere. Valete.

276. De eodem (post 1344 et ante 1351).

Religiose in Christo ac de illustrium ducum Rath(iboriensium) sanguine propagato domicelle Eufemie sub obediencia Fratrum Predicatorum in conventu Rat(hiboriensi) frater Jo¹, prior provincialis *etc.* ac diffinitores capituli provincialis Thor(u)n(ii) celebrati, salutem et sinceram in Domini caritatem. Deus gracie dator et glorie, *ut supra positum in precedenti dictamine positum est usque huc ad nomina ducum...*^a *mutare et pōnere quomodo vis*^b. Valete *etc.*

277. De petitione fratris ad conventum aliquem.

Quia rogatus sum, quatenus conventui *tali* vos deputarem, vestram vero voluntatem michi non insinuastis cum certitudine adhibere, quapropter a data presencium triduum habetis deliberandi, si vobis videtur prodesse, extunc conventui, sicuti^a est premissum, sitis assignatus. Valete *etc.*

278. Commissionis seu restitutionis vel satisfaccionis.

Litteras incliti principis et domini, domini ducis dicti Wladislay, Dei gracia ducis Lanciencensis¹, querelam recepi de fratre Petro Zosali, qui quosdam res conventus Lanciencensis per predictum principem predicto donatus conventui dicitur abduxisse. Quare vobis in remissionem peccatorum vestrorum iniungo, quatenus ad predictum conventum Lanciencensem cum eodem Petro Zo(sali) priore^a descendatis et auctoritate mea plenaria, quam vobis in hac causa committo per presentes, iudicialiter, si ita est et per deposiciones^b contra eum factas sic esse invenietis, ipsum ad plenariam restitutionem compellatis. Valete *etc.*

279. Vicarie super pecunias perditas.

Quia per serenissimam domicellam sororem Eufemiam et dominum Jo(hannem), canonicum castri Rath(iboriensis), sum litteraliter de iusticia requisitus super querulosam proposicionem de perdicione pecunie predicti domini Jo(hannis), canonici castri Rat(hiboriensis), quam se de interiori sacristia con-

276. ^a tria vel quatuor verba ob putredinem evanuerunt ^b quomodous

277. ^a secuti

278. ^a priori ^b depositore

276. ¹ Stanislaus, non Johannes tum temporis provincialis fuit, vid. supra nrum 171 cum adnot. 1.

278. ¹ Vulgariter Wlodco dictus † parum post 15. VII. 1352 (O. Balzer l. c. VII 15).

ventus Rath(iboriensis) querulatur perdidisse, super quo conventum Rath(iboriensem), nisi multis aliis pronunc esse(m) negociis (prepeditus), visitare deberem: unde confidens de vestra discrecione et zeli rectitudine (in) causa predictae perdicionis pecunie vos vicarium^a meum et iudicem legitimum^a constituo; iniungens vobis in remissionem omnium vestrorum peccatorum, quatenus ad predictum conventum Rat(hiboriensem) descendatis ad inquirendum solícite de predictae pecunie perdicione, et quidquid ibidem corrigendum, puniendum inveneritis tam in capite quam in membris secundum lineam iusticie auctoritate mea plenaria faciatis. Volo eciam, quod fratrem *talem* de *tali* conventu revocare possitis, si necesse fieri videritis pro causa supradicta vel eciam in eodem conventu, si iusticia exigerit, punire condigne. Valete et orate *etc.*

280. Vicarië.

Quia michi insonuit, quod in conventu *tali* aliqui egent correccione, ego multis negociis ordinis prepeditus ad prefatum conventum accedere non valens, de zelo vestre rectitudinis confisus^a, in sepedicto conventu vobis plenarias vices meas committo tam in capitibus quam in membris. Valete.

(77) 281. Forma vicarie.

Quia quidam fratres conventus Breg(e)n(sis) michi humiliter supplicaverint, quod eis facerem iusticie complementum, ego vero negociis ordinis multum arduis prepeditus ad predictum conventum ad presens descendere non valeo: quapropter vobis, de cuius zeli rectitudine confido, tenore presencium committo plenarias vices meas tam in capite quam in membris, volens et ordinans, quatinus ad conventum premissum adeatis et cum fratribus discretis discutiatis, qui sint^a qui delinquerunt et que causa suorum reatum connotetis; eos vero, qui obnox(i)i fuerint, secundum formam constitutionis nostre ac eciam discrecionis vestre auctoritate mea acrius puniatis. Valete. Datum *etc.*

282. Vicarie extra contratam.

In Dei filio *etc.* fratri *tali* in conventu *tali* ordinis *etc.*, frater Jo(hannes) provincialis *etc.*, salutem et sinceram in Domino caritatem. Peticionibus vestris paterno ex affectu condescendens, vos licencio per presentes, quatinus conventus *tales* pro factis vestris disponendis una cum fratre *tali* visitare possitis; prioribus vero ac eorum vicariis, quorum conventus vos transire contingerit, sup(p)lico, ut vos caritative recipiant et pertractant. Valete.

279. a—*a* vicarius meus et iudices legitimi

280. a sequens michi eadem manu cancellatum

281. a ex sunt eadem manu correctum

283. Forma de licencia ad Urbem (a. 1344 vel sqq.).

In Dei filio *etc.* fratri *N.* priori *tali etc.*, frater Sta(nislaus), prior provincialis *etc.*, salutem *etc.* Tenore presencium vobis de gracia speciali concedo quatinus pro factis scilicet vestris ac ordinis ac provincie nostre possitis cum fratre *N.* curiam Romanam visitare et ibidem moram tantam trahere, donec facta vestra, pro quibus laboratis, optatum finem sorciantur et ad complementum deducantur; rogans omnes priores ac eorum vicarios, per quorum conventus transibitis, ut vos caritative recipiant et benigne pertractant. Quod volo una cum fratribus provincie mee sincerius promereri *etc.*

284. Item alia.

In Dei filio *etc.* Quia reverendus magister ordinis cum prioribus provincialibus graciosius dispensavit, ut secundum ydoneitatem eorum fratribus suarum^a provinciarum, secundum quod congruum fuerit, ad limina sanctorum beatorum Petri et Pauli Rome apostolorum licenciam dare possint, ego *N.* vestris precibus devotis inclinatus concedo gracie, quod ad eadem limina transsire secundum vestram oportunitatem valeatis. Hortor igitur in Domino reverendos priores, supprioros ac eorum vices gerentes, quatinus dictos fratres, si eos ad vos declinare contingerit tamquam bene ambulantes caritative pertractetis. Datum *etc.*

285. Absolutio supprioris.

Quia frater *N.*, supprior vester, tam in Crac(ouia) quam eciam in pleno capitulo in Rath(ibor) instanter michi supplicavit, quatinus sibi de officio supprioratus parcerem propter Deum, ego vero suis precibus inclinatus presentibus absolvo et pro nunc denuncio ipsum esse absolutum. Vobis vero, frater Wen(ceslae), plenarias vices committo cum omni administracione in conventu premissis, quousque a me alia habueritis *etc.*

286. Absolutio prioris et institutio alterius.

Quia vero frater *N.*, prior Opatowicensis^a, propter transgressionem^b ordinationum in non solvendo^c contribucionem incidit (*etc.*) et de cetero prior dici non potuit, neque est neque fuit, quapropter vos in eodem conventu facio et constituo priorem legitimum presenti scripto et volo, quod cum adiuncto vobis socio fratre *N.* de *L.* ad eundem quantocius poteritis accedatis; administracionem vero tam temporalium quam eciam spiritualium curam habentes, quod vobis iniungo in remissionem omnium vestrorum peccatorum. Fratres

284. a primitus scriptum earum eadem manu cancellatum

286. a Opatowicensis b verbum subsequens constitucionum eadem manu cancellatum c soluendo

igitur omnes et singulos hortor in Domino, quatinus vobis tamquam patri obediant et benivolenciam impendant prout decet. Valete.

(78) 287. **Responsio super litteram ducisse** (aa. 1344—1364).

Inclite principi et magne ordinis Predicatorum amatrici domine Elisabeth, ducisse Mazouie domineque Plocensi¹, frater Jo(hannes)², prior provincialis *etc.* ac diffinitores capituli provincialis San(domirie) celebrati, salutem et celestium bonorum continuum incrementum. Litteras vestre dominacionis omni qua decuit recepimus (*etc.*). In quibus petitis, quatinus pecuniam per apostatam actenus^a *N.* oblatam fratri Jo(hanni) assignaremus vestro confessori. Sed quia serenissimus princeps^b dominus Semovitus, dux Masouie et dominus Cy(r)-nensis^{c3} alias petivit iusticiam fieri de ipsa pecunia sic ablata totali, decrevimus eam in deposito fideliter conservare, donec de ea totaliter fiat iusticie complementum.

288. **Citationes ad r(everendum) ad obiecta.**

In Dei filio sibi karissimo fratri *N.* priori Leg(nicensi *etc.* frater Jo(hannes), prior provincialis *etc.* ac diffinitores *etc.*, salutem et sinceram in Domino caritatem. In virtute sancte obediencie precipimus vobis firmiter et mandamus, quatinus dominica infra octavas *N.* coram reverendo patre nostro priore provinciali vel eius vicario in conventu Rath(iboriensi) comparetis super obiectis fratris *N.* et quorundam aliorum fratrum finaliter responsurus.

289. **Mandare solvere debita** (a. 1344 vel sqq.).

In Dei filio sibi karissimis fratribus priori *N.* et priori *N.* provincie Polonie ordinis *etc.*, frater *S.* prior provincialis, salutem et augmentum caritatis. Mando vobis et nichilominus precipio in virtute Spiritus Sancti et sancte obediencie, quatinus postquam fueritis requisiti per presentes, infra triduum fratri *N.* pecuniam suam ex integro persolvatis semotis quibuscunque excusacionibus; quod si non feceritis, de personalibus tandem et cum pena persolvatis Valete et me rogo fratrum o(racionibus).

290. **Privacionis pecunie mutuate secularibus.**

In Dei filio sibi karissimo fratri *N.*, priori Rat(hiboriensi) ordinis *etc.*, frater Jo(hannes), prior provincialis *etc.*, salutem *etc.* Quia frater *N.* vester con-

287 a atenus b princeps c inepte scriptum cynensis

287. ¹ Cfr. supra nrum 275.

² Elizabeth laudata ducissa iuxta J. Długosz (Hist. Pol. III 303) a. 1364 mortua esse traditur, qui quidem annus ab O. Balzer (Geneal. Piastów 445) probatur. Itaque ante annum 1364 litteram hanc ponendam provincialique Petro vel etiam Stanislawo adscribendam esse necesse est.

³ Is procul dubio fuit Semovitus Troydeni filius, dominus Czirnensis († 1381) (O. Balzer, l. c. X 3).

ventualis pecuniam secularibus contra prohibitionem venerabilis patris magistri ordinis mutuavit, et ex vi ordinationum eiusdem patris^a sit ipso facto eiusdem pecuni(i)s privatus et cum hoc est subiectus pene culpe gravioris, ideo vobis mando, quatinus eundem fratrem pecuni(i)s, quas adhuc apud seculares habet, privetis et eandem pecuniam conventui attribuo per presentes eidem, si gratus fuerit et ad ordinationem supradicti patris cervicem obediencie exhibuerit, penam culpe gravioris misericorditer relaxandi. Valete et (me) rogo oracionibus fratrum recommendate. Datum *etc.*

291. Confirmacio prioris conventualis.

Quia fratres conventus *N.* vos unanimiter et concorditer in priorem elegerunt et michi humiliter supplicaverunt, ut vos eisdem in priorem confirmarem, ego ergo habito consilio discretorum, pensata ydoneitate vestre persone, vos eisdem fratribus in priorem et patrem confirmavi, et tenore presencium per me denuncio esse confirmatum; vobis mando in virtute sancte obediencie et nichilominus in remissionem peccatorum vobis iniungo, quatinus dictum officium prioratus visis presentibus humiliter acceptetis pro laude divina ac vestra salute. Volens vero securitati consciencie vestre providere, gracia ex speciali virtute privilegiorum ordinis^a Predicatorum concessorum concedo vobis, ut de fratribus vestri conventus possitis vobis eligere confessorem sive confessores, qui vos a sentenciis excommunicationum et aliis peccatis, si quas incideritis, possint absolvere, quociens necesse fuerit et oportunum, et super irregularitatibus, si quas incurreritis vobiscum dispensare, hoc idem vobis committens curam spiritualium et temporalium in antedicto conventu *etc.*

(79) 292. Licencie ad Urbem.

Vestre intime devocioni ac inportunis vestris precibus seu petitionibus paterno ex affectu acquiescens, presentibus vobis concedo licenciam, quatinus cum fratre *tali* possitis transire ad limina beatorum Petri et Pauli apostolorum secundum vestram oportunitatem. Hortor eciam in Christo Domino reverendos priores, supprioros ac eorum vices gerentes, quatinus dictos fratres si eos ad vos declinare contingerit tamquam bene ambulantes caritative pertractetis. Valete in Virgine.

293. Pro abbatibus forma.

Reverendo in Christo patri domino abbati *N.*, Dei gracia *talis loci talis* ordinis *etc.*, salutem et post decursus presentis certaminis regni bravium suscipere pro labore. Quia humani generis hostis antiquus^a illos precipue sedulis^b

290. *a* verbum hoc bis scriptum

291. *a* verbum subsequens nostri eadem manu cancellatum

293. *a* antiquos *b* alterā eaque meliori vice scriptum

insidiis vexare consuevit, qui divinis obsequiis mancipati Christique religionis arma fortissima bello fidei certare conantur et gloriosius^c triumphare, ne contingat propter eius versucias vos in via Domini retardari, vestra devocio orationum nostri ordinis adiutorium postulavit. Ideoque vestre devocionis merito, qua ordini nostro specialis karitatis affectu iungimini solerti consideracione pensato, vobis omnium missarum *etc. usque*¹ multiplici suffragiorum presidio valeatis post huius vite felicem transitum ad eterna gaudia pervenire. In cuius concessionis *etc.*

294. Pro quocunque sacerdote forma.

Honesto viro et in Christi dilecto domino capellano in ecclesia *tali* frater *etc.*, salutem et Christi Ecclesiam edificare operibus virtuosis. Quia sancti propositi desiderium ex humane infirmitatis condicione a suo salutari sepius retardatur effectum^a, nisi divinis suffragiis obtentis^b supplicatione fidelium adiuvatur, vestre fidei sinceritas a fratribus nostris, quos Dei credit esse domesticos et amicos, spiritualia sibi exhiberi auxilia postulavit. Ideoque vestra devocione, quam ad nostrum habetis ordinem, debita meditacione pensata, vobis omnium missarum *ut supra etc.*¹

295. Pro nobilibus forma.

Nobilibus et in Christo dilectis dominis *N. et N. vel* domicelle et domine *N. eius consorti, frater Jo(hannes) etc.*, salutem et prosperos semper ad salutaria vota successus. Quoniam plenitudo celestium graciaram in illis debet eminencius habundare, qui nobilitate generis pollere super alios, singulariter dinoscuntur, ut morum honestate et vite pravitate sint ceteris in exemplum, ipsarum vero dona largiflua a copiosa clemencia Redemptoris largius diffunduntur, dum suffragantur eorum merita, qui terrenis illecebris abdicatis in custodiendis preceptis dominicis et consiliis incessanter invigilant secundum graciaram sibi datam: hinc est, quod attendens vestre sincere dileccionis affectum, quem habetis ad nostrum ordinem specialem, vobis ac liberis vestris omnium missarum *etc. usque* presidio et hic profectum continuum et in futuro mereamini regnum consequi sempiternum. In cuius concessionis *etc.*

296. Pro iurisperitis^a forma.

Sapienti viro et provido et discreto domino *N. legum profesori vel* iurisperito, frater Jo(hannes) prior *etc.*, salutem et quam novit occurrere iudicia

^c gloriosius ^d ex retardare *per rasuram eadem manu correctum*

294. ^a effectus ^b obtinetur

296. ^a peritus

293. ¹ Videatur haec formula supra nro 145 posita.

294. ¹ Vid. nrum praecedentem necnon supra nrum 16 ubi haec formula integra ponitur.

facere voluntatem. Quia proni sunt ab adolescencia hominis sensus ad malum propter versucias inimici sevientis, de facili vincitur^b ratio iudicantis, ut proferat iudicium contra rectitudinem equitatis. Ne contingat vos occasione huius a rigore iusticie deviare, vestra devocio oracionum nostri ordinis auxilia postulavit, ut cuius estis sapiencia conditi, valeatis providencia gubernari^c. Quapropter devocionis vestre merito, (80) qua ordini nostro specialis caritatis affectu iungemini, solerti consideracione pensato, vobis ac liberis vestris omnium missarum *etc.* suffragiorum presidio et hic hostis vitatis insidiis et spretis terrenis illecebris eterna gaudia assequi valeatis. In cuius *etc.*

297. Pro personis habentibus in Ecclesia personatum forma.

Provido et discreto viro ac in Christo dilecto domino *N.*, archidyacono in *tali* ecclesia, frater prior *etc.*, salutem et Christi Ecclesiam edificare operibus virtuosis. Fonte plenissimo celestis gracie inundante spiritualium dona largiflua karismata pia dignacione concessa eo magis in possidencium cordibus exuberare noscuntur, quo largius in aliorum suffragia diffunduntur, quorum communicacio licet ex caritatis latitudine universis fidelibus debeatur, in illis tamen dona ipsa spiritualis prerogative merito ordo karitatis uberius erogatur, qui singularis dileccionis et devocionis exigenciis a viris spiritualibus huius sibi subsidia promereantur. Quapropter bonitatis vestre merita et affectum, quem vos erga nostrum ordinem habere precipuum rei evidencia probat expresse ac tanta^a gratulacione respiciens, [vobijs]^b omnium missarum *etc.*

298. Forma pro baronibus comitibus.

Illustri ac magnifico domino, domino *N.*, Dei gracia et illustrissime domine, domine *N.* eius consorti, frater *etc.* salutem et prosperos semper ad salutaria vota successus. Quia illi, quos carnis origo nobilior produxit in lucem et potestas amplior preconio celebri sublimavit, variis rerum eventibus inter adversa mundi et prospera sepius colliduntur et periculis patentur plurimis, nisi celestibus adiuti suffragiis ad salutaria dirigantur, vestre fidei sinceritas nostrorum fratrum exhiberi super hiis auxilia postulavit, quos Dei credit domesticos et amicos. Ego igitur vestris multiplicibus beneficiis, quibus fratres ordinis relevatis, graciaram favoribus oportunis debita recognicione pensatis, devote dominacioni vestre ac liberis vestris omnium missarum, predicationum ieiuniorum, oracionum, abstinenciarum, laborum ceterorumque bonorum operum *usque* specialem¹; statuens nichilominus, ut post decessus vestros anime vestre fratrum^a totius provincie oracionibus recommendentur et iniungantur

^b superscriptum eadem manu verbo labitur quod cancellatum est
eadem manu cancellata

^c primitus scripta sapiencia gubernare

297. a tenta b scissura

298. a sequitur omnium quod quidem verbum eadem manu cancellatum

298. ¹ Cfr supra in nro 20.

pro ipsis missarum solemnia ac cetera suffragiorum presidia, sicuti pro fratribus et familiaribus nostris ordinis fieri consuevit. In cuius *etc.*²

299. Forma gracialis.

In Dei filio *etc.*, salutem *etc.* Ut ad tempus optate^a quietis solacio perfrui valeatis et postea resurgere forcior^b ad laborem, auctoritate presencium vobis indulgeo, ut ad suscipiendum prioratus vel lectoratus officium per aliquem me inferiorem nullatenus cogi possitis absque vestro beneplacito et assensu *etc.*

300. Forma gracialis.

In Dei filio *etc.* Ut in vobis carnali affinitate coniunctis karitatis vinculum forcius constringatur, auctoritate presencium vobis concedo, quatinus omnes libros, quos modo habetis vel eritis habituri, vobis mutiva(s) sint communes, alter vestrum alteri succedat in eisdem; quod si aliquem vestrum premori contingat, predicti libri ad superviventem libere devolvantur quoad usum retenta proprietate illi conventui, ad quem pertinebit quilibet vestrum tempore mortis sue. Valete *etc.*

301. Forma communis pulcra.

Devoto et in Christo dilecto *N. etc.* frater Jo(hannes) *etc.*, salutem et eternam affluenciam gaudiorum. Vestre devocionis affectus, quem audiavi ad nostrum ordinem vos habere, exigencia digna requirunt beneficia nostro collata ordini a copiosa clemencia Redemptoris vobis graciosius inpertiri. Propter quod vobis ac liberis vestris omnium missarum, oracionum, predicacionum, ieiuniorum, vigiliarum, abstinenciarum, laborum ceterorumque omnium bonorum operum, que per fratres nostri ordinis in tota provincia Dominus fieri dederit, participacionem concedo in vita pariter et in morte, ut multiplici suffragiorum presidio et hic augmentum gracie et in futuro eterne vite premium.

(81) 302. Forma pulcra pro multis magnis personis.

Excellentē^a principi domine Bregensi frater Jo(hannes) *etc.* salutem et se ipsos cum oracionibus...^b devotis. Quia omnis mens humana ab oxordio sue originis ratione imperfeccionis semper prona est ad malum, ideo a suo debito fine beatitudinis quam plurimum retardatur^c, nisi sanctorum virorum oracionum suffragio adiuvetur. Hinc est, quod vostra graciositas hanc imperfeccionem considerando cum sapiente dicente: «Quis potest dicere: mundum

299. a at tempus optate b primitivum forcius eadem manu correctum

302. a sic b scissura c recordatur

² Vid. formulam eandem supra nro 39 modo breviori positam.

est cor meum, purus sum a peccato¹, ad ipsam^d vos recurrentes nec non culmen dignitatis considerantes, quia quanto gradus superior tanto casus periculosior, placuit vobis fratrum nostrorum preces ac oraciones eorum sacras inplorare. Qua^e propter vestram clemenciam ac devocionem, quam ad nostrum ordinem geritis considerantes, sperantes eciam, quod inantea nostri ordinis singularis protectrix ac domina specialis esse debeat, ideo vobis omnium missarum *usque* possidere; vobis significantes, quod in presenti capitulo vos fideliter fratrum oracionibus commendari et quemlibet fratrem sacerdotem ad tres missas pro vobis celebrandas obligavimus, videlicet unam de Spiritu, aliam de Beata Virgine et terciam pro peccatis. Insuper eciam volumus, ut quando vos Dominus ex hac luce evocaverit, ut quilibet conventus obligetur in missis et vigiliis, secundum quod pro fratribus nostris fieri consuevit. Vivat et valeat vestra dominacio per tempora longiora. Datum *etc.*

303. Excusatorie (a. 1398).

Reverendissimo fratri in Christo et plurimum venerando fratri IV. magistro ordinis Predicatorum, religionis sancte precipuo zelatori, frater Jo(hannes) *etc.* licet indignus eiusdem ordinis, oraciones suas in Christo devotas cum plenitudine obediencie et reverencie et honoris. Vestre sincere paternitati et amande, pro eo quod ad presens capitulum veniendo et laboribus corporis viarumque discrimini me non exponendo ut debui non veni, excusacionis litteram mittere vestre sagacitati curavi, petens humiliter et devote, ut vestra pia bonitas michi sinistre non ferat, sed misericorditer nunc ignoscat. Nam illum in testem invoco, qui cordium scrutator est et insecutor, quod iam ferme^a per quadrigenium querendo capitula generalia pro bono statu nostre provincie sic lassus et concussus sum corpore, quod nunc eciam provincialatus sarcinam humeris meis inpositam licet indigno absque gravamine sufferre vix valeo pre corporis fatigacione; verumtamen sic concussus provinciam nostram visitando transseo^b defectus retroactis temporibus commissos misericorditer et rigide, prout expedire video, corrigendo, religionem a fratribus elongatam revocando. Hiiis nunc personaliter laboribus insudo et de contingentibus michi obmitto. Hoc vestre serenitati sategi scribere, quia excusacioni mee videntur plurimum suffragari et ipsorum dilacio fuit nimis provincie periculosa. Sed non pigeat^c vestram dignacionem audire reverendam sumptus et expensas, quos feci visitando generalia capitula pro^d profectu et bono statu nostre provincie ac tyrannice regiminis amocione, quo tunc temporis nostra provincia exstitit subiugata. Nam primo metquartus et cum IIII^{or} animalibus de provincia nostra recedens plures ordinis provincias transsivi circuiando,

^d ad vos ipsam ^e Quia

308. ^a correctum eadem manu ex firme

^b item ex transio, sequens actus eadem manu cancellatum

^c item ex pigiat ^d propter

302. ¹ Prover. 20.9.

querens tunc magistrum ordinis ad manifestandum sibi regimen nostre provincie irreligiosum, et tunc plusquam per medium annum internis partibus gravissime laboravi. Secundo anno mettercius et cum tribus animalibus iter assumpsi versus generale capitulum, nec tunc malum nostre provincie fuit amotum. Tercio anno metsecundus cum duobus equis et expensis non modicis ad generale capitulum in Claromonte¹ perrexi, ubi Deo ordinante ex iusticia ordinis exsequente inclusus nostre provincie et religionis crudelis inimicus. Igitur, pater dulcissime, introrsum vos recurrite et animadvertite circumscriptis gravissimis meis laboribus, quantas expensas pro nostra provincia fecerim et sumptus (82)...², tamen nunquam fratrem indebite turbaverim me sciente. Supplico ergo vestre pietati humili quam possum devocione, quatinus vestram litteram velitis dirigere diffinitoribus nostri futuri capituli, ymo et fratribus tocius provincie, hortantes eos, ut michi pro omnibus istis expensis aliqualem faciant recompensam, sicut vos in precedenti capitulo proposuistis in diffinitorio, quia non solum expendi pecuniam et res, sed et libros et quaternos personales. Insuper non estimo silencio forte transseundum, quod anno preterito, dum redirem de capitulo, incidi in latrones, qui eciam me sic despoliaverunt, quod vestibus exutus³ omnibus rebus meis, eciam actis generalis capituli² fui spoliatus, pro quorum actorum copia in provinciam Bohemie nuncium me mittere oportebat. Hec omnia passus sum iustus pro iniusto, innocens pro provincie nostre statu bono. Valeat vestra paternitas michi dilecta et reverenda, et me ordinis et ergo vestre subicio discipline *etc.*

304. Excusatoria et promocionis.

Reverendissimo ac predilecto patri fratri Jo(hanni) ordinis Predicatorum magistro¹, frater *N. etc.* honoris et obediencie promptitudinem cum munusculo...² indefesse. Mala et desolaciones, que nostre provincie ingruuntur, ad capitulum me venire ut decet non sinunt; inter que mala casus insolitus filie cuiusdam principis ordinis nostri sic cor meum sauciavit, quod prochdolor vix suspiro. Ad casum supradictum in magna parte cooperatus est frater *N.*; hunc casum lator præsencium prior *talís* paternitati vestre oretenus explicabit. Qui prior in provincia nostra nec lectoratus nec in prioratus officio statum

² *scissura* f. *exutus*

304. ¹ *a* verbum in *scissura* illegibile cum ultima littera ut videtur o

303. ¹ Videtur erronee scriptum *Claromonte* (de Alvernia videl. Clermont Ferrand), ubi in festo Pentecostes 1396 capitulum generale obediencie Avinionensis est celebratum, loco *Francofordie*, ubi a. 1397 capitulum gen. in obedientia Romana habitum est (Act. cap. gen. II 441/60, III 57/70 et 93/102), cui quidem obediencie provincia Polona adhaerebat.

² Iuxta ordinationes capit. gener. aa. 1376 et 1378, statutum est: «quod acta capitulorum generalium ab ipsis capitulis generalibus per provinciales in anno provincialium... ac eciam per socios eorundem portentur ad suas provincias scripta in pergamenis et de bona littera sub sigilo magistri ordinis reverendi» (L. c. II 428 et 442).

304. ¹ Fortasse Joannes de Molinis aa. 1349—1351 magister generalis (vid. Mortier, *Histoire des maîtres généraux* III 298 sqq.). Cfr supra num. 267.

laudabilem habuit et honestum. Est *N.* frater religiosus religionis zelator absque piaculo ducens vitam, unde ipsum laude dignum^b vestre pietati recomendo, humiliter supplicans, ut sibi in omnibus, que vobis ex parte mea et provincie dixerit, tamquam michi fidem adhibere velitis et me totaliter vestrum excusatum habeatis, quia ad capitulum presens non venio. Valete.

305. Excusatoria.

Scripsit nobis dileccio vestra reverenda, petens nos ad provinciam vestram in Rath(ibor) perveniri, quod attestantē Deo animo libenti facere vellemus, ymmo si (per) pedes ad vos ire deberemus; sed propter timorem et multitudinem emulorum nostrorum non audemus, quod nobis diligenter petimus non inputari, quia et in equo sedendo nequimus laborare. Igitur paternitatem vestram presentibus precibus multifariis exoramus nostrum tamquam patrem dilectum et amicum, quatinus nostri ob amorem ad nos in claustrum Rudnam¹ feria tali ad noctem veniatis, vobiscum de omni facto vestro et nostro^a arduo pertractaturi^b, ubi vos indubitanter exspectamus. Datum *etc.*

306. Gracialis.

In Dei filio *etc.* Debilitatibus vestris paterne condescendens et compaciens, concedo vobis gracias infra scriptas: videlicet quod cameram, quam construxistis de vobis per ordinem appropriatis, ad tempora^a vite vestre tenere potestis et tandem inhabitare; ibidem consedere et bibere, famulum sive puerum tenere pro vestro servicio sive solacio, ibidem dormire, personas probas, bonas et honestas ad vos venientes temporibus in ordine nostro vos visitantes ibidem introducere possitis et cum eisdem consedere salva semper ordinis disciplina; scampnum ante cameram vestram circa parietem eiusdem camere tenere possitis et struere, et ibidem personarum vobis et ordini devotarum confessiones audire et in sacristia si oportunum fuerit; nolens, quod aliquis me inferior vos possit in hiis graciis per me vobis concessis aliquo modo impedire seu perturbare. Valete *etc.*

(83) 307. Privacionis pecuniarum iniuste acquisitarum (paulo post a. 1382).

Notum sit omnibus, ad quos presens scriptum pervenerit, quia nos frater *N.* prior...^a una cum reverendo patre nostro provinciali existentes in conventu *N.* h(ab)uimus tractatum de pe[cunia...]^a pro via provincie expedienda ad curiam Romanam, sic quod invenimus pecuniam duorum fratrum, videlicet

^b dignam

305. ^a verbum subsequens diligencius eadem manu cancellatum ^b pertractamur

306. ^a atempore

307. ^a scissura

305. ¹ Rudna (germ. Rauden) prope Rybnik claustrum ord. Cisterc. B. Mariae.

N. et *N.* Quam quidem pecuniam acquisierunt et eisdem sine suorum presidencium licencia tenuerunt et per consequens, secundum formam et ordinationem capituli generalis Bude celebrati anno Domini *M. etc.*¹, pecuniis supradictis sunt privati. Tamen nolentes notam cupiditatis et avaricie incurrere, eandem^b pecuniam pro via provincie deputavimus, sic tamen quod fratribus antedictis de necessariis vite eorundem providebimus de eisdem pecuniis, quantum se extenderit, nisi venerabilis pater magister ordinis in hiis et in aliis omnibus factis provincie secundum suum beneplacitum disposuerit et ordinaverit. In cuius rei testimonium litteram presentem sigillo patris nostri provincialis et nostris sigillavimus *etc.*

308. De prorogacione capituli tenor.

In Dei filio sibi karissimis fratribus *N.* priori *N.* ceterisque fratribus conventus Tho(ru)n(ensis) ordinis *etc.*, frater *etc.*, salutem et sinceram in Domino caritatem. Litteram vestram r[e]c[e]pi^a in die *tali*. Ex cuius tenore didici capitulum nostrum fore prorogandum, ad cuius tamen dilacionem non^b fui plexus. Quantum de retardacione littere, quod non cicius eam per certum nuncium mittere curavistis, et certe in hoc multum deliquistis; tamen de vestris allegacionibus sufficienter inscriptis de consilio fratrum discretorum me vestre volui obtemperare petitioni, approbans per presentes, quod capitulum nostrum usque ad festum sancti *N.* sufferatur. Et volo, quod statim sine mora litteram presentem una cum littera vestra de conventu ad conventum transmittatis de^c Thorunensi in Culmensem, de Culmensi *etc.* per totam contratam et usque Cassubiam, de Cassubia usque et sic ad alias contratas. Et quicumque prior eodem die a recepcione littere certum nuncium aut fratres non miserit, ipso facto in penam sit absolutus, supprior vero aut vicarius gravi pene subiacebit. Datum [Wratistlaue] *etc.*

309. De eodem.

In Dei filio *etc.* fratri *P.* priori *N.* ordinis *etc.*, frater Jo(hannes) *etc.*, salutem *etc.* Noveritis me in vigilia *talis* sancti litteram de conventu Tho(ru)n(ensi) percepisse, in qua michi sufficienter allegant se non posse capitulum tenere, prout erat diffinitum et petunt humiliter usque ad festum Luce prorogari. Ego vero videns aliud fieri non posse, de consilio fratrum discretorum usque ad idem festum me sciatis capitulum transtulisse, ad quem nemo audeat venire, nisi in vigilia vigilie eiusdem festi. Et ne error fiat in fratribus, volo et nichilominus in virtute sancte obediencie mando, quatinus priores,

^b correctum eadem manu ex predictam

308. ^a in scissura ^b verbum subsequens tamen superflue repetitum ^c sequens Wr. eadem manu cancellatum

307. ¹ Acta huius capituli Budae a. 1382 celebrati desunt (Act. cap. gener. O. Praed. III.

suppriorum ac vicarii hanc litteram mittant sine mora Brestensi, Brestensis Plo-
 censi *etc.*, sagaciter facientes in premissis, si penam gravis culpe velitis eva-
 dere. Datum *etc.*

310. Licencie.

In Dei filio *etc.* fratri *N.* in conventu *N.* ordinis frater Jo(hannes) *etc.*
 salutem *etc.* Petitionibus vestris rationabilibus annuens, cum affectu vobis te-
 nore presencium concedo, quatinus conventum *N.* visitare cum socio possitis
 voluntario. Rogo priores intermedios, ad quorum conventus vos declinare
 contingerit, ut vos recipiant et caritative pertractant. Valete *etc.*

311. Mandare venire ad capitulum.

Prior semper karissime. Omni semota occasione ad capitulum veniatis
 cum aliquo notabili socio, fratre vestri conventus et michi insuper de istis
 scribatis. Valete.

(84) 312. Recommendatorie vel exhibitorie (a. 1370?).

Reverendo patri fratri Jo(hanni), priori provinciali ordinis Predicatorum
etc., frater *N.* eiusdem ordinis et officii in provincia (Sa)xonie, reverenciam
 debitam tanto patri. De officio provincialatus vobis inposito gaudeo corde
 sincerissimo et desidero, ut Deus vos conservet per tempora longiora in dicto
 officio pro nostri ordinis honore ac vestre provincie utilitate singulari. Michi
 precipite sicut vestro^a fideli amico optoque, ut semper valeatis in optimo
 optime. Datum Erfordie *etc.*¹.

313. Excusatoria ad magnatos.

Inclito principi et domino suo, domino *N.*, Dei gracia duci *tali* frater
 Jo(hannes) prior provincialis ordinis *etc.*, oraciones humiles et in Christo de-
 votas cum diuturna corporis susspitate. Inclite serenitatis vestre cum ingenti
 gaudio litteris perceptis cor meum in medio ventris quam plurimum exulta-
 vit, quia me capellanum vestrum litteris vestris, princeps inclite, dignatus estis
 tam graciosis visitare, pro quo inclite vestre^a serenitati immensas grates refe-
 rens, pro vobis vestraque salute incessanter divinam clemenciam non desino
 implorare. In quibus litteris tam graciosis eciam postulastis, quinymmo potius
 mandastis, cum omnis vestra peticio non sit michi peticio sed mandatum ex^b

312. ^a vestri

313. ^a verbum praecedens vere eadem manu cancellatum ^b in scissura viz legibile

312. ¹ Tempore electionis Joannis de Brega a. 1370 Saxoniae provinciam rexit Walterus
 Kerlinger (1369 † 1373) magister s. theologiae et inquisitor famosus, Erfordiae mortuus ibidemque
 sepultus (P. Paulus v. Loë O. Pr., Statistisches über die Ordensprovinz Saxonien [Leipzig 1910] 18).

ingentibus vestris beneficiis ordini nostro inpensis et in posterum, salva vestre serenitatis persona, ut certi sumus inpendendis, videlicet ut fratrem *N.* in prioratus officium reformarem. Super quo, ut me gracie vestre conformarem in hoc et in omnibus aliis vestre voluntati beneplacitis, ad gratiam vestram iter aripiens in Sando(miriam) usque ibi per litteras domini episcopi Crac(ouiensis), capellani vestri fidelis et quedam festa domini regis que futura erant inventus in Crac(ouiam) sum revocatus; et sic gratiam vestram pronunc videre non possum nec facere quod petistis, quia decretum electionis prioris nondum recepi Sed ad placitum voluntatis vestre predictum fratrem *N.* vicarium in conventu feci et confirmationem suam priori *tali*, si electus fuerit, commisi. Valeat vestra dominacio per tempora longa. Datum.

314. Promocionis.

Salutatione fraternali premissa^a. Plena fiducia ductus recorro ad vestram fraternitatem, sperans mee petitionis apud vestram amicitiam et fraternitatem consequi effectum oportunum. Hinc est, quod vestram paternitatem perattente duxi deprecandam, quatinus causa fraternitatis mee amicitie sincere dilectionis dignemini apud dominum nostrum regem patrem venerabilis patris fratris Sta(nislai) et fratres suos uterinque cum aliquibus kmetonibus in villa *N.* taliter promovere, quod in eadem villa in suis agris et rubetis per *X.* aut minus per *VIII* annos habeant libertatem. Scituri, quod erga vestram fraternitatem tempore et loco cupio fideliter promereri. Valet *etc.*

315. Item promocionis (ca a. 1343²).

Reverendo in Christo patri domino^a venerando domino *N.* Dei gracia episcopo *tali*, Sancte Romane ecclesie cardinali, *M.* Crac(ouiensis) et *N.* Wrat(islaviensis) eadem gracia ecclesiarum episcopi, capellani ipsius humiles, reverenciam debitam cum oracionibus in Christo devotis. Cum officium penitenciarie in curia Romana per promocionem fratris *N.* ad pontificalem dignitatem vacet ad presens¹, ideoque religiosum virum alium fratrem *N.* de *tali loco*,

314. ^a premissa

315. ^a verbum ipsorum quod sequitur superoncanicum hic loci positum

315. ¹ Forsan iam a. 1343, quo 21 aprilis Avinione a papa Clemente VI dispensatum est cum «Stanislao de Cracovia ordinis Fratrum Praedicatorum, poenitentiario» papae eiusdem ut non obstante defectu natalium — de presbitero enim genitus erat et soluta — in episcopum promoveretur (Theiner, Vetera monumenta Poloniae et Lithuaniae T. I [Roma 1860] 457 nro DLXXXVI); et revera tum episcopus Petinensis in Istria sub Aquileiensi patriarchatu promotus est mortuusque a. 1347 (Mon. Pol. hist. T. IV [Lwów 1884] 910). Episcopus Cracoviensis tum temporis ordini Praedicatorum amicissimus Joannes Grot erat († 1347 vid. supra nrum 209), inquisitor vero Cracoviensis frater Stanislaus, in capitulo generali Podii a. 1344 vicarius provinciae Polonae creatus (Act. capit. gener. ord. Praed. II 302). Ille vero F. Stanislaus de Cracovia ord. Praed., promotus episcopus Petinensis a. 1343, iam poenitentiarius domini papae Joannis XXII necnon Benedicti XII Avi-

confessorem venerabilis fratris nostri domini Jo(hannis), episcopi Crac(ouiensis) vestri devoti, presencium exhibitorem, lectorem ordinis Fratrum Predicatorum virum modestum, vita et et moribus approbatum, litterature sufficientis et sacre theologie professorem, in dyocesi Cracouiensi inquisitorem heretice pravitatis, reverende fraternitate vestre humiliter recommendantes, pro ipso et cum ipso suplicamus devote, quatinus eundem fratrem *N.* ad officium penitenciarie ipsius exigentibus meritis et amore Dei et nostrarum precum interventu ad honorem et utilitatem gentis Polone, cuius estis pius et clemens protector, dignemini *etc.*

(85) 316. **Forma assignandi fratres pro et etiam extra provinciam vel...**^a

Dilecto in Christo fratri *N.* in conventu *tali* ordinis Predicatorum frater Jo(hannes) *etc.* licet indignus, salutem *e[tc.]*...^a vobis quatinus ad conventum *talem*, cui vos adsigno tenore presencium accedatis cum vobis...^a societas oportuna; prior autem benigne vos recipiat et pertractet. Valete et orate pro [me]^a. *Vel sic:* quatinus ad conventum *talem*, cui a festo *tali* proximo futuro *et ultra* tenore presencium *etc.* *Vel sic:* ad conventum *talem*, cui usque ad instans generale vel provinciale capitulum vos assigno *etc.*

Pro studentibus: ad conventum *talem*, cui pro studente vos assigno *etc.* *Vel sic:* non obstante ordinacione nuper in capitulo de vobis facta, *vel* cum obstante quacunque alia ordinacione de vobis facta, mando *etc.* *Vel sic:* vestro studioso profectui affectu benevolo cupiens providere, vobis in conventu *tali* tenore presencium concedo studii libertatem. Valete *etc.*

317. **Ratificacio licencie.**

Dilecto in Christo *etc.* Serenitati consciencie vestre paterna solitudine cupiens providere, concedo vobis tenore presencium omnes licencias vobis

816. *a scissura*

nione commorari 8 februarii et 7 novembris 1328 (Wlad. Abraham, Sprawozd. z poszukiwań w arch. i bibl. rzymskich w Archiwum Komisji Histor. T. IX [Cracoviae 1899] 216 et 92), necnon 16 octobris 1335 deprehenditur (Kod. dypl. Wielkopolski T. II [Poznań 1878]. 477/8 nro 1151 ex orig. dipl. Arch. capit. Gnezn, nro 104); estque diversus a Stanislao de Bochnia ord. Fr. Praed., ex diacono et soluta nato, cui dispensationis gratia a defectu natalium ut ad dignitates eiusdem ordinis, magisterii et prioratus provincialis ipsius ordinis dignitatibus dumtaxat exceptis, eligi valeat, a papa Joanne XXII ad preces Wladisłai regis Poloniae pro eo supplicantis concessa est Avinione 30 septembris 1328 (Monum. Poloniae Vaticana T. III 271 (2 nro 239). De hoc Stanislao Bochnensi «Standislauo quondam inquisitore in Cracovia» in actibus capituli generalis Valentiae a. 1337 celebrati mentio fieri videtur (Act. cap. gen. O. Praed. Vol. II 251), qui quidem false cum Stanislao postea vicario provinciae Polonae et provinciali eiusdem 1344 et sqq. ab editore Act. cap. gen. O. Praed. I, c. p. 302 n. 1 idem fuisse statuitur. Iisdem fratribus tum temporis Stanislai nomine exornatis Stanislaus Sandomiriensis conventus prior 27 novembris 1340 adiungendus est (Mon. Poloniae historica T. IV. 836).

a meis predecessoribus concessas, ut remota scrupolositate licencie non petite vel non obtente secundum tenorem gracie a meis predecessoribus vobis facte secura consciencia faciatis, quod a vobis fuerit pro tempore faciendum. Datum *etc.*

318. De graciis.

Sepe contingit Domino ordinante, ut ex hac vita tollantur celerius iuniores. Et quia vos intellexi fideliter laborasse, ut a parentibus vestris et amicis aliis libros vobis secundum ordinem congruos habeatis, concedo vobis de gracia speciali, ut quicumque vestrum ante alium moriatur, nullus ei ad vitam suam in libris omnibus succedat, quos habuerit a parentibus et amicis tempore mortis sue *etc.*

319. Assignacio cum pena.

In Dei filio *etc.* frater Jo(hannes), prior provincialis *etc.* Tenore presentium vos assigno conventui *N.* in remissionem vestrorum omnium peccatorum cum penitencia per venerabilem patrem magistrum ordinis taxata vobis, videlicet ut qualibet septimana^a una die in pane et aqua ieiunetis et in quolibet capitulo de culpis unam recipiatis disciplinam sitisque novissimus in conventu omnium fratrum, donec visa vestra laudabili conversacione vobiscum fuerit dispensatum. Valete et orate pro me. Datum.

320. Institutio priori ubi non est electio.

In Dei filio *etc.* Quia prior vester frater *N.* in capitulo provinciali nostro, nuper in Cra(couia) celebrato, per diffinitores capituli predicti exstitit ab officio sui prioratus absolutus, vos priore et pastore minime deceat carere. Et quia numero electorum caretis, ideo de consilio et assensu diffinitorum virum discretum et in observanciis religionis approbatum fratrem *N.* *talem* de conventu *tali* in priorem conventus vestri institui et constituo per presentes, curam eidem temporalium (et) spiritualium committens in eodem. Datum *etc.*

321. Licencie.

Peticioni vestre racionabili paterno ex affectu condescendens, tenore presentium vobis concedo licenciam, quatinus possitis amicos vestros et in terminis conventuum, scilicet *talis* et *talis*, visitare gracia mea ex speciali. Rogo priores ac eorum vicarios, quatinus vos benigne reci(piant) et caritative pertractant. Datum. Valete.

319. ^a quolibet septimana

(86) 322. Commissionis relevare fratrem de pena.

In Dei filio sibi karissimo fratri *A. priori tali etc.*, frater Jo(hannes) *etc.* Quia frater *N.* dictus *N.* per diffinitores [capituli]^a provincialis *N.* celebrati culpis exigentibus gravius est punitus, sed quia per instan...^a intercessionem fratris *N.* fui pulsatus, quatinus circa eundem aliqualem facerem gratiam a premissis relevando, propterquod vobis committo, quod si videritis correccionem in eodem, auctoritate mea de premissis possitis cum eo dispensare. Datum.

323. Licencie recipiendi sorores ad monasterium sororum.

In Dei filio sibi dilecte Agnete, priorisse ad sanctam K(atharinam) W(ratislaue) ordinis Fratrum Predicatorum, frater Jo(hannes) *etc.* Quia michi humiliter supplicastis de quadam puella, quod eandem nostro ordini^a possetis deputare, ego vestre petitioni annuens, cum affectu concedo licenciam, dummodo maiori parti conventus placuerit et precipue consulibus, quatinus eandem ad nostrum recipiente(s) ordinem sacro vestro monasterio aggregetis. Valet et orate pro me. Datum.

324. Legacionis testamenti et electio sepulture.

In nomine Domini amen. Anno Domini *etc.* in *tali* die ego *N. talis* ecclesie et *talis* dyocesis in Crac(ouia) decumbens in lecto meo sana adhuc mente sanoque consilio, presentibus et audientibus religiosis et honestis viris fratribus *N.* et *N. talis loci* et vices mandatario^a et aliis viris fide dignis petivi conscribi more testamenti debita et res mea(s). Primo feci scribi, quod in domo *tali talis loci tot* marcas et in *tali tot et cetera de aliis*. Item omnia alia, que habeo, hec pure assigno domui fratrum ordinis Predicatorum *tali loco*. in qua elegi et eligo mei corporis sepulturam. Hoc testamentum feci sigillo mei munimine roborari *etc.*

325. De apostatis recipiendis.

Cum penitentibus et ad viam veritatis redire volentibus misericordia non est deneganda, hinc est, quod presencium exhibitor ad (me) in Crac(ouiam) veniens, humiliter petens et emendam promittens, qui de nostro ordine apostatavit, volens cuncta corrigere data fide, ego vero paterno affectu misertus sui, vobis eundem destinavi, petens et nichilominus volens, quatinus ipsum secundum (tenorem) nostrarum constitutionum ad ordinem recipiatis et sibi gratiam tamquam simplici apostate impendatis. Valet et Datum¹.

322. ^a scissura

323. ^a ordine

324. ^a mandatarii

325. ¹ Cfr supra num 161.

326. Protestacionis.

Noverint universi presentes litteras inspecturi, quod nos diffinitores capituli provincialis in Thorun celebrati, videlicet *tales et tales* protestamur in in hiis scriptis: Quod reverendus pater noster prior provincialis *etc.* de tota contribucione, quam de provincia sustulit, in capitulo assignavit et post usque ad capitulum Thorunense sufficienter rationem coram nobis et coram *tali et tali* reddidit integraliter et ex toto. In cuius *etc.*

327. Forma excommunicandi.

Cum secundum statuta canonum vicia latencia ne totaliter occultantur et religio catholica, quę fatrix virtutum est, vergat in contemptum, per conservam ecclesiasticam sint exquirenda, hinc est, quod ego frater *N.* prior Rath(iboriensis) anno Domini *etc.*, percipiens quedam perpetrata in conventu *tali*, videlicet de omissione^a fratris de rebus fratrum mortuorum et violacione se-rarum, volens aliquid^b veritatis investigare de predictis facta trina ammonicione illum vel illos, qui visu vel auditu vel ex vehementi suspicacione de predictis aliquid perceperint, sentenciam excommunicacionis in eos promulgo et presentibus denuncio esse excommunicatos, tradens eos sathane^c et angelis eius in eternum possidendos. In *etc.*

(87) 328. Vicarie super apostatas puniendos.

Quia intellexi, quod quam plurimi nostri ordinis apostate in partibus Mazouie...^abus eiusdem, proprie salutis inmemores, gyrare consueverunt^b et contra statuta ecclesie sacerdotali funguntur officio non perpendentes, quod omnis qui apostatat^c ipso facto est excommunicatus¹, ego vero volens eorum saluti providere et ut redire possint ad vitam^e veritatis eterne, vos constitui vicarium meum legitimum super eosdem bono modo reducendos, evocandos, compellendos si necesse fuerit ymmo capiendos, super hoc assumpto quando oportebit brachio seculari, illos quos ceperitis carcerali pene in Plocz(k) aut *N.* aut eciam, si necesse fuerit, Crac(ouie) mancipetis. Hortor igitur in Domino omnes dominos archepresbiteros^e et ecclesiarum rectores^d, quatinus tales apostatas non teneant nec defensent nec eisdem participant, si sentenciam maioris excommunicacionis voluerint evitare, cum ex privilegiis habemus, quod omnibus talibus participantes sunt excommunicati auctoritate Sedis apostolice maiori excommunicacione. Vos igitur prior in commissione premissa sagacem curam habeatis exsequendo cura pervigili, quod vestri actus discerni poterint in hac parte honori vestre provincie profuisse. Valete.

327. a correctum eadem manu ex omissionum b aliquod c sathano

328. a scissura b verbum præcedens ceperunt eadem manu cancellatum c sic d correctum eadem manu ex rectorum

• 328. ¹ C. 2 L. III t. 24 in VI^o.

329. Vicarie de capituli translacione^a.

In Dei filio *etc.* fratri *P.* priori Wratis(lauiensis) *etc.* frater Jo(hannes) *etc.*, salutem et sinceram *etc.* Quia propter periculum et urgentem necessitatem capitulum nostrum in *N.* non potest celebrari et de maturo consilio fratrum discretorum in Swidnicz^b est translatum, idcirco vobis supplico, quatinus predictum conventum adeatis et cum priore et inquisitore de capitulo disponatis. Vobis itaque prior committo, ut vice mea fratres pro eodem capitulo aptos seu necesarios per Sleziam recollectos conventui eidem deputetis, illos vero capitulo non necesarios de conventu Swidnicensi Wratis(lauiam) secundum vestram discrecionem loco illius emittere valeatis. Valete in Christo *etc.*

330. Vicarie notificacio.

Quia priorem vestrum absolvi a prioratu conventus vestri et eundem conventui *N.* assignavi et in priorem confirmavi et vos subpriore careatis, ideo vobis notifico, quia fratri *N.* vices prioris commisi et per presentes committo in vestro conventu antedicto, et hoc de consilio patrum et fratrum discretorum conventus *N.* tandiu, quousque priorem habebitis electum et confirmatum et presens in vestro conventu extiterit, me vero in Tho(run) vel Cul(m) pro confirmatione requiratis *etc.*

331. Commissionis.

Frater *N.* lector karissime. Committo vobis auctoritate presencium, quatinus causam, que vertitur inter priorem Rat(hiboriensem) parte ex una et fratrem Jo(hannem) parte ex altera, super solucione peccunie cuiusdam, diligenter quoad omnes eius clausulas iuxta posse expediatis et in capitulo michi et diffinitoribus actum referatis.

332. Institutio prioris ubi non (est) electio.

In Dei filio *etc.* sibi karissimis fratribus conventualibus conventus Lublinensis ordinis *etc.*, frater Jo(hannes) *etc.*, salutem et sinceram in Domino caritatem. Cum ex vi nostre constitutionis canonica electio prioris esse non potest, ubi eligencium fuerit diminutus (numerus), et quia paucitas vocum, prout ex decreto vestro didici, canonicam facere non potuerat electionem, quoniam ad provincialem pertinet, quod debeat de priore providere, propterea vobis de fratre *N.* dicto *N.*, in quem vestra dedistis vota, studui providere, eidem concedo administracionem tam in temporalibus quam in spiritualibus et vos^a eidem tamquam patri et priori vestri studeatis obedire. Valete.

329. *a* capitulo translacione *b* Wratis erronee scriptum ut ex contextu patet

332. *a* verbum sequens obedire superflue ponitur

(88) 333. Responsio super petitione.

[Honorabilib]us^a viris et discretis dominis *N.* et *N.* *de tali loco* frater Jo(hannes) *etc.*, salutem et oraciones [inde]fessas. Noveritis me fratrem *N.* pro quo supplicastis conventui tali assignasse, sed quia [ex con]suetudine ordinis nostri nullus provincialis habet conventui cuicunque dare priorem, nisi canonicè per fratres illius conventus eligatur, ideo domini mei dilecti si eundem elegerint fratres in priorem, tunc vobis in hiis et consimilibus, prout expediens fuerit, volo complacere. Valete in Christo. Datum *etc.*

334. Excusatoria ad regem (Poloniae).

Serenissime et potentissime rex ac domine. Vestre maiestatis recepi litteras cum omni reverencia, sicut decet. In quibus affectuosius me rogatis, quod fratrem *N.* nostri ordinis et vestri regni Poloniae ad vos et ad vestrum regimen dimittam simpliciter liberum et solutum. Super quo precelse vestre dominacioni significo, sicut ad excusacionem mei et ordinis alias vobis scripsi, quod dictus frater *N.* per duos annos integros, antequam pro negociis vestris ad curiam Romanam accederet, citatus fuerat per unum capitulum generale, ut in sequenti sibi compareret et certis articulis contra eum propositis responderet. Per ipsum autem capitulum, clementissime domine, idem frater *N.* non in vestre regie dignitatis seu Regni vestri vituperium vel contemptum nec in negociorum vestrorum qualecunque impedimentum, ut false vobis ab aliquibus suggeritur, sed potius suadente et exigente iusticia, sine cuius offensa et Dei et aliud fieri non potuit, ibidem fuit detentus. Cum igitur, domine mi serenissime, ego et totus ordo parati sumus semper vobis in omnibus gratis obtemperare vestris beneplacitis et mandatis, vestre regie sublimitati supplico, quod super detencione et arrestacione dicti fratris *N.* me et ordinem dignemini habere excusatos. Parcat eciam michi vestra regalis clemencia, si pronunc liberum ut petitis non remitto, quia tam pie et devote vestre^a petitioni leventissime^b novit Deus condescenderem, si hoc absque convenienti^c reprehensione facere possem; sed quia dictus frater *N.* arestatu est per capitulum generale, non possum convenienter nec debeo absque generalis capituli consilio et assensu aliud pronunc ordinare de ipso. Verumtamen in instanti capitulo generali propter vestram devotam instanciam ad ipsius predicti fratris *N.* libertatem et expedicionem dabo operam efficacem. Et spero in Deo, si capitulum generale emendacionem veram in fratre *N.* invenerit, quod condescendet petitioni devote vestre celsitudinis in hoc facto. Omni autem devocione, qua possum et scio, vestre regie benignitati supplico, quatinus fratres nostri ordinis vestros humiles subditos et oratores devotos in vestra gracia recommendatos habere dignemini ipsosque favoribus et graciis prosequi, qui-

888. *a* scissura884. *a* vestri *b* sic *c* convenienter

bus vestra solita clemencia consuevit; fratres eciam aliquos, quos ut audio^d de Regno vestro et de suo conventu Crac(ouiensi) mandasti expelli, ad Regnum vestrum et ad suum conventum Crac(ouiensem) vestre pie magnificencie placeat pietatis intuitu revocare. Vestram excellenciam regiam conservet altissimus in culmine inter prospera et adversa. Vester orator humilis et devotus frater Jo(hannes) ordinis Predicatorum indignus *etc.*

335. Forma supplicatoria.

Serenissime domine ac nobilitatis eximie domine Eliz(abeth), regine Ungarie¹, cuius fama laudabilis per orbem diffunditur universum, frater Jo(hannes) *etc.*, oraciones humiles ad Christum assiduas ac devotas. Quia opinio vestre magnificencie ac largitatis, quam in Christi pauperes et maxime religiosos prompte exhibetis, fiduciam confert omnibus ad vestram maiestatem venientibus, ut nullus, qui ad vestram presenciam venerit, vacuus discedat sed consolatus, (h)ac igitur fiducia frater *N.*, prior *talīs* frater ordinis, lator presencium, assumpta, ad vestram dominacionem iter arripuit. Quem in hiis scriptis vobis attentius recomendo, ut eidem manus vestre liberalitatis dignemini porrigere adintrices^a, quia termini conventus pro maiore parte sunt devastati et distorti, ut pro vestris beneficiis merces tribuatur vobis in futuro sempiterna. Datum.

(89) 336. Littera absolucionis ab ordine.

Karissimo *etc.*. In viam salutis dirigere gressus suos vobis committere non timenti [...pe]nitenciam recusanti iustis motus rationibus et indictis concedo vobis tenore p[re]sencium^a licenciam ingrediendi carcerem vel Cisterciensem ordinem sub hac forma, quod v[os] infra^b duorum mensium spacium proximo mēsi connumerandorum ad ingressum dicti ordinis accedatis^c, dumtaxat ex(tra) tales^d dyoceses, intra quarum fines recipi non debetis, ubi de cetero nec predicationis officium^e nec confessionum audienciam usurpetis, ut^f si a nostri ordinis iniuria et molestia vos penitus consweta^f. Quod ultra diffinitum tempus, quod vobis terminum pro primo et secundo et tercio peremptorie assigno, in seculo voluerit(is) dein demorari in nostri ordinis scandalum et offensam, excommunicationis et suspensionis sentenciam, quam extunc sicut exnunc^g in hiis scriptis fero, qua^h extunc esse volo lapso tempore vos ligatum.

334. *d* audeo

335. *a* adintricem

336. *a* scissura *b* informa *c* accendatis *d* extales *e* officio *f*—*f* textus corruptus vel potius

abruptus *g* extra nunc *h* fere quam

335. ¹ † 29. XII. 1380 (vid. de ea supra num 113). Pro ea regina ac pro filio eius Ludovico rege Hungariae et consorte eiusdem cum liberis missae legendae in ordine Praedicatorum a capitulo generali Carcassonnae indictae sunt (Act. capit. gener. ord. Praed. II 457).

Reservo super vos nichilominus michi potestatem ordinis, quam coram cunctis delego iure provincie prioribus et eorum vicariis per presentes, quod contra vos procedere valeant, sicut de iure poterunt, si condicionis transgressor et prevaricator fueritis premissarum. Datum.

337. Littera obligacionis ad carceres.

Fratrem *N.* apostatam ad vos duximus remittendum^a, super cuius receptione ad ordinem, vos qui condiciones et culpas melius nobis nostis, quid circa hoc super ipsum expediat fieri, caucius et plenius poteritis iudicare. Pensando ipsius excessus si notorii fuerint et enormes, unde scandalum contra nostri ordinis innocentiam ortum actenus perseveret, vel si a talibus se custodiens apostasie culpis^b non adiecerit novas culpas, quibus provide(re) cogitetis, sicut de vestra discrecione confidimus, ad ipsius recusacionem ac receptionem cum iniunccione penitencie procedatis. Datum.

338. Littera receptionis apostate ad carcerem.

Quia iuxta ordinacionem sanctorum nostrorum patrum et tenorem privilegiorum ordinis apostate scelerosi non debent relinqui libertati, ne in dispendium proprie salutis et aliorum scandalum vagantur in seculo, fratrem *N.*, qui fame sue prodigus retro respiciens et ad vomitum inhabilem se probuerat regno Dei, vestro conventui pro fratre assigno, mandans pariter et iniungens, quatinus ipsum carcerali custodie mancipetis, inde nullatenus liberandum sine mea vel supprioris licencia speciali; in ipso autem carcere quoad abstinenciam pene subiaceat (culpe) gravioris toto sue incarcerationis tempore, nisi ei per misericordiam aliquid inpendatis. Datum *etc.*

339. Littera receptionis de apostasia.

Dilecto sibi in Christo *etc.* Quamvis temeritate propria iugum ordinis abiecistis secularis vite voluntarie membrum amplectando, vobis tamen humiliatum et contritum spiritum offerenti et vere fructum^a penitencie promittenti nunc^b salva ipsius ordinis disciplina, tenore igitur presencium vobis mando, quatinus vadatis in *N.*, ordinacioni prioris loci illius vel eius vices habenti iuxta seriem aliarum litterarum eidem humiliter pariturus. Datum *etc.*

(90) 340. Forma mandare restituere fratri oblata.

[In Dei] filio *etc.* fratri *N.* priori *etc.* frater Jo(hannes) *etc.*, salutem et obediencie fructu premiari...^a Frater *N.* coram me querulose proposuit, quod aliqui ex fratribus vestri conventus [ipsu]m^a multis tediis et contumeliosis

337. *a* remittendum *b* haud integre correctum eadem manu ex culpas

339. *a* fratrem *b* spatium unius verbi vacuum

340. *a* scissura

verbis et factis manifeste turbaverunt, insuper et res sibi per ordinem appropriatas, ut asserit, sine causa abstulerunt, et quia pronunc talia absens discutere non possum ut debeo, pensatis tamen suis laboribus, quos in officio prioratus in ibi ceterisque conventibus fecit, vobis inpono, quatinus eidem equos *etc.* restituatis et fratres vestros compescatis, ne sic ei iniurias vel contumelias quascunque inferant, in quantum volunt penas ordinis evitare. Promittit *N.*, quod velit coram me vel diffinitoribus capituli provincialis futuri vel coram quocunque vicario ordinis comparere et omnibus eum de quibuscunque inpetentibus satisfacere sufficienter. Rogo eciam, ut fratres vestros ad pacem et caritatis unitatem teneatis omni afeccione sinistra postposita, solum Deum pre oculis habentes, malos secundum nostra statuta corrigendo^b, bonos in visceribus caritatis ut obligamini prosequentes. Valete *etc.*

341. Gracia concessionis de successione librorum.

Humiliter a me petere curavistis, ut quia inter vos communicacio sanguinis et ordinis librorum vestrorum participacio vobis fieret ex mea concessionis communis. Volens igitur vos ad melius provocare, exhibicionem gratie specialis concedo, ut in libris omnibus, quos habetis vel habueritis inposterum, libere, non a conventu quocunque vel a priore provinciali, vobis mutuo post mortem alterius vel alterutro mortuo succedatis, ita tamen quod conventui, ubi primus mortuus fuerit, remaneat salva proprietas librorum, qui per mortem illius ad eum devenire debebant; *vel sic in fine*: ita tamen quod post mortem ultimi, conventus, in quo primus mortuus fuerit, libris sibi debitis non privetur vel in nullo penitus defraudetur.

342. Ad idem.

Vestris iustis petitionibus inclinatus, vobis tenore presencium concedo, ut omnes libros, quos concesseritis et concedetis *tali* vestro nepoti^a vel consanguineo fratri vestro^b, post dicti fratris obitum, si supervixeritis, libere ad vos revertantur. In cuius *etc.*

343. Confirmacio prioris conventualis.

Dilecto in Christo fratri *tali* in conventu *tali* ordinis *etc.* Nuper fratres *talis* conventus ordinis nostri priore carentes vos sibi in priorem canonice et concorditer, *si ita sit*, elegerunt *vel* unanimiter postulaverunt, sicut ex decreto electionis eorumdem michi constitit evidenter, electionem huius seu postulacionem a me confirmari humiliter requirentes. Ego vero, necessitate conventus iamdicti et dictorum fratrum canonica eleccione *seu* unanimi postulacione

340. *b* corrigando

342. *a* nepote *b* vestri

pensatis, de plurium fratrum discretorum consilio dictam electionem seu postulacionem de vobis factam duxi confirmandam maturius, et tenore presencium confirmo; curamque dictorum fratrum vobis in remissionem peccatorum iniungo, mandans vobis in virtute obediencie precipiendo districte, quatinus dictam curam, quam vobis auctoritate presencium committo cum prioratus officio, infra tres dies a recepcione presencium recipere nullatenus ommittatis. Et ne deterioris condicionis quam vestros subditos vos contingat, si confesore loco et tempore careretis, tenore presencium vobis concedo licenciam eligendi confessorem seu eciam confessores, (91) qui a peccatis et a sentenciis vos, si quas incurreritis, absolvere et vobiscum super irregularitatibus, si indigeritis, secundum privilegia valeat ordinis dispensare. *Et si (non) sit in conventu, potest addi:* volo eciam, ut sine mora ad dictum conventum, cum oportunitas affuerit, accedatis, dicti prioratus officium secundum datam vobis a Domino gratiam inpleturus. Valete *etc.* Datum *etc.*

344. Confirmacio prioris conventualis.

Dilectis in Christo fratribus *N.* suppriori et conventui *talīs loci* ordinis Predicatorum, frater Jo(hannes) *etc.* Sicut ex vestre electionis decreto michi transmissio patenter innotuit, nuper vos priore carentes dilectum in Christo fratrem *N.* conventus (*talīs loci*) vobis in priorem canonice elegistis et unanimiter postulastis electionem vestram, consentaneam^a postulacionem a me confirmari unanimiter, *si ita sit*, et concorditer et humiliter requirentes. Ego igitur super hoc habito diligenti tractatu, necessitate vestra necnon ydoneitate dicti fratris *N.* ac canonica electione vestra seu unanimi postulacione pensatis, de plurium fratrum discretorum consilio dictum fratrem humili vestre supplicationi concedere dignum duxi, et in priorem eundem in conventu *talīs loci* confirmavi. Qua(propter) rogo et moneo vestram in Domino caritatem, quatinus dicto fratri *N.* sicut priori et patri vestro tamquam filii obediencie suam operantes^b salutem exhi(b)etis obedienciam debitam et devotam, ipsumque ad supportandum onus sibi prioratus inpositum efficaciter adiuvetis. Valete.

345. Confirmacio prioris conventualis.

Nuper fratres *talīs* conventus ordinis nostri, priore carentes, vos sibi in priorem suum canonice et concorditer elegerunt, sicut michi *etc.* suamque electionem petiverunt a me instanter et humiliter confirmari. Ego igitur, quamvis in hac parte vos gravare non timerem in merito, dicti tamen conventus utilitate et eligencium instancia et unanimitate pensatis, de consilio bonorum fratrum electionem predictam de vobis factam confirmandam duxi et tenore presencium confirmo, curamque dictorum fratrum et conventus ac prioratus

844. ^a consantaneam ^b operantete

officium vobis in (re)missionem *etc.* Eleccioni huius consensum ut tenemini impendatis, prioratus officium ac curam dictorum fratrum humiliter suscipere nullatenus omittatis, et vobis iniunctum officium diligenter et fideliter exequimini secundum gratiam *etc.*

346. Confirmacio prioris conventualis.

Sicut ex decreto eleccionis vestre michi transmisso nuper accepi, vos priore carentes, die vobis ad eligendum priorem concorditer assignata, cum essetis 30 numero electores, XX^{ti} ex vobis *talem* per viam scrutinii in priorem postulaverunt, X vero alii ex vobis *talem* sibi similiter in priorem elegerunt. Omnibus vobis unanimiter placuit, ut visum fuit expediens, supplicare michi, ut de alio^a predictorum fratrum providerem conventui vestro, prout vobis expediens videritis. Ego igitur habito super hoc diligenti tractatu attendens, quod talis de terminis vestris predicacionis oriundus in officiis hiis longo tempore sit expertus, quodque^b fratrum ac tocus terre maiorem habeat noticiam ipseque ab^c eisdem plenius agnoscatur, de fratrum discretorum consilio eundem fratrem *talem* vobis concessi et confirmavi in priorem. Ac predicti fratris *talem* postulacionem nequaquam admisi, fratri predicto vestri curam iniunxi cum officio prioratus. Quapropter *etc.*

(92) 347. Confirmacio prioris conventualis.

In Christo dilecto^a filio *M. etc.* Cum secundum privilegia nostra, ut ea, que interdum circa eleccionis seu postulacionis negocium incumbunt expedienda pro tempore celerius et saluberrime valeant expediri, ordini de speciali gracia sit concessum, ut cum in aliquo nostri^b ordinis conventu de conventuali eleccione occurrerit seu postulacio facienda, si ex ali(qu)a^c causa eleccionem seu postulacionem factam ab ipsis quorum interest non contingat forsitan confirmari, superior, ad quem cofirmacio electi pertinet seu postulati aliquem de ipsis fratribus, quos electores per suas litteras ab eo pecierint, eisdem de licencia apostolica concedere valeat in priorem, ad hoc tamen fratres *tales* nuper priore carentes fratrem *talem* iam anno *tali* loco confirmatum unanimiter postulaverunt in priorem, quem tamen de fratrum discretorum consilio dictis fratribus non concessi, prout in rescripto, quod committo conventui, videre poteritis plenius contineri. Quia nichilominus^d habundans cautela non nocet, volentes prefati fratres sui conventus parcere laboribus et expensis et occurrere dispendiis, que ex diutinis prioris vacationibus solent nonnunquam conventibus provenire, previsuo ducti consilio et innixi precipue prefate gracie a sede apostolica de nominandis indilate vos nominative et expresse nominaverunt omnes unanimiter in priorem, si predictum fratrem non contingeret

346. a ^{no} i. e. alio, recte altero b quodquod c ipsoque ad

347. a In dilecto in Christo b vestri correctum ex vestris c aa . e. alia d nicholominus

eorum postulacioni condescendi^e, sicut ex littera dicti conventus, quam perlegi et diligenti examinatione discussi, michi constitit evidenter, postulantes humiliter et suppliciter requirentes, ut eorum necessitatibus condescendens vos eisdem in priorem ac eciam confirmarem. Ego vero necessitate *etc.* virtute prefati privilegii ac presencium tenore confirmo *etc.*

348. Vicarie et inquisicionis de accusato priore.

In Dei filio *etc.* frater Jo(hannes) *etc.*, salutem et obediencie beatifica incrementa. Publica michi deferente percepi querela, quoniam frater *N.* prior *talis* nescio quo spiritu ductus *hec et hec etc.* Quo circa de vestra discrecione plurimum confidens, cum presens multis^a prepeditus negociis id investigare nequeo, in prefato *N.* conventui vos tam super priorem quam super fratres omnes cum plenaria potestate meum legitimum in hiis causis et pro hac vice vicarium instituo; mandans vobis et nichilominus in vestrorum remissionem niungens peccaminum, quatinus visis presentibus, as(s)umpto vobiscum fratre *N.* vel, si ipse legitime excusatus ire non poterit, alio discreto et Deum timente patre predictum *N.* conventum iuxta consuetudines et statuta nostri ordinis visitetis, compellentes fratres omnes sub pena et sentenciis ordinis tam in visitacione quam publice, ut de propriis factis fratris *N.* secundum qualitatem et exigenciam negotii de veritate vobis simpliciter quoad premissa omnia et alia, que statum et reformationem sepedicti conventus *N.* requirunt dicenda. Quibus auditis, si sic inveneritis plurium^b testimonio, ut ad me est delatum, prelibatum priorem a prioratus *N.* officio absolvatis, penas contemptus et inobediencie alciori patrum iudicio reservantes, ad sufficientem rationem de perceptis et expensis tempore sui prioratus factis vobis et conventui *N.* danda(m) compellatis. Quod si facere noluerit vel in ratione defecerit seu conventum in aliquo dampnificaverit aut cuicumque fratri notabiliter iniuriam fecerit, pena eius usque ad me sit suspensa, omnes suas res in depositum conventus subscripti testimonio arrestatis, includentes usque ad meam et discretorum patrum....^c

^e sic eadem manu suprascriptum verbo non cancellato contineri

348. ^a multas ^b primitus scripta sic post auditis, deinde est post sic necnon ipsum post inveneritis eadem manu cancellantur ^c finis manuscripti deest

APPENDIX.

1.

S. l. et d. (aa. 1370—1375).

Absolutio prioris conventus Lamburgensis (Leopoliensis) cum institutione vicarii, si forte prior non sit infra tempus concessum electus¹.

Anno Domini millesimo trecentesimo septuagesimo secundo.

In Dei filio sibi charissimis fratribus Petro Szoburnak, Stephano, Wenceslao, ceterisque omnibus ad conventum Lamburgensem pertinentibus ordinis fratrum Praedicatorum frater Joannes prior provincialis *etc.* Noveritis quod de consilio^a patrum et fratrum quos pro nunc habere potui, fratrem Stephanum priorem vestrum ab officio prioratus absolvi et per praesentes ipsum vobis denuncio per me fore absolutum et, quia priore carere non potestis (nec) debetis, vobis omnibus mando (ut) praelectis praesentibus statuto die electionis ad eligendum priorem conveniatis, cuius confirmationem fratri Wenceslao committo, quem in vicarium loco prioris facio, quousque fuerit per vos electus et per eum confirmatus, quam confirmationem ex nunc sicut et pro tunc ratifico, approbo, confirmo, quo facto cessat auctoritas Wenceslai praedicta. Si autem, quod absit, infra tempus vobis in constitutionibus concessum priorem non habueritis electum nec confirmatum, fratrem Nicolaum Tolcherk latorem praesentium facio vicarium meum generalem et legitimum super conventum Lamborgensem et super totam Russiam. Mandans vobis omnibus et singulis in virtute Spirtus Sancti et sancte oboedientiae et sub praecepto, ut sibi in omnibus oboediatis et reverentiam debitam exhibeatis. Quicumque vero huic mandato nostro contradiceret vel praenominato vicario fratri Nicolao non oboediret, omnem talem vel tales denuncio voce et omnibus gratiis ordinis fore privatos per praesentes; et ut fratribus inutilis restringatur discursus occasio, imposui vicario vestro fratri Nicolao et per presentes im-

^a concilio

¹ Impressum secundum exemplar, s. XVII conscriptum, et in volumine epistularum et exemplorum Fratrum Ordinis Praedicatorum Cracoviae asservatum. Litteris latius dispositis vocabula designantur, quae in folio 16, e volumine Dictaminum litterarum evulso, exstant. Vid. supra in Praefatione p. 220—221 et 231.

pono, quod omnem fratrem sine licentia per terram Russiae vel versus quamcunque partem provincie discurrentem possit incarcerare, quos et subicio poenae carcerali per praesentes, imponens eidem vicario quod quotiens totiens sibi visum fuerit fratres de Smotricii et de aliis locis quibuscunque revocare poterit et alios loco illorum assignare. Valet. Datum *etc.*

Regestum superioris epistulae, ut est in P. Abrahami Bzowski Propagine D. Hyacinthi Thaumaturgi Poloni seu De rebus praeclare gestis in provincia Poloniae ordinis Praedicatorum commentario p. 24¹.

Idem provincialis [Johannes Bregensis], fratrem Stephanum priorem conventus Leopoliensis ab officio amovet et fratrem Nicolaum Tolcberg super eundem conventum et totam Russiam instituit vicarium suum generalem, indicta fratri Petro Sobumel, fratri Stephano, fratri Venceslao antiquioribus in ordine et aliis patribus die novi electionis prioris...

2.

Świdnica 2. I. 1393.

Regestum epistulae Petri Wasserrabe, a. 1393 conscriptae, a P. Abrahamo Bzowski (Propago, p. 24) secundum textum, in hoc volumine Dictaminum litterarum asservatum, confectum².

Petrus autem Vasserhab provincialis, pro officio suo, priorem conventus Leopoliensis monet severe ad observantiam constitutionum et capitulorum tam generalium, quam provincialium, si velit poenas ordinis evitare, hortaturque eum ad imitationem patris fratris Dominici prioris eiusdem conventus, nuper defuncti. »Advertatis, ita scribit, (sic habet exemplar in Regesto relictum) sinceritatem eius quam ad vos et vestrum conventum habuit, et cum quanta honestate rexit et in quali honore dimisit, ut et vos similia faciatis«. Contributionem deinde solitam pro duobus annis ab eo exigit. Datum literis Suidniciae 2. Ianuarii anno 1393.

3.

Gdańsk 23. IV. 1408.

Littera fraternitatis pro nobilibus dioceseos Vladislaviensis³.

Nobili et famoso viro Nicolao, domicello in Chmelnigz Wladislaviensis diocesis, et devote domine Przilce eius consorti, frater Iohannes Arnsberg,

¹ Vid. supra in Praefatione p. 231.

² Integra epistula erat olim in folio 16 voluminis Dictaminum. Nunc fragmentum solum exstat, a prof. Joanne Fijalek supra in Praefatione editum p. 220. Secundum editoris praeceptum (l. c. p. 232) litteris latius dispositis ea regesti Bzowiani designantur vocabula, quae in asservato folii 16 exstant fragmento. ³ Vid. supra in Praefatione p. 224.

prior provincialis provincie Polonie ordinis Predicatorum, salutem et bonis perfrui sempiternis. Vestre devocionis affectus, quem ad nostrum habetis ordinem, ut audiui, digne postulat et requirit beneficia spiritualia nostro collata ordini a copiosa clementia Redemptoris, vobis gratiosius impertiri. Quapropter omnium missarum, orationum, predicationum, vigiliarum, abstinentiarum, disciplinarum, laborum ceterorumque bonorum operum, que per fratres ordinis nostri dominus Ihesus Cristus per provinciam fieri dederit, antedictam participationem vobis concedo tenore presencium specialem in vita pariter et in morte, ut multiplici suffragiorum presidio et hic augmentum gracie et in futuro mereamini vite eterne premium possidere. In cuius concessionis testimonium sigillum mei provincialatus decrevi presentibus appendendum. Datum in Gdanizk suprascripti diocesis, anno domini M^o(C)CCC^o VIII^o, die mensis aprilis vicesima tertia¹.

¹ Exemplar eadem aetate exaratum in tegumento codicis, qui in Archivo Generali Ordinis Praedicatorum Romae asservatur (XIV A. 2), exstat. Cuius monumenti exemplar Patri Hyacintho Woroniecki O. P. exhibitum est a Patre M. Hy. Laurent O. P.

INDEX
LITTERARUM, QUAE IN HAC EDITIONE ET
APPENDICE CONTINENTUR.

1. Gracialis 22. V. 1371 — pag. 257—8.
2. Confirmacio prioris — pag. 258.
3. Restitutio 27. IX. 1375 — pag. 258.
4. Forma testamenti 10. I. 1360 — pag. 258—9.
5. (Priori provinciali Poloniae). Dat. Alexandriae? 18. X. a.? — pag. 259—60.
6. Alienacio cum graciaryum revocatione — pag. 260.
7. Absolutio 4. XI. 1374 — pag. 260.
8. (Item de eodem) 4. XI. (1374) — pag. 261.
9. Translacio capituli 7. IX 1371 — pag. 261—62.
10. Cassacio 12. IX. 1371 — pag. 262.
11. Appodiacio 12. IX. 1371 — pag. 262.
12. Gracialis — pag. 262—3.
13. Gracialis — pag. 263.
14. Magistro (generali) (1. XI. 1372?) — pag. 263.
15. (Vicario magistri generalis vel procuratori ordinis) — pag. 263—4.
16. Fraternitatis — pag. 264.
17. Conductus (1359?) — pag. 264—5.
18. Confirmationis — pag. 265.
19. (Confirmationis) — pag. 265.
20. Fraternitatis — pag. 265.
21. Alienacionis 1371 — pag. 266.
22. Alienacionis 1372 — pag. 266.
23. Alienacionis mense IX. 1370 — pag. 266.
24. Absolutio unius et confirmacio eiusdem in alium conventum 12. V. 1372 — pag. 266—7.
25. Vicariatus (contratarum) 12. V. 1372 — pag. 267.
26. (Ad vicarium contratarum) 12. V. 1372 — pag. 267.
27. Littera confirmationis prioris, quando provincialis committit uni priori, ut alium electum confirmet — pag. 268.

28. Littera confirmationis prioris electi ab alio prioratu, videlicet ad electum priorem — pag. 268.
29. Recognicio — pag. 268—9.
30. De fratribus gyrovagus — pag. 269.
31. Littere de pactis vel de graciis concessis — pag. 269—70.
32. Item de eodem — pag. 270.
33. Item de eodem — pag. 270.
34. Item de eodem — pag. 270.
35. Item de eodem — pag. 270—1.
36. Item de eodem — pag. 271.
37. Littere de suffragiis ordinis pro nobilibus — pag. 271.
38. Item de eodem forma militum — pag. 271—2.
39. Item de eodem forma principum — pag. 272.
40. Forma episcoporum — pag. 272.
41. Forma canonicorum — pag. 272—3.
42. Forma pro religiosis — pag. 273.
43. Forma religiosis conventibus — pag. 273.
44. Forma pro mortuis — pag. 273—4.
45. Littera confraternitatis — pag. 274.
46. Littera fraternitatis pro occisis — pag. 274.
47. Littera fraternitatis pro occisis — pag. 274.
48. Littera fraternitatis — pag. 274—5.
49. Littera fraternitatis — pag. 275.
50. Littera ad ordinationes — pag. 275.
51. Littera testimonialis — pag. 275—6.
52. Littera pro beneficiis — pag. 276.
53. Littera de eodem — pag. 276—7.
54. De eodem — pag. 277.
55. De eodem — pag. 277—8.
56. De eodem — pag. 278.
57. Littera de suffragiis magistri ordinis — pag. 278.
58. Item de eodem — pag. 279.
59. Hic secuntur scrutinia vel decreta — pag. 279.
60. De eodem — pag. 279—80.
61. De eodem — pag. 280—81.
62. Confirmationes prioris — pag. 281.
63. De eodem ad conventum — pag. 281.
64. De eodem ad electum — pag. 281.
65. De eodem — pag. 282.
66. Hic sequitur cassacio graciosia ad conventum — pag. 282.
67. (Confirmatio prioris ad conventum) — pag. 282—3.
68. (Littera iustificatoria de raptu mulieris) — pag. 283.

69. Littera fraternitatis pro occisis — pag. 283.
70. Decretum — pag. 283—4.
71. Decretum — pag. 284—5.
72. Confirmacio (prioris) ad conventum — pag. 285.
73. Confirmacio ad priorem — pag. 285.
74. Decretum — pag. 285—6.
75. Excommunicacio — pag. 286.
76. Pro beneficiis — pag. 286—7.
77. Item pro beneficiis — pag. 287.
78. Item pro beneficiis — pag. 287—8.
79. Item pro beneficiis — pag. 288.
80. Obligacio misse — pag. 288—9.
81. Cassacionis 18. XI. 137? — pag. 289.
82. Absolucionis 11. XI. 1372 — pag. 289.
83. Fraternitatis 29. IX. (1372) — pag. 289—90.
84. Obligacio unius misse — pag. 290—1.
85. Fraternitatis pro magnis personis — pag. 291.
86. (Ad priorem Elbingensem) — pag. 291—2.
87. (Ad priorem Gdanensem) 25. III. 1372 — pag. 292.
88. Gracialis — pag. 292.
89. Cracouiensis 1. XI. 1372 — pag. 293.
90. (Cracouiensis) (exeunte a. 1372) — pag. 293—4.
91. Forma littere confraternitatis quo ad rectores scolarium (ca a. 1407 aut 1408) — pag. 294.
92. Oswetimensis (1372) — pag. 294—5.
93. (Item gracialis) 1372 — pag. 295.
94. (Confirmatio prioris Sandomiriensis) 21. XII. (1372) — pag. 295—6.
95. (Assignationis) — pag. 296.
96. Lewyn 3. XII. (1372) — pag. 296.
97. (Lewynensis) 2. XII. (1372) — pag. 296.
98. Confirmacio prioris 2. XII. 1372. — pag. 296—7.
99. (Assignationis) 18. X. 1403 — pag. 297.
100. (De violencia) 1. V. (1374?) — pag. 297—8.
101. Vicariatus (Lembergensis 1372?) 3. X. (1374?) — pag. 298.
102. Licencia 29. XII. 1373 vel 1374 — pag. 298—9.
103. (Priori Culmensi) — pag. 299.
104. (Priori Elbingensi) (1371?) — pag. 299.
105. (Priori Gdanensi) (1371?) — pag. 299.
106. (Protestacionis) (1371?) — pag. 300.
107. (Lupoldus vicarius contratarum Cracoviensis et Opoliensis) (ca a. 1374) — pag. 300.

108. (Littere ad priorem) — pag. 300—1.
109. (Restitucionis) 25. X. 1372 — pag. 301.
110. (Assignacionis apostate) 25. X. 1372 — pag. 301.
111. (Responsiva) 10. V. (post a. 1370 vel 1382 et ante 1390) — pag. 301—2.
112. (Cuidam magistro et patri in curia Romana) 10. V. (ca a. 1410) — pag. 302—3.
113. (Bochnensis conventus aedificatur) 13. VII. 1375 — pag. 303.
114. (Posnaniensis) 15. XI. 1373 — pag. 303—4.
115. (Gribswaldensis) — pag. 304.
116. (Poswolocensis) — pag. 304—5.
117. (Gribswaldensis) — pag. 305.
118. (Posnaniensis) 15. XI. 1373 — pag. 305.
119. (Conventus Osuentimensis) 4. X. 1375 — pag. 306.
120. (Item de eodem) 8. XII. 1374 — pag. 306—7.
121. (Conventus Wratislaviensis) 21. XI. 1374 — pag. 307.
122. (Sandomiriensis) 31. V. a. ? — pag. 307—8.
123. (Thessinensis) 11. I. (1374) — pag. 308.
124. (Inquisitionis) — pag. 308—9.
125. (Item de eodem) — pag. 309.
126. (Fraternitatis) (1393/1399—1401) — pag. 309.
127. (Pro studentibus) (1393/1396—1401) — pag. 309—10.
128. (Exordium cuiusdam litterae) — pag. 310.
129. (Institucio vicarii Russiae per patrem provincialem Poloniae) 11. V. 1375 — pag. 310—11.
130. (Assignatio pro studio) — pag. 311.
131. (Littera ad reverendissimum generalem magistrum contra rebelles) (aa. 1389—1393) — pag. 311—2.
132. (Fraternitatis) — pag. 312.
133. (Fraternitatis littera pro prelati) — pag. 312.
134. (Licentia ad curiam Romana) (1393/1399—1401) — pag. 313.
135. Cracouiensis (restitutionis) 10. I. 1374 — pag. 313.
136. (Restitutionis) 15. I. 1374 — pag. 313.
137. (Restitutionis) 10. I. 1374 — pag. 313—4.
138. (Gratialis) 8. I. 1374 — pag. 314.
139. (Licencia repetere debita) 9. I. 1374 — pag. 314.
140. (Gratialis) 10. I. 1374 — pag. 314.
141. Thessinensis 10. I. 1374 — pag. 314.
142. Alienaciones 10. I. 1374 — pag. 315.
143. Syracz(ensis) 11. I. 1374 — pag. 315.
144. (De eodem) 11. I. 1374 — pag. 316.
145. (Helias magister ordinis) 9. VIII. 1375 — pag. 316.

146. (Ordinatio) — pag. 316—7.
147. (Ordinatio) — pag. 317.
148. (Ordinatio) 1371 — pag. 317.
149. (Ordinatio) — pag. 317.
150. (Excommunicatio) (ca a. 1393) — pag. 317—8.
151. (Alienationes) 27. XI., 11. XII., 28. XI., 19. 20. et 26. XII. 1372 — pag. 318—9.
152. (Excommunicatio Petri Wasserhaben provincialis Poloniae) 30. IV. 1393 — pag. 319—20.
153. (Sententia inclusa) (3. V. 1393) — pag. 320.
154. (Procuratio) 28. VI. 1376 — pag. 320.
155. (Contra Wasserhab) 11. III. 1393 — pag. 321—2.
156. (Contra Wasserhab) 12. III. 1393 — pag. 322.
157. Ratificacio vie ad magistrum ordinis 10. III. 1348 — pag. 322.
158. Assensus extra provinciam 10. III. 1348 — pag. 323.
159. De apostatis recipiendis (Magistri ordinis) 10. III. 1348 — pag. 323.
160. De eodem (1346—1348) — 323—4.
161. For(ma recipiendi apostatas) — pag. 324.
162. Mandare fratres incarcerari 23. V. (aa. 1344 vel sqq.) — pag. 324.
163. Licencia — pag. 324.
164. Commissio presententur fratres episcopo (aa. 1338—1344) — pag. 325.
165. Licencie — pag. 325.
166. Absolutio prioris (1344 vel sqq.) — pag. 325.
167. Institutio prioris, ubi non est electio — pag. 325—6.
168. Confraternitatis commendatoribus Prusie — pag. 326.
169. Commendatoribus Prusie — pag. 326.
170. Confraternitatis communitati totius civitatis (in Bochna 1344 vel sqq.) — pag. 326—7.
171. Ducisse (1344 vel 1345) — pag. 327—8.
172. Littera promocionis ad penitenciarium (provincialis Poloniae) (ca a. 1360?) — pag. 328.
173. Promocionis et licencie ad curiam Romanam — pag. 328.
174. Promocionis ad penitenciarium — pag. 328—9.
175. Promocionis et licencie ad curiam Romanam — pag. 329.
176. Scrutinium pro electione prioris provincialis (Joannis) (mense maio 1411) — pag. 329—30.
177. Absolutio et confirmacio simul — pag. 330—I.
178. Confirmacio prioris — pag. 331.
179. Cassacio unius prioris electi et confirmacio postea alterius electi — pag. 331.

180. Confirmacio prioris ad voluntatem — pag. 331.
181. Ad idem — pag. 331—2.
182. Absolutio prioris — pag. 332.
183. De apostatis recipiendis — pag. 332.
184. Littera exhibitoria — pag. 332.
185. Absolutio prioris et... — pag. 333.
186. Littera mutatoria seu commissionis — pag. 333.
187. Forma exhibitoria — pag. 333.
188. Forma particularis commissionis — pag. 334.
189. Forma recipiendi apostatas — pag. 334.
190. Pro apostatis — pag. 334.
191. Pro noviciis — pag. 334.
192. Littere commissionis — pag. 334—5.
193. Vicarie — pag. 335.
194. Vicarie — pag. 335.
195. Vicarie — pag. 335—6.
196. Vicarie — pag. 336.
197. Pro debitis — pag. 336.
198. Vicarie — pag. 336.
199. Vicari(e...) — pag. 336—7.
200. Vicarie generalitatis — pag. 337.
201. Vicarie (generalitatis) — pag. 337—8.
202. Excusatoria et consiliatoria — pag. 338.
203. Commissionis — pag. 338—9.
204. Gracialis — pag. 339.
205. Pro contribucione mandamus — pag. 339.
206. Ad visitandum sorores in monasterio — pag. 339.
207. Institut(orie procura)torem in causis — pag. 339—40.
208. Notabene: Quomodo apostoli sunt petendi in appellatione — pag. 340—1.
209. Forma satisfactoria pro infamacione episcoporum vel aliorum prelatorum (aa. 1344—1347) — pag. 341—3.
210. Forma satisfaccionis pro elemosinis datis per magnatos — pag. 343—4.
211. De translacione capituli provincialis — pag. 344.
212. Transslatum — pag. 344.
213. Ordinaciones (1344 vel sqq.) — pag. 344—5.
214. Absolutio prioris inportune absolucionem petentis — pag. 345—6.
215. Decretum conventus ad provincialem — pag. 346—7.
216. Commissionis — pag. 347.
217. Exsolvere debita — pag. 347—8.
218. Notificacio — pag. 348.

219. Licencie — pag. 348.
220. Licencie — pag. 348.
221. Licencie — pag. 348.
222. Licencie — pag. 348.
223. Tenor securitatis venire ad capitulum provinciale (a. 1411 vel sqq.) — pag. 348—9.
224. Littera minatoria — pag. 349.
225. Concedendi auctoritatem presentandi fratres episcopo pro confessionibus audiendis — pag. 349.
226. Confirmacio prioris — pag. 349.
227. Forma cassandi priorem — pag. 349—50.
228. Concessionis ad confessiones audiendas (ca a. 1375 ?) — pag. 350.
229. Benivolencie — pag. 350—1.
230. Supplicatoria pro privilegia, iura conservanda — pag. 351.
231. Vicarie vel commissionis — pag. 351.
232. Licencia visitandi moniales in claustro — pag. 351.
233. Item licencia ad monasterium sororum — pag. 352.
234. Commissionis — pag. 352.
235. Responsiones ad obiecta — pag. 352—3.
236. Vicarie et commissio(nis) — pag. 353.
237. Commissoria seu vicarie — pag. 353—4.
238. Tenor mandare debita solvere — pag. 354.
239. Ad idem — pag. 354.
240. Licencie recipere ad suffragia ordinis (a. 1344 vel sqq.) — pag. 355.
241. Liberacio a carcere, assignacio gravioris culpe — pag. 355.
242. Licencie repetere debita — pag. 355.
243. Responsio super petitione — pag. 355.
244. De eodem — pag. 355.
245. Compellere debitum solvere — pag. 355—6.
246. Responsio super transslacione capituli — pag. 356.
247. ...missione... seu subvencione... — pag. 356.
248. Littera presentacionis ad confessiones audiendas seu promotionis (aa. 1370—1374) — pag. 355—7.
249. Exsolvenda contribucione — pag. 357.
250. Absolutio prioris — pag. 357.
251. Confirmacio prioris — pag. 357.
252. Supplicatoria contra fratres, qui sine licencia currunt versus Russiam — pag. 357—8.
253. (Forma recipiendi apostatas) — pag. 358.
254. Mandare f(ratrem) incarcerari — pag. 358.
255. Licencie — pag. 358.
256. Item licencie — pag. 258.

257. Commissio presentare f(ratres) episcopo — pag. 359.
258. Absolutio prioris — pag. 359.
259. Institutio prioris, ubi non est electio — pag. 359.
260. Forma concedendi licenciam... — pag. 359—60.
261. De eodem — pag. 360.
262. De graciis — pag. 360.
263. Satisfactoria pro beneficiis — pag. 360.
264. Approbacio alicuius littere vel gracie — pag. 360—1.
265. Forma restitutionis — pag. 361.
366. Item alia — pag. 361.
267. ...sorores et fratres ordinis (post 1344 et ante 1359) — pag. 361—2.
268. Recepcionis ad suffragia ordinis — pag. 362.
269. Recepcionis ad confraternitatem defuncti — pag. 362.
270. Ad idem — pag. 363.
271. Recepcionis ad suffragia ordinis — pag. 363.
272. Littera testimonialis — pag. 363.
273. Dimissio ad episcopum seu responsio — pag. 363—4.
274. Assignacio extra provinciam — pag. 364.
275. Forma respondendi litteris ad capitulum missis. Responsio littere ad capitulum provinciale (post 1343 et ante 1351) — pag. 364—5.
276. De eodem (post 1344 et ante 1351) — pag. 365.
277. De petitione fratris ad conventum aliquem — pag. 365.
278. Commissionis seu restitutionis vel satisfaccionis — pag. 365.
279. Vicarie super pecunias perditas — pag. 365—6.
280. Vicarie — pag. 366.
281. Forma vicarie — pag. 366.
282. Vicarie extra contratam — pag. 366.
283. Forma de licencia ad Urbem (a. 1344 vel sqq.) — pag. 367.
284. Item alia — pag. 367.
285. Absolutio supprioris — pag. 367.
286. Absolutio prioris et institutio alterius — pag. 367—8.
287. Responsio super litteram ducisse (aa. 1344—1364) — pag. 368.
288. Citaciones ad r(espondendum) ad obiecta — pag. 368.
289. Mandare solvere debita (a. 1344 vel sqq.) — pag. 368.
290. Privacionis pecunie mutuate secularibus — pag. 368—9.
291. Confirmacio prioris conventualis — pag. 369.
292. Licencie ad Urbem — pag. 369.
293. Pro abbatibus forma — pag. 369—70.
294. Pro quocunque sacerdote forma — pag. 370.
295. Pro nobilibus forma — pag. 370.

296. Pro iurisperitis forma — pag. 370—1.
297. Pro personis habentibus in Ecclesia personatum forma — pag. 371.
298. Forma pro baronibus, comitibus — pag. 371—2.
299. Forma gracialis — pag. 372.
300. Forma gracialis — pag. 372.
301. Forma communis pulcra — pag. 372.
302. Forma pulcra pro multis magnis personis — pag. 372—3.
303. Excusatorie (a. 1398) — pag. 373—4.
304. Excusatoria et promocionis — pag. 374—5.
305. Excusatoria — pag. 375.
306. Gracialis — pag. 375.
307. Privacionis pecuniarum iniuste acquisitarum (paulo post a. 1382) — pag. 375—6.
308. De prorogacione capituli tenor — pag. 376.
309. De eodem — pag. 376—7.
310. Licencie — pag. 377.
311. Mandare venire ad capitulum — pag. 377.
312. Recommendatorie vel exhibitorie (a. 1370?) — pag. 377.
313. Excusatoria ad magnatos — pag. 377—8.
314. Promocionis — pag. 378.
315. Item promocionis (ca. a. 1343?) pag. 378—9.
316. Forma assignandi fratres pro et etiam extra provinciam vel... — pag. 379.
317. Ratificacio licencie — pag. 379—80.
318. De graciis — pag. 380.
319. Assignacio cum pena — pag. 380.
320. Institutio prioris, ubi non est electio — pag. 380.
321. Licencie — pag. 380.
322. Commissionis relevare fratrem de pena — pag. 381.
323. Licencie recipiendi sorores ad monasterium sororum — pag. 381.
324. Legacionis testamenti et electio sepulture — pag. 381.
325. De apostatis recipiendis — pag. 381.
326. Protestacionis — pag. 382.
327. Forma excommunicandi — pag. 382.
328. Vicarie super apostatas puniendos — pag. 382.
329. Vicarie de capituli translacione — pag. 383.
330. Vicarie notificacio — pag. 383.
331. Commissionis — pag. 383.
332. Institutio prioris, ubi non (est) electio — pag. 383.
333. Responsio super petitione — pag. 384.
334. Excusatoria ad regem (Poloniae) — pag. 384—5.

335. Forma supplicatoria — pag. 385.
336. Littera absolucionis ab ordine — pag. 385—6.
337. Littera obligacionis ad carceres — pag. 386.
338. Littera recepcionis apostate ad carcerem — pag. 386.
339. Littera recepcionis de apostasia — pag. 386.
340. Forma mandare restituere fratri oblata — pag. 386—7.
341. Gracia concessionis de successione librorum — pag. 387.
342. Ad idem — pag. 387.
343. Confirmacio prioris conventualis — pag. 387—8.
344. Confirmacio prioris conventualis — pag. 388.
345. Confirmacio prioris conventualis — pag. 388—9.
346. Confirmacio prioris conventualis — pag. 389.
347. Confirmacio prioris conventualis — pag. 389—90.
348. Vicarie et inquisicionis de accusato priore — pag. 390.

APPENDIX.

1. (Absolutio prioris Lamburgensis cum institutione vicarii si forte prior non sit infra tempus concessum electus aa. 1370—1375) — pag. 391—2.
2. (Regestum epistulae Petri Wasserrabe 2. I. 1393) — pag. 392.
3. (Littera fraternitatis pro nobilibus coniugibus dioceseos Vladislaviensis 23. IV. 1408) — pag. 392—3.

INDEX

PERSONARUM ET LOCORUM

Numeri seriem formularum indicant.

A

- Adalbertus S. *vide* conventus Wratislaviensis
 Agnes mater commendatoris ord. S. Mariae domus Theutonicae 169
 — priorissa conventus Wratislaviensis sororum ordinis Praedicatorum 323
 Alanoni 5
 Albertus conversus in conventu Sandomiriensi 11
 Albus *vide* Petrus Albus
 Alexander papa V 112
 Alexandria in Italia 5 *in nota*, 157—159
 Andreas frater 112
 — magister, rector scholarum Lublensium 91 *in nota*
 — Rutheni prior conventualis in Cracovia 111 *et postea* prior provincialis per provinciam Poloniae 95 *in nota*, 99 *in nota*, 126, 127, 134, 303
 Anna consors civis Cracoviensis 204
 — ducissa Rathiboriensis 228
 — ducissa Zaganensis 275
 Aquileia *vide* patriarchatus
 Aragonia *vide* Valentia
 Arnsberg *vide* Johannes Arnsberg
 Arnoldus prior Glogoviensis 161
 Aschin *vide* Engelbertus de Aschin
 Augustinus S. *vide* regula
 Avinio 315 *in nota vide* capitulum generale

B

- Bach *vide* Nicolaus Bach
 Balislav *vide* Bolesławiec
 Bartholomaeus frater, confessor monialium conventus Rathiboriensis 228 *in nota*
 — frater de conventu Thessinensi 151

- Bartholomeus prior conventualis 166
 Begil frater de conventu Ossventinensi 154
 Benedictus papa XI 160
 — papa XII 315 *in nota*
 Benedictus S. *vide* ordo
 de Berk commendator ordinis S. Mariae Theutonicorum 168
 Bochnia, Bochna, Bogna 113, 170, 315 *in nota, vide* conventus, prior
 Bogoria *vide* Jaroslaus
 Bohemia 17, 155, 303 *vide* provincia, rex
 Boleslaus dux Plocensis 275 *et in nota*
 Bolesławiec in Silesia, Boleslav, Balislav *vide* conventus, prior
 Bonifacius papa IX 5 *in nota*, 131
 Bononia *vide* conventus, studium
 Borczlauicz *vide* Jacobus Borczlauicz
 Borely novicius 97
 Bracharensis archiepiscopus *vide* Johannes de Cardailhac
 Brasiatoris *vide* Jacobus Brasiatoris
 Brzeg in Silesia, Breg, Brega 94, 96; *vide* Hermanus de Brega, Johannes de Brega, capitulum provinciale, conventus, domina, princeps, prior
 Brześć Kujawski, Brest *vide* conventus, prior
 Buda *vide* capitulum generale
 Burkardus frater, praedicator Cracoviae ad s. Trinitatem 102, 114 *in nota*

C, K

- Camerino *vide* Ugolinus de Camerino
 Capua *vide* Raymundus de Capua
 Kamień in Pomerania, Camin *vide* prior Caminensis
 Kamieniec Podolski, Kamencz 129 *vide* conventus, prior

Carcasson *vide* capitulum generale
 Carnificis *vide* Johannes Carnificis
 Karolus IV Romanorum imperator et rex
 Bohemiae 9 *in nota*, 17
 Carsaw, Carsov, *vide* Johannes Carsaw
Kasubia, Cassubia 308
 Castrī Nicolaus *vide* Nicolaus
 Katharina S. *vide* conventus sororum ord.
 Praedicatorum Wratislaviae
 Katherina magistra curiae Ossventinensis
 119, 120
 Kazimirus dux Thessinensis 123 *in nota*
 — III rex Poloniae 9 *in nota*, 172 *in nota*
 Kerlinger *vide* Walterus
Chelmno, Culm 330 *vide* capitulum provin-
 ciale, conventus, dioecesis, episco-
 pus, prior
Chmielnik, Chmelnigz *App.* 3
Choczna, Chozna 120 *vide* Nicolaus Vlo-
 dzylay
Cieszyn, Cessin, Tessin, Tessyn, Thessin
 109, 110, 123, 151, *vide* Kazimirus,
 Euphemia, conventus, prior
 Cingulatoris frater de conventu Craco-
 viensi 151
 Kirsburg *vide* Nicolaus Kirsburg
 Cistercienses *vide* ordo
 Clara consors nobilis 260
 Clarusmons *vide* Clermond
 Clemens frater de conventu Ossventi-
 nensi 119
 — lector, elector prioris provincialis 176
 — papa VI 315 *in nota*
Clermond Ferrand, Claromonte *vide* ca-
 pitulum generale
 Kniprode *vide* Wynricus de Kniprode
 Kobulla *vide* Wenceslaus Kobulle
 Colonia *vide* conventus, prior, studium
 Columba *vide* Nicolaus Columba
 Comeza *vide* Petrus de Chomiąża
 Conradus *vide* Cunradus
 Konigesperk frater 189
 Korbo, Korko abbas ord. S. Benedicti
 Orlaviensis 209
 Cosbar, Cosbor, *vide* Nicolaus Cosbar
Kraków, Cracovia 24, 25, 26, 89, 90, 102,
 111, 138, 151, 154, 162, 170, 172, 174,
 176, 203, 205, 209, 222, 235, 237, 247,
 249, 251, 252, 254, 272, 285, 313, 315,
 320, 324, 325, 328; *vide* cantor, cano-
 nicus Scarbimiriensis, capitulum provin-
 ciale, civis, civitas, contrata, con-
 ventus, dioecesis, episcopus, lector,
 monasterium, officialis, prior
 Cristianus vicarius in conventu Pozwol-
 censi 116

Krosno in Silesia *vide* conventus, prior
 Crosnensis
 Crus *vide* Nicolaus Crus
 Kucirnelle *vide* Petrus Kucirnelle
Culm *vide* *Chelmno*
 Cunradus, Conradus II dux Glogoviae et
 dominus in Olsna 202
 — camerarius ducis 192
Kujawy, Cuyavia *vide* contrata
Czersk *vide* Semovitus dominus Cyrnensis

D

Dąbkowice, *Dankowice*, *Dambowycz* 120,
 vide Nicolaus Ruthenus
 Dominicus prior Leopoliensis *App.* 2
Dominicus S. *vide* regula

E

Elblag *vide* conventus, prior Elbingensis
 Elias *vide* Helyas
 Elizabeth consors Primisslii ducis Thes-
 sinensis 123
 — ducissa Mazoviae, domina Plocensis
 et Vysnensis 275, 287
 — regina Poloniae et Ungariae 113, 335
 Engilbertus de Aschin 106
 Episcopellus, Episcopi *vide* Johannes Epi-
 scopi
Erfurt, Erfordia 312
 Erkeri frater de conventu Cracoviensi 151
 Euphemia, *Offka* ducissa Rathiboriensis,
 priorissa in Rathibor, soror ordinis
 Praedicatorum 171, 234, 235, 267,
 276, 279
 — Kazimiri ducis Thessinensis uxor 123,
 141

F

Falkenberg *vide* Nicolaus de Falkenberg
 Firmo *vide* Thomas de Firmo
 Formosa *vide* Nicolaus Formosa
 Franciscus Oczkonis s. theologiae prae-
 sentatus magistri ordinis generalis su-
 per provinciam Poloniae vicarius 150,
 152, 155
 — frater, cursor conventus 154
 — Monatarii frater 153
Frankfurt ad Moenum, Francofordia *vide*
 capitulum provinciale
 Frankensten, Frankensteyn, Frankynsteyn,
 vide Philippus de Frankynsteyn, *Zab-*
 kowice
 Fredricus prior Ossventinensis 119, 151

G

- Gallus frater de conventu Sandomiriensi 122
 Garinus de Giaco magister ordinis fratrum Praedicatorum 157—160
Gdańsk, Gdanizk *App.* 3 *vide* conventus, prior Gdanensis.
 Gerhardus prior Thessinensis 109
 — frater commendatoris ord. S. Mariae domus Theutonicae 169
 Gersdorf *vide* *Gieraltowice*
 Gervasius prior Thessinensis 123, 140, 141
 Gesleri *vide* Johannes Gesleri
Gieraltowice, Gersdorf, Giersdorf, Gregorsdorf 4 *in nota*
Głogów, Glogovia 202 *vide* Cunradus dux, conventus, prior
Gniezno *vide* archiepiscopus Gneznensis, diocesis
 Gordorf *vide* Gregorsdorf
 Gregorius Platonis frater 144; *vide* Petrus Gregorii
 Gregorsdorf *vide* *Gieraltowice*, Petrus *Grot* *vide* Johannes *Grothonis*
Gryfia, Gribswald, Grifswald, Gripswald, Griswald *vide* capitulum provinciale, conventus, prior

H

- Harvicus prior Slupensis 115
 Helyas, Helias magister ordinis fratrum Praedicatorum 145
 — prior Cracoviensis 214
 Henricus notarius civitatis Wratislaviensis 4
 — pater commendatoris ord. S. Mariae domus Theutonicae 169
 — de Polonia poenitentiarius Poloniae in curia Romana Avinione 172 *in nota*
 — Scenhals, Schohals civis Wratislaviensis 105, 106
 — de Zwenkemuelte frater de conventu Glogoviensi 81
 Hermanus de Brega civis Cracoviensis 209
 — *de Praga* episcopus Warmiensis 164
 Heynco Schertil 4
 Hold lector Cracoviensis 100

I, J

- Jacobi *vide* Nicolaus Jacobi
 Jacobus frater 161
 — frater de conventu Glogoviensi 161
 — frater de conventu Sandomiriensi 122
 — frater de conventu Swidniczensi 96

- Jacobi frater, vicarius reformationis 131
 — Borczlauciz, Roslawicz, frater de conventu Levinensi 97, 151
 — Molendinatoris frater de conventu Thessinensi 142
 — dictus Nobilis frater de conventu Thessinensi 7
 Jacobus de Nova Domo secretarius et socius magistri, vicarius per provinciam Poloniae 131, 152, 155
 — Brasiatoris civis 4
 — Roslawicz *vide* Jacobus Borczlauciz
 — Zackrow frater de conventu Ossventinensi 151
 Jaroslaus *Bogoria Skotnicki* archiepiscopus Gneznensis 248
 Jaschonis *vide* Petrus Jaschonis
 Jescotis *vide* Nicolaus Jescotis
 Innocentius papa VI 172 *in nota*
 Johannes canonicus castri Rathiboriensis 279
 — dux Ossventinensis 92
 — episcopus 257
 — episcopus Sambiensis 164, 257
 — frater 134, 199, 245, 331
 — frater de conventu Cracoviensi 167
 — lector et vicarius Poznaniensis, *postea* prior 114, 118
 — lector 216
 — papa XXII 315 *in nota*
 — prior Glogoviensis 110
 — vir probus 271
 — Arnsberg prior provincialis per provinciam Poloniae 91, 112 *in nota*, *App.* 3
 — de Brega, Bregensis prior provincialis per provinciam Poloniae 1, 3, 6, 7, 9—12, 18, 22—25, 48, 81, 82, 84, 85, 88, 90, 93—95, 101, 102, 106, 107, 109, 110, 114—116, 118, 129, 135, 138—141, 148, 151, 228, 248, 312, *App.* 1
 — de Brega *aut quidam alius* prior provincialis per provinciam Poloniae 16, 19, 49, 177, 187, 194, 202—204, 209, 210, 211, 214—216, 218, 227—231, 233, 236—238, 247, 251—254, 258—259, 261, 263, 264, 268, 269, 271—273, 275, 276, 282, 287, 288, 290, 295, 296, 301, 302—304, 309—310, 313, 316, 319, 322, 323, 329, 332—335, 340, 344, 348
 — de Cardailhac archiepiscopus Bracharenis 124 *in nota*
 — Carnificis frater de conventu Ossventinensi 119
 — Carsaw, Carsov frater de conventu Levinensi 97, 151

Johannes Episcopi, *Episcopellus*, sacrae theologiae professor, prior provincialis per provinciam Poloniae 112 *in nota*, 176, 223
 — Gesleri prior Sandomiriensis 94
 — *Grothomis*, *Grot*, *de Stupcza* episcopus Cracoviensis 209, 315
 Johannes de Lenburga frater et vicarius generalis Russiae 129
 — Leonardi frater, confessor monialium conventus Rathiboriensis 228 *in nota*
 — Linificis frater de conventu Glogoviensi 81
 — Luceoriensis, quondam prior Gdanensis 87, 105, 106
 — Malich lector Pozwolcensis 116
 — Merula frater de conventu Sandomiriensi 122
 — *de Molinis* magister ordinis fratrum Praedicatorum 304
 — Palute frater de conventu Syradiensi 6
 — Papa frater de conventu Thorunensi 151
 — Pellificis vicarius in conventu Frankensteynensi 10, 151
 — Piper frater de conventu Syradiensi 143, 144
 — de Rathebur frater 160
 — Rebenyk frater de conventu Opatoviensi 151
 — Rutenduleas frater 151
 — Sculteti frater de conventu Bregensi 151
 — Strus, *Struś*, prior provincialis ordinis fratrum Praedicatorum per provinciam Poloniae 99, 112 *in nota*
 — Symonis frater de conventu Wratlaviensi 88
 — de Warsigow, Wersingow, lector Wratlaviensis 1, 105, 106
 — Wilhelmi prior Swidniczensis 98
 Istria 315 *in nota*

L, Ł

Lambertinus *vide* Martinus Lambertini
 Lamborg, Lamburg *vide* Lwów
 Lancicia *vide* Łęczyca
 Laurencius 271
 Legenicz, Legnicz, *vide* Lignica
 Lemberg, Lenburga *vide* Lwów, Johannes de Lenburga
 Leonardus *vide* Johannes Leonardi
 Leopoldus *vide* Lupoldus
 Leopoldus *vide* Lwów
 Lesk, Lezk 169, 187 *vide* advocatus

Lestko dux Rathiboriensis 171 *in nota*
 Lesslow *vide* Nicolaus Lesslow
Lewin in Silesia, Levyn 96, 97, 151 *vide* conventus, novicius, prior Levinensis
 Łęczyca, Lancicia *vide* Wladislaus dux Lanciensiis, conventus
 Lignica, Legenicz, Legnicz 135, 197, 230, 234, 246, 267, *vide* capitulum provinciale, conventus, prior
 Linificis *vide* Johannes Linificis
 Lipoldus *vide* Lupoldus
 Lossam *vide* Nicolaus Lossam
 Lublin, Lublyn 91 *vide* conventus, prior
 Luceoriensis *vide* Johannes Luceoriensis
 Lugdunum *vide* capitulum generale
 Lupoldus, Luppoldus, Leopoldus, Lipoldus lector Cracoviensis, vicarius contratarum Cracoviensis et Opoliensis 7, 8, 101, 107, 111
 Lwów, Lamborg, Lamburg, Lemberg, Lenburga, Leopoldus 101, 129 *vide* Johannes de Lenburga, conventus, vicariatus

M

Malchyn *vide* Petrus Malchyn
 Malich *vide* Johannes Malich
 Maria S. *vide* ordo
 Martinus frater de conventu Gdanensi 104
 — frater de conventu Opatovicensi 151
 — frater de conventu Sandomiriensi 122
 — Lambertini frater de conventu Sandomiriensi 122
 Masovia *vide* Mazowsze
 Mathias frater de conventu Opatovicensi 151
 — frater de conventu Sandomiriensi 122
 — supprior Wratlaviensis 215
 — nobilis, vicarius prioris Thessinensis 8
 Mazowsze, Mazovia, Masovia 25, 275, 287, 328 *vide* Elisabeth ducissa Mazoviae, Semovii dux, contrata
 Medici *vide* Nicolaus Medici
 Merula *vide* Johannes Merula
 Michael lector, elector prioris provincialis 176
 — Swancz frater de conventu Sandomiriensi 122
 Moguncja, Moguntia *vide* conventus, prior, studium
 Molendinator *vide* Jacobus, Nicolaus Molendinatoris
 Molinis *vide* Johannes de Molinis
 Monarii *vide* Franciscus Monarii
 Mrokocin 4

N

- Nicolaus abbas Rudnensis ord. Cisterciensium 209 *in nota*
 — canonicus Scarbimiriensis et officialis Cracoviensis 154
 — frater 134
 — dominus in Chmelnigz *App.* 3
 — novicius de Levin 151
 — praedicator 12
 — quondam prior Boleslaviensis 121
 — prior Levinensis 97
 — prior Poznaniensis 112
 — olim prior Rathiboriensis 235
 — Bach frater de conventu Ossventinensi 154
 — Castri frater de conventu Opatoviensi 142
 — Kirsburg prior Elbingensis 105, 106
 — Columba frater de conventu Opatovicensi 151
 — Cosbar, Cosbor frater de conventu Bregensi 157, 159
 — Crus frater de conventu Rathiboriensi 139
 — de Falkenberg civis Wratislaviensis 4
 — Formosa frater de conventu Opatovicensi 142
 — Jacobi frater de conventu Wratislaviensi 151
 — Jescotis civis 68
 — Lesslow frater de conventu Elbingensi 151
 — Lossam, Lossan frater de conventu Levinensi 97, 151
 — Medici frater 89
 — Molendinatoris frater de conventu Ossventinensi 142
 — Orclin prior Wratislaviensis 105, 106
 — Pfaffyondorf prior Levinensis 96, 98
 — Rartkonis frater de conventu Cracoviensi 137
 — Ruthenus haeres de Dambowycz 120
 — Reccow frater 124
 — Sach frater de conventu Opatovicensi 151
 — Solphe frater de conventu Ossventinensi 11
 — Tolcberk generalis vicarius prioris provincialis super conventum Lamburgensem *App.* 1
 — Vlodzyłay haeres de Chozna 120
 — Wanger civis Wratislaviensis 4
 — Wikeri *vide* Nicolaus Wyken
 — Wydmaw frater de conventu Glogoviensi 110

Nicolaus Wyken, Wikeri, frater de conventu Rathiboriensi 142

Niemcza vide districtus Nymcesis

Novogardus *vide* Theodricus Novogardus

Nova Domus *vide* Jacobus de Nova Domo

O

Oczko *vide* Franciscus Oczkonis

Offka, vide Euphemia

Oleśnica in Silesia, Olsna vide Cunradus dux

Opatowiec, Opatouecz 99 vide conventus, prior

Opole in Silesia vide contrata, conventus, decanus, prior

Orclin *vide* Nicolaus Orclin

Orłowo in Silesia vide abbas

Oświęcim, Osswancin, Osswencim, Osswecz, Osswenczyn, Osswetim, Osuentim 109, 119, 151 vide Euphemia, Johannes dux, Salomea, conventus, magistra curiae, monasterium, prior Ossventinensis

Oxonia *vide* studium Oxoniense

P

Palute *vide* Johannes Palute

Papa *vide* Johannes Papa

Paulus confessor sororum in Wratislavia 10

— frater de conventu Rathiboriensi 216, 237

— prior Ossventinensis 154

— de Rathebor, Rathibor frater 157, 158

Pellificis *vide* Johannes Pellificis

Pesko Zegota nobilis 120

Petinensis episcopus *vide* Stanislaus de Cracovia

Petrus cantor ecclesiae Cracoviensis 209

— frater de conventu Boleslaviensi 121

— frater de conventu Elbingensi 105

— frater de conventu Gdanensi 106

— frater de conventu Rathiboriensi 227

— confessor conventus monialium Rathiboriensis 228 *in nota*

— lector conventus monialium Rathiboriensis 228 *in nota*

— prior Brestensis 24

— prior et vicarius Cracoviensis 24, 25, 82, 90

— prior Opoliensis 218

— rector scolarium in Lublyn, magister 91

— rector ecclesiae mediae partis Ossventinensis 154

Petrus Albus frater de conventu Thessinensi 142, 151
 — de *Chomiąka*, Comeza, Comeyza quondam prior provincialis per provinciam Poloniae, poenitentiarius minor Bonifacii IX 5 *in nota*, 105, 106, 111, 135, 155, 267 *in nota*, 287 *in nota*
 — Kucirnelle frater de conventu Sandomiriensi 95
 — Gregorii frater de conventu Cracoviensi 136
 Petrus de Gregorsdorf, in Gordorf haeres et dominus villae 4
 — Jaschonis frater de conventu Cracoviensi 138
 — Malchyn frater de conventu Grifswaldensi 115
 — de Osswezym frater de conventu Thessinensi 109
 — Sobumel frater de conventu Leopoliensi *App.* 1
 — Szoburnak frater de conventu Leopoliensi *App.* 1
 — Warsirabe, Wasserhab, Wasserrhaben, Wasserrabe, Wassirrab, Wassirrabe, Wassirraben prior provincialis per provinciam Poloniae 111 *in nota*, 131 *in nota*, 152, 153, 155, 156, *App.* 2
 — Zosali prior Lanciciensis 278
 Pfaffyndorf *vide* Nicolaus Pfaffyndorf
 Philippus frater de conventu Opatoviensi 122
 — frater de conventu Frankynsteinensi 150
 — prior Culmensis 162
 Piper *vide* Johannes Piper
 Platon *vide* Gregorius Platonis
 Plock, Ploczk 83, 92, 328 *vide* Boleslaus dux, Elizabeth ducissa, capitulum provinciale, conventus, prior
 Podium 315 *in nota*, *vide* capitulum generale
Polska, Polonia 228 *vide* poenitentiarius, prior provincialis per provinciam Poloniae, provincia Poloniae, regina, rex Polonia Maior *vide* *Wielkopolska*
Pomorze, Pomerania 165, 256 *vide* conventus
Poznań, Poznan *vide* capitulum provinciale, conventus, lector, prior
Pozewolk, Pozwolc *vide* conventus, lector, prior
 Praemonstratenses *vide* ordo Praemonstratensium
Praga 124, 125, 145
 Premilsil *vide* *Przemysł*

Primislius dux Thessinensis 123
Prusy, Prussia 165, 256 *vide* commendator, contrata, conventus
Przemysł, Premilsil 129 *vide* conventus
 Przilca consors Nicolai nobilis in Chmelnigz *App.* 3

R

Raciborz, Rathebor, Rathebur, Rathibark, Rathiberg, Rathibor, Rathiborg, Rati-bor, Rathybor 3, 7, 8, 90, 92, 93, 123, 135—141, 143, 144, 151, 157, 158, 171, 192, 223, 267, 285, 305 *vide* Anna ducissa, Euphemia ducissa, Lestko dux, Johannes de Rathebur, capitulum provinciale, castrum, conventus, lector, monasterium, prior, priorissa
 Rartko *vide* Nicolaus Rartkonis
 Rathebur *vide* Johannes de Rathebur
 Rathibor *vide* *Raciborz*
 Raymundus de Capua magister ordinis 127 *in nota*
 Rebenyk *vide* Johannes Rebenyk
 Reccow *vide* Nicolaus Reccow
 Regulserus Sarprot civis 106
 Roma, Urbs 284, 292 *vide* curia Romana
 Roslavicz *vide* Jacobus Borczlauciz
 Ruda, Rudna 209 *in nota*, 305 *vide* Nicolaus abbas Rudnensis
 Rudalphus frater 124
 Rudna *vide* *Ruda*
Rus, Russia 129, 236, 252, *App.* 1 *vide* natio
 Rutenduleas *vide* Johannes Rutenduleas
 Ruthenus *vide* Andreas, Nicolaus

S

Sach *vide* Nicolaus Sach
 Sagan *vide* *Żegań*
 Salomea, Salomena ducissa antiqua Os-sventinensis 119, 120
 Sambia *vide* episcopus
Sandomierz, Sandomiria 122, 209 *in nota*, 287, 313 *vide* capitulum provinciale, conventus, prior
 Sarprot *vide* Regulserus Sarprot
 Saxonia *vide* prior provincialis, provincia Saxoniae
 Scarbimiria *vide* Nicolaus canonicus Scarbimiriensis
 Scenhals *vide* Henricus Scenhals
 Schertal *vide* Heynko
 Schohals *vide* Henricus Scenhals
Skotnicki *vide* Jaroslaus *Skotnicki*

Scultetus *vide* Johannes Sculteti
 Semovitus Troydini dux Masoviae et dominus Cynensis 287
 — — — et dominus Visnensis 275
Sieradz, Syradia 211 *vide* capitulum provinciale, conventus, prior
Śląsk, Silesia, Slesia, Slezia, Zlesia, 25, 26, 71, 86, 144, 196, 231, 240, 329 *vide* contrata, inquisitor
Ślupsk in Pomerania, *vide* prior Slupensis
Smotrycz in Podolia, Smotricia *App.* 1
 Snenensis *vide* prior
 Sobumel *vide* Petrus Sobumel
 Solphe *vide* Nicolaus Solphe
 Stanislaus de Cracovia ordinis fratrum Praedicatorum, poenitentiarius, postea episcopus Petinensis 315 *in nota*
 — frater 314
 — inquisitor Cracoviensis, vicarius provinciae Polonae 315 *in nota*
 — lector Cracoviensis 111
 — prior Frankensteynensis 238
 — prior Sandomiriensis 315 *in nota*
 — prior provincialis per provinciam Poloniae 162, 166, 170, 171, 209 *in nota*, 213, 240, 267 *in nota*, 275 *in nota*, 276 *in nota*, 283, 287 *in nota*, 289
 — studens Coloniae 127 *in nota*
 — de Bochnia quondam inquisitor in Polonia 315 *in nota*
 Stephanus frater de conventu Poznaniensi 118
 — frater de conventu Leopoliensi *App.* 1
 — prior Leopoliensis *App.* 1
 Strus *vide* Johannes Strus
 Swancz *vide* Michael Swancz
Świdnica in Silesia, Suidnicia, Swidnicz 97, 121, 124, 125, 151, 152, 155, 156, 329, *App.* 2 *vide* capitulum provinciale, conventus, prior
 Symon *vide* Johannes Symonis
 Syracz 143
 Syradia *vide* *Sieradz*
 Szoburnak *vide* Petrus Szoburnak

T

Tczew in Pomerania *vide* prior Tersoviensis
 Tessin, Thessin, Tessyn *vide* *Cieszyn*
 Theodricus prior Sandomiriensis 122
 — Novogardus vicarius in conventu Grifswaldensi 115, 117
Theutonia *vide* provincia
 Theutonicus ordo *vide* ordo
 Thomas de Firmo magister ordinis fratrum Praedicatorum 176

Tolcberk *vide* Nicolaus Tolcberk
Toruń, Thorun 82, 235, 246, 274—276, 326, 330 *vide* capitulum provinciale, conventus, lector, prior
 Troyden *vide* Semovitus
Tyniec *vide* abbas Tynciensis

U

Ugolinus de Camerino vicarius magistri ordinis in provinciis Ungariae, Poloniae et Daniae 131 *in nota*
 Ungaria *vide* *Węgry*
 Urbs *vide* Roma

V, W

Valentia *in Aragonia* 1 *in nota*, 315 *in nota*, *vide* capitulum generale
 Walterus Kerlinger prior provincialis provinciae Saxoniae 312 *in nota*
 Wanger *vide* Nicolaus Wanger
 Wanko dux Plocensis 275
Warka in Masovia *vide* prior Varcensis
Warmia *vide* episcopus Warmiensis
 Warsigow, Wersingow *vide* Johannes de Warsigow
 Wasserhab, Wassirrab *vide* Petrus Wassirabe
 Wedericus frater de conventu Ossventinensi 93
 Wenceslaus frater 285
 — frater de conventu Leopoliensi *App.* 1
 — Wenceslaus prior Thessinensis 7, 8, 141
 — prior Rathiboriensis 109
 — Kobullae frater de conventu Cracoviensi 135
 Wersingow *vide* Johannes de Warsigow
Węgry, Ungaria *vide* regina Ungariae
Wielkopolska, Polonia Maior *vide* contrata
 Wikerus *vide* Nikolaus Wikeri
 Wilgo frater 162
 Wilhelmi *vide* Johannes Wilhelmi
 Vinricus *vide* Wynrikus
Wizna, *vide* Elizabeth, Semovitus
 Wladislaus dux Lanciciensis 278
 Wladislavia *vide* dioecesis
 Wlodzylaus *vide* Nicolaus Wlodzylay
 Voswalde frater in conventu Rathiboriensi 3
Wrocław, Wratislavia 1, 2, 4, 9—11, 86—89, 100, 101, 104—106, 111, 114, 118, 124 *in nota*, 184, 194, 202, 203, 221, 223, 233, 249, 260, 261, 308, 323, 329 *vide* capitulum provinciale, civis

conventus, dioecesis, episcopus, lector,
monasterium, prior, priorissa
Wydmau *vide* Nicolaus Wydmau
Wyken *vide* Nicolaus Wyken
Wynricus de Kniprode magister gene-
ralis ordinis S. Mariae de domo Theu-
tonica et hospitalitatis Jerosolimitani
145
Vyzna *vide* Wizna

Z

Zackrow *vide* Jacobus Zackrow
Zagan *vide* Żegań
Zator, Zathor 120

Ząbkowice, Frankensteyn *in Silesia* 151
vide conventus, prior
Zegotha filius Peskonis Zegote 120
Zlesia *vide* Śląsk
Zosalus *vide* Petrus Zosali
Zwenkemuel *vide* Henricus de Zwenke-
muel

Ż

Żegań *in Silesia*, Sagan, Zagan *vide* Anna
ducissa Zaganensis
Żmigród, Smigrot 209 *in nota* *vide* con-
ventus Smigrodensis
Żnin *in Polonia Maiori* *vide* prior Sne-
nensis

INDEX RERUM

Numeri seriem formularum indicant.

A

- abbas: 16, 43, 209, 293
 — Orlaviensis 209
 — Rudnensis 209
 — Tynciensis 209
 abbatisa 43
 absens *vide* iudicare in absentia
 absolutio, absolvere, prioris (conventualis)
 ab officio prioratus 7, 8, 24, 27, 28,
 60, 61, 67, 70, 71, 74, 82, 83, 121, 123,
 129, 141, 166, 177, 182, 185, 196, 201,
 214, 215, 250, 258, 262, 286, 320, 330,
 348, *App.* 1; — ad mandatum ducissae
 (*fundatricis*) 123, 141, 262; — in ca-
 pitulo provinciali 28, 59, 60, 70, 74,
 215, 320; — per diffinitores capituli
 320; — per litteras prioris provincialis
 60, 70, 185; — propter transgressionem
 ordinationum 286, 348; *vide* poena;
 — ab officio prioris provincialis, provin-
 cialatus 131, 152, 153, 155, 156
 — ab officio subprioratus, subprioris 285
 — a gravamine prioris 216, 237; — ab or-
 dine 336; — ab irregularitatibus *vide*
 dispensare; — a peccatis 12, 19, 24,
 88, 93, 140, 291, 343; — a potestate,
 portatu tabularii 13, 138; — a sen-
 tentiis 12, 75, 93, 152, 159, 209, 291,
 343; — a servitio mensae et a lectione
 et ab ebdomada chori 88, 138, 140; —
 de carcere 104; — absolutionis con-
 cessio 83
 absentia 159; 338; *vide* participationis
 concessio
 accessus in electione 176
 actio *vide* cessare
 accusatio 192
 accommodare pecuniam 239
 acolitus 50
 acta capituli provincialis 9, 11, 21, 22,
 135; — capituli generalis 5, 303; *vide*
 copia — partium 267
 actor 154, 207
 adiudicare custodiae carcerali 194; *vide*
 custodia carceralis
 administratio bonorum tam spiritualium
 quam temporalium *vide* commissio ad-
 ministrationis
 admittere ad pronuntiandum divinum
 verbum 272
 adversarius 131
 advocatus 187, 267
 aedificare capellam 204; — conventum
 113
 affectus, devotio ad conventum, fratres
 ordinis, ordinem 16, 20, 37, 38, 42—
 44, 48, 49, 52—55, 57, 58, 76, 79, 83,
 85, 92, 126, 132, 133, 145, 168—170,
 260, 263, 275, 293—297, 301, 302,
 App. 3
 ager 207, 314
 alienatio de conventu ad conventum *vide*
 assignare fratrem conventui, petere
 alienationem
 allegare 207
 altare 204; — ad altare *tal*is sancti mis-
 sam assignare, concedere 37, 53, 55,
 77, 85, 119, 264; *vide* fundatio
 ancianus 17
 amicus 5, 15, 29, 68, 169, 186, 187, 210,
 318, *vide* licentia visitandi amicos
 ammonitio, monitio, trina ante excommu-
 nicationem 75, 120, 150, 152, 155,
 156, 327
 anniversarium, dies anniversaria 4, 52,
 53, 80, 84
 annullatio processus 209; *vide* electionis
 annullatio
 annuus *vide* census

antiquiores, seniores fratres in ordine 59, 60, 70, 71, 74, 137; — sorores in ordine 213; *vide* habitum primitus suscipere
 apostatare, apostasia, apostata 110, 159, 160, 161, 162, 183, 189, 190, 253, 254, 266, 287, 325, 328, 337, 338, 339; *vide* capere, defendere apostatas, recipere
 apostoli refutatorii 208; — reverentiales 208; — apostolos petere 207, 208
 apostolica *vide* auctoritas
 appellare, appellatio 67, 131, 203, 207, 208, 209, 216, 237; — deserta 208; *vide* deferre, interponere, prosequi, refutare, tenor
 appodiatio *vide* assignare conventui per modum appodiationis
 approbatio *vide* electio, postulatio
 approbatio restitutionis ad vocem 135; *vide* vocis restitutio
 approbatus in observantia religionis 320 — moribus 215, 315
 aptus et habilis pro ordine 191
 aqua *vide* ieiunare in pane et aqua
 archidiaconus 41, 297.
 archiepiscopus Gnezniensis 229 *vide* Jaroslaus Bogoria Skotnicki
 archipresbyter 328
 area 35, 230
 arestare, arestatio fratrum 236, 334, 348
 assecuratio 239
 assensus ducissae 120; — magistri ordinis 113; — prioris provincialis 204; — reginae 113; — unanimis fratrum 77; *vide* consilium et assensus
 assignare, assignatio, alienare, alienatio, deputare fratrem, pro fratre conventui 6, 11, 21—23, 25, 95, 97, 99, 104, 110, 142, 151, 158, 162, 183, 185, 186, 200, 236, 241, 243, 244, 254, 277, 316, 319, 323, 329, 330, 333, 338; *App.* 1; — per modum appodiationis 11, 22; — extra provinciam 158, 274; — in confessorum ducissae 262; — priorem conventui 6, 330; — studio, pro studente 127, 130, 158, 247, 274, 316; — socium 222; — terminum 209; *vide* altare, missa
 attestatio testium 267
 auctoritas apostolica 209, 328;
 — consueta in dicto loco 67; — episcoporum ligandi atque solvendi 50; — ordinaria papae 112, 131, 155; — vicariorum specialium 200
 audientia 131; — confessionum 228, 306,

336; *vide* commissio praesentare fratres, confessoris electio
 auditor 267
 authenticum 112
 auxilium 75, 113, 213; *vide* brachium saeculare

B

bannum civitatis 68
 baro 17, 298
 beneficia fratribus ordinis collata 39, 43, 44, 52—56, 58, 76—80, 85, 169, 170, 171, 209, 263, 275, 298, 301, 313, 335
 benevolentia 54, 229
 bibicio in cellis, bibere 213, 306
 biblia 108
 boletarius civitatis 17
 bona 4; *vide* commissio administrationis temporalium et spiritualium (sc. bonorum), participationis concessio
 brachii saecularis auxilium invocare 194, 236, 328
 bulla 113

C

calendarium 210
 calix 238
 camera 4, 140, 205, 306; — cameram in stubellam mutare 140; *vide* custos camerae
 camerarius ducis 192
 campana *vide* pulsata
 candelae extinctae 155
 canonicus 41; — castri Rathiboriensis 279; — Scarbimiriensis 154
 cantare *vide* officia
 cantor ecclesiae Cracoviensis 209
 capella 52, 77, 78, 186, 204, 210; *vide* fundatio
 capellanus 17, 202, 229, 230, 248, 294, 313, 315
 capere apostatas, fratres 160, 236, 328
 capitaneus 252
 capitalis pecunia 238
 capitulum 61, 71, 74, 75, 82, 84, 194, 215; — cotidianum 1
 — generale 5, 57, 112, 131, 155, 158, 200, 202, 205, 303, 304, 307, 316, 334, *App.* 2; *vide* acta, consilium et assensus capituli generalis, diffinitores, diffinitorium
 — Avinioni 209 *in nota*
 — Budae 307
 — Carcassonae 131, 150 *in nota* 155, 335 *in nota*

- capitulum Claromontii 170 *in nota*, 303
 — Francofordiae 303 *in nota*
 — Lugduni 158
 — Podii 315 *in nota*
 — Valentiae 1 *in nota*, 315 *in nota*
 — capitulum provinciale 1, 9, 11, 28, 55, 59, 60, 70, 74, 83, 84, 92, 123, 126, 127, 130, 135, 138, 152, 159, 163, 170, 171, 176, 184, 200, 208, 211, 213, 214, 215, 217, 222, 234, 235, 238, 246, 255, 267, 272, 274—276, 285, 287, 302, 308, 309, 311, 316, 319, 326, 329, 331, *App.* 2; *vide* absolutio prioris, acta, diffinitores, nola, translatio
 — provinciale Bregae 9
 — Cracoviae 138, 170, 176, 209, 214, 222, 235, 247, 272, 320
 — in Culmen 9
 — Gribswaldiae 211
 — Legniciae 135, 217, 238, 246, 267
 — in Ploczk 9, 83, 92, 212
 — Poznaniae 127
 — Rathiboriae 211, 285
 — Sandomiriae 287
 — Syradiae 211
 — Swidniciae 212, 329
 — Thoruniae 84, 235, 246, 274, 275, 276, 326
 — Wratislaviae 105, 123
 — in conventu dioecesis Wratislaviensis 208
 caput provinciae 90
 — in capite et in membris 101, 107, 129, 194—196, 198, 200, 201, 231, 234, 279, 280, 281
 carcer, custodia carceralis, deputare custodiam carcerali 30, 104, 159, 162, 190, 194, 241, 154, 336, 338; *vide* incarcerare, liberatio
 cardinalis 315
 cassatio *vide* electio
 castigare, castigatio 45, 209, 216, 237
 castrum 17; — Rathiboriense 279
 causa 131, 154, 207, 235, 237, 267, 279, 331; — causam movere 209; — terminare 267
 cella 213
 censura 26
 census annuus 4, 35, 36; — domorum *vide* domus; — elemosinalis 120; — censum comparare 120
 certificare de loco et die capituli provincialis 9
 cessare ab actione 235
 chorus 80, 146, 204; *vide* absolutio ab ebdomada, ornatus
 cimeterium fratrum Praedicatorum 34
 citare, citatio 209, 288, 334
 civis: 4, 29, 31, 48, 52, 55, 68, 106, 113, 204, 209, 233, 272; — Cracoviensis 204, 209; — Wratislaviensis 4, 106, 233
 civitas 1, 17, 31, 68, 96, 100, 113, 120, 146, 150, 170, 209, 218, 230, 246 272; *vide* bannum, communitas, consul
clausula: quod si non omnes, duo vestrum nihilominus exsequentur 209
 clausura 213
 Clementinae 225
 clericus 191; — non sacerdos 83, 123
 clerus *vide* impugnatio
 kmetho 314
 cocus 217
 cogere officium prioratus vel lectoratus suscipere 299
 collega 209
 collegium 31, 43, 154, 170
 comes 17, 31, 53, 56, 298
 comestio in cellis 213
 commendator 246; — ordinis s. Mariae domus Theutonicae in Prussia 168, 169
 comminatio 209
 commissio administrationis, gubernationis, officii, curae in spiritualibus et temporalibus, temporalium et regimen animarum in conventu, fratrum 18, 19, 24, 28, 64, 65, 67, 72, 73, 94, 98, 114, 116, 118, 167, 177, 178, 180, 198, 226, 227, 259, 285, 286, 291, 320, 332, 343, 345, 346
 — confirmationis in priorem a provinciali concessa 7, 8, 25, 27, 28, 72, 82, 115, 117, 121, 123, 129, 141, 196, 200, 201, 313, *App.* 1
 — auctoritatis, vices prioris provincialis in casu particulari 162, 186, 188, 216, 234, 236, 237, 254, 278, 329, 336, 348
 — iudicialiter causam expediendi 209, 234, 279, 331
 — praesentandi episcopo fratres pro audientia confessionum 164, 225, 228, 248, 257
 — vices prioris conventualis 182, 185, 250, 330
 — visitandi conventus 193, 194, 231, 236
 — *vide* institutio vicarii
 commissionem exsequi 328
 communitas 8, 150; *vide* redire ad gremium; — civitatis 170
 comparare *vide* census
 compellere fratres ad dicendum veritatem 193, 348
 competens *vide* iudex

complementum iustitiae *vide* iustitia
completorium silentium *vide* silentium
concessio accipere donationes 12, 88; —
capellam aedificare 204; — comedere
in domo debiliū 88; — domus ad vi-
tam 32, 33; — libertatis studii *vide*
libertas; *vide* altare, commissio prae-
sentandi episcopo fratres pro audientia
confessionum, confessoris electio, gra-
tia, licentia

concivis 68

concludere in processu 207

conclusio ducis 202

condemnare 267

conditiones ad officium prioris vide: appro-
batus in observantia religionis, con-
versatio, dignus vita, discretus, in doc-
trina lucidus, fama clara, honestas con-
versationis, expertus, idoneus, littera-
tura sufficiens, litteratus, persona ido-
nea, honestus, lucidus in doctrina, mo-
ribus approbatus, probatus, decoratus,
modestus, mundus in vita, probatus
moribus et vita, probus, religiosus,
scientia, vita et moribus approbatus,
virtuosus

conditio annexa 238

conductus securus 17

conferre sacros ordines 50

confessio 306, 336; *vide* audientia, com-
missio praesentare fratres, licentia con-
fitendi peccata

confessor 262, 343; — ducissae 262, 287; —
episcopi 315; — sororum 10

confessoris electio concessa 1, 12, 13, 19,
24, 88, 93, 140, 291, 343; *vide* com-
missio praesentandi

confiteri 68, 104

confirmatio donationis 31

confirmatio, approbatio, ratificatio elec-
tionis in priore conventualem, prio-
ris, electi 2, 18, 19, 24, 27, 28, 59—
65, 67, 70—74, 94, 97, 98, 114, 116,
118, 167, 177, 178, 180, 182, 185, 196,
200, 201, 226, 227, 251, 259, 291, 313,
330, 343—347; *vide* commissio confir-
mationis, denegatio confirmationis
confraternitas, fraternitas 16, 20, 37, 45—
49, 54, 69, 83, 84, 85, 91, 126, 132,
133, 168—170, 268, 269

coniunx *vide* consors

consanguineus fratris 342

consensus conventus 54; — fratrum 53,
56, 59, 61, 77

consilium amicorum 29

— discretorum, prudentium, bonorum,

plurium fratrum, fratrum et patrum
2, 7, 24, 27, 28, 59—63, 65, 67, 72,
73, 94, 96—98, 105, 114, 116, 118,
153, 155, 159, 160, 167, 172, 175,
177—179, 194, 202, 211, 226, 246,
251, 259, 267, 291, 308, 309, 329, 330,
343—347, *App.* 1; — prioris 146; —
prioris et conventus 210; — sapien-
tium 209; — sororum ordinis 213; —
suppriorissae 213

— et assensus capituli generalis 334; —
conventus 207; — discretorum frat-
rum et patrum 9, 10, 81, 115, 117; —
diffinitorum capituli provincialis 83,
127, 130, 213, 234, 266, 320; — prio-
rum 105, 246, 267

— et auxilium 68,

consors, coniunx, contoralis, uxor 4,
37—39, 49, 52—54, 56, 84, 92, 120,
123, 204, 210, 275, 295, 298

consortium 43; — fidelium *vide* seque-
strare

conspirare 208

constitutio Benedicti papae XI 160

constitutiones ordinis 10, 60, 67, 71, 74,
80, 81, 115, 121, 126, 149, 160, 161,
176, 183, 188, 189, 198, 215, 253, 274,
281, 325, 332, *App.* 1, 2

— iudicis legitimi 234, 279; — procura-
toris 207; — vicarii generalis *vide*
institutio vicarii generalis

consuetudo ordinis 71, 333, 348

consul civitatis 68, 230, 323

contoralis *vide* consors

contrata 25, 26, 62, 71, 102, 107, 282,
308; — Cracoviensis 25, 107; — Cuya-
viae 25; — Mazoviae 25; — Opolien-
sis 107; — Poloniae Maioris 25; —
Prussiae 102; — Silesiae 71

contributio 205, 249, 286, 326, *App.* 2

contumacia fratrum 30

contumelia 213, 340

conventus Bochnensis 113

— Boleslaviensis 9, 121

— Bononiensis 247

— Bregensis 9, 94, 151, 220, 281

— Brestensis 24, 25

— Cessinensis *vide* Thessinensis

— Coloniensis 127

— Cracoviensis, Sanctae Trinitatis 6, 24,
25, 82, 90, 101, 108, 111, 135—138,
151, 154, 167, 170, 179, 209 *in nota*,
214, 227, 238, 334

— Crosnensis 9, 104

— Culmensis 9, 103, 308

— Elbigenensis 86, 87, 151, 164

- conventus Frankensteynensis 10, 11, 67,
150, 151, 155, 231
— Gdanensis 86, 87, 104—106
— Glogoviensis 9, 81
— Grifswaldensis 9, 115, 117, 211
— Kamenczensis 129
— Lanciciensis 278
— Legnicyensis 9, 142, 151
— Lembergensis, *Leopoliensis*, Lambor-
gensis 101, 129, *App.* 1, 2
— Levinensis 97, 151
— Lublinensis 2, 101, 332
— Moguntinus 158
— Oxoniensis 274
— Opoliensis 151, 193, 218, 220
— Opatovicensis 101, 122, 142, 151
— Osswentinensis 11, 93, 119, 120, 142,
151, 154, 180
— Plocensis 9, 212
— Pomeraniae 165, 256
— Poznaniensis 6, 114, 118, 127
— Pozwolcensis 9, 116
— Premisliensis 129
— Prussiae 165, 256
— Rathiboriensis 3, 18, 19, 139, 142, 151,
185, 188, 192, 196, 211, 219, 223, 227,
228, 237, 244, 251, 267, 279, 288
— Rathiboriensis *Sancti Spiritus* sororum
194, 199, 213
— Sandomiriensis *Sancti Jacobi* 11, 94,
95, 101, 122, 151, 178
— Sandomiriensis Sanctae Mariae Ma-
gdalena 95, 209 *in nota*
— Smigrodensis 101, 186
— Smotriciensis *App.* 1
— Swidniczensis 67, 96, 98, 99, 151, 212,
329
— Syradiensis 6, 99, 142, 151
— Thessinensis, Cessinensis 7, 8, 109,
129, 140—142, 151
— Thoruniensis 9, 84, 104, 151, 308,
309
— Wratislaviensis, Sancti Adalberti 1, 4,
10, 23, 81, 88, 105, 106, 114—118,
121, 148, 151, 155, 177, 184, 201,
207, 227
— Wratislaviensis Sanctae Katherinae so-
rorum 233 323
— in Zlesia 196, 198; *vide* assignare, pe-
tere
— Sancti Jacobi 100
conventus (locus) caret electione 167
— novus 129; *vide* aedificare
conventualis *vide* frater, prior
conversatio bona, laudabilis, religiosa 159,
182, 183, 319
conversari laudabiliter, religiose, cum fra-
tribus 3, 109, 172
conversus 11, 83, 123
convictus legitime 267
convocare per nola[m] capituli *vide* nola
cooperator ordinis 272
copia actorum capituli generalis 303
copiam litterarum ostendere 150
correctio, corrigere, castigare 70, 74, 90,
112, 129, 160, 176, 189, 193, 196, 199,
200, 201, 209, 213, 215, 216, 231, 237,
265, 279, 280, 303, 322, 325; — correc-
tionis promissio 189
crimen 159; — notorium 216, 237; —
opponere 207
culpa 150, 156, 159, 319, 322, 337; *vide*
poena culpa[e] gravioris
cultus divini multiplicatio 210
cura 110, 198, 201, 328; — regiminis 127,
158, 274; — specialis 127; — cura
temporalium et spiritualium, conven-
tus, fratrum, temporalium et regimen
animarum *vide* commissio administra-
tionis curae
curia 4, 32, 36; — ducissae 119; — epi-
scopi 273; — Romana 14, 89, 112,
124, 134, 172, 173, 175, 283, 307, 315,
334
cursor ordinis 154
custodia carceralis, deputare custodiam car-
cerali *vide* adiudicare, carcer, emissio,
incarcerare
custodiam tenere 75
custos camerae prioris provincialis 205

D

- damnificatus 209
damnum inferre 122, 209
dare ad deliberandum 209
datum continuum 17
debilium *vide* domus
debitum 197, 324; *vide* repetere, solvere
decanus 41; — Opoliensis 209
decisio causae 267
declaratio capituli generalis 131, 155 *in*
nota
decretum 213, 332
— electionis in priorem 10, 18, 27, 28,
59, 61, 63, 65, 70—74, 81, 94, 115,
116, 118, 176—180, 215, 226, 227, 251,
313, 343, 344, 346; *vide* electio
— postulationis 114; *vide* supplere
defectus in persona electi 177, 227; *vide*
vitium
— opponere 207

defendere, defensio in processu 207, 267; —
 apostatas 328
 defensor conventus 207
 deferre appellationi 208
 deficere in ratione 348
 definitio, definidores, definitorium *vide* dif-
 finitio, diffinitores, diffinitorium
 defuncti 29, 45, 46, 49, 52, 56, 57, 126,
 139, 165, 169, 210, 256, 269—271, 275
vide missa pro defunctis
 delatio 235
 delegare potestatem ordinis prioribus pro-
 vinciae 336
 delegatus *vide* iudex
 deliberare 277 *vide* dare, licentia per tri-
 dum
 deliberatio 235
 delinquere delictus 188, 231, 281
 demorari, vagare in saeculo 336, 338
 denegatio confirmationis electi *vide* elec-
 tionis annullatio
 deponere priorem 129; — habitum ordi-
 nis *vide* habitus
 depositiones 278
 depositum 105, 106, 287; — conventus
 152, 155, 348
 deputare in confessorem ducissae 262; —
 fratrem in socium 1; — studio, pro
 studente *vide* assignare studio; — cu-
 stodiae carcerali *vide* carcer
 destitutio ab officio 171
 devastatus 335
 devotio *vide* affectus
 diaconatus 50
 diabolo committere 75
 dictamen 276
 dies anniversaria *vide* anniversarium
 — naturalis 150, 152, 155 *vide* electionis
 dies
 diffinitio capituli provincialis 211, 247
 diffinitores capituli generalis 235
 — capituli provincialis 83, 135, 170, 176,
 208, 209, 235, 238, 246, 247, 267,
 274—276, 287, 288, 303, 320, 322, 326,
 331, 340 *vide* absolutio prioris, con-
 silium et assensus
 diffinitorium capituli generalis 303; —
 capituli provincialis 214
 dignitas 41; — pontificalis 209; *vide* pro-
 motio ad dignitatem pontificalem
 dignus vita 215
 diiudicare 267
 dilatio capituli 308
 dilationem petere 120, 207
 dimissio ad episcopum 273
 dimissoria *vide* littera

diocesis 43, 324, 336; — Cracoviensis
 209 *in nota*, 315; — Culmensis 50; —
 Gneznensis 248; — Wladislaviensis
App. 3; — Wratislaviensis 50, 208
 disciplina ordinis 43, 65, 112, 159, 160,
 183, 216, 303, 306, 339
 — disciplinam recipere 159, 319; — sub-
 terfugere 216, 237
 discordia 90
 discretus 141, 227, 320
 discurrere, divagari per civitatem sine li-
 cencia 146, *App.* 1; — extra provin-
 ciam 252
 dispensatio, dispensare 12, 88, 159, 160,
 183, 213, 241, 284, 291, 319, 322, 343; —
 ab, super irregularitatibus 12, 88, 93,
 291, 343
 dissensio 213
 districtus Nymcesis 4
 divagari *vide* discurrere
 divinum verbum pronuntiare *vide* ad-
 mittere
 documentum, instrumentum publicum 4, 5
 in doctrina lucidus *vide* lucidus
 dolus 120
 domicella 119, 120, 194, 202, 234, 267,
 276, 279, 295 *vide* Euphemia
 domicellus *App.* 3
 domina Bregensis 302
 dominium 17
 domus 4, 31—34, 36, 93, 103, 120, 324;
vide ordo S. Mariae; — debilius 88;
vide concessio domus
 domorum census 35, 120
 donatio, donare 31, 34, 119, 120; — cen-
 sus 4
 dormitorium 213
 ducissa 119, 120, 140, 141, 171, 228, 262,
 275, 276, 287 *vide* Anna, Elizabeth,
 Euphemia, Salomea, absolutio prioris,
 assensus, mandatum
 dux 31, 53, 92, 123, 202, 275, 276, 278,
 313 *vide* Boleslaus, Kazimirus, Cun-
 radus, Johannes, Lestko, Primisslius,
 Semovitus, Wladislaus, camerarius

E

ebdomada, hebdomada chori, in choro 12,
 13, 88, 93, 138, 140; *vide* absolutio
 a servitio ebdomadae
 ebdomadarius 78, 84, 85
 ecclesia 52, 55, 80, 83, 119, 209, 272, 273,
 294, 297, 324; — cathedralis 209; —
 parochialis 154; — Cracoviensis 209; —
 Ossventinensis 154; — Romana 209,

315; — Thoruniensis 85; *vide* fabrica, statuta
electio, eligere canonice in lectorem 24
— in priorem et patrem, pastorem, prioris conventualis, in priorem, approbare, approbatio, electus 2, 7, 8, 10, 18, 19, 24, 27, 28, 59—67, 70—74, 81, 82, 94, 96, 98, 115—118, 121, 123, 141, 166, 167, 177—180, 182, 185, 196, 215, 226, 227, 250, 251, 258, 259, 291, 313, 330, 332, 333, 343—347, *App.* 1; *vide* confessor, excludere, maior pars
— in priorem provincialem 176
— per modum, formam, viam scrutinii 59, 60, 61, 70, 71, 74, 176, 215, 346; — iterata 10, 81, 115
— sepulturae 324
— socii 9; *vide* licentia famulum
electionis annullatio, cassatio, denegatio, infirmatio, irritatio 10, 66, 71, 81, 90, 96, 98, 115, 117, 179, 227, 347
— cassatio graciosae 66; — propter defectum formae 115
— dies statuta, congruens, naturalis 10, 59, 60, 61, 67, 70, 71, 74, 81, 115, 121, 215, 346, *App.* 1
— forma 60, 67, 115, 177, 215, 227
— *formula* 59—61, 70, 71, 74, 176, 215
— in electum consentire 18, 59, 60, 67, 70, 71, 74, 215
elector 59, 60, 129, 176, 215, 320, 346, 347; — electorum numerus debitus 129, 320
elemosina 53, 55, 78, 80, 119, 120, 209, 246; *vide* census
emenda, emendatio 3, 136, 137, 334
emissio, emittere fratres de conventibus 25, 162, 195, 200, 201, 203, 205, 329
— sorores de monasteriis 199
— de custodia carcerali 254
episcopus 40, 164, 184, 209, 257, 273; — Culmensis 50; — Cracoviensis 209, 225, 313, 315; — Sambiensis 164, 257; — Warmiensis 164; — Wratislaviensis 50, 225, 257, 315
equus 17, 140, 303, 305, 340
errorem recognoscere 209; *vide* oberrare
exactio 31; — gabellae, pedagii, theloni 17
examinare articulos 131; — testes 267
excessus 109, 136, 137, 194, 199, 241, 337
exceptio, excipere 131, 207—209
excludere ab electione 135
excommunicatio, excommunicare, excommunicatus 193, 209, 234, 327, 328; *vide* ammonitio, poena, sententia

excusatio, excusare, expurgare 68, 112, 131, 144, 209, 289, 303, 304, 334, 348
executio 41; — testamenti 29; *vide* sigillare
executor 234
exemplar *App.* 2
exemptio ab exactione 31; — ab obediencia ordinis 150
exequiae 37, 84
expellere fratres de conventu 334
expensae 105, 115, 117, 216, 235, 237, 303, 347, 348
expertus 346
expurgare 144

F

fabrica ecclesiae 214
facultas iudiciaria 29; — domus 84; *vide* magister in aliqua facultate
fama 110, 338; — clara 182
familiaris conventus, ordinis 53, 213, 298
famulus 217; — ad servitium habere 140, 306
favor 113
fenestra 213
ferro grossorum 217, 239
fideiubere, fideiussor 120
filia principis 304
forma electionis *vide* electionis, iuris forma
— praescripta commissionis 201
formula electionis *vide* electionis formula
frater ordinis Praedicatorum *passim*
— conventualis ordinis Praedicatorum 7, 95, 99, 117, 119, 146, 183, 192, 209, 237, 245, 290; — senior de conventu 192; — gyrovagus 30; *vide* antiquiores fratres
fratres hospites 146
fraternitas *vide* confraternitas
fraus 120
fulminatio processuum 209
fundatio altaris 204; — capellae 52, 204, 210; — claustrii 230; — monasterii 123
fundator 52
fundus 31, 35
furtum 267

G

gabella *vide* exactio
gallinas servare 213
gens Polona 174, 315
gratia *passim*; gratiae concessio 1, 12, 13, 28, 31, 66, 88, 93, 138, 140, 158, 204, 206, 260, 262, 274, 291, 299, 300, 306, 317, 318, 341, 342, *App.* 3; *vide* revocare

gratiae et libertates studentium consuetae
 127, 158, 274
 gravamen, gravari 6, 131, 141, 205, 209,
 213, 216, 223, 224, 235, 237; *vide*
 absolutio a gravamine prioris
 gremium communitatis *vide* redire
 grossi *vide* marcae
 gubernatio bonorum spiritualium et tem-
 poralium *vide* commissio administra-
 tionis
 guerra 9
 gyrare, gyrovagus 30, 328

H

habitare sine fratre ordinis extra septa
 conventus 150
 habitum ordinis deponere 161, 253; —
 mutare 112; — recipere, resumere
 161, 190, 253; — primitus, prius sus-
 cipere 61, 176, 213, 215; *vide* anti-
 quiores; seniores fratres
 haeres 37, 52; — conventus 141; —
 villae 4, 120
 honestas conversationis 28; — religionis 26
 honestus 8, 10, 49, 81, 115, 141, 176,
 268
 honor ordinis 90
 honorem debitum impendere 107
 hora 75
 hospites *vide* fratres
 hortulus, ortulus proprius 213
 hypotheca 207

I

idoneus, idonea persona, idoneitas per-
 sonae 18, 94, 166, 172, 179, 182, 196,
 258, 291, 344
 ieiunium 183
 ieiunia (fratrum) *vide* participationis om-
 nium bonorum concessio
 ieiunare in pane et aqua 159, 209, 239, 319
 immittere fratres 25, 195
 impedire in gratiis concessis 12, 13, 93,
 103, 139, 140, 157 299, 306
 imperator Romanorum 9, 17
 imperium 17
 impetio *vide* liberatio
 impositio manuum 50
 impugnatio a clero in libertatibus ordinis 89
 incarcerare, incarceratus, includere 104,
 162, 194, 254, 338, 348 *App.* 1; *vide*
 carcer
 indagatio, indagare 234, 235
 infamare, infamatus, infamia 68, 105, 131,
 209

infirmitas, invalido corporis 4; — prio-
 ris 8, 9, 140, 141, 181
 inferre *vide* damnum
 informatio de statu provinciae Poloniae
 112, 125; — de statu conventus 86,
 96; — insufficiens 131
 iniungere in, sub remissione peccatorum
 44, 73, 98, 114, 116, 118, 127, 130,
 155, 167, 178, 231, 236, 241, 243, 244,
 264, 278, 279, 291, 343, 348
 iniuria 90, 100, 209, 336, 340, 348
 inhabilis 110, 338
 inoboedientia 30 *vide* poena
 inquirere, inquisitio, inquisitor 111, 124,
 125, 203, 239, 279, 329, 348; — in-
 quisitor hereticae pravtatis in dioecesi
 Cracoviensi 315; — inquisitor Zlesiae
 231
 in solidum 120
 institutio iudicis 279
 — procuratoris 207
 — nominatio prioris, instituere priorem
 25, 98, 123, 179 181, 286, 333, 347;
 — prioris ubi non est electio 167,
 259, 320, 332
 — constitutio vicarii prioris, committere
 vices prioris 7, 8, 82, 121, 182, 185,
 196, 250, 285, 313, 330
 — vicarii generalis in tota provincia 200,
 201; — super contratas 25, 107, 129,
 198; — super conventum 196, 280,
 281, 348; — super plures conventus
 101, 129, 198, 328, *App.* 1; — super
 monasterium sororum ordinis 194,
 199; *vide* commissio auctoritatis, vices
 instrumentum producere 207 *vide* docu-
 mentum
 intercedere 209
 interlocutoria *vide* sententia
 interponere appellationem 208
 intimare translationem capituli provincia-
 lis 9
 intromittere *vide* officio se intromittere
 invalido *vide* infirmitas
 investigare 124, 234, 327, 348
 invocare *vide* brachii saecularis auxilium
 irregularitas *vide* dispensare super irre-
 gularitatibus
 irreligiosum regimen provinciae 303
 irreverentia 156
 irritatio *vide* electionis cassatio
 iudex 207—209, 234, 252, 267; — capi-
 tuli provincialis 217; — competens
 209; — delegatus 207, 209, 267; — de-
 legatus a sede Apostolica 209; — le-
 gitimus 234, 279; — ordinarius 207; —

ordinis 213; — iudex saecularis 252; — superior 208, 209 *vide* constitutio iudicis
iudicare 30, 131, 208, 231, 238, 278, 337; — in absentia 131
iudicium 4, 75, 198, 201, 231, 267, 296; — officialis 154; — prioris 30; — saeculare 139; — patrum 348; — iudicio praesidere 154; — iudicio sistere 207, 235, 267
iudicatum solvere 207
iuramentum calumniae 207; — de veritate dicenda ad animam praestare 207
iuridice procedere 234
iurisdictio 208, 237
ius 4, 29, 32, 34, 208, 209, 216, 230, 237, 267; — civile 242; — haereditarium 31, 34; — patronatus 242; — plenum 33, 36; — provinciae 336; — proprietatis 31; — spirituale 242
iurisactio 4
iuris ignarus 209; — iurisperitus 216, 237, 296; — iuris forma 74, 164, 257; — iuris ordo 100, 155; — iuris terminus 208; — iure convictus 267; — de iure 208, 209, 237; *vide* nullus ipso iure
iustitia 131, 176, 209, 246, 279, 287; — ordinis 215, 303; — iustitia exigente 100, 334 *vide* linea, rigor
iustitiae complementum 29, 209, 234, 235, 281, 287
iustitiam postulare 238
iustificatoria littera 68

L

labores in officio factae 1, 12, 67, 93, 103, 105, 117, 140, 303, 340; *vide* participationis concessio
lacrimae 131
langravius 31
latro 303
lectio mensae 13; *vide* absolutio a servitio
lector 176, 181, 184, 201, 216, 237, 267, 331; — Cracoviensis 7, 24, 101, 107, 111, 315; — Poznaniensis 114, 118; — Pozwolcensis 116; — Rathiboriensis 192; — Thoruniensis 104; — Wratislaviensis 1, 105; *vide* electio
legatio ducissae 267
legare 264
legere *vide* missa, philosophiam
lex 252 *vide* professor
libellus 207; — libellum offerre 207; — recipere 207
liberatio a carcere 241, 338; — ab impetitione 122

liberalitas reginae 335
libertas 338; — ordinis 89; — et gratiae studentium *vide* gratia; — kmethonum 314; — studii 316
liberum facere ab impetitione, repetitione et infestatione 122
libri 108, 245, 300; *vide* succedio
licentia — apostolica, papae 113, 347; — confessionem audire ante cameram propriam vel in sacristia 306; — confitendi peccata quilibet fratri 1, 12, 13, 19, 24, 88, 93, 140, 291, 343; — dare litteras de suffragiis ordinis pro defunctis occisis 163, 256; — edificandi et inhabitandi domum novam, cameram 93, 103, 306; — equos tenendi 140; — eundi ad civitatem et ad terminos conventus et quocumque loco infra provinciam 12; — famulum, socium in servitorem, pro servitio habere 1, 93, 140, 306; — ingrediendi carcerem vel Cisterciensem ordinem 336; — in iudicio agendi 154; — intrandi civitatem 1, 12; — intrare Poloniam in societate ducissae 228; — loqui ad fenestram 213; — de monasterio eundi 154; — petendi in civitatibus conventuum pro reformatione conventus 218; — per triduum deliberandi de optione officii prioris 180; — recipiendi sorores ad monasterium sororum 323; — repetere debita 139, 242; — res habere 12, 88, 307; — res donatas recipere 88; — suscipere plures ad suffragia ordinis 240, 256; — venire ad capitulum pro negociis peragendis 163, 222, 255; — vendendi pignora 238; — visitandi amicos extra conventum 1, 102; — visitandi conventum pro expediendis negociis 51, 219—221, 282, 310, 321; — visitandi curiam episcopi 273; — visitandi familiam 102; — visitandi filiam intra claustrum 206, 232, 233, 261; — visitandi limina apostolorum, curiam Romanam 89, 134, 173, 175, 283, 284, 292; — visitandi sorores in monasterio 233, 260, 261; — visitantes introducere 306; — sine licentia se transferre ad partes Russiae 236, *App.* 1; *vide* concessio
limina apostolorum *vide* licentia visitandi
limitare in gratiis per provincialem concessis 1; — in commissione 214
linea iustitiae 279
linguam compescere 224

lis 209; — litem contestare 207
 littera — *passim*; — absolutionis prioris 185; — ad papam 172; — adulterina 152, 155; — assignationis 185, 247; — dimissoria 208; — ducissae 287; — episcopi Cracoviensis 313; — exemptoria ab oboedientia ordinis 150; — magistri generalis 5, 9, 57, 58, 87, 131, 145, 157—160, 303; — nominationis non electionis 90; — regis 334; — patens 156; — specialis prioris provincialis 236; — principis 313; — testimonialis 51, 252, 272; — vicariatus originalis 155; *vide* absolutio prioris, querela, transmittre *et specialiter vide Index litterarum in hac editione contentarum pag. 394—403*
 litteratura sufficiens 315
 litteratus 27, 177
 locum tenens 9, 17
 locus iudicii 75
 lucidus in doctrina 90

M

magister 41
 magister generalis ordinis fratrum Praedicatorum 1, 5, 9, 14, 15, 57, 86, 87, 89, 112, 131, 150, 152, 155, 157—160, 176, 202, 246, 267, 284, 290, 303, 304, 307, 319; *vide* Garinus, Helias, Johannes de Molinis, Raymundus de Capua, Thomas de Firmo; *vide* ordinatio, prohibitio
 magister generalis ordinis S. Mariae de domo Theutonica *vide* Wynricus
 — in aliqua facultate 41, 91; — montanorum 170
 magistra curiae Ossventinensis *vide* Katherina
 magnatus 210, 313
 maior pars conventus, eligentium 9, 18, 59, 70, 71, 90, 94, 323
 mandare, mandatum, praeceptum *passim*
 — ducissae 123, 262; *vide* absolutio prioris; — plenum, speciale 129, 207; — principis 313; — regis 334
 — praecipere in virtute Spiritus Sancti et sanctae oboedientiae, sub districta oboedientia 9, 18, 19, 24, 67, 73, 84, 94, 101, 107, 114, 141, 144, 105, 152, 155, 160, 194, 288, 289, 291, 309, 343,
App. 1

manus coniuncta 120

marcae grossorum Polonicae monetae,

grossorum Pragensium 29, 33, 111, 119, 120, 122, 192, 209, 238, 239, 264, 324
 mediatio *vide* pactatio
 medietas eligentium *vide* numerus
 mentio specialis de gratiis in litteris 1, 131
 mendicatio, mendicare, mendicata 216, 236, 237; *vide* praesentare; — mendicatio manipulorum 222
 mens *vide* ratio
 mensa *vide* absolutio a servitio, lectio, servitium
 miles 38, 53, 54, 261
 missa, missam assignare 49, 50, 83, 84, 119, 123, 186, 215, 263, 302; — perpetua, sollemnis pro vivis et defunctis, pro defunctis, pro anima 37, 52—57, 76—78, 80, 84, 85, 92, 119, 169—171, 204, 210, 264, 268—271, 275, 298, 301; — cum nota 52; — pro tranquillitate terrarum 92; *vide* participationis concessio, participem facere

missale 238

modestus 315

modus eligendi *vide* oberrare

molestia 143, 336

monasterium 42, 123, 206; — Ossventinense 154; — Rathiborense sororum ordinis 194, 199, 213; — Sanctae Trinitatis de Cracovia 154; — Wratislaviense ad S. Katherinam sororum ordinis 199, 202, 213, 233, 260, 261, 323

moneta Polonicae *vide* marcae

moniales 232

monitio *vide* ammonitio

moribus probatus, decoratus 61, 121, 172, 174; *vide* approbatus

mos ordinis, conventus 53, 61, 215

mors, mortuus 33, 44, 52, 53, 58, 77, 78, 79, 84, 85, 126, 145, 170, 240, 300, 301, 302, 318, 341, 342; — prioris 60; *vide* participationis omnium bonorum concessio, receptio

mortis periculum, articulus 13

movere *vide* causa

mulier *vide* raptus

mundus in vita 90

mutare de conventu 224; *vide* habitum

mutuare pecuniam *vide* pecunia

N

natio Russiae 129

negocia regis 334

nepos 342
 nola capituli 61, 74, 75, 152, 194
 nobilis 4, 8, 17, 37, 38, 56, 84, 120, 123,
 168, 260, 261, 264, 295, *App.* 3
 nota *vide* missa
 notarius publicus 4
 notitiam fratrum totius terrae habere
 227, 346
 notorius 337
 novicius 97, 151, 191
 novissimus omnium fratrum in conventu
 159, 319
 nullus ipso iure 209, 216, 237
 numerus eligentium, numeri ad numerum
 collatio, numerus maior super medietatem omnium eligentium 59, 60, 61,
 67, 70, 71, 74, 129, 215, 346; — numerus eligentium diminutus 332
 nuntius 86, 87, 105, 115, 116, 211, 303, 308
 — specialis 207

O

oboedientia 155, 252, 290
 — et reverentia priori debita, tamquam
 priori et patri, pastori 18, 27, 62, 63,
 72, 94, 98, 116, 118, 167, 177, 179,
 181, 226, 227, 259, 286, 332, 344; —
 sub oboedientia ordinis 201, 206, 267,
 276, *App.* 1; *vide* exemptio, mandare;
 — extra oboedientiam ordinis 213
 oberrare in persona et in modo eligendi,
 postulandi 72, 116, 118
 obitus ducis 92; — fratris ordinis 342
 obligatio missae 78, 80, 84, 302; — pecuniae 111, 120, 197; — ad solvendam
 elemosinam 120; *vide* recognitio
 observantia regularis 26; *vide* approbatus
 in observantia religionis
 occisus 46, 47, 69, 165, 256, 268, 269, 271
 offendere 209
 officia legere et cantare 146
 officialis civitatis 31; — officialis Cracoviensis 154
 officium lectoratus 117, 299, 304; *vide* cogere; — poenitentiariae Regni Poloniae 172, 174, 315; — prioratus, prioris 2, 7, 19, 24, 27, 28, 45—47, 52, 69, 73, 77, 82, 84, 93, 97, 114, 117, 121, 123, 141, 178, 180, 182, 214, 291, 299, 304, 313, 340, 343, 345, 346; *vide* absolutio, cogere; — praedicationis 12, 179, 336, 346; — provincialatus 152, 155, 303, 312; *vide* absolutio; — quodlibet ordinis 1, 12, 60, 265; — vicariatus 150, 155; — officio sacer-

dotali fungere 328; — officio se intrin-
 mittere 131, 152; *vide* absolutio, de-
 stitutio ab officio
 optio officii prioratus 180
 opponere *vide* crimen, defectus
 orationes *vide* participationis concessio,
 recommendatio
 ordinatio, collatio sacrorum ordinum 50
 ordinatio capituli generalis 112, 286, 307;
 — capituli provincialis 1, 171, 316;
 — ducis 31; — magistri generalis or-
 dinis 57, 290; — prioris conventualis
 339; — prioris provincialis 1, 78,
 146—149, 213; — sanctorum patrum
 110, 338
 ordinarius *vide* iudex
 ordo acolitus 50; — dyaconatus 50; —
 sacerdotii 50; — subdyaconatus 50
 — S. Benedicti 209 *in nota*; — Cister-
 ciensium 209 *in nota*, 336; — fra-
 trum Praedicatorum *passim*; — mendi-
 cantium 160; — Praemonstratensium
 112; — S. Mariae domus Theutonicae,
 Theutonicorum 168, 169, 187
 — ordinis rigor 189, 231; — ultio 224; —
vide absolutio, affectus, aptus, conferre
 sacros ordines, consuetudo disciplina,
 habitare, habitus, iustitia, libertas, mos,
 officium, poena, relatores
 ordo missarum 119
 ornatus chori 53
 ortulus *vide* hortulus
 oscula pedum beatorum 172

P

pactatio sive mediatio inter patres 122
 pactum 4, 31
 pagamentum Poloniale 120
 pagare 120
 panis *vide* ieunare in pane et aqua
 papa 113 *vide* Alexander V, Benedictus XI,
 Benedictus XII, Bonifacius IX, Cle-
 mens VI, Johannes XXII, licentia, poe-
 nitentiarius
 pars *vide* acta partium; — partes audire
 131, 207, 216, 237, 267; — citare 209
 pars maior *vide* maior pars; — minor con-
 sensit maiori 71
 participationis omnium [missarum, ora-
 tionum, praedicationum, vigiliarum, ab-
 stinentiarum, ieuniorum, laborum cae-
 terorumque] bonorum, quae per fratres
 ordinis Deus per mundum fieri dede-
 rit in vita pariter et morte, concessio
 16, 20, 37—49, 52, 54, 57, 58, 69,

- 76—79, 83, 84, 85, 126, 145, 168, 170, 271, 275, 293—298, 301, 302, *App.* 3
- participem facere missarum 268—271
- patriarcha 124
- patriarchatus Aquileiensis 315 *in nota*
- patronatus *vide* ius
- patronus 113
- paupertas 237
- pax inter fratres, provinciae 8, 26, 112, 131, 340
- peccata *vide* absolutio, iniungere
- pecunia 29, 36, 108, 239, 307; — appropriata 239; — capitalis 238; — mutata 290; — numerata 105; — parata 4; — perdita 234, 267, 279; — pro via provinciae 307; — pecuniae privatio 290, 307; — pecuniam accomodare 239; — acquirere 105, 307; — assignare 119, 120, 286, 290, 307; — deponere 105; — expendere 303; — persolvere, solutio, solvere 4, 106, 120, 209, 217, 238, 289, 331; — praesentare 111, 120; — sine licentia praesidentium tenere 207; — transmittre 125; *vide* obligatio, recognitio
- pedagium *vide* exactio
- perditio *vide* pecunia perdita
- peremptorie 150, 152, 155
- periculum provinciae et conventus 86, 87; — viarum 7
- persona ecclesiastica 207; — extra obedienciam ordinis constituta, extranea 213; — idonea *vide* idoneus; — magna 85, 302; *vide* saecularis
- personatus 297
- petere, petitio *passim*; *vide* apostolos petere
- petere alienationem de conventu 243, 244, 277
- philosophiam legere 127
- pignus 238
- piscina 120
- plaga Russiae 129
- plebanus 5, 124, 272
- poena 11, 21, 22, 136, 137, 147, 159, 160, 208, 213, 231, 241, 289, 348; — absolutiois ab officio prioris 144, 146, 217, 308; — actorum 205; — appellantium 67; — culpae gravioris 6, 109, 136, 137, 161, 183, 213, 241, 253, 290, 308, 309, 322, 338; — carceralis 241, 328, *App.* 1; *vide* custodia carceralis; — contemptus 348; — excommunicationis 150, 152, 155; *vide* excommunicationis, sententia; — inobedientiae 211, 328, 348; — ordinis 105, 245, 340, 348, *App.* 2; — privationis vocis *vide* vox; — purgatorii 47, 69; — sessionis in terra 213; *vide* disciplinam recipere
- poenitentia, poenitere 153, 161, 162, 190, 209, 213, 339; — per magistrum ordinis taxata 319; — poenitentiam iniungere 19, 104, 337; — relaxare 209; — suspendere 147; — ad poenitentiam ductus 162, 190, 254
- poenitentiarius domini papae 112, 155; — summus 174; — gentis ac regni Poloniae *vide* officium poenitentiariae
- pontifex Romanae ac universalis ecclesiae, summus 172, 174
- pontificalis *vide* dignitas
- populus 8; *vide* recommendare animam in sermone
- portatus tabularii *vide* absolutio a potestate
- positiones 207
- postulatio canonica prioris, postulare in priorem 7, 60, 64, 66, 67, 114, 117, 118, 179, 180, 227, 343, 344, 346, 347; — per viam scrutinii 346
- potestas 17, 207; — agendi et defendendi 207; — ordinis 336; — plenaria 348; *vide* absolutio a potestate tabularii
- praecaria 31
- praeceptum *vide* mandatum; — per praeceptum compellere 193
- praeceptores 246
- praecipere *vide* mandare
- praedicantes saeculares 124
- praedicatio *vide* officium praedicationis, participationis... concessio
- praedicator generalis 9; *vide* officium praedicationis
- praefectus montanorum 170
- praelatus 133, 155, 160, 184, 209, 213
- praesentare contributionem conventus 249; — mendicata priori 237; *vide* commissio praesentandi fratres
- praesentatio pecuniae 120
- praesentatus sacrae scripturae, theologiae 150, 152, 155
- praesidentes conventus 131, 146, 147, 152, 307; — iudicio 154
- praesumptio temeraria 209
- prandium 84
- prima 210
- primatus domus in provincia 66
- princeps 8, 39, 92, 119, 120, 123, 171, 184, 202, 262, 275, 278, 287, 304, 313; — Bregensis 302; — ecclesiasti-

- cus 17; — saecularis 17; — terrae 131;
vide mandatum
- prior, prior conventualis ordinis fratrum
 Praedicatorum *passim*; *vide* abso-
 lutio, assignare, commissio confirma-
 tionis, confessoris electio, confirmatio
 electionis, decretum electionis, electio,
 institutio, postulatio, poena absolu-
 tionis
- prior conventualis Bochnensis 176
- Boleslaviensis 9, 121, 176
- Bregensis 159, 176, 218
- Brestensis 24, 176, 309
- Caminensis 176
- Coloniensis 127
- Cracoviensis 24, 25, 82, 90, 111, 167,
 177, 214, 238
- Crosnensis 9, 176
- Culmensis 103, 162, 176, 254
- Elbingensis 86, 104, 105, 106, 176
- Frankensteynensis 150, 176, 238
- Gdanensis 87, 105, 176
- Glogoviensis 9, 161, 176, 253
- Grifswaldensis 9, 115, 117
- Lanciciensis 176
- Legniczensis 9, 176, 288
- Levinensis 83, 97, 176, 218
- Lublinensis 176
- Moguntinus 158
- Opoliensis 176, 218
- Opatoviensis 176, 286
- Ossventinensis 93, 119, 151, 154, 176,
 180, 211
- Oxoniensis 274
- Plocensis 309
- Poznaniensis 6, 112, 114, 118, 176
- Pozwalcensis 9, 116
- Rathiboriensis 19, 108, 109, 176, 209,
 211, 223, 227, 235, 237, 240, 251, 264,
 290, 327, 331
- Sandomiriensis 94, 122, 176, 178
- Slupensis 115, 176
- Snenensis 176
- Swidniczensis 98, 176
- Syradiensis, Syraczensis 143, 144, 176
- Tersoviensis 176
- Thessinensis, Tesnensis, Cessinensis
 7, 109, 123, 141, 176, 211
- Thoruniensis 104, 176, 308
- Varcensis 176
- Wratislaviensis 81, 96, 97, 105, 106,
 176, 177, 202, 207, 215, 218, 329
- prior provincialis, provincialis Poloniae,
 per provinciam Poloniae *passim*; *vide*
 Andreas Rutheni, Johannes Arnsberg,
 Johannes de Brega, Johannes Episcopi,
 Johannes Struś, Petrus de Chomiąza,
 Petrus Wasserrabe, Stanislaus; abso-
 lutio, assensus, electio
- provincialis Saxoniae, in provincia Sa-
 xoniae 5, 312
- prioratus *vide* officium
- priorissa 42, 194, 213, 323; — in Rathibor 171
- privatio gratiarum 9, *App.* 1; *vide* pecu-
 nia, vox
- privilegia ordinis 12, 88, 93, 110, 202,
 291, 328, 338, 343, 347; — privile-
 gium a fundatoribus claustris conces-
 sum 230
- probare 267
- probatus moribus et vita 27, 61, 121
- probus 8, 10, 68, 81, 115, 177, 182, 227
- processus contra tyrannos 209; *vide* annul-
 latio
- procuratio, procurare 154
- procurator ordinis in curia Romana 15,
 172; — processualis 207, 209; *vide*
 constitutio procuratoris
- producere *vide* instrumentum
- professio seu ordo 252
- professio vitiorum 10
- professor sacrae theologiae 176, 315; —
 legum 296
- prohibitio magistri ordinis 290
- prolongatio termini 75
- promotio 15, 130, 172—175, 184, 214,
 248, 272, 304, 314, 315; — ad pontifi-
 calem dignitatem 315
- promulgatio *vide* publicatio
- pronunciare verbum divinum 272
- proponere querelam, querulose, *vide* que-
 rela
- proprietas conventus 35; — librorum 300,
 341
- prorogatio capituli *vide* translatio ca-
 pituli
- proscriptio 68
- prosequi appellationem 208
- protector 113; protetrix 302
- protestatio 106, 238
- providere de priore *vide* provisio
- provincia *passim*; *vide* discurre
- Poloniae *passim*; — Bohemiae 155, 303;
 — Saxoniae 312; — Theutoniae 158
- provincialatus *vide* officium
- provisio conventus de priore 98, 167, 180,
 227, 259, 332, 346
- psalteria tria et a converso trecenta Ave
 Maria 83, 123
- publicatio, promulgatio sententiae 152;
 153, 155, 194, 327

pullus 213
 pulsata campana capituli 71, 155, 215
 punire, punitus 3, 90, 100, 136, 137, 146,
 147, 157, 188, 196, 208, 213, 279,
 322, 328
 pyrantiae 4

Q

quaterni personales 303
 querela, querulare, querulose proponere,
 querulosa littera 192, 208, 209, 216,
 224, 235, 237, 267, 278, 279, 303,
 340, 348

R

raptus mulieris 68
 rasura 149
 ratificatio gratiarum per magistros et pro-
 vinciales concessarum 1; — mediatio-
 nis 122; — viae ad magistrum 143,
 157; — licentiarum a provincialibus
 concessarum 317; *vide* confirmatio
 electionis
 ratio et mens sana 4
 rationem reddere 326, 348; *vide* deficere
 resignatio conventui 6
 reatus 75, 188, 281
 rebellio, rebellis 131, 209
 recedere de conventu 30, 160; — sine
 licentia 223
 recipere apostatas ad ordinem 110, 159—
 161, 183, 189, 190, 253, 325, 337,
 339; — novicium 191; — sororem 323
 receptio animae mortui, occisi ad frater-
 nitatem, ad suffragia domus, conven-
 tum, totius provincae 44—47, 53,
 69, 77, 78, 84, 125, 268—271
 recitatio singulis annis obitus benefactoris
 in capitulo provinciali 55
 recognitio obligationis: persolutae pecu-
 nae 106, 119, 120
 recommendatio 312; — recommendare
 amicum, latorem, nuntium, ostensor-
 rem 14, 15, 17, 89, 112, 113, 134,
 172, 173, 175, 248, 272, 304, 315,
 335; — orationibus fratrum 2, 5, 9,
 26, 43, 53, 56, 57, 82, 110, 114, 129,
 133, 155, 156, 173, 175, 229, 275, 289,
 290, 294, 298, 302
 recommendare animam in sermone ad
 populum 210
 reconvenire 111
 rector 17; — ecclesiae 252, 328; — eccle-
 siae parochialis mediae partis 154; —
 scolarium 91
 recusare poenitentiam 336

redire, revertere ad gremium communi-
 tatis, ordinis 30, 150
 reditus villae 120
 reemptio census 4; — pignoris 238
 refectorium 1, 12, 13, 61, 93, 138
 reformatio conventus fratrum 129, 131,
 148, 152, 155, 193, 200, 218, 313, 348;
vide in capite et in membris
 refutare appellationem 208
 regestum *App.* 2
 regimen tyrannicum provinciae 303; *vide*
 cura regiminis
 regina Poloniae 275; — Poloniae et Unga-
 riae 113; — Ungariae 335; *vide* Eli-
 zabeth, liberalitas
 regnum Poloniae 174, 334
 regula *S. Augustini vel S. Dominici* 149
 relaxare *vide* poenitentia
 relatores ordinis 228
 relevare ordinationes prioris provincialis
 213
 religio 303; — catholica 327
 religiosus 43, 166, 168, 209, 213, 258, 304,
 315, 324, 335
 remansio prioris 83
 remittere libros 215
 remissio peccatorum *vide* iniungere
 renuntiare omni iuri, iurisactioni, impe-
 trationi ac repetitioni 4
 repetere debita 139, 242
 replicare 207
 requirere literaliter de iustitia 279; —
 requisito iudicis superioris 209
 res 12, 17, 30, 89, 209, 303, 324, 327,
 340, 348; — ad provinciam ex obitu
 fratrum pertinens 108; — donata 88,
 278; — fratrum ordini deputare 236; —
 perdita 75; *vide* restituere
 rescriptum prioris provincialis 347
 reservare super fratres potestatem ordi-
 nis 336
 residentes, sedentes ad tabulam 61, 71, 74
 resignare 31
 respondere in processu, ad obiecta 124,
 144, 192, 207, 235, 288, 334
 restitutio 278; vocis *vide* vocis restitutio
 restituere res abductas 278, 340; — ad
 gratias ordinis 265, 266
 retinere indebite mendicata 237
 reverentia *vide* oboedientia et reverentia
 revertere *vide* redire
 revocare 313; — ad curiam Romanam
 124; — gratias 6; — facultatem 199;
 — fratres ad regnum et ad conven-
 tum 334; — fratrem de conventu 279,
App. 1; — litteras adulterinas 152, 155

rex 313, 314; — Bohemiae *vide* Karolus IV; — Poloniae 9, 172, 174, 334 *vide* Kazimirus III
 rigor iustitiae 90, 296; — ordinis 231
 risus 213
 rubetum 314

S

saccus sigillatus 105
 sacerdos 83, 92, 123, 263, 275, 294, 302; *vide* ordo sacerdotii
 sacristia 306; sacristia interior 279
 sacra scriptura *vide* praesentatus
 saecularis 30, 139, 184, 207, 213, 290, 339; *vide* brachium, iudicium, praedicantes
 sathanae et angelis eius in aeternum possidendos tradere 327
 satisfacere, satisfactio 1, 6, 103, 108, 111, 133, 162, 197, 207, 209, 210, 239, 254, 278, 340
 scamnum ante cameram tenere 306
 scandalum 112, 150, 152, 162, 188, 189, 252, 254, 336, 337, 338
 scientia 28, 127; — decoratus, probabilis 121, 172, 174
 scolaris *vide* rector scolarium
 scotus 239
 scrutinium, scrutare, scrutinii publicatio 59, 60, 67, 70, 71, 74, 176, 215, 346
 secretarius 17; — magistri generalis 152
 securitas 223
 sedes apostolica 209, 216, 229, 237, 328, 347
 — inferior 208; — superior 208
 seniores 245; *vide* fratres antiquiores
 sententia 100, 194, 213, 234, 348; — definitiva 207, 209, 238 338; — excommunicationis 75, 150, 152, 155, 156, 159, 209, 213, 291, 327, 336; *vide* excommunicatio, poena; — excommunicationis maioris 328; — interlocutoria 207, 209; — iudicium capituli provincialis 217; — suspensionis 336; *vide* absolutio, publicatio, tenor
 sepelire 52
 sepultura *vide* electio
 septa conventus *vide* habitare extra
 sequestrare a consortio omnium fidelium 75
 sermo ad populum *vide* recommendare animam
 sera *vide* violatio
 servitium 4, 14, 140, 228; — impeditivum 1; — mensae 13, 88, 138, 140; — servitia ordini consueta 140; *vide* absolutio a servitio mensae, famulus
 servitor *vide* licentia famulum in servitorem habere

sessio in terra *vide* poena sessionis in terra
 sexus femineus 84
 sigillare litteram in signo executionis 9, 155
 sigillum 29, 31; — conventus 36, 37, 52, 53, 55, 56, 74, 76—78, 80, 84, 85, 119, 122, 155, 204, 207, 210, 215; — fideiussorum 120; — fratrum fideiignororum 152; — magistri ordinis 57, 145, 157, 159; — officii prioratus, prioris 9, 45—47, 52, 55, 69, 77, 78, 80, 84, 85, 210, 307; — officii provincialatus, provincialis 16, 48, 84, 99, 106, 129, 134, 152, 155, 204, 242, 307, *App.* 3; — personale 152, 155, 324; — provinciae 152, 155
 signetum 155
 signum executionis *vide* sigillare
 silentium completorium 213; — imponere 237
 sistere *vide* iudicium
 societas ducissae 228; — opportuna, prima 21—23, 243, 316
 socius 1, 9, 102, 105, 112, 140, 152, 176, 221, 228, 262, 286, 310, 311; — magistri generalis 150
 solidus in religionis constantia 90; — in solidum 199
 solvere debita 238, 245, 289; *vide* pecunia
 soror ordinis fratrum Praedicatorum 42, 152, 194, 199, 201, 206, 213, 234, 260, 267, 279
 spiritualis *vide* commissio administrationis
 spoliū et aliae divini cultus honestates 84
 status conventus 96, 125, 348; — provinciae 112, 125, 303; — terrarum 128, 275; *vide* informatio
 statuta canonum 327; — ecclesiae 328; — ordinis 237, 340, 348
 strepitus iudicii 4
 structura ecclesiae, chori 77, 80
 stubella *vide* camera
 studens *vide* assignare fratrem pro studente
 studium 127, 130, 316; — Bononiense 247; — Cantabrigense 150 *in nota*; — Coloniense 127; — Moguntinum 158; — Oxoniense 274; *vide* concessio libertatis
 subdiaconatus 50
 subprior 9, 27, 37, 55, 59—62, 70, 71, 74, 173, 211, 215, 284, 285, 292, 308, 309, 330, 344; — Wratislaviensis 215; *vide* absolutio
 subpriorare 129

subpriorissa 213
 substituere 200
 subventio 247
 subvenire in necessitate 239
 successio in libris 300, 318, 341, 342
 successor legitimus 4, 120, 122
 suffragia conventus, fratrum, orationum
 16, 39, 42, 43, 48, 53, 56—58, 76, 79,
 83, 84, 126, 132, 145, 165, 168, 170,
 172, 240, 256, 293—298, 301, 392
App. 3, *vide* receptio animae ad suf-
 fragia
 supervivere 300, 342
 supplere decreto electionis 70, 71, 74,
 176, 215.
 supplicatio 68, 113, 260, 261
 suscipere habitum *vide* habitum
 suspectus de crimine 68
 suspendere causam 131; — poenam 348
 suspendere priorem ab executione tempo-
 raliū 19
 suspensio *vide* sententia suspensionis
 suspicacio 327

T

tabula 71, 74
 tabularius 84 *vide* absolutio a potestate,
 portatu
 tapete 53
 telonarius, teloneum 17
 temporalia *vide* commissio administratio-
 nis, suspensio
 tenor appellationis 208; — sententiae 194
 terminus, terminus peremptorius 4, 11,
 35, 75, 87, 150, 152, 155, 207—209,
 336; — ad deliberandum 209; — pro-
 sequendi appellationem 208; — re-
 deundi ad conventum 51
 terminare *vide* causa
 terra 17, 92, 120, 131, 150, 227, 275,
App. 1
 testamentum 4, 324; *vide* executio
 testes 4, 207, 267; *vide* examinare
 testificare 127
 testimonium legitimum, speciale 235, 236,
 348; — fidelium, proborum virorum
 et fide dignorum 31, 68
 theologia *vide* professor sacrae theologiae
 transgressio, transgressor ordinationis,
 praecepti 153, 198, 286, 336
 transitus 17, 143
 translatio, prorogatio capituli 9, 211, 212,
 246, 308, 309, 329
 transmittre litteram provincialis de con-
 ventu ad conventum 211, 308, 309

Trinitas S. *vide* monasterium
 turbatores unitatis 90
 tumultus 80
 tyrannus *vide* processus contra tyrannos

U

universitas civium 17, 68; — laboran-
 tum 68
 usurpare officium 336
 usus conventus 35, 36
 uxor *vide* consors

V

vacatio officii poenitentiarii 315; — prio-
 ris 347
 vagabundus 223
 vagare *vide* demorari
 valisea 17
 vendicare ius aliquod 32
 venditio censuum ad tempora vitae 35;
 — domus 33, 35, 36; — pignorum
 238
 veritas *vide* compellere
 vicariatus, vicarius prioris provincialis,
 contratarum, in contrata 25, 26, 62, 71,
 101, 107, 129, 198; — Lembergensis
 101
 vicarius 17; — conventus, prioris, vicesge-
 rens prioris 8, 10, 60, 67, 70, 71, 74,
 102, 111, 114, 115, 118, 127, 134, 159,
 166, 173, 182, 185, 196, 203, 211, 227,
 251, 258, 282—284, 292, 308, 309, 313,
 321, 330, 336, 339; — generalis in tota
 provincia 12, 176, 200, 201; — generalis
 Russiae 101, 129, *App.* 1; — magistri
 ordinis 1, 15, 150, 152, 155; — particu-
 laris 201; — prioris provincialis 1, 12,
 101, 159, 196, 199, 231, 288, 328, 340,
 348; — reformationis 131, 155; —
 specialis 104, 193, 200, 236, 279; —
 subprioris 211, 284, 292, 308, 309; —
 vicarii potestas limitata 200; vicarii
 institutio *vide* institutio vicarii
 vigiliae 53, 269; *vide* participationis con-
 cessio
 villa 4, 120, 150, 314
 violatio serarum 327
 violentia 100, 143
 virtuosus 176
 visitare, visitatio conventus, fratres 101,
 148, 193, 200, 201, 220, 231, 236, 273,
 279, 348; — magistrum generalem
 89; — provinciam 303; — amicos *vide*
 licentia visitandi

vita et moribus approbatus; *vide* approbatus, mundus

— saecularis 339

vitium personae 81, 115; — error, defectus in electione, in decreto electionis 70, 71, 72, 74, 176, 215, 227; *vide* professio

voluntas ultima 4

votum fratrum in electione 2, 28, 59—61, 64, 70, 71, 74, 176, 215, 226, 251

vox prima inter electores, eligentes, in electione 59, 60, 61, 70, 71, 74, 176; —

activa, passiva 209, 213; — vocis privatio 3, 99, 109, 136, 137, 149, 209, 213, *App.* 1; — vocis restitutio 3, 109, 136, 137; vocum paucitas 332; — vocum pluralitas 73

vulneratio, vulnerare 3, 149

Y

ydoneus *vide* idoneus

ypotheca *vide* hypotheca

CORRIGENDA

Numeri seriem formularum indicant.

- 1 adn. 1 *pro* in Praefatione p. 236 et 247 *lege* in Praefatione p. 235 et 245
- 5 adn. 1 *post verba* in Praefatione *adde* p. 233
- 21 versus 4 a summo *pro* assumpto *lege* assummo
- 24 " 2 " " Johannis " Johannes
- 28 " 3 " " provinciali priore orbat *lege* provinciali, priore orbat
- 68 " 12 " " iuramen *lege* iuvamen
- 76 " 1 " " effectu " affectu
- 83 in adnotatione 1 *addendum est*, quod de erectione conventus Levinensis saec. XIII prostat
notitia etiam in serie conventuum provinciae Polonae a Bernardo Guidonis a 1301 tradita
(Quetif et Echard, Scriptores ord. Praedicatorum vol. I, pag. XIII)
- 85 versus 9 a summo *pro* legenda *lege* legendam
- 89 " 8 " " in libertalibus *lege* in libertatibus
- 101 adn. 1 *pro* in Praefatione p. 232 *lege* in Praefatione p. 231
- 102 " 1 " procu *lege* procul
- 107 " 1 " i. c. " i. e.
- 108 " 1 " I. c. " I. e.
- 110 " 1 " Proutin *lege* Prout in
- 112 versus 10 a summo *pro* disciplimis *lege* disciplinis
- 113 " 14 " " mandata " mandata.
- 113 adn. 1 versus 1 *pro* († 1370) *lege* († 1380)
- 113 " 1 " 5 " D. Hycinthi p. 5 vid. in Praefatione p. 235 *lege* D. Hyacinthi p. 5 vid.
in Praefatione p. 234
- 120 versus 5 ab imo *pro* manus coniunctus *lege* manu coniuncta
- 127 adn. 1 versus 3 *pro* in Praefat. p. 241 et 248 *lege* in Praefat. p. 239 et 245
- 127 " 1 " 4 " adnotatnr *lege* adnotatur
- 129 versus 13 a summo *pro* assiquandos *lege* assignandos
- 129 adn. a *pro* parum hostea *lege* parum postea
- 129 " 2 " in Praefatione p. 233 *lege* in Praefatione p. 232
- 131 " 3 " " p. 249 " in Praefatione p. 246—7
- 151 versus 10 ab imo *pro* apost *lege* post
- 154 " 10 a summo *pro* monasterii *lege* monasterio
- 171 adn. 1 *pro* in Praefatione p. 230 et 234/5 *lege* in Praefatione p. 229 et 233
- 174 " 1 " " p. 234 *lege* in Praefatione p. 232
- 182 versus 5 a summo *pro* probum ydoneum *lege* probum, ydoneum
- 215 " 6 ab imo *pro* eleegrimus *lege* elegerimus
- 225 adn. 1 *pro* in Clementina *lege* in Clementinis

- 267 adn. 1 *pro* in Praefatione p. 235 *lege* in Praefatione p. 233
 278 versus 2 a summo *pro* quosdam res *lege* quasdam res
 278 „ 3 „ „ donatus *lege* donatas
 288 rubrica *pro* citationes ad r(everendum) *lege* citationes ad r(espondendum)
 302 versus 1 a summo *pro* domine *lege* domino
 305 adn. 1 *pro* Rudna *lege* Ruda
 313 versus 3 ab imo *pro* recepi Sed *lege* recepi sed
 315 „ 3 a summo *pro* et et *lege* et
 320 rubrica *pro* Institutio priori *lege* Institutio prioris
 pag. 233 versus 14 a summo *pro* str. 246/7 *lege* str. 244

T R E Ś Ć .

	Str.
Wstęp	219—256
Dictamina litterarum Ordinis Praedicatorum Provinciae Polonae saec. XIV et XV (aa. 1338/1344—1411)	257—390
Addimenta 1—3	391—393
Index litterarum in hac editione contentarum	394—403
Index personarum et locorum	404—411
Index rerum	412—428
Corrigenda	429—430



Campo Jan ks., Sprostowania i uzupełnienia do ostatnich prac Stebelskiego, str. 395. — Smolka Stanisław, W sprawie artykułu p. n. Tradycja o Kazimierzu Mnichu, str. 397. — Sokołowski August, Spór o książkę (K. Cichockiego Alloquia Osiecensia), str. 401. — Wisłocki Władysław, Bibliografia historii, geografii historycznej i historii prawa polskiego z r. 1877, str. 407. — zł 8.

— Tom II (Scriptores rerum Polonicarum t. V) (nr 17).

Treść: Sokołowski August, Listy księcia Jerzego Zbaraskiego, kasztelana krakowskiego, lat 1621—1631, str. 1. — Szujski Józef, Rewizja województwa połockiego z roku 1552, str. 173. — Wisłocki Władysław, Diariusz Komisji Bydgoskiej w roku 1614, z rękopisu Jakóba Zadzika, znajdującego się w Bibliotece Jagiellońskiej, str. 257. — Wisłocki Władysław, Bibliografia historii, geografii historycznej i historii prawa polskiego z lat 1878—1880, str. 345. — zł 8.

— Tom III (Scriptores rerum Polonicarum, t. IX) (nr 31) *wyczerpany*

— Tom IV (Scriptores rerum Polonicarum, t. XII) (nr 39) *wyczerpany*

— Tom V (Scriptores rerum Polonicarum, t. XIII) (nr 42) *wyczerpany*

— Tom VI (nr 47) *wyczerpany*

— Tom VII (nr 54) *wyczerpany*

— Tom VIII (nr 57) *wyczerpany*

— Tom IX (nr 61) *wyczerpany*

— Tom X (nr 69)

Treść: Inwentarz dóbr i dochodów biskupstwa włocławskiego z r. 1534, wydał Bolesław Ulanowski, str. 1. — Acta capituli Plocensis ab a. 1514 ad a. 1577, edidit Boleslaus Ulanowski: str. 129. — Materiały do dziejów kolegiaty pułtuskiej, wydali B. Ulanowski i St. Zachorowski, str. 306. — zł 8.

— Tom XI (Nr 70).

Treść: Barwiński Eugeniusz, Archiwum ks. Radziwiłłów w Nieświeżu, str. 1. — Bałaban Majer, Spis żydów i karaitów ziemi halickiej i powiatów trembowelskiego i kołomyjskiego w r. 1765, str. 11. — Polackówna Helena, Materiały do heraldyki polskiej, str. 32. — Kuntze Edward, Ekspens dworu królowej polskiej Katarzyny, żony Zygmunta Augusta, str. 116. — Kutrzeba Stanisław, Ordo coronandi regis Poloniae (4 tabl.), str. 133. — Prochaska Antoni, Z archiwum Zakonu niemieckiego, analecta z wieku XIV i XV, str. 217. — Wittyg Wiktor, Rozsiedlenie i gniazda rodowe szlachty ziemi rawskiej w w. XVI (1 mapa), str. 257. — Ptaśnik Jan, Akta norymberskie do dziejów handlu z Polską w w. XV, str. 294. — Semkowicz Władysław, Mazowieckie przywileje rodowe z XIV i XV w., str. 361. — Krzyżanowski Stanisław, Podwoły kazimierskie 1407—1432, str. 392. — Krzyżanowski Stanisław, Rachunki wielkorządowe krakowskie z lat 1461—2 i 1471, str. 466. — zł 10.

— Tom XII (nr 71) część 1.

Treść: Konopczyński Władysław, Materiały do dziejów genezy Rady Nieustającej, str. 1. — Halecki Oskar, Z Jana Zamojskiego inwentarza Archiwum Koronnego, str. 146. — zł 4.

— Tom XII (nr 71) część 2.

Treść: Zbiór formuł zakonu dominikańskiego prowincji polskiej z lat 1338—1411 przełożył do druku o. Jacek Woronicki O. P., poprzedził wstępem i wydał ks. dr Jan Fijałek, indeksy opracował Adam Vetulani, str. 219. — zł 8.

Serja 2. Tom I. Ogólnego zbioru tom XIII (nr 78).

Treść: Abraham Władysław, Sprawozdanie z poszukiwań w archiwach i bibliotekach rzymskich do dziejów Polski w wiekach średnich za lata 1899—1914, str. 1. — Kopjarz rzymski Erazma Ciołka z pocz. wieku XVI, opracowali Kutrzeba Stanisław i ks. Fijałek Jan, str. 66. — Kaczmarczyk Kazimierz, Działalność niemieckiego Zarządu archiwalnego w Warszawie w latach 1915—1918, str. 114. — Kłodziński Abdon, O Archiwum Skarba Koronnego na Zamku Krakowskim, str. 124. — Kłodziński Abdon, Indeks osób i miejscowości całego tomu, str. 578. — Omyłki i uzupełnienia, str. 634. — zł 12.

— Tom II. Ogólnego zbioru tom XIV (nr 80).

Treść: Instrukcja wydawnicza dla średniowiecznych źródeł historycznych, opracowała Komisja historyczna Polskiej Akademii Umiejętności przy współudziale Towarzystw Naukowych we Lwowie, Poznaniu, Warszawie i Wilnie, str. 1. — Polityka i ustroj Generalności Konfederacji Barskiej, dwa nieznanne przyczynki, wydał Władysław Konopczyński, str. 41. — Wykaz polskich łóź wolnomularskich oraz ich członków w latach 1738—1821, poprzedzony zarysem historii wolnomularstwa polskiego i ustroju Wielkiego Wschodu Narodowego Polskiego, podał Stanisław Małachowski-Lempicki, str. 112. — Diariusz Senatu z r. 1830—1831, wydał Stefan Pomarański, str. 431. — Uzupełnienia i sprostowania, str. 630. — zł 25.

4. Acta historica res gestas Poloniae illustrantia (1507—1795)

(T. IV, VIII, IX, XI, XII a, b wyczerpane)

- Andrzeja Zebrzydowskiego biskupa wrocław. i krakow. korespondencja z l. 1546—1553, z przydaniem synodów r. 1547 i 1551. Wyd. dr Władysław Wisłocki 1878 (nr 11). I.
- Pisma do wieku i spraw Jana Sobieskiego. Wyd. Fr. Kluczycki. Tom I część I (1629—1671) 1880 (nr 16) i część II (1672—1674) 1881 (nr 21). II.
- Archiwum spraw zagranicznych francuskie do dziejów Jana III. Oprac. dr Kazimierz Waliszewski. T. I (1674—1677) 1879 (nr 14), tom II (1677—1679) 1881 (nr 18) i tom III (1680—1683) 1884 (nr 26). III, V, VII.
- Akta do dziejów króla Jana III: sprawy r. 1683. Wyd. dr Franciszek Kluczycki 1883 (nr 25). VI.
- Stanisłai Hosii S. R. E. cardinalis (†1579) epistolae, orationes, legationes. Wyd. ks. dr Franciszek Hipler i dr W. Zakrzewski. Tom I (1525—1550) 1879 (nr 15). Tom II cz. I (1551—1555) 1886 (nr 34) i cz. II (1555—1558) 1888 (nr 40) IV i IX w 2 częściach.
- Prawa, przywileje i statuta m. Krakowa (1507—1795). Tom I zeszyt 1 i 2 (1507—1586) 1885 (nr 29 i 30). Tom II (1587—1696) zeszyt 1, 1890 (nr 45), zeszyt 2, 1892, (nr 49) wyd. dr Fr. Piekosiński, zeszyt 3, 1909 (nr 67) wyd. dr Fr. Piekosiński i dr Stanisław Krzyżanowski, VIII w dwóch zeszytach i XII w trzech zeszytach.
- Lauda sejmików ziemi dobrzyńskiej. Wyd. dr Fr. Kluczycki 1887 (nr 35). X.
- Sprawy wojenne króla Stetana Batorego. Wyd. ks. Ignacy Polkowski 1887 (nr 36). XI.
- Acta capitulorum saeculi XVI selecta. Tom I część I. Akta kapituł poznańskiej i wrocławskiej (1519—1578) 1908 (nr 66). Wyd. dr B. Ulanowski. XIII.

5. Starodawne prawa polskiego pomniki

(C. d. wydawnictwa A. Z. Helcla. T. I, 1856 i T. II, 1870)

(T. III wyczerpany)

- Correctura statutorum et consuetudinum regni Poloniae a. 1532 confecta. Ed. dr Michael Bobrzyński 1874 (nr 3). III.
- Statuta synodalia epporum Cracoviensium XIV et XV saeculi additis statutis Vielunii et Calissii a. 1420 conditis. Ed. dr Udalricus Heyzmann 1875 (nr 6 właściwie 7). IV.
- (Dalsze wydawnictwo tych pomników przeszło od r. 1877 w ręce Komisji Prawniczej Akademii).

6. Monumenta Poloniae Historica

(C. d. wydawnictwa Augusta Bielowskiego. T. I, 1864 i t. II, 1872, prowadzony przez grono lwowskie członków Komisji Historycznej, t. III—VI wyczerpane).

Tom III, Lwów 1878 (nr 12). Tom IV, Lwów 1884 (nr 28). Tom V, Lwów 1888 (nr 44) i tom VI, Kraków 1893 (nr 50).

7. Monumenta Poloniae Vaticana

Tomus I et II: Acta Camerae Apostolicae. Ed. dr Ioannes Ptaśnik. Vol. I (1207—1344) 1913 (nr 71). Vol. II (1344—1374) 1913 (nr 72).

Tomus III: Analecta Vaticana 1202—1366. Ed. dr Ioannes Ptaśnik 1914 (nr 73).

Tomus IV: I. A. Caligarii nuntii apostolici in Polonia epistolae et acta 1578—1581. Ed. dr Ludovicus Boratyński 1915 (nr 74).

Tomus V: Series nuntiaturs Poloniae. Alberti Bolognetti nuntii apostolici in Polonia epistolarum et actorum. Pars I aa. 1581—1582. Edd. Edward Kuntze et Czesław Nanke 1923—1933 (nr 82).

8. Kodeks dypl. katedry i diec. wileńskiej

Tom I zeszyt 1 (1387—1468) wyd. ks. Jan Fijzlek i Władysław Semkowicz 1930 (nr 81).